

Tidsskriftet.

Med nærværende årgangs begyndelse udgår Tidsskriftet under den noget forandrede titel: **Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet.**

Den på fængselsreformens ligesom på den praktiske strafferets område foregående udvikling medfører en trang til større samarbejde mellem de to nævnte sider af straffevæsenet, og det er i erkendelsen af dette samarbejdes nødvendighed og betydning, at forandringen er foretagen. Denne har imidlertid gjort det ikke blot ønskeligt men også nødvendigt for Redaktionen at søge anden effektiv bistand istedenfor den hidtil ydede. I den anledning have Hr. Rigsadvokat Getz og Hr. Professor C. Goos efter Redaktionens anmodning tilsagt deres bistand i forening med Hr. Professor Assarson, der fra første færd har støttet Tidsskriftet.

Forandringen, som i længere tid har været påtænkt, er iværksat nu, fordi tvende af de Herrer, som hidtil have assisteret, have ønsket at slutte med forrige årgang.

Redaktionen kan ikke noksom udtale sin taknemmelighed for den beredvillighed, hvormed i sin tid de Herrer Højesteretsassessor Nyholm og Fængselsdirektør R. Petersen og senere Hr. Direktør F. Fant stillede deres navne til Tidsskriftets rådighed, såvelsom for den trofasthed, hvormed de igennem 12 år have fulgt det.

FREDERIK BRUUN.

Den 31 marts 1890 træder FREDERIK BRUUN ud af aktiv virksomhed i det danske fængselsvæsens tjeneste. Fra den nævnte dag at regne er der ifølge hans ansøgning på grund af alder og svaghed bevilget ham afsked fra stillingen som inspektør for den kvindelige strafanstalt på Kristianshavn. Dermed afsluttes en virksomhed, som igennem forskellige stadier har strakt sig over et tidsrum af næsten 45 år, og som ved de impulser, den har givet, længe vil mindes i det danske fængselsvæsen. Men også til det internationale arbejde, som nu i en årrække har fundet sted til løsning af de penitentiære opgaver, har BRUUN ydet bidrag af varig betydning. Han er en veteran på fængselsvidenskabens område, til hvem også de mange kolleger i udlandet, der kende ham, se op med højagtelse. Særlig fulgte han nøje fængselsvæsenets udvikling i de to andre nordiske riger. Der er derfor så meget større opfordring for dette Tidsskrift til ved denne lejlighed at opfriske hovedtrækkene af hans lange, fortjenstfulde virksomhed.

*

*

*

FREDERIK BRUUN fødtes den 22 juli 1816 i Ålborg. Udsprungen af en gammel embedsfamilie blev også F. BRUUN bestemt for embedsvejen. Hans første uddannelse var beregnet på den militære stand; men planen forandrede, mod

hans eget ønske, og han sættes til at studere i skolen og opdragelsesanstalten på Herlufsholm. Fra denne skole, hvor hans fremgang noget hemmedes ved sygelighed, blev han i året 1837 dimitteret til universitetet. Han valgte her det theologiske studium og afsluttede det i året 1844. Men hverken den gejstlige virksomhed eller lærergerningen, hvorpå han som kandidat slog ind, tilfredsstillede ham. Hans hu stod til praktisk livsvirksomhed. Da traf han i året 1845 den daværende chef for det danske fængselsvæsen DAVID og opfordredes af denne til at søge pladsen som assistent hos inspektøren ved Viborg strafanstalt. Han efterkom opfordringen og ansattes i den nævnte plads den 1 juli 1845. Dermed begyndte den virksomhed, som blev hans livsopgave, til hvilken han viede sin kraft og sjældne evner, og i hvilken han har udrettet såmeget.

Allerede den 1 juli 1850 udnævntes BRUUN til inspektør for strafanstalten i Viborg, ved hvilken han før havde været assistent. I maj 1853 udnævntes han til inspektør for den ny opførte strafanstalt i Horsens, som da toges i brug. I efteråret 1858 foretog han i offentligt hverv en rejse til udlandet. Den første, efter det gennemførte cellesystem indrettede strafanstalt i Danmark var da under opførelse i Vridsløselille, og den skulde snart til at tages i brug. Hans hverv var i udlandet at sætte sig nøje ind i ordningen af et cellefængsel. Efter hans hjemkomst blev det hans opgave at gøre den vundne indsigt frugtbringende, idet det overdroges ham at styre den ny strafanstalt på dens første skridt. Definitivt forflyttedes han fra Horsens til Vridsløselille i marts 1861.

Samtidig vare imidlertid andre opgaver i det danske fængselsvæsen blevne ham betroede.

Arbejdsordningen i de danske strafanstalter havde år efter år ført til stedse uheldigere finansielle resultater. Arbejdet dreves for anstaltens regning, og disse vare henviste til at afholde en væsentlig del af deres udgifter ved udbyttet af driften. Da afsætningen af de forarbejdede

varer på grund af forandringer i markedsforholdene blev vanskelig, sank anstalterne stedse dybere i gæld og havde stort besvær med at tilvejebringe midler til driftens fortsættelse. Det kunde ikke undgås, at dette virkede tilbage på anstalternes øvrige forhold. Det gik endog så vidt, at fangearbejdet, denne den penitentiære behandlings livsnerve, delvis måtte standses i Horsens strafanstalt.

Under disse omstændigheder blev det påtrængende nødvendigt at søge ny udveje, der kunde råde bod på strafanstalternes uheldige, finansielle og økonomiske stilling. En kommission under forsæde af folkethingsmanden, Oberst Tscherning blev nedsat i december 1858 for at tage sagen under overvejelse. BRUUN blev medlem af kommissionen og knyttede derved sit navn til de vigtige reformer, som skyldes den, og som endnu udgøre betydningsfulde bestanddele af den danske fængselsordning.

Med hensyn til kommissionens nærmeste opgave førte dens forslag til, at strafanstalternes budgetter bleve direkte bestanddele af statens budget, og at de således befriedes for de bedrøvelige og for fangebehandlingen så skadelige økonomiske forlegenheder. Samtidig gik man, ligeledes efter kommissionens indstilling, bort fra det system, at drive arbejdet for det offentliges regning, og over til systemet med private arbejdsentreprenører. Dette system er endnu i kraft, og kan det end ikke anses som idealet, har det dog vist sig brugbart, idet man har forstået at afværge de væsentligste farer, der kunde tænkes forbundne med det.

Ved siden af dette skyldes det den omtalte kommissions initiativ, at den allerede i året 1842 lagte plan for en reform at fængselsvæsenet nu ved flere nybygninger endelig bragtes til afslutning. Det system, man ifølge denne plan vilde skaffe en begrænset plads i det danske fængselsvæsen, nemlig celledsystemet anvendt på mænd, kunde nu gennemføres også for kvinder, hvilket oprindeligt ikke var påtænkt.

Den gennemgribende forandring i straffelovgivningen

for betlere og løsgængere hørte endvidere til de reformer, kommissionen banede vej for. Strafanstalterne befriedes for disse fanger, som lagde mange hindringer i vejen for de penitentiære formåls opnåelse. Overgangen gjordes til deres anbringelse i særegne tvangsanstalter.

Endelig skyldes det kommissionen, at staten kom de private fængselselskaber til hjælp ved pengeunderstøttelser, som satte disse selskaber istand til at udvikle sig fyldigere og yde mere, end de hidtil havde formået.

Deltagelsen i den omtalte kommissions arbejder var BRUUNS første hvern i det danske fængselsvæsens centrale styrelse. På varig måde blev denne styrelse ham overdraget i april 1859. da DAVID, den forrige chef, havde søgt afsked. I over 25 år, indtil juli 1884, havde han derefter under justitsministeriet ledelsen af fængselsvæsenet, først som »overinspektør,« senere som »chef for fængselskontoret«.

Den betydningsfuldeste reform, som skyldes denne hans ledelse, er indførelsen i det danske straffevæsen af det progressive system. Den første anvendelse af systemets princip gjorde han ved cellestraffens nærmere ordning, men det lå i sagens natur, at denne anvendelse af principet kun kunde være begrænset og mere begrænset, end det stemmede med BRUUNS ønsker. Fyldigere og i nær tilslutning til det irske system indførtes det ved det strafarbejde, som udstås i fællesskab, ved en kgl. anordning af 13 februar 1873.

En anden betydningsfuld opgave blev det Bruuns hvern at løse, nemlig at bringe strafarbejdets udståelse i det hele i samklang med den ny danske straffelov af 10 februar 1866 og dens konsekvenser. Det er især den langt større mildhed, som adskiller denne straffelov fra den ældre ret. Deraf fulgte en betydelig formindskelse af befolkningen i strafanstalterne. Nogle af disse blev overflødige. At fæstne en ordning, som under de givne forhold tillod at sondre straffangerne således, som de penitentiære principer krævede,

var ikke på alle punkter nogen ganske let opgave. Lovens engang givne rammer skulde så vidt muligt bringes i samklang med den fremadskridende fængselsvidenskabs krav. Der kunde selvfølgelig kun være tale om tilnærmelsesvis at nå det mål, Bruun selv anså som idealet. Men i alt væsentligt er den ordning, som blev truffen efter hans indstilling, bleven bevaret indtil nu og har derved godtgjort sin levedygtighed.

Som chef for fængselsvæsenet havde Bruun også tilsynet med de mindre, kommunale fængsler. Han fortsatte her bestræbelsen for afløsning af de gamle, ofte højst uensigtsmæssige arresthuse med ny, der ere indrettede efter fængselsvidenskabens fordringer. Mange ere de ny fængsler, der ere opførte i de 25 år, han forestod fængselsvæsenet. En samlet oversigt over samtlige landets arresthuse udarbejdede han. Den tjener endnu til vejledning for de nybygninger, der efterhånden finde sted.

Et af de mest forældede arresthuse var i hovedstaden. Men her stødte fornyelsen på særegne vanskeligheder, hidrørende fra udviklede, historisk givne retsforhold. Før at bringe sagen i gang nedsattes der allerede i 1868 en kommission, af hvilken Bruun blev medlem. Men først efter at kommissionen 1878 var fornyet, lykkedes det at bringe sagen såvidt til afslutning, som kommissionen formåede. Ny vanskeligheder opstod senere, og først efter Bruuns afgang er den lagte plan delvis realiseret, delvis bragt nogenlunde nær sin udførelse.

Jævnside med sin stilling i centralbestyrelsen vedblev Bruun som inspektør at forestå det nær ved hovedstaden liggende cellefængsel i Vridsløselille indtil 1 april 1873. Da overtog han styrelsen af strafanstalten for kvinder på Kristianshavn. Denne stilling bevarede han også, efter at han var fratrådt den centrale ledelse af fængselsvæsenet, og han fratræder den først nu, den 31 marts 1890.

En særegen opmærksomhed har Bruun altid helliget fængselselskaberne. Det var hans princip, at disse ikke

burde gribe ind i selve fangebehandlingen; men han lagde såmeget mere vægt på hjælpen efter løsladelsen. Selv var han blandt de ledende mænd i hovedstadens fængselselskab, som tager sig af de kvinder, der løslades fra strafanstalten på Kristianshavn, og ifølge nyere bestemmelser også af fangerne fra arresthusene i hovedstaden og dens nærhed. På et møde af fængselselskabernes bestyrelser i Viborg tog han ordet for dannelsen af selskaber, der tog sig af de fra arresthusene løsladte fanger i de landsdele, hvor sådanne selskaber hidtil savnedes. Denne hans plan blev optagen til videre bearbejdelse, og dens udførelse er nu i færd med at realiseres.

Hvad BRUUN udrettede i sine senere år skyldes en energi, der ikke lod sig hæmme af den sygdom, som hjem-søgte ham. Første gang i året 1872 rantes han af et apoplektisk anfald. Han helbrededes vel fra dette uden betydelige, synlige eftervirkninger. Men efter at han i året 1883 havde måttet overtage en besværlig reorganisation af strafanstalten i Horsens, hvor en mængde misligheder havde indsneget sig, rantes han atter i 1883 af et nyt anfald, der efterlod en lammelse i højre side. Det var dette, som foranledigede, at han i 1884 begærede sig fritagen for sin stilling som chef for den centrale styrelse, og det er atter denne sygdom i forbindelse med den høje alder, der bevirker, at han nu også fratræder som inspektør for strafanstalten på Kristianshavn.

Kongens anerkendelse af den trofaste statstjener har alt tidlig fundet udtryk i udnævnelse til Ridder af Dannebrog (1864) og tildeling af Dannebrogsmændenes Hæders-tegn (1878). Nu ved sin afgang er han bleven hædret med Dannebrogssordenens Kommandørkors. Også den svenske Konge har anerkendt hans fortjenester ved at udnævne ham til Ridder af Nordstjernen (1870).

*

*

*

Fængselsvæsenets opgaver behandlede BRUUN ikke blot som praktiker. Han så klart, at fremskridtet var betinget af et dybtgående studium af forbrydelsens fænomener og særlig af forbryderne. Ad denne vej at nå til de rationelle principer for fangebehandlingen var en opgave, han erkendte for uafviselig. Han fulgte derfor med aldrig svigtende interesse den penitentiære videnskabelige diskussion, som nu i et århundrede har beskæftiget den civiliserede verden. Men han blev ikke stående ved at modtage belæring af andre. Han blev selv en lærer i fængselsvidenskaben og indtager som sådan navnlig en fremtrædende stilling blandt forsvarerne af det progressive system i fangebehandlingen. Cellesystemet tillagde han ikke en eksklusiv berettigelse. Højere end dette står for ham det progressive princip, ligesom det har en videre anvendelse. Det bør regulere fangebehandlingen, hvor fællesskab er regel, og det bør træde i organisk forbindelse med cellesystemet, hvor dette er regel.

Den grund, der førte Bruun til dette standpunkt, er kort og energisk udtrykt i den udtalelse, som er hans bidrag til den af kongressen i Rom foranstaltede samling af »Pensées et maximes sur la réforme pénitentiaire.« Han udtaler her: Une éducation morale qui produit la vie et l'activité, qui développe le caractère des détenus, qui apprend à se connaître soi-même et ses faiblesses, qui fait naître la confiance en soi et en sa force, ne saurait être réalisée là, où la privation de la liberté, la discipline et la coercition sont les mêmes, le premier comme le dernier jour de la peine; elle ne saurait être atteinte là, où le détenu doit rester toujours passif.

Disse tanker, der ledede Bruun i hans praktiske virksomhed, udviklede han udførligt i sit i 1867 udgivne skrift »Om Fuldbrydelsen af Strafarbejde«. Dette skrift indtager utvivlsomt en høj videnskabelig rang. Det er oversat på tysk af direktør Elvius i »Blätter für Gefängnissskunde«, 4 bind, og blev af Holtzendorf gjort til genstand for rosende omtale i »Deutsche Strafrechtszeitung« for 1868. Deltagerne

i den nordiske Penitentiaerforenings møde i København i året 1880 ville mindes det interessante foredrag, han da holdt til forsvar for det progressive system. Det indeholdt en videre udvikling af tanker, som vare udtrykte i hint skrift.

Den videnskabelige behandling af fængselsvæsenets problemer er i stadig udvikling. En endelig løsning af disse er endnu ikke nået. Det viser sig, at spørgsmål, i hvilke man længe så undersøgelsesernes kerne, kun ere brudstykker, at der må pløjes dybere endnu, hvis målet skal nås. Således viser det sig, at heller ikke alt vilde være gjort, om også debatten om cellesystem eller progressivt system eller organisk forbindelse af disse to principer var bragt til afslutning. Af frugterne skal man dømme. Men hverken ved teori eller erfaring hjemles den påstand, at den penitentiaere reforms mål vilde være nået, når blot fængselsstraffens fuldbyrdelse er ordnet efter noget af hine principer. Tilbagefaldets kendsgerning vil ikke derved være bragt ud af verden, og det maner til yderligere forskning og praktisk arbejde. Således er det gået med den penitentiaere videnskab i almindelighed, og således gik det Bruun. Under påvirkning særlig af forhandlingerne på kongressen i Stockholm skred han til at optage problemet om recidivet til behandling og nedlagde resultatet af sine undersøgelser om spørgsmålet i en afhandling »Om Årsagerne til og Midlerne imod Tilbagefald«. Afhandlingen findes i dette Tidsskrifts årgang for 1881. Med styrke hævder han her nødvendigheden af tre ting: Præventive forholdsregler for at forebygge det første fald, vigtigheden af en straffebehandling efter det første fald, der hæmmer, ikke — som nu altfor ofte — fremmer, at forbryderen bliver vaneforbryder, og endelig ligeoverfor vaneforbrydere en straffebehandling, der ikke ved sin mildhed bliver illusorisk. Af disse principer drog han særlig konklusioner fra de danske forhold, idet han påviste forskellige punkter, hvor den danske lovgivning

og retspraxis trængte til modifikationer for at fyldestgøre de fremhævede grundsætninger.

Aktualiteten af denne undersøgelse ses bedst deraf, at den gik løs på de spørgsmål, som endnu i øjeblikket stå i første række i forhandlingerne på de internationale fængselskongresser og i den nystiftede »Union internationale de droit pénal«. Men BRUUN så også klart, at det spørgsmål, han her behandlede, var et grundspørgsmål, som ikke hurtigt vilde blive fuldt ud løst. Thi i fængselsvæsenets teori ikke mindre end i dets praxis er det sikkert rigtigt at anerkende den maxime, som BRUUN i sin udtalelse til kongressen i Rom gør til sin: *festina lente*.

*

*

*

Med BRUUNS klare blik for de mange vanskeligheder, som fængselsreformen har at bekæmpe under sin fremgang, kunde det ikke være andet end, at han med glæde hilsede tilblivelsen af de kongresser, der ere blevne organet for den internationale tankeudvexling på dette område, selv om han ikke nærrede nogen overtro om hurtige resultater af dem. Den store beskedenhed, som lå i hans personlige karakter og næredes ved bevidstheden om kun at repræsentere et lille lands fængselsvæsen, gjorde vel i forbindelse med hans vaklende helbred, at han ikke vilde tage imod nogen fremtrædende, aktiv rolle på de kongresser, i hvilke han deltog. Men med levende interesse fulgte han altid kongressernes forhandlinger, modtog fra dem mangen påvirkning, der blev frugtbar for hans teoretiske og praktiske virksomhed, og glædede sig inderlig ved de personlige forbindelser, han knyttede med mænd fra andre lande, som han satte højt. BRUUN deltog personlig i kongresserne i London og i Stockholm.

Da London-kongressen blev afholdt, havde han nylig rejst sig fra sygelejet efter sit første apoplektiske anfald, men det hindrede ham ikke i at hjembringe et uforglemmeligt minde om dette møde, ved hvis forhandlinger hans kære

tanke, det progressive system, havde spillet en så betydelig rolle.

I året 1875 deltog BRUUN i mødet i Bruchsal, der havde kongrestankens videre udførelse til overvejelse.

Kongressen i Stockholm havde for ham som for mig, der ledsagede ham ved denne lejlighed, en særegen tiltrækning på grund af de næsten hjemlige forhold, der prægede den. Til sin daværende svenske kollega C. G. Almqvist, som ledede denne kongres, stod han i nært venskabeligt forhold. Mange af deltagerne fra andre lande kendte han alt tidligere. Andre havde på vejen til Stockholm besøgt ham i København. Han var i Stockholm som en kendt og anset mand blandt venner. Ganske særlig var det ved denne tid, at han knyttede et varmt venskab med den internationale penitentiærkommissions sekretær, Hr. Dr. Guillaume, et venskab, som ikke er kølnet trods adskillelsen i tid og sted.

Den indflydelse, kongressen fik på hans videnskabelige virksomhed, har jeg alt berørt ved omtalen af hans skrift om tilbagefald. Med glæde sluttede han sig til tanken om oprettelsen af den internationale kommission, der skulde være forbindelsen mellem kongresserne. Han sørgede for, at Danmarks regering sluttede sig til denne organisation, og blev selv Danmarks repræsentant i kommissionen. Han deltog i dens møde i Paris 1880. Kongressen i Rom blev det ham ikke muligt at deltage i; men hans interesse for den viste sig på flere måder. I forbindelse med mig skrev han til kongressen en beretning om det danske fængselsvæsens udvikling fra århundredets begyndelse. Denne beretning, af hvilken det første afsnit til 1840 skyldes ham, findes i kongressens akter. Ligeledes hjalp han med ved den fortegnelse over dansk fængselsliteratur, som meddeltes kongressen. Da hans bidrag ønskedes til den samling af penitentiære tanker og maximer, som foranstaltedes i anledning af denne kongres, efterkom han med glæde anmodningen. Også udenfor kongresserne, kommissionen og de personlige forbindelser med udlandets fængselsmænd havde han for øje, at fængselsreformens

opgave er international. Sin videnskabelige produktion stængte han ikke indenfor fædrelandets grænser. Ikke få bidrag til udenlandske skrifter skrive sig fra hans hånd, og med glæde så han sit hovedværk om Strafarbejdets Fuldbgyrdelse omplantet på tysk grund.

Jeg siger derfor næppe for meget, når jeg antager, at den dom vil lyde fra mange sider, at Bruun er en mand, som har gjort sig velfortjent af den internationale behandling af de penitentiære problemer.

I særlig grad lå det dog Bruun på sinde at fremme den samvirken mellem nordiske fængselsmænd, som søgtes fremmet ved dannelsen af den nordiske penitentiærforening. For denne forenings danske bestyrelsesafdeling var han formand, og han deltog med al den iver, hans helbred tillod, i denne forenings møde i København i året 1880. Mødet i Kristiania i 1882 var han forhindret fra at overvære. Men når han således var nødt til også i disse forhold at træde ud af aktiv virksomhed, bidrog han sit til, at rammen for foreningen bevaredes således, at den er i stand til påny at optage sin virksomhed, hvilket øjeblik omstændighederne tillade det. De mænd, der samtidig med ham styrede det svenske og norske fængselsvæsen, og hvem han stod i nært personligt forhold til, ere døde eller gåede over i andre stillinger. Men traditionen i vore nabolande, som hos os, vil bevare mindet om Bruun som en trofast befordrer af samarbejde i Norden for fængselssagen.

Goos.

CHARLES LUCAS.

Ch. Lucas er død den 21 december 1889. Han var født 9 maj 1803 og blev således 86 år. Siden 1836 var han medlem af det franske akademi, han var en af den penitentiære videnskabs patriarker, vidt bekendt som den utrættelige forsvarer for dødsstraffens afskaffelse. Om hans leven og virken har Tidsskriftet i 1888 s. 101 meddelt nogle oplysninger i forbindelse med en udtalelse af ham om dødsstraffens afskaffelse. Det heri fremsatte ønske om at måtte se den afskaffet i Italien, fik han opfyldt, idet den ny italienske straffelov af 30 juni 1889, afskaffer dødsstraf fra 1 januar 1890. Skønt blind i en længere årrække arbejdede han til det sidste for de penitentiære reformers gennemførelse. Flere af hans principielle opfattelser har reformen godkendt ved at udføre dem i praxis. En fremragende taler har for at karakterisere ham sagt: Ch. Lucas, den gamle mand, som er så ung, og den blinde mand, som ser så klart.

*af en folketale
(Congr. penit. de Stettin, 1876).*

Besvarelse
af
æmne 4 i sektion III på fængselskongressen
i St. Petersborg.

»Pour accomplir dans toute son étendue leur mission, les institutions et sociétés de patronage n'auraient-elles pas à se préoccuper de la situation même et des besoins des familles des détenus avant qu'ils aient recouvré la liberté« etc.

Når der spørges, om en vis art af velgørenhedsselskaber bør udvide sin virksomhed i en eller anden retning, er svaret ikke givet ved at udtale, hvad der i for sig kunde være ønskeligt. Der må tages hensyn til, hvad der efter de forhåndenværende forhold er muligt at iværksætte eller dog at tilstræbe med udsigt til held. Men forholdene variere, og hvad der i et land nu efter omstændighederne er umuligt, er måske muligt i andre lande eller vil blive det i en anden menneskealder. Når, for at nævne nogle eksempler, der vedrøre de fremsatte spørgsmål, efter dansk lovgivning ægteskabet medfører formuefællesskab (med ubetydelige undtagelser), — når en fraskilt kone har lettere adgang til erhverv end en gift kone, — når skilsmisse kan opnås ej blot ifølge dom i henhold til lovbestemte skilsmissegrunde, men også efter bevilling »på grund af gemytternes uoverensstemmelse«, — når fattigforsørgelsen er ordnet således, at hver kommune er pligtig at forsørge sine fattige, men det i alt væsentligt er overladt til kommunens

selvstyre, hvorledes denne pligt skal opfyldes, — da har alt dette meget stor indflydelse på afgørelsen af, hvad fængselsselskaberne bør og kunne gøre for fangernes familier. Hertil kommer andre store forskelligheder. Ej blot i forskellige lande, men endog i forskellige egne af samme land kan der være stor forskel på folks anskuelser; et sted næres uvillie og foragt, ikke blot mod forbryderne men endog mod deres hustruer og børn, et andet sted ikke. Straffenes art og strfaanstaltnes indretning og virkemåde er forskellig; det gør en stor forskel, om straffene ere kortvarige eller langvarige, intensive eller lempelige, — om hyppige besøg af fængselsselskabets medlemmer eller af fangernes slægtninge ere tilladte (tålte eller ansete for ønskelige) eller forbudte. Videre kan man nævne den større eller mindre lethed, hvormed livsopholdet fortjenes, befolkningens redebonhed eller træghed i retning af privat at antage sig de nødlidende, og dens forskellige evne dertil. Alt dette og meget mere varierer og danner uendelig mange forskellige kombinationer.

Når et så praktisk spørgsmål er opstillet som det i 3die sektion nr. 4, tror jeg, at det giver mere udbytte, når jeg undersøger, hvorledes det må besvares efter de forhold, der ere tilstede i Danmark, og om hvis indflydelse jeg selv har erfaring, end om jeg blot theoretisk vilde udvikle, hvad der kunde være en smuk opgave for fængselsselskaberne. Jeg er mig altså bevidst, at hvad jeg har at sige, forudsætter de i Danmark værende forhold og i høj grad må modificeres, når man tænker på andre landes forhold. Men jeg vilde aldeles ikke have vovet mig til at behandle det givne spørgsmål, hvis jeg ikke på den ene side kunde tale ud af erfaring, på den anden side kunde tro, at de danske forhold dog ikke ere ganske singulære.

På de danske fængselsselskabers møde i København den 29 maj 1885 indledede Hr. Wegener, daværende formand for Vridsløselille Fængselsselskab, en diskussion

»om selskabernes kendskab til fangernes familieforhold og om hjælp til fangernes familier under forsørgernes fængsling.« Han mindede om, at straffen ofte rammer familien, som ikke har forbrudt sig, mere end den dømte; denne har i fængslet lys, varme og føde, måske langt bedre end han havde hjemme; men familien er der ingen, der tænker på. Navnlig mindede Hr. Wegener om børnene, der, når faderen forbrød sig, i regelen ikke anede noget ondt; sult og elendighed kom over dem, som trængte hårdest til sund, god kost og pleje. Mandens proces o. s. v. betales af hjemmet, og mangen gang opløses det derved. Fattiggården, de fattiges rædsel, åbner sine porte for dem, der intet have forbrudt. Hr. Wegener nævnede sine egne erfaringer om det bitre i, når han havde overbevist sig om, at der i hjemmet var udholdenhed og kærlighed, men nød, at skulle sige til familien: »når manden kommer ud, kunne vi hjælpe, men ikke før.« Inden løsladelsen kunde ved pantelånerens renter o. s. v. nøden voxe, så at ruinen var uopreittelig. Langt bedre var i tide at hjælpe, så at manden ved løsladelsen kunde begynde uden altfor store byrder. Han mente derfor, at det var bedre at give — dog kun i enkelte tilfælde og ingensinde som regel — hjælp til familierne under forsørgernes fraværelse.

Under den derpå følgende diskussion blev Hr. Wegeners opfattelse kun i ringe grad støttet af de tilstedeværende. Vel blev det sagt, at man måtte sympatisere med tanken, og det blev fremhævet, at i andre lande, som i Schweiz, udfoldedes stor virksomhed i retning af at hjælpe familierne; men aldeles overvejende fremhævedes, at fængselselskaberne under vore forhold ikke kunde påtage sig en sådan opgave, og at det ej heller behøvedes, da der var hjælp nok at få. Hr. Wegener hævdede til slutning, at man dog i alt fald måtte søge at redde fangens klæder, sengklæder, værktøj o. s. v. Nogen resolution blev ikke foreslået.

Vi kunne begynde vore betragtninger med det, som diskussionen i København over dette spørgsmål endte med:

Nødvendigheden af at redde fangens klæder, værktøj o. s. v. Selv når fængselsselskaberne i deres love udtrykkeligt kun nævne løsladte fanger som dem, der skulle hjælpes, er der næppe noget fængselsselskab, som ikke vilde anse det for en selvfølge, at hjælpen — enten den består i udbetaling af penge eller personlig bistand til at ordne et eller andet anliggende — undertiden må ydes, allerede medens fangen er i strafanstalten, når hjælpen dog kommer ham til gode efter løsladelsen. Det vilde selvfølgelig være en urimelighed, hvis man, måske endog kort tid før fangens løsladelse, kan redde hans klæder og værktøj, der ere pantsatte, fra at gå tabt, eller man kan afværge, at hans hus, bohaver og kreaturer blive solgte til dækning af renter og skatter, da at undlade det, blot fordi manden endnu er i strafanstalten, og da med langt større bekostning etablere ham på ny, når han er bleven løsladt. Fængselsselskabet må værne om den straffede persons velfærd, og i og for sig ligger intet af, hvad der er tjenligt dertil, udenfor dets område.

Altså er der tilfælde, i hvilke fængselsselskabet må antage sig fangens anliggender allerede før løsladelsen; men da må det uundgåeligt indrømmes, at der er tilfælde, i hvilke man for fangens skyld må hjælpe hans familie. Familieforsørgerens interesser ere næsten altid så uadskilligt forbundne med familiens, at hin kun kan hjælpes ved at hjælpe denne, og denne hjælpes, når man hjælper hin. I så henseende gør det næppe stort til sagen, om lovgivningen tilstøder den ene ægtefælle ret til at disponere over ejendelene eller indskrænker denne ret. Om hustruen gør, hvad hun ikke burde, f. ex. tager mandens klæder og laver dem om til børnene eller sælger hans værktøj, så må manden i virkeligheden finde sig deri. Hvad skal han gøre? Men spørgsmålet er, hvor vidt man kan og bør gå i retning af at hjælpe familien for fangens skyld, og dette spørgsmål frembyder unægtelig store vanskeligheder.

At familieforhold ere af overvæltende stor betydning for et menneskes velfærd, vil næppe nogen betvivle: men i overraskende grad bekræftes denne sandhed af de statistiske oplysninger fra strafanstalterne. Det aldeles overvejende antal af forbryderne ere ugifte; i Danmark er det $2\frac{1}{2}$ gange så stort som de giftes tal; og et aldeles uforholdsmæssigt stort antal ere separerede eller fraskilte: omtrent $\frac{1}{6}$ af tallet på de gifte. Uagtet en familieforsørger foruden sig selv skal ernære et større eller mindre antal personer, og det selvfølgelig må medføre fristelser, ej blot selv at være i nød, men også at se de nærmeste og kæreste i samme situation, falder dog et langt mindre antal af gifte end af ugifte personer for fristelsen til at forgribe sig på næstens ejendom. At de gifte i de fleste andre henseender ere mindre fristede end de ugifte, er let forståeligt. At være fraskilt er øjensynligt det allerfarligste. Man kan med fuld ret slutte, at familielivet, ej blot når forholdet er særdeles skønt, men netop således som det almindeligt er, i høj grad styrker villien og kraften til et hæderligt liv. Grundene hertil ere selvforståelige; jeg vil kun flygtigt nævne nogle af dem. Den gifte har sit hjem; derfor lokke værtshuse og andre ødelæggelsesanstalter ham mindre. Han har i reglen godhed for hustruen, selv om ægteskabet just ikke var indgæet af kærlighed; fælles interesse med fælles arbejder og fælles glæder og fælles sorger — idem velle et idem nolle — fører dem sammen. Han elsker så godt som altid sine børn. Alt dette ansporer ham til ærligt arbejde, og han ved, at han ikke blot har sin egen, men også sine kæres velfærd og gode navn at våge over. Unegtelig gives der også slette hjem og mislykkede ægteskaber, der kunne drive et menneske til fortvivelse og derved til fald; men disse undtagelser bekræfte reglen; thi jo mere lykke man kan eje i ægteskabet, desto dybere må man føle ulykken ved det forfejlede ægteskab. Lykkeligvis er det ubestrideligt, at kun i et afgjort mindretal af tilfælde stammer et gift menneskes ulykke fra hans

ægteskab, medens det bestemt tør påstås, at kun et ringe mindretal af ugifte fanger (mandlige og kvindelige) have levet et sædeligt liv, og at det usædelige liv meget væsentligt har bidraget til ulykkerne. Man kan naturligvis bemærke, at en stor del af de ugifte forbrydere ikke ere blevne forbrydere, fordi de vare ugifte, men omvendt: ere blevne ugifte, fordi de vare dårlige personer, der enten ikke brød sig om at leve et ordenligt familieliv, eller som fattiglemmer eller vagabonder ikke kunde stifte familie, selv om de kunde finde dem, der vilde være letsindige nok til at indlade sig med dem, -- og ligeså, at de separerede vel sjeldnere bleve slette mennesker på grund af separationen, end de bleve separerede, fordi de vare slette. Unegteligt; men for nærværende udvikling har det mindre at betyde. Faktum står fast, at langt færre gifte end andre personer blive forbrydere.

Altså: ægteskabet giver til en vis grad håb om, at et menneske holder sig hæderligt. Og ingen, der har haft med fanger at gøre, vil betvivle, at kærligheden til ægtefælle og børn er en af de gode følelser, der længst holde ud, endog hos de fleste dybt sunkne personer. Ja, denne følelse kan endog være så heftig, at den undertiden træder hindrende i vejen for straffens øjemed og for påvirkningen af fangen. Thi familiekærligheden kan optræde på sådan måde, at det uophørlige, pinefulde savn i forbindelse med frygten for, at familien lider nød, eller at den overvældes af sin sorg, gør fangen uimodtagelig for andre tanker, så at han ikke kan få den ro, der skal til for ret at arbejde på sin oprejsning. Ligesom den, der lider af en utålelig legemlig smerte, ikke lader sig tale til fornuft (»filosofi hjælper ikke mod tandpine«), således vil ofte den, der uophørlig plages ved tanken om familien, være lige så uimodtagelig. Men dette beviser kun, at der skal visdom til at lede familiekærligheden ind i det rette spor. Enhver ved, at netop denne følelse mangan gang er en mægtig drivfjeder for fangen til at arbejde sig op efter

faldet. Som oftest er der håb om forbryderens oprejsning, når han har et godt hjem. Hvor et sådant findes, bør der derfor gøres, hvad der er muligt, for at bevare det. Og bliver dette gjort, fremlokkes gerne hos fangen en anden god følelse: taknemmelighed for den viste velgerning, og dermed styrket vilie til det gode.

Vel kunde man mene, at familiekærligheden ikke trænger til hjælp udefra for at vedligeholdes; men man må huske, at forholdet ved et familiemedlems fængsling og afstraffelse virkelig undergår en streng prøvelse. Derfor kan der nok behøves støtte og opmuntring. Familien lider i mange henseender, ikke mindst lider dens agtelse, og det er undskyldeligt, om den føler bitterhed mod den, for hvis skyld den må døje alskens ondt. Forældrene, navnlig moderen, bevarer næsten altid trofast kærligheden til synderen, hvor dybt de end sørge over faldet; men i forholdet til dem kan der såre sjældent være anledning for fængselselskabet til at foretage noget som helst. Hustruerne vise ofte, vel som oftest, udholdende kærlighed til den forbryderske ægtefælle; men ikke sjældent spores dog f. ex. i brevene fra dem til fangerne en betydelig tilsætning af bitterhed. Hustruen har ret til at forsørges af manden. Når nu familieforsørgeren ved sin brøde bringer hustru og familie i trange kår og hjælpeløs stilling, så mindes hun ved den daglige nød om, at manden har overtrådt sine pligter. Selv når det ingenlunde er familien, han har villet forurette, — når han f. ex. har bragt stjalne koster hjem, og familien bona fide har nydt udbytte deraf, — føler den sig ofte og det ikke uden grund forurettet ved hans færd; ja selv når manden har forbrudt sig ligefrem for familiens skyld, kan den ingenlunde altid forstå, at det er hans undskyldning. Det er aldeles ikke sjældent, at medens forbryderen nærer en øjensynlig ægte kærlighed til hustru og familie, viser hustruen, skønt hæderlig og retskaffen, så stor bitterhed mod manden, at den må kaldes uretfærdig. Ofte har jeg fundet, at en brav hustru særlig har været harmfuld over,

at manden holdt sine forbrydelser hemmelige for hende, hvad man dog må finde meget undskyldeligt. Med eller uden hustruens vidende kunne hendes pekuniære vanskeligheder have stor del i denne bitterhed. — Jeg véd ikke, om det er overflødigt at bemærke, at kvinder, der have levet i konkubinat med fangerne, kun rent undtagelsesvis bevare deres kærlighed og troskab i længere tid. At tage sig af en fanges konkubine er sikkert altid en urimelig gerning for fængselsselskabet. Selv om man håber, at de to personer ville blive gifte, er det håb meget for usikkert til at bygge på. Hvad fangernes søskende og fjærnere slægt angår, ses det vel undertiden, at den aldeles bryder med den skyldige. I reglen sker det dog ikke. Der mærkes som oftest ikke stor varme i deres kærlighed, men heller ikke overdreven vrede mod den skyldige, — en naturlig følge af, at slægten, endog søskende, ikke nødes til at tage sig ulykken så nær, som hustruen nødvendigvis må. Ofte kan god hjælp fås af dem, når fangen skal løslades; men — ligesom jeg sagde om fangens forhold til forældrene — her er såre sjældent anledning for fængselsselskabet til at foretage sig noget for et befæste denne slags familiebånd. (I almindelighed kan man iøvrigt sige, at de pårørende kvinder som oftest ere mere trofaste i deres kærlighed til den faldne end de mandlige slægtninge. Smukke beviser derpå ses i døtres, søstres, ja også fjærnere slægtninges forhold).

Det bliver altså forholdet til hustruen og børnene, som vi særlig må være opmærksomme på. Det er øjensynligt en smuk opgave at afværge de farer, der true ægteskaber og familieforhold med ødelæggelse. Vi have i Danmark både fængselsselskaber, der ere knyttede til strafanstalterne, og provins-fængselsselskaber. At det nærmest må være de førstnævnte, som kunne tage sig af disse forhold, kan der næppe være tvivl om. Kun ved fængslet kan man have det nøje kendskab til fangerne, der er den første betingelse. Man må altså være opmærksom på, hvor-

ledes fangernes familieforhold ere beskafne, og i det mindste når fangens straffetid ikke er altfor kortvarig, mangler der ingenlunde lejlighed til at få underretning derom. Meget kan man få at vide af samtaler med fangerne selv. Deres meddelelser må naturligvis modtages med nogen kritik, men ere dog af værdi. Vil fangen tale sandhed, kan han bedst give underretninger. At man tager så megen del i hans familieaffærer som muligt, er en betingelse for at finde vej til hans hjerte og påvirke ham, og han selv trænger ofte til at udøse sit hjerte for en, der med deltagelse vil høre på ham. Her som så ofte har jeg fundet, at min gjerning som sjælesørger og som formand for fængselsselskabet glide således over i hinanden, at jeg ingen grænse kan se mellem dem; men enhver virksomhed til bedste for fangernes timelige vel kan vel siges at være fængselsselskabs-mæssig. Ofte er der anledning til at forhøre sig i fangernes hjemstavn om deres huslige forhold, og af dette som af andre hensyn er det af vigtighed, at fængselsselskabet skaffer sig pålidelige, personligt virkende medarbejdere. Hvis jævnlige besøg af fangernes slægtninge i fængslet tillades og finder sted (hvilket sidste ikke kan siges at være tilfældet i den strafanstalt, jeg er ansat ved), bliver der god lejlighed til at gøre deres personlige bekendtskab. Endelig har man en fortræffelig kilde til kundskab om familieforholdene i fangernes brev-vexling, som i det mindste en enkelt af fængselsselskabets bestyrelse bør have lejlighed til at gennemlæse. Naturligvis må man for af den at kunne danne sig rigtige forestillinger kende så meget til folkets, navnlig almuen, udtryksmåde, at man ikke vurderer talemåderne i brevene for mere end de ere; men dette, ja endog den enkeltes udtryksmåde, lærer man med en smule opmærksomhed snart at kende, så at man nogenlunde ved, hvor meget ordene have at betyde. Meget ofte træffer man så ukunstlede, ægte udtryk for sande følelser, at man ikke kan tage fejl. Naturligvis kan der også være bevidst forstillelse i et kærligt

brev, dog er det sjældent, og navnlig bliver forstillelsen så godt som aldrig vedligeholdt i længere tid på sådan måde, at man skuffes deraf. De slette ægteskaber ere gerne så fuldt i opløsning, at ægtefællerne ikke bryde sig om at bevare skinnets, brevene ere da snarere fulde af gensidige beskyldninger end af forstilt venlighed. Er en fanges hustru utro, vedbliver hun ikke længe at skrive kærligt til ham, — jeg mindes efter min erfaring ikke en eneste undtagelse. Hun vil langt snarere for at forsvare sig overfor sin egen bevidsthed angribe manden med bebrejdelser og forlangende om skilsmisse. Der gives jo også ægteskaber, der lige fra begyndelsen ere slette (en mand er købt af en anden til at ægte en kvinde, som denne vilde befris for, -- en mand ægter en kvinde, fordi han har spillet kort med sine kammerater med det vilkår, at den, som tabte, skulde ægte hende osv.). Da er ægteskaberne som en dansk talemåde siger, »byggede på helvede;« de ere ikke gode og blive det efter al menneskelig rimelighed aldrig. Da kan der ingen opgave være for fængselselskabet. Skal et sådant forhold nogensinde blive godt, må det ske ved livsførelser, som omskabe de to ægtefæller til andre mennesker.

Jeg mener altså, at man sikkert nok kan vide om endel ægteskaber, at de ere slette, om endel andre, at de i sig selv ere heldbringende og gode. Men også de gode trues meget ofte af farer. Det er i Danmark ikke meget vanskeligt at opnå skilsmisse eller i alt fald separation. Det er let at forstå, at det virker fordærveligt på det ægteskabelige forhold, at ægtefællerne vide, at de ikke behøve at dele skæbne, tåle og lide sammen, længer end de selv have lyst til; ville de have ægteskabet ophævet, kan det ske uden stor vanskelighed. Når en fanges hustru forlanger skilsmisse, er det praxis, at hun altid får den, hvis manden er idømt strafarbejde i et længere åremål. Er manden dømt på kort tid, afhænger det gerne af hans samtykke. Jeg mener ingenlunde, at det skal være fæng-

selsselskabets opgave altid at hindre skilsmisse. Er ægteskabet afgjort slet, enten det mest er mændens eller konens skyld, gør det ingen gavn at nøde dem til at blive sammen, når de ville skilles. Det er synd, at de skilles, men det er ikke bedre, at de leve et ondt liv i had og kævl til gensidig ødelæggelse. I alt fald bør fængselsselskabet vist ikke anvende den slags tryk som at love pengehjælp, hvis de ville undlade at skilles. Men en hel anden sag er det, når ægteskabet er eller rimeligvis kan blive godt. Ofte er det kun på grund af tryk fra sine venners og slægtninges side, at hustruen begærer skilsmisse. Undertiden mene de mennesker, at de handle rigtigt ved at få hustruen ud af de slette forhold, men tænke ikke på, at mandens redning modarbejdes derved. Også forsørgelseskommunerne se ofte deres fordel i, at ægteskabet skal opløses; det er i deres interesse, at den fattige familie, der truer med at blive en byrde for sognet, ikke forøges, eller de kunne ved ægtefællernes skilsmisse undgå, at familien sætter sig fast i sognet. Jeg har oftere set breve fra hustruer, der med det samme som de med øjensynlig sandhed forsikre mændene om deres kærlighed og troskab, klage over det utålelige tryk, der lægges på dem for at tvinge dem til at søge skilsmisse. I sådanne tilfælde har jeg ikke sjældent fundet anledning til at tage mig af det truede ægteskab. Jeg har handlet som præst og vilde selvfølgelig have handlet ligeså, om intet fængselsselskab var til; men da man vel kan regne al virksomhed, der går ud på at beskytte fangen mod verdslig ruin, for at høre under fængselsselskabets område, se vi atter, hvorledes dette område uvilkårligt og nødvendigt kommer til at indbefatte også omsorg for hustru og familie. Selvfølgelig kan det da også være godt, at præsten kan søge bestyrelsens medhjælp, når den behøves for at ordne sligt. Ofte ere allerede gode råd og venlige formaninger nok til at styrke hustruen til at holde ud i kampen for, hvad hun selv ser er ret. Blot det at hun ser, at der vises velvillig interesse for hende

og hendes mand, kan have grumme meget at sige i den forladte stilling, hvori hun er fristet til at opgive sig selv. Det har sine særegne vanskeligheder for en sådan kone at komme til at ernære sig og sine børn f. ex. ved en lille handel eller lignende, idet hun som gift kone er uselvstændig og ikke ret kan optræde på egen hånd, medens dog hendes mand og forsørger er fraværende og foreløbig hæmmet i sin virksomhed. Ikke blot enker, men også fraskilte koner ere i så henseende heldigere stillede end fangernes hustruer. Disse vanskeligheder ere mangen gang anledning til, at en hustru meget mod sit eget ønske indgiver skilsmissebegæring, idet hun tror sig nødt dertil for at ernære sig og sine. Man kan endog se, at en hustru på den kærligste måde rådfører sig med sin mand derom eller beder ham om for deres børns skyld at finde sig i separationen, samtidigt med at hun forsikrer om sin troskab. I slige tilfælde kan fængselselskabet meget ofte gribe ind og ordne forholdene, uden at der skal gribes til en så fortvivlet udvej som separation, eller i alt fald, hvis en pro forma separation i straffetiden finder sted, ved råd og hjælp gøre sit til, at ægteskabet ikke for bestandig tilintetgøres.

Ligeledes kan personlig hjælp for familien være vel anbragt i adskillige andre vanskelige tilfælde. Fængselselskabet kan ved sine konnexioner skaffe en fanges hustru eller børn pladser i forskellige livsstillinger. Særlig hvis det viser sig, at de ikke kunne komme i stilling, fordi familieforsørgeren er straffange, da er det en opgave, som det netop må ligge for fængselselskabet at tage sig af. Jeg har dog aldrig hørt klager i den retning, og jeg tror heller ikke, at en fanges børn vanskeligere end andre blive modtagne i lære, i tjeneste eller andet, skønt de nok i reglen må døje endel hån af følelsesløse mennesker, — mindst vistnok af deres foresatte. — På en helt anden måde kan der være grund for fængselselskabet til at gribe ind, når der er fare for, at en fanges børn fordærves i et demoraliseret hjem, eller f. ex. når et i blodskam avlet barn går om som en levende mindelse om synden, forargende

og forarget. I det mindste efter fangens anmodning må det være en pligt at se at få barnet fjærnet og få det anbragt i en dertil egnet opdragelsesanstalt eller på anden måde. Det er ganske vist en meget vanskelig opgave, men den må løses. — Den personlige hjælp, som fængsels-selskabet behøver for at kunne virke heldigt i alle disse forhold, kan i reglen let fås. Man kan vist altid i fangens hjemstavu opspørge en retsindig og velvillig præst, skole-lærer, dommer eller anden pålidelig person, der enten selv vil ordne de vanskelige forhold eller kan skaffe andre praktiske folk til hjælpere. Overhovedet må fængsels-selskabet skaffe sig så stort personalkundskab og så mange personligt virkende medlemmer som muligt rundt om i landet, så vidt dets virkekreds strækker sig.

Jeg har i det foregående stadig forudsat, at der i fængsels-selskabets bestyrelse findes fængsels-funktionærer (præsten eller andre), der på embedsvegne må kende fangerne. Om et fængsels-selskab, i hvis bestyrelse ingen fængselsfunktionær findes, vilde skaffe sine bestyrelsesmedlemmer adgang til fængslet for at lære fangerne at kende, vilde der vist skades mere end gavnes.

Store vanskeligheder opstå, når der bliver spørgsmål om pengehjælp fra fængsels-selskabet til familien, og for-såvidt hjælpen skal være til familiens underhold, medens familieforsørgeren er i fængsel, altså at selskabet skal for-sørge den (helt eller delvis) på hans vegne, da forekomme vanskelighederne mig uovervindelige, i alt fald under sådanne forhold, som findes her i Danmark. Dette følger allerede af, at der her vilde blive spørgsmål om så betydelige pengesummer, at de ikke vilde kunne tilvejebringes. Når fængsels-selskabet understøtter en løsladt fange, er det i reglen heller ikke hjælp til hans stadige, ordinære underhold, der ydes; men hjælp til han kan komme i en livsstilling igen. Pengene — hvis sådanne ydes — skulle ikke være til at leve for (i det højeste kun en ganske kort tid), men til at komme i vej for. Selv når denne hjælp ydes ret rundeligt, bliver den enten givet en

gang for alle eller dog i løbet af en kortere tid efter løsladelsen og standser, når han enten må antages at være ligestillet med andre folk i små kår eller ses at være uhjælpelig. Den bedste måde at hjælpe fangen ved løsladelsen er at skaffe ham arbejde; da kan en ren ubetydelighed i penge til værktøj eller arbejdsklæder ofte være af stor nytte. En hjælp af 100 eller 200 kroner til en enkelt fange anses for en så rigelig hjælp, at der kun rent undtagelsesvis ydes mere. Når der derimod bliver spørgsmål om at underholde familien, måske en familie bestående af adskillige personer, og måske en lang årrække igennem, da blive sådanne summer som de nævnte aldeles forsvindende. Mangen gang vilde det være at øse i Dana-idernes kar; man kunde hjælpe og atter hjælpe og kunde tilsidst finde, at hjælpen var spildt.

Er straffetiden kort, som et år eller mindre, gælde ganske vist ikke i samme grad de her fremsatte betragtninger, og i virkeligheden kan der da snarere blive tale om at understøtte familien. Bemærkes må dog, at man da meget vanskeligt kommer til så nøje kendskab ikke blot til fangen selv, men også til familieforholdene, at man kan udrette noget, og antallet af de med slige straffe ansatte personer er så stort, at opgaven bliver uoverkommelig. For de personers vedkommende, der anses med så kortvarige straffe som nogle dages fængsel på vand og brød o. lign., kan der næppe være tale om, at fængselsselskabet principmæssigt kan understøtte familien. Denne vil ikke lide anderledes ved fængslingen end ved en kort tids arbejdsstandsning eller et lignende ikke usædvanligt uheld. Her vilde hjælpen mangel gang let kunne blive en præmie for forbrydelsen. At undersøge alle disse familiers stilling vilde være aldeles ugørligt. Jeg tør vistnok aldeles se bort fra sådanne straffe og blot anstille betragtninger over de tilfælde, hvor straffen virkelig i en kendelig grad truer familiens velvære.

At familien lider ved familieforsørgerens

brøde, er tilvisse såre sørgeligt. Om man end i mange tilfælde kan sige, at hustruen og familien ere direkte eller indirekte medskyldige i mandens brøde, er dette dog ingenlunde altid tilfældet; og kan man end sige, at hustruen i alt fald selv har påtaget sig at dele skæbne med manden, så gælder da ikke det samme med hensyn til børnene. Det går i sandhed ud over de uskyldige; men — hvad der er det værste — det kan ikke undgås. Man må ikke betage straffeondet dets bråd, og man kan ikke hindre, at også denne vender sig mod andre end selve den skyldige. For fangen selv er det et af de største onder, som straffen medfører, at hans familie lider under den («jeg selv kan sagtens holde det ud; men min stakkels familie!»). Det skulde ikke undre mig, om en og anden principmæssigt er imod al understøttelse af fangens familie, fordi straffen mister et af sine føleligste onder. Denne betragtning er dog langt fra at være min. Snarere vilde jeg minde om den fare, som ligger i at svække befolkningens sans for forbrydelsens afskylighed; thi det er en afgjort sag, at den store hobs bedømmelse af en handlings slethed overmåde meget påvirkes af, hvilken straf den medfører, og slappes straffen, slappes også befolkningens afsky. Dog vil jeg ikke anse denne betragtning for afgørende.

Det er vist ingenlunde utroligt, at ligesom man nu hører mangan fange påstå, at han har begået sin forbrydelse for at komme i strafanstalten, fordi han har det godt der, vilde man, når fængselsselskaberne understøttede familierne, høre fangen motivere sin forbrydelse med, at også familien stod sig bedst derved. På slige ytringer af fangerne lægger jeg dog ikke overdreven stor vægt. Den, som ikke ellers vilde forbryde sig, gør det næppe for at blive forsørget i tugthuset, og end mindre for, at hans familie skal få hjælp. Men vel kan han tage med i betragtning, når han vil forbryde sig, at følgerne dog ikke ere så overvættes slemme.

For mig er det de praktiske vanskeligheder ved

at antage sig familien, der blive afgørende. Hvis et fængselsselskab virkelig har tilstrækkelige pengemidler til foruden sit hovedformål at sætte sig den opgave at understøtte familierne, — og har det endvidere lejlighed til at høre familierne så godt at kende, at det ikke udsætter sig for jævnligt at begå feilgreb, — og er der endelig ikke andre veje, ad hvilke hjælp bør tilflyde familierne, — da vil jeg ikke anse de øvrige betænkeligheder for så afgørende, at selskabet ikke skulde kunne stille sig den opgave. Men under de her i Danmark, og jeg kan tro også i de fleste andre lande, forhåndenværende forhold, kan det i reglen ikke ske, dels fordi fængselsselskaberne ikke ville kunne magte den opgave, dels fordi hjælpen kan og bør komme fra andre sider.

Som dem, der må tage sig af de beklagelsesværdige forladte, vil jeg nævne: dels enkelte private, der bør vise godgørenhed hver i sin kreds, dels velgørende selskaber, dels endelig det offentlige fattigvæsen. Den sidstnævnte hjælp er unegtelig den sletteste og bør undgås, så vidt det er muligt. Det er meget skadeligt for æresfølelsen at være fattiglem; det er som man derved stemples som en unyttig byrde for samfundet. Også vises der ofte kun meget liden humanitet af det offentlige fattigvæsen. Men vil man nævne enkelte kommuners sneverhertethed og kniberi som bevis for, at man må og skal redde familierne fra at falde ind under fattigvæsenet, så må man ikke overse, at den samme sneverhertethed og det samme kniberi vil medføre, at hvis fængselsselskaberne hjælpe der, hvor kommunerne ere pligtige dertil, eller hvis et fængselsselskab blot nævner i sine love, at det hjælper familierne, vil der fremkomme en mængde urimelige krav fra dem, der gerne ville vælte byrden fra sig selv. Også uforskammede fordringer fra familiernes side vilde uden al tvivl møde i mængde. Endog nu, da fængselsselskaberne i Danmark ikke principielt støtte familierne, møde ikke sjældent hustruerne med fordringer på at understøttes. Jeg ved, at det mere end en gang er

kommet frem i den latterlige form, at en kone mener, at selskabet er pligtigt at betale husleje for hende, fordi hendes mand får husly gratis. Overhovedet må fængselsselskaberne vel vogte sig for at nære tilbøjeligheden til fordringsfuldhed, også fra selve fangernes side.

At selskaberne ved at efterkomme anmodninger fra familierne om understøttelser ideligt ville blive skuffede ikke blot ved usande klager, men også ved letsindige, ufortjente anbefalinger, er utvivlsomt. I ingen henseende er det vanskeligere at få pålidelige underretninger. Endog ellers retsindige mænd attestere jævnlige deres værdighed og trang, hvem de i virkeligheden intet kende til, undertiden af lutter godmodighed, men dog uforsvarligt. (Jeg har selv hørt en mand, der gav en ansøger en varm anbefaling, sige til ham: »jeg kan virkelig ikke rose Dem, men når jeg kan hjælpe Dem dermed, var det synd ikke at gøre det.«). Fængselsselskaberne kunne i reglen kun i ringe grad kontrollere sådanne opgiverses rigtighed. (Det vil let ses, at selskaberne langt mindre stå fare for at skuffes, når der ikke er spørgsmål om penge, men om personlig hjælp og råd, som ovenfor er omhandlet). Vi må da spørge: er der ikke andre, hvem pligten, at understøtte fangernes familier, med større rimelighed bør påhvile?

På de danske fængselsselskabers ovennævnte møde i København 1885 blev det fra flere sider gjort gældende, at fængselsselskaberne ikke behøvede at yde hjælp til fangernes familier; thi det var altid let nok at få hjælp til sådanne ad privat vej; alle forstode, at der i sådanne tilfælde var nød, og at der burde hjælpes. Denne betragtning er uden tvivl rigtig, når talen er om en by af Københavns størrelse. Det har glædet mig at se, hvor hurtigt endog betydelige summer kunde samles i København for at redde en familie fra undergang. Det samme vil vist — i alt fald nogenlunde — kunne ske selv i de mindre købstæder. Der vil vist nok findes dem, som have eyne, og hvis sind netop sættes i bevægelse ved en nød af den

art, som når familieforsørgeren er i fængsel. I landdistrikterne kan det vel nogle steder være småt med evnen, vel også med villien. Dog må jeg nævne, at en frivillig fattigpleje — altså drevet af kærlighed og ikke aftvungen — er i stærk opvæxt omkring i landet, tildels fremskyndet af en opfordring fra landets biskopper. Der er vist ingen tvivl om, at denne kærlighedsgerning fremdeles vil gå fremad. Her findes allerede i landet sogne, i hvilke den frivillige fattigpleje har gjort det offentlige fattigvæsen aldeles overflødig. Den slags velgørende samfund bør antage sig de fattige familier af fangerne.

Det må ikke overses, at der er tilfælde, og det ikke få, i hvilke familien endog er bedre stillet, medens manden sidder i fængsel, end når han er hjemme. Således er det i reglen, når manden er drunker, medens konen er ordenlig. Også sker det mangel gang, at der f. ex. af konens familie ydes hende værdifuld reel støtte, så længe manden er borte, medens man aldeles slår hånden af familien, når han kommer hjem, enten fordi man mener, at hjælpen da er spildt, eller blot af uvillie mod manden. Jeg har set, at de samme mennesker, som under en mands fraværelse i fængslet etablerede en lille forretning for hans kone, gjorde sig flid for at ruinere den, så snart manden kom hjem. Ofte finde konkurrenterne sig i, at konen driver en handel eller sligt, fordi de have medynk med hende, medens de ikke tåle det, så snart manden kommer tilbage.

Værre end andre fattige ere fangernes familier under alle omstændigheder ikke stillede i pekuniærhenseende, og ved at sætte sig i forbindelse med de forhåndenværende godgørende selskaber kan fængselsselskabet gavne, om ikke andet så ved sine anbefalinger og oplysninger, som det velgørende selskab bør være taknemlig for; thi utvivlsomt har i mange tilfælde et medlem af fængselsselskabet, f. ex. strafanstaltens præst, lejlighed, som andre næppe kunne få, til at sætte sig ind i familiens virkelige forhold.

Så længe der er spørgsmål om forsørgelse af fami-

lien under familieforsørgerens fængsling, kunne fængsels-selskaberne altså efter min mening ikke påtage sig den. Dermed skal det ingenlunde være sagt, at fængselselskaberne overhovedet aldrig skulle indlade sig på at yde pengehjælp til fangernes familier. Anledning dertil kan der særligt være, når der rammer familien en ualmindelig ulykke — enten denne ligefrem stammer fra familieforsørgerens fraværelse i fængslet eller ej —, altså når en forbigående rystelse eller en krisis truer familiens velfærd. Om f. ex. en stræbsom kone, der ernærer sig og sine børn, ved sygdom eller anden ulykke i øjeblikket sættes ud af stand til at hjælpe sig selv, vilde det være en måske uoprettelig skade, om hun skulde under det offentlige fattigvæsen, hjemsendes til sin forsørgelseskommune og derved rives bort fra den egn, hvor hun har venner og livserhverv. Navnlig hvis dette finder sted, kort tid før fangen skal løslades, eller hvis man i alt fald sikkert tør håbe, at faren med en sådan hjælp en gang for alle er afværget, og stillingen sikret, da må der hjælpes. Vistnok må man også da spørge: kunde hjælpen ikke skaffes fra andre sider? men kan den ikke det, må fængselselskabet gøre det, det være principmæssigt eller ej. Idet der handles ganske i det velgørende selskabs ånd, må enhver bestyrelse have så megen frihed til at handle. Jeg tør påstå, at der ikke i noget af de danske fængselselskaber vilde hæve sig en eneste røst imod, at bestyrelsen i et sådant tilfælde havde handlet efter sit bedste skøn.

Jeg nævnte, at sådan hjælp snarest kan ydes kort tid før fangen skal løslades. Fængselselskaberne kunne ikke og bør ikke understøtte alle fanger, men kun sådanne, om hvis frelse for samfundet man tør nære grundet håb. Bedømmelse af, om dette er tilfældet, kan i reglen ikke ske før henimod slutningen af straffetiden. Det vilde øjensynligt være urimeligt, om man i straffetiden vilde yde penge til fangens familie og så, når han kom ud, negte at antage sig ham. Man må altså sondre; kun familier af

fanger, der allerede tør anses for sikkert genvundne, må understøttes. Yderst uheldigt er det ganske vist, at altså trængende og værdige familier ikke kunne få hjælp, når fangen endnu er tvivlsom; men jeg kan ikke se, at denne uheldige konsekvens kan undgås. Har man ikke håb om fangen, kan fængselsselskabet ikke, uden aldeles at forlade sit standpunkt, tage sig af familien. Og en betingelse må det dernæst være, at man tør antage det for givet, at fangen ved løsladelsen finder et godt, kærligt hjem; ellers kan al hustruens hæderlighed og børnenes uskyldighed ikke motivere hjælpen. Ofte kan der vistnok være grund til at gøre hjælpen afhængig af, at fangen selv af sin oplagte arbejdsfortjeneste bidrager, hvad han kan. Hans beredvillighed eller uvillighed dertil vil være et vigtigt moment til at kunne bedømme hele situationen rigtigt. Ligeledes kan der efter omstændighederne være grund til at låne fangen pengene til at hjælpe familien, så at han ved løsladelsen eller senere skal tilbagebetale dem. Hovedsagen er ikke, at fængselsselskabet får sine penge tilbage, — ofte vil der vel være grund til at eftergive ham gælden — men det er heldigt, både at fangen mindes om sine pligter som forsørger, og at familien føler, at den har noget at takke ham for.

Der er ingen tvivl om, at en hjælp i rette tid kan gøre meget til at bevare gode følelser hos hustruen og familien. Den kommer jo som ydet nærmest af hensyn til fangen og vil derfor både for ham og for hustruen være et bevis på, at han ikke er opgivet af samfundet.

En vigtig betingelse for, at fængselsselskaberne kunne virke kraftigt og nyttigt, er, at de skaffe sig en mængde personligt medvirkende kræfter rundt om i landet. Er der tale om at tage sig af familierne bør hjælpen utvivlsomt gå gennem mellemmand, der med behørig takt og diskretion ville tage sig af de pågældende, uden at det skal rygtes blandt uvedkommende. Når de mennesker, der have en noget levende æresfølelse, ikke

med urette anse det for en skam at få hjælp af det offentlige fattigvæsen, vil det vel let blive anset for end værre at få hjælp, der stammer fra strafanstalten, om jeg end rigtig nok tror, at der såre sjældent hos de pågældende findes så fin æresfølelse, at de ikke nok ønske hjælpen. Men ikke blot for at skåne de pågældendes egen følelse er det heldigt, at den ydede hjælp ikke omtales. Det er overhovedet almindeligt, at understøttelser, som fængselsselskaberne yde, vække uvilje hos andre mennesker, der ere i samme nød som den straffede, men ikke kunne få hjælp. Mindst spores denne uvilje, når hjælpen ydes ved selve løsladelsen fra strafanstalten, fordi den straffede da øjensynligt er værre stillet end andre. Men hjælper man en fanges familie, ville utvivlsomt de mange familier, der må savne deres forsørger ved sygdom el. a., både irriteres derved og ikke undlade at vise det overfor de understøttede. Det kan jo ikke negtes, at f. ex. en kone, der er gift med en sømand, som er fraværende og i lang tid ikke har ladet høre fra sig, er ligeså ilde stillet som fangens hustru.

Det lader sig let undgå, at hjælpen kommer på stødende måde. Også til løsladte fanger selv sender vort fængsels-selskab så godt som aldrig pengehjælp direkte; den tilstilles enten sognepræsten eller en anden pålidelig mand, der udbetaler pengene mod kvittering, men da også så vidt muligt ser til, at pengene anvendes på fornuftig måde. Det kan ske, at den, der skal hjælpes, negter at finde sig i nogetsomhelst tilsyn; men dette er i reglen ikke æresfølelse, men stivsind, som der ingen grund er til at opmuntre. Ved hjælp til fangernes familier er der end mere grund til diskretion. Jeg vilde endog af grunde, som jeg tror tilstrækkeligt fremgå af det ovenfor anførte, anse det for særdeles heldigt, om de familier, der støttes, slet ikke få at vide, hvorfra hjælpen kommer.

For at sammenfatte resultaterne af, hvad jeg her har søgt at godtgøre:

vel mener jeg, at fængselsselskaberne, hvor

alle forhold ere tilnærmelsesvis som i Danmark, ikke tør påtage sig fangernes familiers underhold (det skulde da være i meget kort tid og under ganske særlige forhold), men

de til strafanstalterne knyttede fængsels-selskaber bør i erkendelse af, at de så vidt muligt i alle henseender bør tage sig af fangernes verdslige tarv:

nøje være opmærksomme på fangernes familieforhold (hvorom de navnlig må oplyses ved samtaler med fangerne, ved korrespondance og ved læsning af fangernes brevvexling),

hvor der påtænkes skilsmisse, og hvor ægteskabet ikke må anses for uhjælpeligt slet eller skilsmissebegæringen forfuldt beføjet og velovervejet, gøre det mest mulige for at bringe forsoning tilveje,

i særlige tilfælde, når det til en fanges velfærd må anses for påtrængende nødvendigt, navnlig når en økonomisk ruin kan afværges ved en hjælp en gang for alle, yde lån eller anden pengenhjælp,

og overalt, hvor hjælp ydes, iagttage sådan forsigtighed, at det så lidt som muligt bliver bekendt for uvedkommende, og således, at familiens æresfølelse ikke såres.

S. M. Hafstrøm.

Fængselspræst.

Besvarelse
af
æmne 3 i sektion II på fængselskongressen
i St. Petersburg.

Quels encouragements peuvent être accordés aux détenus dans l'intérêt d'une bonne discipline pénitentiaire? En particulier, dans quelle mesure le détenu peut-il disposer librement de son pécule?

Om dette spørgsmål, som er identisk med 8de spørgsmål på programmet for 2den sektion af den internationale penitentiære kongres i Rom 1885, har jeg den gang meddelt mine bemærkninger, der findes trykte i Bulletin de la commission pénitentiaire Vol I, 647. Da spørgsmålet ikke nåede at blive diskuteret på kongressen i Rom, skal jeg, idet jeg forøvrigt henviser til de nævnte bemærkninger, resumere hovedpunkterne i min fremstilling og gøre nogle mindre tilføjelser.

Fængselsdisciplinen må være fast og konsekvent. Da den ikke alene skal holde fangen til lydighed mod fængslets reglementer, men tillige samvirke med de øvrige midler, hvoraf fangebehandlingen benytter sig, undervisning, arbejde og sjælesorg, til at reformere fangens villie, er det ikke nok, at disciplinen ved frygt fremkalder en passiv lydighed i fængslet, den må tillige søge at indvirke på andre følelser

hos fangen, som kan bestemme ham til lovlydighed også efter løsladelsen. Den særlige opgave, disciplinen i et fængsel med reformatorisk opgave (pénitencier) således har, er at indgyde fangen sans for, hvad der er ret og retfærdigt. Disciplinen bør derfor fremtræde for fangen som et levende billede på retfærdigheden. Ligesom retfærdigheden har to sider, den straffende og belønnende, således må begge disse momenter også benyttes af fængselsdisciplinen. Altså opmuntringer ere ikke alene tilladelige men nødvendige under en rationel fangebehandling.

Det følger heraf, at den første betingelse for tilståelse af opmuntringer er, at de ere fortjente af fangen. Om dette er tilfældet, må afgøres efter et hensyn til fangens hele individualitet. Skønnes det herefter, at han lægger god villie for dagen, kan der være anledning til at belønne ham efter en vis passende tid. For recidivisternes vedkommende må der gå længere tid hen for at kunne skønne, om fangens gode forhold skyldes god villie. Mellem hver yderligere belønning må der ligeledes hengå en passende tid. Hermed er det givet, at der ved uddelingen af opmuntringer må iagttages en vis progression, og det er praktisk og stemmer med den menneskenaturens iboende trang til og higen efter forbedring af sine kår at danne sig en skala af opmuntringer af stigende værd, som efterhånden kunne erhverves ved fortsat godt forhold. For at markere fangens standpunkt på ethvert tidspunkt af straffetiden efter de fremskridt, han antages at have gjort, kan det være nyttigt at dele straffetiden i afsnit og fordele opmuntringerne på disse forskellige afsnit, således at der begyndes med de mindre. En sådan ordning (inddeling i klasser med bestemte begunstigelser for hver klasse) anbefaler sig særlig i et fællesfængsel, idet derved al anledning til misundelse og ulovlig trafik mellem klassens medlemmer bortfalder, men er også udførlig i et cellefængsel. — I de danske cellefængsler har der således siden 1866 været en sådan deling i 4 klasser. — Ved inddelingen af fangerne

efter visse afsnit af straffetiden i klasser med lige begunstigelser må man imidlertid være opmærksom på, at der dog levnes en mulighed til særligt at belønne et af enkelte fanger udvist særdeles godt forhold. Dette kan ske ved i sådanne tilfælde at lade de pågældende rykke tidligere op i højere klasse indenfor visse grænser. En anden måde er, under forudsætning af, at man giver fangen adgang til at tjene penge, at tilstå en større pengedusør, dog således, at det overskydende henlægges til løsladelsen.

De opmuntringer, der tilstås, må af fangen selv anses for et gode, som det er værd at anstrenge sig for at opnå, de må være forenelige med den hele ydre situation, hvori fangen befinder sig (frihedsberøvelsen, fængselsordenen), og de må ikke komme i strid med straffens formål, (ophæve straffens følelighed, forvæene eller forkæle fangen, forringe straffens reformatorschefflydelse). Derimod kan der ikke stilles den positive fordring, at opmuntringerne direkte skulle tjene straffens formål. Om man end formentlig kan være enig om de opstillede principer, kan den nærmere afgørelse af, om et af fangen attrået gode egner sig til anvendelse, volde adskillig vanskelighed. Endvidere ville de begunstigelser, hvorom der overhovedet kan være tale, i høj grad variere efter de nationale, lokale og traditionelle forhold, efter straffefuldbyrdelsesmåden (celle eller fællesskab), fangernes individualitet etc. etc.

At give en udtømmende opregning af opmuntringer, der passe for ethvert pénitencier, er derfor ugørligt, men der kan udtales en anskuelse om nogle omtvistede hovedpunkter og nævnes nogle hovedformer af tilstedelige opmuntringer.

Først bemærkes, at forkortelse af straffetiden ved benådning eller betinget benådning, toppunktet af, hvad en fange kan opnå, ikke med rette kan regnes mellem de opmuntringer, der tilstås i disciplinens interesse, idet mange andre hensyn end rent disciplinære her må være afgørende.

De mange vigtige spørgsmål om benådningens rette anvendelse som sidste led i straffefuldbyrdelsen falde derfor udenfor nærværende opgave.

Et hovedspørgsmål, der strax møder os ved valget af opmuntringer, er: Hvad skal der af fængslet ydes fangen, uanset hvorledes han opfører sig i fængslet? Nogle steder er opmuntringssystemet baseret på, at egenlige livsfornødenheder, rum, lys, luft, hvile, kost, klæder, varme o. desl. oprindeligt kun ydes i utilstrækkeligt mål, således at det manglende må erhverves af fangen selv som belønning for godt forhold. Andre steder tilstås der vel oprindeligt det nødtørftige mål af sådanne fornødenheder, men gives fangen adgang til at erhverve en forøget mængde eller forbedret kvalitet. Ingen af disse fremgangsmåder synes velbegrunder. Hovedindvendingen mod at begynde straffen med en nødlidenheds tilstand, som det overlades fangen selv at kæmpe sig ud af, er den fare for fangens liv og sundhed, som er forbunden dermed, en fare, som desuden vil føde en samvittighedsfuld fængselslæge til uafslædig at gøre undtagelser. Mod at give fangen adgang til efterhånden at erhverve mere af egenlige livsfornødenheder, kvantitativt eller kvalitativt, end nødvendigt til at opholde liv og sundhed, kan gøres den uafviselige anke, at straffens følelighed derved svækkes i høj grad, hvorved dens virkning i det hele forringes. Det rigtige er formentlig på den ene side at yde fangen det nødtørftige mål af betingelser for bevarelse af liv og sundhed og på den anden side nægte ham adgang til at erhverve udover det således ydede. At fastslå sådanne normaltydelser lader sig gøre efter fysiologiens og hygieinens nuværende udvikling. — Her i fængslet gaves tidligere en utilstrækkelig forplejningsration, som fangen selv kunde supplere ved indkøb af fødevarer. Den 1 April 1888 indførtes et nyt bespisningsreglement, hvorved der gives fangerne tilstrækkelig ernæring, og tilladelsen til at købe fødevarer ophævedes. Resultatet har været gunstigt, idet sundhedstil-

afgivet af fængselslæge 1888 Nr. 10, 162.

standen er bedre end nogensinde, udgifterne til den ny forplejning ere ikke ubetydeligt mindre, end hvad der tidligere medgik til den utilstrækkelige forplejning + den af høgen tilståede extraforplejning, og fangerne have deres penge i behold til løsladelsen.

En lignende betragtning kan gøres gældende med hensyn til, hvad man kunde kalde åndelige livsfornødenheder, korrespondance, besøg, læsning o. desl. Det materielle grundlag for disse bør ydes af fængslet. Exempler: skrive-materialier og underholdende lektüre, og over, hvad reglementet fastslår som passende — hvori ganske vist en progression kan være på sin plads — bør fangen ikke kunne erhverve.

Erkendes det at være rigtigt at formene fangen at erhverve et overmål af egenlige livsfornødenheder, må det samme af samme grund i almindelighed gælde om besiddelse og erhvervelse af luksusgenstande. Forsåvidt dog besiddelsen af sådanne mindre genstande uden at forringe straffens følelighed eller stride mod fængselsordenen kan have en forædlende indflydelse eller yde en uskyldig adspredelse, må den kunne tilstedes en fange på et senere stadium af straffen. Exempler ere: portrætter af nærstående, forlovelsesringe, blomsterplanter, lommeuhr, almanak o. desl. Besiddelse af levende dyr og brug af musikalske instrumenter udenfor undervisningslokalet kan derimod i reglen næppe forenes med fængselsordenen.

Mellem egenlige livsfornødenheder og luksusgenstande står endel brugsgenstande og nydelsesmidler, som ifølge opdragelse og vane ere blevne til så godt som en nødvendighed for visse mennesker, hvis unddragelse kan medføre fare for de pågældendes sundhed eller i alt fald skærpe straffen uforholdsmæssigt. Besiddelsen og brugen af adskillige sådanne ting lader sig meget vel forene med fængselsordenen og skader ikke straffens formål og må altså kunne tilstedes. Da fangen ofte sætter særlig pris på sådanne ting, egne de sig sær-

deles godt til opmuntring i disciplinens interesse, dog kun når de erhverves ved en til nydelsen svarende opofrelse fra fangens side. Exempelvis kan nævnes små toiletgenstande og krydderier. Berusende drikke ere selvfølgelig utilstedelige. Om tobakkens tilstedelighed hersker den største uenighed. Efter erfaringer her på stedet ses der ingen- somhelst betænkelighed ved at tillade fangen at købe og bruge skrå i små mængder, medens røgning medfører brandfare og fordærvelse af luften, og snusning giver anledning til urenlighed.

Et vigtigt punkt i denne materie er spørgsmålet, om penge kan være et passende opmuntringsmiddel i et fængsel. Herpå må sikkert svares bekræftende med visse forbehold. Da penge i den almindelige bevidsthed er det mest passende ækvivalent for produktivt arbejde, er der i og for sig noget tiltalende i tanken om at lade også fangerne få en adgang til som påskønnelse af vel udført arbejde at tjene penge. Selvfølgelig ligger der alene i adgangen til erhvervelse af penge, selv om disse ikke benyttes i fængslet, en spore til godt forhold, men hovedfordelene for disciplinen fremkomme derved, at fangen ved at tjene penge kan blive i stand til i fængslet at erhverve ting, hvorpå han sætter pris, hvis besiddelse er en i fængslet passende opmuntring, men som ikke bør bekostes af det offentlige. Når der gives arbejdsfortjenesten en passende ringe størrelse, pengene ikke gives fangen i hænde og der kun kan disponeres over dem med fængselsdirektørens tilladelse, kan der ikke rejses nogen afgørende indvending mod at lade fangen tjene penge. — Det skal blot antydes, at andre end disciplinære hensyn, nemlig ønsket om at frembringe et forøget arbejdsudbytte i fængslet, ønsket om at give fangen lejlighed til at samle en lille sum til løsladelsen og, hvor ernæringen i fængslet er utilstrækkelig, nødvendigheden af at bøde herpå, vistnok oprindeligt have været de fornemste motiver til at lade fangen tjene penge i fængslet.

Der kan spørges, om det er tilladeligt som opmuntring til godt forhold i fængslet at lade fangen komme i besiddelse af egne medbragte eller udefra tilsendte sager og bruge eller nyde disse ting i fængslet. Som regel må en sådan brug anses utilstedelig som stridende mod den lighed i vilkår, der hører til god fængselsorden. At anvende medbragte eller tilsendte penge til at skaffe sig behageligheder eller nydelser i fængslet, er absolut utilstedelig, ligeledes at anvende i fængslet medbragte eller tilsendte nydelsesmidler eller brugsgenstande. Det anses således utilstedeligt at tillade fangen at få tilsendt fødemidler, klæder, sengetøj, toiletsager, tobak osv. Derimod er der, som foran berørt, visse genstande, som ikke ere egenlige brugsgenstande eller nydelsesmidler, men som yde en uskyldig tilfredsstillelse, hvis besiddelse kan indrømmes fangen (fotografier osv.), selv om han ikke har erhvervet dem ved sit arbejde. Hertil kommer forskellige hjælpemidler til selvundervisning, som videnskabelige bøger, tegnebestik o. desl. og mindre arbejdsredskaber til fritidsarbejde, som ligeledes efter omstændighederne må kunne tilstedes benyttede på et senere stadium.

Når man med det foran udviklede i erindring skal nævne nogle hovedformer af tilladelige opmuntringer, kan dette gøres omtrent saaledes:

A. Opmuntringer af ikke materiel natur

1. Ros; denne bør, for ikke at miste sin betydning, kun tildeles sparsomt og ikke i andre fangers overværelse.

2. Gode karakterer, hvor et karaktersystem er indført. Hermed står i reglen i forbindelse hurtigere oprykning i klasse, med de dertil knyttede fordele.

3. Tilladelse til at korrespondere med og modtage besøg af nærmeststående personer, tildelelse af skrive- og tegnematerialier, udlån af bøger af almindeligt belærende og underholdende indhold, udlån af aviser i

den sidste del af straffetiden. For sådanne tilladelser bør der være bestemte regler. Fængslet bør yde det materielle grundlag (papir bøger m. m.).

4. Udvidet undervisning.

5. Interessantere arbejde.

6. Lempelser i den ordinære tvang, f. ex. mindre skarp bevogtning, arbejde udenfor aflåsedes rum, mindre afstikkende klædedragt, fritagelse for barbering i den sidste tid o. lign. — Forkortet arbejdstid anses uforenelig med fængselsordenen.

7. Udvidet handlefrihed, navnlig tilladelse til fritidsarbejde i egen interesse og fritidsstudier. Hertil kan tillades benyttet medbragte eller tilsendte bøger, redskaber og materialier; desuden kan fangen få tilladelse til at købe sådanne sager.

B. Af materielle goder,

1. bestående i brug og nydelse af små ting, som befordre legemlig velvære i fængslet, kan der, hvor fængslet yder det nødtørftige i så henseende, kun tilstedes et meget begrænset antal, henhørende til, hvad der ifølge vane og opdragelse for visse personer grænser op til de egenlige livsfornødenheder. Expl: spejl, kam, hårbørste, sæbe, tandpulver, tandbørste, krydderier, skråtobak. Disse goder bør fangen selv betale og må ikke komme i besiddelse af medbragte eller tilsendte sager af denne slags.

2. Besiddelse af enkelte mindre luksusgenstande af affektionsværdi eller tjenende til uskyldig adspredelse o. desl., som kan forenes med fængselsordenen. Expl.: portrætter, ring, blomster og uhr kan tilstås på et fremrykket stadium, dog for værdigenstandes vedkommende kun, når de ere medbragte eller tilsendte; billige småting af denne slags kan det tillades fangen at købe.

3. Penge kan skænkes fangen som påskønnelse af veludført arbejde, når de gives i ringe mængde,

ikke komme fangen i hænde og kun kunne bruges med fængselsdirektørens tilladelse. For sådanne penge kan det tillades fangen at anskaffe de under A 7, B 1 og B 2 nævnte genstande.

Det er at anbefale, således som påbudt i mange lande, at en vis del af arbejdsfortjenesten skal henlægges til løsladelsen for at tjene den løsladte til subsistensmidler i den første trange tid, og det kan være særdeles nyttigt overfor upålidelige løsladte, at disse oplagte penge kunne tilstilles øvrigheden eller fængselsselskabet på det sted, hvor den løsladte tager ophold, hvilke da kontrolere pengenes brug. Her i Danmark skal halvdelen af fangernes oplagte penge henlægges til løsladelsen, og i tilfælde af fangens betingede benådning kan indtil $\frac{2}{3}$ af de således oplagte penge tilstilles politiet til anvendelse for den løsladte, medens resten først udbetales af fængslet, når den fuldstændige frihed indtræder. —

Foruden den anvendelse, der efter det foranførte kan gøres af fangens arbejdsfortjeneste i fængselsdisciplinens interesse til anskaffelse af genstande, som kunne tjene til opmuntring i fængslet, kan der undertiden være anledning til at tillade ham en brug af pengene udenfor fængslet, hvilken anvendelse ikke kan betinges af god opførsel i fængslet, expl. til understøttelse af nødlidende familie, indløsning af pantsat tøj eller værktøj, betaling af gæld eller af erstatning til den ved forbrydelsen forurettede.

Penge, der ikke ere erhvervede ved arbejde i fængslet, men på en eller anden måde komme i fangens eje, altså medbragte, tilsendte eller arvede penge, kan der ikke være tale om at anvende i disciplinens interesse. Disse penge må fangen kunne anvende udenfor fængslet som han vil, når han ellers er i stand til at få sin villie udført. Det eneste, fængslet såvidt muligt bør påse, er, at der ikke gives dem en samfundsfarlig anvendelse, medens fangen opholder sig i fængslet.

F. Ammitzbøll.

Inspektør for Vridsløselille Strafanstalt.

Opdragelsesanstalten **Holsteinsminde** udvikling, mål og virkemåde.

Under navnet det »Det fuirendaler Institut« begyndte opdragelsesanstalten Holsteinsminde den 4de maj 1833 sin virksomhed paa herregården Fuirendal under grevskabet Holsteinborg. Det blev oprettet af Lehns greve F. A. Holstein-Holsteinborg og Institutbestyrer Anders Stephansen og nærmest anlagt som en »fellenbergsk« anstalt, hvor altså jordbrug skulde være det væsentligste opdragelsesmiddel, men da Fuirendals marker vare bortforpagtede, indrømmede lehns greven i stedet for institutet den store herregårds-have til arbejdsplads, og iøvrigt var han i de første par år så temmelig ene om at bære udgifterne. Det blev sat som dets formål »at sørge for de børns moralske og fysiske opdragelse, der betroes til fattigvæsenets omsorg,« og »at skænke de børn, som skæbnen havde negtet familieforhold, et hjem, hvor de kunde gøre erfaring om de bånd, som et kristeligt familiehjem knytter mellem forældre og børn.« Oprindelig tilsigtedes det altså ikke at danne nogen korrek-tionsanstalt eller anstalt for børn, der hørte under særegne kategorier. Man vilde modtage væsentlig det offentlige fattigvæsens børn, som de i almindelighed findes, de vild-farende med de endnu uskyldige, og opdrage dem i forening

uden sondring. Det var, kort sagt, nærmest et børnehjem, der var påtænkt. Forholdene tvang imidlertid næsten lige fra begyndelsen institutet ind på en anden vej. Det var i virkeligheden det første forsøg i Danmark på at danne et børnehjem, men her havde man den gang ingen tanke for, at der kunde være grund til at gøre noget særligt for børn, som endnu ikke havde vist sig vanskelige. Lehns-greven havde på sin egen bekostning indsat de 10 første børn i institutet, men tiden gik, og ingen fulgte eksemplet. Efter Stephansens forslag henvendte han sig derfor til »Selskabet for moralsk fordærvede Personers, især den opvoxende Ungdoms Forbedring«, hvilket selskab var dannet nogle år tidligere, og dette indsatte i institutet som et forsøg 10 af de mest forvildede drenge fra København. Forsøget lykkedes over al forventning, og det bidrog sit til, at selskabet nu besluttede at danne sig sin egen anstalt, hvad det iøvrigt allerede i længere tid havde tænkt på. Således opstod »Flakkebjerg Opdragelsesanstalt«, der senere er bleven både så bekendt og fortjent, og pladsen som dens forstander blev først tilbudt Stephansen. Greven ønskede imidlertid bestemt, og Stephansen var enig med ham deri, at deres eget institut skulde bevares og Stephansen blive ved at lede det. Begge to fastholdt de altså endnu bestandig deres oprindelige tanke om et børnehjem, men med det ovenfor nævnte forsøg var institutet allerede kommet ind i et noget andet spor, som ikke var til at komme bort fra igen. De få, der havde fået øje på det, betragtede det som en anstalt, der med held kunde opdrage og retlede vanartede børn, og denne opfattelse af det blev fra nu af væsenlig den gældende. Efter Grevens sørgeligt tidlige død overtog Enkegrevinden og den unge Lehns greve patronatet over institutet, og Stephansen fik fra dem et rentefrit og uopsigeligt lån på 12000 kroner, ved hjælp af hvilket han købte en landejendom, der til minde om den ædle greve fik navnet Holsteinsminde. Der-til blev institutet overflyttet den 4de Maj 1840, og der

kæmpede det siden i en lang række af år en hård kamp for sin tilværelse. Skønt stadig støttet af patronatet og gennem det også af enkelte andre, således af Hendes Majestæt Dronningen, blev det fra nu af væsenlig Stephansen selv, der måtte tilvejebringe de nødvendige midler til institutets fortsættelse — Det var en kamp mod fattigdom og miskendelse, men også en kamp under stadig voxende forståelse og sympathi hos de bedste, der kom i berøring med det.

Til Holsteinsminde hørte et areal på 130 tdr. ld., i hvis dyrkning børnene så vidt muligt fik del, og for så vidt kom institutet altså sit oprindelige mål, at blive en »fellenbergsk« anstalt, nærmere. Derimod vedblev det i det almindelige omdømme snarest at stå som en korrektionsanstalt af mildere art. I en lang række af år havde det kun ringe tilgang af børn — i de 37 år fra 1833 til Stephansens død i 1870 blev det besøgt af ialt 408 børn, medens tallet nu, i begyndelsen af 1890, et steget til 1065 — og de fleste af disse børn kom her, fordi de ansås for at høre ind under kategorien: forsømte børn, vanartede børn o. s. v. Dog kom her også stadig »hjemløse børn«, på hvis opførsel der ikke havde været noget at udsætte, og Stephansen kæmpede bestandig ihærdigt for at udviske korrektionsanstaltspræget og nærme sig børnehjemmet så meget som muligt — det samme have vi, hans efterfølgere, gjort efter evne. Enhver, der har haft med såkaldte fordærvede børn at gøre, ved, at det i de fleste tilfælde er ulykkelige forhold, der ledte dem på vilde veje, og at de meget ofte vise sig at være ufordærvede og modtagelige for det gode i en grad, der overrasker en. I regelen trænge de ikke synderlig til straf, men til at mødes med venlighed såvel som med bestemtthed og til at vænnes til et arbejdsomt og regelmæssigt liv. At sende et sådant barn til en korrektionsanstalt er ganske vist mildere end at sætte det i fængsel, men det kan være strengt nok endda. Alene den tanke for barnet, at det er kommet der til straf, vil gøre, at det

vanskelig føler sig hjemme der, at det nærer uvillie mod stedet og undser sig for at være der. Det føler sig mærket som den, der allerede er udsondret fra det almindelige samfund, og med det mærke, også i andres øjne, går det siden ud i livet, hvor det af den grund får særegne vanskeligheder at kæmpe med. Det vilde være en stor velsignelse for de fleste af disse børn at gøre dem vejen tilbage til det rette og gode både sikrere og lettere, hvis de først kunde optages på de almindelige børnehjem, hvor præget af særligt slemme børn ikke strax blev sat på dem, hverken i deres egne eller i andres øjne — viste det sig så, at de virkelig vare for vanartede til at opdrages på et sådant sted, kunde de altid senere sendes til en korrektionsanstalt, måske på ubestemt tid. Man vil herimod indvende, at en sådan sammenblanding kunde blive farlig for de endnu uskyldige børn, men jeg vil påstå, at erfaringerne fra Holsteinsminde ikke tale for en sådan fare — vi have her endnu ikke set eksempel på, at et iforvejen godt og uskyldigt barn er blevet det i mindste grad ved at leve og færdes sammen med de såkaldte forsømte børn, hvorimod disse sidste i en mængde tilfælde åbenbart ere dragne opad netop ved omgangen med de førstnævnte. I de seneste år have vi således her modtaget adskillige ganske små børn — fra 1 år gamle og derunder — og det er umiskendeligt, at deres nærværelse alene har haft en stor magt til at gøre livet iblandt os renere, lysere og mere hjemligt, ligesom jeg er sikker på, at de selv voxe op som lykkelige børn under alle de mange store brødres og søstres kærtegn og gunst.

Det var det, der stod for Holsteinsmindes tanke fra dets første stund, det er det, vi stræbe efter endnu den dag i dag. Lykkeligere endnu vilde det være, tro vi, hvis Holsteinsminde i omverdenens øjne stod som et slet og ret børnehjem, hvor de »forsømte«, »forvildede«, »vanartede« børn, og hvad de nu ellers kaldes, forsvinde i tallet af børn, som de ere flest. Men dette når Holsteinsminde ikke

— det har for længe siden fået sin bestemte plads i opdragelsens arbejde og har nu kun at få det bedste ud deraf, som det formår.

For nærmere at belyse forholdet skal jeg tillade mig at give meddelelse om de børn, som i de sidste 2 år ere optagne på Holsteinsminde. 85 børn, 54 drenge og 31 piger, optoges i tidsrummet fra den 11 januar 1888 til den 31 december 1889. Af disse vare:

1 i alderen fra	1 til	2 år.
3	—	2 - 4 -
5	—	6 - 8 -
11	—	8 - 10 -
22	—	10 - 12 -
32	—	12 - 14 -
9	—	14 - 16 -
2	—	16 år og derover.

Med hensyn til tidligere opførsel var tallet:

- 7 havde været straffede ifølge dom,
- 7 vare fritagne for straf mod at anbringes på Holsteinsminde,
- 5 havde været under retslig tiltale, men vare dimiterede med en advarsel,
- 20 havde vist tendens til udskejelser i forskellige retninger (tiggeri, usædelighed o. s. v.), men havde ikke været tiltalte derfor,
- 22 havde vist løshed eller umedgørlighed i hjemmet,
- 20 vare hjemløse børn, hvis opførsel der intet havde været at udsætte på,
- 4 bleve anbragte her på grund af meget ringe åndsevner.

Fra april 1879, da jeg undertegnede overtog bestyrelsen af Holsteinsminde, indtil udgangen af 1889 er der optaget her ialt 420 børn, hvoraf igen 296, 176 drenge og 120 piger, ere udgaaede i regelen efter at være konfirmerede fra

Holsteinsminde. Af de 176 drenge har 1 været idømt et års strafarbejde efter hans udgang herfra (det var for en sædelighedsforbrydelse), medens, såvidt jeg har kunnet følge dem, 6 andre have været under tiltale og ere idømte rottingslag eller kortere fængselsstraf. Af de 120 piger have 2 været tiltalte for bedrageri og idømte kortere fængselsstraf, medens i det mindste 3 af dem, der vendte tilbage til København, vistnok ere gåede til grunde ad usædelighedens vej.

Dette har jeg søgt at udvikle så udførligt, fordi det har formet og begrunder både vort mål og hele vor måde at arbejde på. Vi ønske så meget som muligt fra »anstalten« at nærme os »hjemmet«. Vi have vor husorden med bestemte tider til at stå op og gå i seng, bestemt skoletid og skoleplan, bestemt arbejdstid og arbejdsplan, bestemte fritider o. s. v., men vi have ingen egenlige reglementer eller instruxer. Børnene have deres måltider til de fastsatte tider: Kl 6½ morgen, 9 formiddag, 12 middag, 4¾ eftermiddag og 7 aften, men vi have heller ikke noget fast spisereglement, søge tværtimod at veksle med retterne og en gang imellem give en lille extraforbedring som i et almindeligt hjem. Straffe kunne naturligvis ikke undgås, hvor så mange børn ere forsamlede, men vi straffe sjældent og ikke efter bestemte regler — en øjeblikkelig revselse indenfor de af skolelæreren fastsatte grænser eller lidt extraarbejde ere de straffe, vi holde os til, når de ikke kunne undgås. Af egenlig opsætsighed fra et barns side have vi i min bestyrelsestid kun haft et enkelt tilfælde, som krævede en lidt alvorligere og så at sige mere officiel straf.

Fremdeles har den ovenfor udviklede opfattelse været grunden til, at vi i de senere år have delt børnene i mindre grupper, hver såvidt muligt førende sit eget liv. De mindste drenge — omtrent 20 i tallet — bo i et særskilt lille hjem, der styres af en plejemoder, de større drenge bo på selve Holsteinsminde og ere der delte i 4 afdelinger, hver med sin

lærer som leder, men disse sidste afdelingers selvstændighed er og kan kun være temmelig ufuldstændig. Pigerne — deres tal er i dette øjeblik 34, medens drengenes er 95 — have hidtil boet i 2 afdelinger, hver under sin plejemoder, i et større hjem, som ligger tæt ved Holsteinsminde, men sidste sommer købte vi en lille ejendom, »Skovgården«, beliggende hen imod 3 kilometre her fra, og der ere vi i begreb med at bygge et helt nyt pigehjem. Til foråret flytte alle vore pigebørn derud, deres nuværende lejlighed tages i brug af drengene, og vi blive derved i stand til at gennemføre opdragelsen i mindre afdelinger fuldstændigere og således på dette punkt komme et almindeligt familieliv endnu et lille skridt nærmere.

»Et kristeligt familieliv« sattes som målet, da Holsteinsminde begyndte sin virksomhed for 57 år siden — vi holde det fast, så godt vi kunne.

Holsteinsminde i februar 1890.

L. B u d d e.

Forstander.

Lov om fangearbejdet i Rusland

af 6 januar 1886.

Indledning.

Den penitentiære videnskab har alt længe såvel i teori som i praxis påvist, at det obligatoriske arbejde for fangerne er en af hovedbetingelserne for fængselsstraffen. Fordelen og nødvendigheden af dette princip har fra gammel tid været opfattet af den russiske lovgivning.

Det er Peter den Store, hvem vi skyldte de første forsøg på en organisation af fangernes arbejde. De meget betydelige arbejder, som udførtes i den periode, fordrede tusinder af arbejdere, og denne fyrste indså snart de overordenlige fordele, som man kunde opnå ved at bruge fangernes arbejdskraft til det formål. Man indførte således dette arbejde på galejerne til bygning af havne og fæstninger og til drivning af miner. For at udnytte de kvindelige fangers arbejde indrettede man spinderier.

Kejserinde Katarine II nøjedes ikke med at drage nytte af fangernes arbejde til statens fordel, men hun forstod, hvilke uafviselige fordele dette arbejde bragte for fangernes moralske forbedring. Med dette for øje var det, at hun 1783 grundede fængsler under navn af arbejds-huse for personer, der vare tiltalte for tyveri, røveri, og

bedrageri. Disse anstalter, i hvilke systemet var baseret på et produktivt og korrektionelt arbejde, blev forbilledet for vore moderne forbedringshuse.

Den vej, Katarine II var slået ind på, fulgtes senere af kejser Nikolaus I med megen energi. Under denne fyrstes regering udarbejdedes et system for frihedsstraffe, som i sine hovedtræk har bestået indtil vore dage. Fangernes arbejde spiller en fremragende rolle i dette system, vi træffe det på alle trin af straffeskalaen, fakultativt for dem, der ere dømt til fængsel, obligatorisk for fangerne i de forskellige korrektionelle anstalter, strengt og hårdt for dem, der ere dømt til tvangsarbejde. I det hele taget står dets tyngde i forhold til den begåede forbrydelse og beløbet af fangens fortjeneste i forhold til fremskridtet i moralsk forbedring.

Dersom Nikolaus I's fængselsreglementer vare blevne udførte i deres hele udstrækning, vilde Rusland have kunnet rost sig af sit fremskridt på den penitentiære reforms område. Men ulykkeligvis forblev disse reglementer for største delen et dødt bogstav. De krige, som Nikolaus blev nødt til at føre, slugte så betydelige summer, at det blev umuligt for statens budget at bære udgifterne til penitentiære anstalter indrettede på at udføre reglementerne. På den anden side gjorde man sig umage for at bøde på manglen af penitentiære anstalter ved at forøge antallet af deporterede til Siberien. Men dette middel, der syntes så simpelt, kunde kun medføre heldige resultater, hvis det vilde have været muligt at organisere arbejdet for alle deporteredes vedkommende. Ulykkeligvis kunde dette ikke lade sig gøre, og man blev endog nødt til af mangel på penge at lukke den ene fabrik efter den anden og at indskrænke driften af minerne. Således befandt regeringen sig ved kejser Alexander II's tronbestigelse i en af de åbenbareste modsigelser, stillet som den var mellem lovens bogstav og virkeligheden.

Kejser Alexanders regering, der er så bekendt for

sine store reformer på det politiske og sociale livs områder, havde en dobbelt indflydelse på fangernes stilling. Dels spillede afskaffelsen af legemlig revselse under dens forskellige former (ukas af 17 april 1863) en fremragende rolle for fængselsstraffene og skabte nødvendigheden af en hel penitentiær reform, hvis tilvejebringelse blev genstand for arbejder i en række af kommissioner, dels medførte nødvendigheden af at bøde på de følelige ulemper i det da bestående system en stor mængde love og administrative forholdsregler, men på grund af de forhold, hvorunder de vare blevne til, vare de ikke altid i overensstemmelse med hinanden. Således skabte man f. ex. penitentiære anstalter, hvis karakter slet ikke svarede til straffelovens fordringer. Det var strafanstalterne (maisons de force), hvis oprindelse kun skyldtes manglen af tvangsarbejde i Siberiens miner og fabriker. Det samme var tilfældet med forbedringshusene i St. Petersburg og Moskow. De fik særlige reglementer, der vare væsenlig forskellige fra dem, der lå til grund for de almindelige bestemmelser i vore organiske reglementer.

Til disse ulemper kom der andre, som havde en sørgelig indflydelse på udviklingen af fangernes arbejde. De domfældtes antal var således steget til en sådan grad, at man ikke alene ikke mere kunde indrette værksteder i fængslerne, der vare optagne til de yderst mulige grænser, men man måtte også ophøre med arbejdet i de tilstedeværende værksteder, som det f. ex. var tilfældet for spinderiets og væveriets vedkommende i fængslerne i provinserne ved Weichsel. Man forsøgte at bøde herpå ved at indrette arbejder udenfor fængselsmurene, og det må indrømmes, at forsøget bragte gode resultater; men da opsynets antal var meget ringe, måtte man søge hjælp hos tropperne, hvilket, som man kan forstå, kun lod sig gøre i meget begrænset omfang.

Fængslernes overadministration, som oprettedes 1879, havde strax gjort skridt til at standse overfyldningen af

fængslerne og undersøgte dernæst spørgsmålet om fangearbejdet. Heri kom den til det resultat, at man måtte begynde med at reformere denne vigtige side af det penitentiære system ved at udarbejde en særlig lov om fangernes arbejde. Man kan kun ved at støtte sig til principerne i en almindelig lov med held gå til administrative forholdsregler for at indrette værksteder og arbejder udenfor fængslerne.

Det at administrationen udarbejdede lovforslag fik kejserens sanktion 6 januar 1886.

Denne lov deler meget bestemt fangerne i to kategorier: de, som ere tvungne til arbejde, og de, som arbejde efter forgodtbefindende. Den første kategori omfatter uden undtagelse alle domfældte til fængsel eller til strafarbejde, den anden kategori omfatter alle anholdte og tiltalte. Loven tilsteder dog en undtagelse for dem af første kategori, som ere dømte for andre forseelser end tyveri, bedrageri, tilægnelse eller ødelæggelse af andres gods, idet den giver dem lov til at vælge det arbejde, de ønske, iblandt dem, der udføres i fængslet, hvor de udstå straffen.

Den ny lov fastsætter intensiteten af det tvungne arbejde. Den bestemmer det daglige antal af arbejdstimer, fridagene og dagværket. Den fastslår også retten til overarbejdspenge uden at undtage dem, der beskæftiges i fængslets tjeneste. Endvidere tillader loven fangen under fangenskabets at disponere over en del af arbejdsfortjenesten og berører ham kun denne ret temporært som en disciplinærstraf og for en bestemt tid.

Idet der endelig er taget hensyn til, at fordelingen af arbejdet er en af de mest betydningsfulde pligter, som påligger det administrative personale i ethvert fængsel, og at pengefordelen, man får af arbejdet, meget afhænger af måden, hvorpå sagen tages, tildeler den ny lov det nævnte personale en vis del af arbejdets overskud.

Loven.

Art. 1. Omsorgen for at beskæftige fangerne, der ere anbragte på detentionsstederne, med arbejde og den umiddelbare ledelse af disse arbejder er pålagt cheferne for disse anstalter; men det at bistå ved udviklingen af fangernes arbejde ved at søge bestillinger til værkstederne i fængslerne, ligesom det at føre tilsyn med, at fængselschefernes dispositioner med hensyn til disse arbejder ere overensstemmende med loven, er: for de detentionssteder, der sortere under fængselselskabet, betroet dette selskabs komiteer og afdelinger; for de detentionssteder, der ere udenfor selskabets område, er det betroet institutioner, som ere valgte til at våge over disse anstalters styrelse og økonomiske ledelse. I det tilfælde, hvor de førnævnte komiteer, afdelinger eller andre institutioner bemærke, at lovens forskrifter ikke iagttages, ere de forpligtede til at henlede fængslernes direktørers opmærksomhed på uregelmæssighederne, og hvis dette bliver uden virkning, give de provinsgouvernøren underretning*).

Art. 2. Det af fængselscheferne fastsatte arbejde er obligatorisk:

- a. for dem, der ere dømte til tvangsarbejde eller til anbringelse i de korrektionelle anstalter under civil øvrighed;
- b. for dem, der ere dømte til deportation med berøvelse af alle eller nogle rettigheder, ligesom for deporterede til Siberien efter administrativ ordre af land- eller stadkommuner, så længe de ere i fængsel, før de ankomme til bestemmelsesstedet;
- c. for dem, der ere dømte til deportation med tab af alle borgerlige rettigheder i det tilfælde, hvor de anvendes til arbejde overensstemmende med art.

*) Denne lov vedkommer ikke anstalterne for personer, der er dømte af fredsdommerne til arrest (arresthusene). Hvad fangernes arbejde og fortjeneste angår i disse anstalter, gælde de bestående bestemmelser.

261 i reglementet for de deporterede, efter supplementet af 1876*);

- d. for dem, der ere dømte til fængsel for tyveri, bedrageri, ødelæggelse eller tilegnelse af andres gods, ligesom for tiggeri.

Art. 3. De, der ere dømte til fængsel for forbrydelser eller forseelser, som ikke ere nævnte i art. 2, ere også forpligtede til at arbejde, men det er tilladt dem at vælge arbejdets slags, hvis denne overhovedet praktiseres i det fængsel, hvor de ere anbragte. Hvis de ikke vælge noget af dettes arbejder, pålægger direktionen dem et af de arbejder, som drives i anstalten.

Art. 4. De fanger, som lide af sygdomme, der gøre dem uskikkede til at arbejde, ere fritagne for arbejde, så længe sygdommen varer, ifølge lægeattest og efter fængselsdirektionens ordre. Den endelige løsladelse i tilfælde af fuldstændig uskikkethed til arbejde finder sted efter detentionsstedets reglement for de deporterede.

Art. 5. Undtagne fra obligatorisk arbejde ere:

- a. de, der ere dømte til arrest;
- b. insolvente debitorer, som ere i gældsarrest, og de, som ere i arrest eller fængsel for at afsone bøder, de ere idømte;
- c. transportanter, som ikke falde ind under de kategorier, der ere anførte i art. 2;
- d. anholdte og tiltalte.

Art. 6. De fanger, der efter art. 5 ere undtagne for obligatorisk arbejde, kunne af egen drift tage del i arbejder, som drives på detentionsstedet, eller også med fængselsdirektionens tilladelse vælge andre beskæftigelser, forudsat, at de ikke ere uforenelige med reglementet. Valget af beskæf-

*) Alle andre, som ere dømte til deportation med tab af alle borgerlige rettigheder, skulle først arbejde en tid for staten. I den hensigt beskæftiges disse domfældte i det vestlige Sibiriens brænderier eller i andre fabriker, som ere bestemte til den brug, efter regeringens særlige ordre.

tigelse er ligeledes tilladt de individer, som frivillig ledsage dem, der ere dømte til tvangsarbejde eller deportation, ligesom også dem, som ere deporterede efter administrativ ordre.

Art. 7. Den daglige arbejdstid må ikke overstige 11 timer om sommeren og 10 om vinteren, deri medregnet tiden i skolen og ved måltiderne*).

Art. 8. Fangerne ere fritagne for at arbejde på følgende dage:

- a. fanger, som høre til den kristne religion: aa) dømte til tvangsarbejde og i prøveklassen: søndag, de to første dage i julen, de tre første dage i påsken, de tre dage, når de gå til alters, årsdagen for majestæternes kroning, kejserens og kejserindens samt tronfølgerens fødselsdage og festdage;
- bb. dømte til tvangsarbejde og i reformklassen og alle andre fanger: søndag, nytårsdag, de to første dage i julen, de tre første dage i påsken, hellig tre kongers dag, himmelfartsdagen, trinitatissøndag, Marie bebudelsesdag og de tre sidste dage i passionssugen, majestæternes kroningsdag, kejserens og kejserindens samt tronfølgerens fødselsdage og festdage;
- c. fanger, som ikke høre til den kristne religion, ere fri for arbejde på deres religions festdage med den begrænsning, at de ikke i tal overstige dem, på hvilke de kristne fanger af samme kategori have fri. Desuden er de fri på majestæternes kroningsdag, på kejserens og kejserindens samt tronfølgerens fødselsdage og festdage**).

*) Forpligtelsen til i hele arbejdstiden at tage del i arbejdet udstrækkes også til dem, der af egen drift beskæftige sig med arbejde, som drives i fængslet.

**) Foruden de nævnte dage kan overbestyrelsen for fængslerne give de kristne fanger i hvert fængsel fri for arbejde under gudstjenesten på de dage, der holdes fest for fængselskirkens patron.

Art. 9. Fangerne kunne anvendes til arbejder såvel indenfor fængslets område som udenfor samme.

Art. 10. Det er overdraget overadministrationen at bestemme, hvilke slags arbejder der kunne indføres i detentionsanstalterne.

Art. 11. Arbejder, som kunne udøve en dårlig indflydelse på fangernes helbred, ere forbudte, selv om disse ønske dem.

Art. 12. Følgende fanger kunne ikke tage del i arbejder, som udføres udenfor fængslet:

- a. de i art. 3 nævnte personer, undtagen når de selv ønske det;
- b. kvinder;
- c. dømte til tab af alle borgerlige rettigheder og vagabonder, sålænge de ere anbragte i fængslerne i byerne eller i depoterne for transportanter.

Art. 13. Alle de fanger, som beskæftiges ved arbejder, deri også de, der anvendes ved fængslets egen menage, have ret til en fortjeneste, hvis størrelse er fastsat i art. 14.

Art. 14. Efter at materialets værdi er fraregnet, tilstås fangen følgende del af nettofortjenesten:

- a. fanger dømte til fængsel fire tiendedele;
- b. fanger dømte til korrektionelle anstalter tre tiendedele;
- c. fanger dømte til tvangsarbejde en tiendedel.

Resten af nettofortjenesten deles i to lige dele, hvoraf den ene tilfalder statskassen, den anden fængslets kasse.

Art. 15. De, der ere deporterede til Siberien ifølge retskendelse eller administrativ ordre, modtage en gave efter bestemmelsen i art. 14 a for deres arbejder under opholdet i fængslerne eller depoterne for transportanter. De, der ere dømte til transportation med tab af alle borgerlige rettigheder og ere forpligtede til at arbejde, få gaven efter reglerne for dem, der ere indsatte i de korrektionelle anstalter.

Art. 16. De fanger, der ere fritagne for arbejde efter denne lovs art. 5, få i tilfælde af, at de tage del i arbejdet efter eget valg, en gave, som svarer til sex tiendedele af arbejdets udbytte, de øvrige fire tiendedele indgå i fængslets kasse. Når disse fanger udføre arbejder, som ikke ere indførte i anstalten (art. 3 og 6), få de hele fortjenesten. Alle personer, der frivillig ledsage forbrydere, der deporteres efter dom eller administrativ ordre, få gaver efter samme principer.

Art. 17. Ethvert fængsel får fra overbestyrelsen af fængslerne en tarif for gaver til de fanger, der beskæftiges med fængslets menage.

Art. 18. De summer, der efter art. 14 og 16 indkomme i fængslets kasse, ere bestemte til

- a. gaver til fanger, der beskæftiges med fængslets menage;
- b. vedligeholdelsen af redskaber og instrumenter, som vedrøre driften af arbejderne.

Resten af summen kan ved årets slutning anvendes til gaver til administrationspersonalet, opsynet med arbejderne, men på den betingelse, at totalsummen af disse gaver ikke overstiger tredjedelen af gevinsten af fangernes arbejder i det forløbne år.

Art. 19. Under straffetiden have fangerne af alle kategorier ret til med fængselsdirektørens tilladelse at disponere til egne fornødenheder eller til fordel for familien over halvdelen af deres fortjeneste. Det øvrige beløb bliver bevaret til løsladelsen.

Art. 20. Fangerne kunne efter fængselsdirektørens ordre fratages retten til at disponere over deres fortjeneste enten på grund af slet opførsel eller for brud på disciplinen. Af samme grunde kan en del af fortjenesten, dog ikke over det beløb, der er indvundet i de to måneder, før forseelsen blev begået, konfiskeres. Den slags bøder lægges til den kapital, som er bestemt til opførelsen af fængsler.

Art. 21. Når fangen med fri forsæt beskadiger eller

ødelægger det materiale eller inventar, som er ham overladt, eller også fængslets bygning, drages værdien af det ødelagte fra i hans fortjeneste (art. 14 og 16).

Art. 22. Ingen retslig forfølgning og ingen udgifter i så henseende kunne afholdes af fangens fortjeneste.

Art. 23. I tilfælde af dødsfald tilstilles fangens fortjeneste hans arvinger.

Art. 24. De almindelige bestemmelser i kraft af principerne i denne lov om organisationen og udførelsen af arbejdet i detentionsanstalterne, om tilsynet med arbejdet såvelsom om fordelingen af gaverne blandt administrationspersonalet i fængslerne, gives af indenrigsministeren i form af en instruktion efter forudgået forelæggelse for fængselsrådet. Det er fængslernes overbestyrelse, som træffer alle dispositionerne med hensyn til enkelthederne i organisationen af arbejdet såvelsom den fremgangsmåde, anstaltens direktører have at følge. Reglerne for bogføringen og arbejdsvirksomheden fastsættes af indenrigsministeren i overensstemmelse med statens tilsynshavende. (Bul. de la Comm. Pénit. Intern. 1887).

„Der Verein der deutschen Strafanstaltsbeamten“ og „Blätter für Gefängnisskunde.“

Den ovennævnte forening tilligemed dens organ: Blätter für Gefängnisskunde, har i 1889 holdt sit 25 års jubilæum. I den anledning har formanden for foreningens forretningsudvalg Hr. Gehejmeråd, Strafanstaltsdirektør EKERT i Freiburg i Baden, der også er redaktør af Blätter für Gefängnisskunde, i samme givet nogle meddelelser om foreningens tilbliven og virksomhed.

Den nuværende bureaudirektør BAUER i Karlsruhe, der var ansat ved mandstugthuset i Bruchsal, var den, der først foreslog en selskabelig sammenkomst med funktionærer fra nærliggende strafanstalter. Dette førte til en indbydelse til funktionærerne ved strafanstalterne i næsten alle syd-tyske stater, særligt Baden, Württemberg, Bayern, Hessen og Nassau, til en sammenkomst 27 maj 1863 i Stuttgart, hvor man også havde samtaler om faganliggendet for øje.

Programmet lød således: Sammenkomsten og den der-ved stedfindende forhandling skal, som fra først af fastsat, være frivillig. Derfor bliver der ikke opstillet særlige æmner til forhandling. Almindelige spørgsmål, således om opsynspersonalet, fangernes andel i fortjenesten, tilbagefaldsforholdene o. lign. ville imidlertid sikkert forekomme, og interessante meddelelser ville fra alle sider være velkomne.

Til sammenkomsten mødte 46 deltagere, og diskussionen omfattede alene spørgsmålet om opsynet. Et forretningsudvalg dannedes med EKERT som formand, og til dette overdroges det at sammenkalde et større møde det følgende år i Bruchsal. Mødet fastsattes til 18 og 19 maj 1864, til deltagere indbødtes alle højere strafanstaltsembeds-mænd, deriblandt også læger, gejstlige og lærere, strafanstaltsembeds-mænd fra andre lande kunde deltage som gæster, forhandlingsæmner kunde begrundes i korte mundtlige foredrag.

Mødet afholdtes, som det var bestemt. Som indbudte gæster deltog blandt andre MITTERMAIER og Regeringsråd ILLING. EKERT foreslog at stifte en forening for tyske strafanstaltsembeds-mænd med det formål at tilstræbe almindelige normer på det tyske fængselsvæsens område og med et trykt foreningsorgan. Forslaget vedtoges, og allerede i maj udgik opfordring til at slutte sig til foreningen.

I oktober 1864 talte foreningen 232 medlemmer, og på samme tid udkom det første hefte af det nu så bekendte foreningsorgan. I maj 1865 var medlemsantallet steget til

311. I 1865 overdroges redakt. af *Blätter für Gefängnissskunde* til EKERT, der siden har ledet den. Krigen i 1866 i Tyskland forhindrede afholdelsen af et møde dette år, men det følgende år i septbr. fandt mødet sted. På dette vedtoges foreningens love, og dermed var foreningen endelig stiftet. Medlemsantallet, som jævnt er steget, var 640 i 1878, og derved har det senere holdt sig.

Da foreningen stiftedes, blev det alt udtalt, at det var fængselsvæsenets praktiskforhold ^{der} mæn, vilde behandle og udvikle, og kun disse. Denne opgave har man senere bestandig værnet om at bevare ublandet med andre, skønt der af og til har vist sig tilbøjeligheder til at drage andre og beslægtede interesser med ind under foreningen. I flere andre henseender har arbejdet ved at holde foreningen sammen ikke været let, således i spørgsmålet om bestemte straffesystemer. Også andre modsætninger synes til tider at have spillet en rolle, som mellem Nord- og Sydtyskland. Alt er foreningen hidtil kommen godt over, og nu er der vel mindre grund til at vente stærke uoverensstemmelser end tidligere. Til den heldige udvikling har ganske vist den deltagelse bidraget, som er bleven vist fra alle fremtrædende mænd i Tyskland, der vare og ere knyttede på forskellig vis til interessen for fængselsvæsenet. Fremfor alle skyldes i så henseende dog Gehejmeråd EKERT det meste. Han har ikke blot ledet foreningen igennem de mange år, men han har også båret hovedarbejdet ved udgivelsen af *Blätter für Gefängnissskunde*.

Om denne sidste virksomhed skriver EKERT: Trods alt var det dog ofte ikke let at få det nødvendige til udgivelsen samlet sammen, og først ved stoffets forøgelse og reformens fremskridt i udlandet gik det lettere. De ved de internationale kongresser gjorte bekendtskaber hjalp meget væsenligt med dertil. Også udvexlingen med udlandets periodiske fængselsliteratur ydede sit bidrag. Fra 1865 —70 udkom i Florenz »*Effemeride carceraria*« af N. VAZIO, 1867 ligeledes en kort tid »*Caesare Beccaria*« af BELLAZZI, fra 1871 »*Rivista di discipline carcerarie*« af BELTRANI-

SCALIA, 1877 stiftedes Société générale i Paris med dets Bulletin, 1878 Nordisk Penitentiærforening med Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen, og samme år opstod Nordwestdeutsche Gefängniss-Verein med sine foreningshefter.

Medens en sveitsisk kollega, siger EKERT fremdeles, som vurderede vor forening rigtigt, engang udtalte, at egentlig vilde foreningens virken komme til at ligge i dens organ, må jeg konstatere, at kræfter, som egentlig skulde stå mig bi, undertiden lod mig i stikken. Lige så vist som man har en forpligtelse til at sige de mænd tak, som med flid have ydet deres bistand, lige så vist måtte der hos mange en stadig påmindelse til, uden at derfor hensigten altid blev opnået. Hvad andre tog for gode varer for deres eget vedkommende, når de lod det mangle på at virke for foreningen og dens organ, nemlig overlæssen med arbejde, derunder laborerede og laborere netop vore flittigste medarbejdere, og selv kunde jeg i så henseende tale med om meget. Da jeg engang på grund af forretninger ikke kunde udrette meget for foreningen, vaklede hele indretningen.

Denne sidste udtalelse, der så sandt karakteriserer byrderne ved et sådant fagligt tidsskrifts udgivelse, som det omhandlede, bærer i sig ligesom et lille suk ved tanken om det mange gange store besvær, arbejdet har medført, men tillige en stille glæde over at have kunnet gøre arbejdet med et tilfredsstillende resultat. Hvor fortjent tilfredsheden med gerningen er, derom vidnede den tak, som foreningens medlemmer bragte Geheimeråd EKERT på årsmødet i Freiburg septbr. 1889. I anledning af jubilæet blev han udnævnt til æresdoktor af universitetet i Freiburg.

Den internationale Forening for Strafferet.

(union internationale de droit pénal).

I dette Tidsskrifts årgang for 1888 s. 183—84 er det omtalt, at Professorerne v. LISZT i Marburg (nu i Halle), PRINS i Bryssel og van HAMEL i Amsterdam havde taget initiativet til dannelsen af en international Forening for Strafferet.

Foreningen trådte i live den 1 januar 1889. Den begyndte paa denne dag med et tal af 75 medlemmer. Ifølge det første hefte af dens meddelelser for indeværende år er medlemstallet nu steget til 357. Noget nær alle Europas stater tælle medlemmer i foreningen. Med det overvejende største tal, nemlig 107, møder Tyskland. Derefter komme Østerrig og Ungarn med tilsammen 81, Holland med 21, Italien med 18, Rusland og Sveits hver med 16, Frankrig og Belgien hver med 8. Af de nordiske Lande tæller Norge 7 medlemmer, Sverig og Danmark hver 3, Finland 1. Fra Amerika er der 2 medlemmer fra de forenede Stater i Nordamerika og 1 medlem fra den argentinske republik. Medlemmerne ere alle mænd, hvis livsvirksomhed sætter dem i umiddelbar berøring med strafferetlige spørgsmål, dels i teorien, dels i strafferetsplejens eller straffuldbyrdelsens praxis.

Det første internationale årsmøde holdt foreningen i Bryssel den 7 og 8 august 1889. Mødet overværedes af den belgiske justitsminister (LE JEUNE). For 1890 er årsmødet berammet at skulle finde sted i Bern den 12—14 august. Ved siden af de almindelige møder af international karakter har foreningen imidlertid også dannet nationale grupper af enkelte landes medlemmer. Af disse grupper holdt den ungarske sit første møde den 5 decbr. f. å. Gruppen for Sveits har holdt møde den 16 febr. d. å., væsenlig for at forberede modtagelsen af det internationale møde i Bern. Den tyske gruppe har været samlet til sit første møde den 26 og 27 marts d. å. i Halle.

Udenfor de fra foreningen selv udgæede meddelelser er den gjort til genstand for sympatetisk omtale i næsten alle landes juridiske og fængselsvæsenet behandlende tidskrifter. Mænd, som JAGEMANN (Baden), LAMMASCH og WAHLBERG (Østerrig), v. LILIENTHAL (Sveits), RIVIER (Belgien) og LEVEILLÉ (Frankrig) have i afhandlinger om foreningens formål hilset dens dannelse som svarende til et nutidskrav.

Disse korte træk af den unge forenings ydre liv vise, at den hurtig har haft en betydelig fremgang, og at de mænd, der fattede tanken om dens dannelse og med stor energi have arbejdet på dens fremme, ikke have set fejl, når de gik ud fra, at foreningen vilde tilfredsstille en trang hos et stort antal mænd fra alle lande, hvis livskald det er paa en eller anden måde at beskæftige sig med strafferetten. Dette er i og for sig nok til at påkalde opmærksomheden hos alle, der virke på det samme område. Men de nævnte ydre data give selvfølgelig intet bidrag til at bedømme, om og hvorvidt foreningen vil kunne vente at få nogen virkelig betydning for den videre udvikling af nutidens strafferet. Til at skønne herom må det vides, hvad foreningen fører i sit skjold, hvilken stilling den indtager til det standpunkt, på hvilket nutidens strafferet befinder sig, om og i hvad retning den her vil reformere, hvad værd der må tillægges sådanne reformbestrebelse,

og hvilke udsigter det kan antages, at deres realisation har. Til at orientere i disse spørgsmål sigte de nedenstående bemærkninger.

I.

Foreningens statuter indholde i art. I dens kriminalistiske trosbekendelse. Det hedder her: »Den internationale Forening for Strafferet går ud fra den overbevisning, at forbrydelse og straf lige så vel bør betragtes fra et sociologisk som fra et juridisk synspunkt. Den stiller sig til opgave at bringe denne opfattelse og de af den flydende følgesætninger til anerkendelse i videnskab og lovgivning«.

Statuternes art. II opstiller dernæst 9 sætninger som grundlag for foreningens virksomhed. Disse vel overvejede og omhyggelig redigerede sætninger udføre nærmere, hvad stifterne have villet lægge ind i art. I. De må nødvendigvis blive af særlig vigtighed ved besvarelsen af de ovenfor antydede spørgsmål. Skønt de allerede ere meddelte på det foran nævnte sted i Tidsskriftet, turde det derfor være rigtigt at gentage dem her.

Statuternes art. II lyder således:

»Foreningen opstiller som grundlag for sin virksomhed følgende sætninger:

1. Straffens opgave er at bekæmpe forbrydelsen som socialt fænomen.
2. Strafferetsvidenskaben og straffelovgivningen bør derfor tage hensyn til de anthropologiske og sociologiske forsknings resultater.
3. Straffen er et af de virksomste midler til at bekæmpe forbrydelsen; men den er ikke det eneste middel.

Den bør derfor ikke udryddes af sammenhængen med de øvrige midler til at bekæmpe forbrydelsen, især ikke af sammenhængen med de øvrige midler til at forebygge den.

4. Adskillelsen mellem lejlighedsforbrydere og vane-forbrydere har afgørende betydning, såvel theoretisk som praktisk. Den bør derfor tjene til grundlag for straffelovgivningens bestemmelser.

5. Da strafferetsplejen og straffuldbyrdelsen tjenesamme øjemed, og straffedommen følgelig først ved straffens fuldbyrdelse får indhold og betydning, må den sondring mellem straffuldbyrdelsen og strafferetsplejen, som er ejendommelig for nutidens strafferet, anses for urigtig og formålsstridig.

6. Da frihedsstraffen med rette indtager den første plads i vort straffesystem, vil foreningen særlig påagte bestræbelserne for at forbedre fængslerne og de med disse beslægtede anstalter.

7. Foreningen anser det dog for muligt og ønskeligt at erstatte de kortvarige frihedsstraffe med andre straffor, der ere ligeså virksomme.

8. Ved langvarige frihedsstraffe bør straffetidens udmåling ikke blot gøres afhængig af den begåede forbrydelses materielle og moralske grovhed, men også af straffuldbyrdelsens resultater.

9. Uforbederlige vane-forbrydere bør straffelovgivningen stille sig til opgave at gøre uskadelige for så langt et tidsrum som muligt, og det også, når det drejer sig om gentagelse af mindre forbrydelser.

Det falder i øjnene, at foreningen ikke vil være et selskab med blot theoretiserende formål, åbent for alle videnskabelige standpunkter. Bestemte praktiske formål, der skulle søges gennemførte i lovgivningerne, opstilles, og foreningen er forsåvidt konfessionel, som den fra sine medlemmers side fordrer tilslutning til sit grundsynspunkt og de nærmere angivne følgesætninger af dette. Det hedder udtrykkelig i

art. III: »Foreningens medlemmer slutte sig til de grund-sætninger, der ere opstillede i art. II«. På den anden side har det vist sig, at mænd med meget afvigende videnskabelige standpunkter have kunnet samles indenfor foreningens kreds. I den tale, med hvilken PRINS bød deltagerne i foreningens første møde i Bryssel velkomne, gjorde han også stærkt gældende, at foreningens rammer vare så vide, at den kunde samle repræsentanter for alle nationer og alle kriminalistiske skoler om sit »oeuvre de pratique et de bon sens.« Foreningen vil altså dog ingen lunde være en kriminalistisk sekt. Den går ud fra, at de formål, den stiller sig, og til hvilke den kræver sine medlemmers tilslutning, ere af den art, at de kunne erobre sig almindelig anerkendelse i videnskaben, om de end ikke allerede have den. For de almensætningers vedkommende, som statuterne indeholde, er der, når de forstås rigtigt, al rimelighed for, at dette håb vil gå i opfyldelse. Mindre sikkert stiller sagen sig med hensyn til de mere specielle anvendelser. Her som altid, når der skal gøres overgang fra det almindelige til det specielle, er det ikke usandsynligt, at meningerne ville dele sig mere, og at en del af det, foreningens program opstiller, kun vil blive almindelig accepteret sub beneficio inventarii. Med hensyn til nogle af disse specielle sætninger, der ere blevne behandlere på mødet i Bryssel, har dette allerede vist sig at være tilfældet, idet de resolutioner, om hvilke man enedes, ere affattede i større almindelighed og med flere forbehold, end man skulde vente efter statuterne. Der er som følge heraf anledning til i den følgende omtale af foreningens program at sondre mellem de almindelige sætninger og de mere specielle anvendelser, der indeholdes i det.

II.

Når statuternes art. I i modsætning til en ensidig »juridisk« betragtning af forbrydelse og straf fordrer en forening af »sociologiske« synspunkter med de juridiske, vilde det have stået klarere for mange, hvad der egentlig menes dermed, hvis der istedenfor det moderne udtryk »sociologisk« var blevet brugt den ældre betegnelse »kriminalpolitisk«. Thi det er dette, som man vil hævde, at strafferetsvidenskaben og straffelovgivningen for tiden tage for lidt hensyn til kriminalpolitiken, at såkaldte juridiske synspunkter for meget beherske dem, og at dette er skyld i, at de have udrettet mindre, end de kunde og burde, for det praktiske formål, at bekæmpe forbrydelsen. Forsåvidt imidlertid en ikke ugrundet terminologi vil hævde også for de »kriminalpolitiske« synspunkter retten til at kaldes »juridiske«, kræves det til fuld forståelse af den omspurgte art. I at være opmærksom på, at udtrykket »juridisk« her er taget i en snævrere betydning. Det juridiske synspunkt, som det bebrejdes videnskaben og lovgivningen, at de for meget have fulgt, består deri, at de strafferetlige spørgsmål væsentlig ere betragtede fra forbryderens standpunkt som angående hans ret. Det kriminalpolitiske synspunkt, som fordres medoptaget, kræver betragtning fra samfundets standpunkt, så at der spørges, hvad der kan fremme det samfundsformål at bekæmpe forbrydelsen. Der kan, med denne forståelse af udtrykkene for øje, tænkes en ensidig juridisk opfattelse af forbrydelse og straf. Det er den, der skyder spørgsmålet om det nævnte formål til side som betydningsløst. Der kan også tænkes en ensidig kriminalpolitisk betragtning. Den skyder spørgsmålet om forbryderens ret til side for formålet. Foreningen kræver, at begge synspunkter bør tages i betragtning.

Heri har foreningen utvivlsomt ret. Men det er næppe noget synderligt nyt. Thi hint ensidige juridiske synspunkt turde både videnskab og lovgivning alt iforvejen være komne ud over. Striden vil derfor ikke komme til at stå på, om begge synspunkter overhovedet have berettigelse, men på, hvor grænsen mellem deres indflydelse skal drages. Her ligger kærnen i foreningens opfattelse. Videnskab og lovgivning have hidtil tillagt det juridiske synspunkt for megen, det kriminalpolitiske for liden indflydelse. Deraf flyde både ufuldstændigheder og forkertheder, på visse punkter planløshed, på andre, at det formål, som dog anerkendes, i virkeligheden modarbejdes. Også heri kan der, i alt fald til en vis grad, gives foreningen ret. Uret vilde den først få, når den eliminerede hint juridiske synspunkt så meget, at den sammenblandede sig med de anthropologiske og sociologiske skoler, som trænge sig frem i nutiden, og som slet ikke kende noget hensyn til en ret for forbryderen, der kunde begrænse de kriminalpolitiske krav. Men hvor velvillig end statuternes art. II i sætningen 2 stiller sig til disse kriminalpolitiske bevægelser, ligger der dog dels i programmet selv et bestemt forbehold ligeoverfor disse skolers konklusioner, dels ses det af forskellige udtalelser af stifterne, og særligt af Liszt, at det er meningen at tage en vis afstand fra hine tendenser.

Det er med føje bemærket, at foreningen, ligesom overhovedet enhver bestræbelse, der sigter til at drage det kriminalpolitiske synspunkt stærkere frem, knytter påny en delvis afbrudt tråd, der fører tilbage til strafferetsudviklingen i slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede (de relative straffetheoriers tid), medens det ensidige juridiske synspunkt, der skyldtes fransk individualisme og tysk filosofi, under hvis indflydelse de absolute straffetheorier udformedes, fik et større eller mindre herredømme i videnskab og lovgivning i de midterste decennier af dette århundrede. Dette forhold bidrager til at belyse foreningens standpunkt ligeoverfor nutidens strafferet.

Det rent gennemførte juridiske synspunkt — i den ovenfor angivne betydning — ser i straffen et onde, som forbryderen har forskyldt, og ved hvis tilføjelse der ikke bliver spørgsmål om andet formål end det, at han kommer til at lide dette onde og derved soner sin brøde. Fra dette synspunkt bliver opgaven den nøjagtige bestemmelse og afgrænsning af forbrydelsesbegreberne, den omhyggelige subsumtion på grundlag af et strengt fyldestgørende bevis mod den sigtede, og den intet rum for ubestemthed efterladende fastsættelse af strafondet, med det princip for øje, at det skal svare således til den begåede forbrydelse, at det nøjagtig bliver dennes ideelle modvægt. Fyldestgøres dette, er målet nået. Der sker forbryderen hans ret. Andet eller mere er ikke opgaven.

Gennemførelsen af et synspunkt, der på denne måde fjærner ethvert spørgsmål om, hvad nytte samfundet har af straffen, vilde dog snart støde på en vanskelighed. Det lader sig gøre at indsnævre opgaven på den nævnte måde, når lidelsen af strafondet er et øjebliks sag. Men når det onde, hvori straffen består, strækker sig udover et længere tidsrum, opstår vanskelighederne. Fra det øjeblik derfor, da frihedsstraffen blev det centrale i straffesystemet, måtte det blive klart, at der forelå spørgsmål, til hvis besvarelse hint juridiske synspunkt ikke gav noget bidrag. Hvilken rettesnor for sin behandling af fangen skal den tage, hvis opgave det er at bringe en frihedsstraf af en vis varighed til fuldbyrdelse? En sådan rettesnor giver hint synspunkt ham ikke. Det har kun svar, som passe ved de hurtigt udførte straffe. Fængselsbestyrerne lader det fuldstændig i stikken. Med straffedommen opgiver det al videre interesse for forbrydelsen og forbryderen.

Om nu end en nærmere prøvelse måtte vise, at på en absolut gennemførelse af et sådant juridisk synspunkt har ingen lovgivning indladt sig, må det dog indrømmes, at strafferetsvidenskaben forsåvidt har været behersket af det, som den ofte indtog den nys påpegede stilling ligeoverfor

straffuldbyrdelsen. Overladt til sig selv, måtte denne da søge selv at finde rettesnoren for sin virksomhed. Således opstod den række af undersøgelser og drøftelser, der kaldte sig selv fængselsvidenskaben, som noget selvstændigt, noget udenfor strafferetsvidenskaben liggende. Disse drøftelser førtes af mange andre end jurister. Af disse betragtedes det i regelen som noget dem uvedkommende, egenlig vel som spørgsmål af en lavere art. Mellem fængselsvidenskaben og strafferetsvidenskaben var der overhovedet intet indre bånd. De spørgsmål, som fængselsvidenskaben drøftede, vare strafferetsvidenskaben ligegyldige, medens straffuldbyrdelsen vel ikke kunde undgå at mærke strafferetsvidenskabens indflydelse på lovgivning og retspleje, men ofte som en fjendtlig magt, en hæmsko, der jævnlig hindrede den i frit at arbejde for de formål, den opstillede for sin virksomhed.

At denne sondring mellem to ting, hvis indre sammenhæng ikke kan ophæves, fordi den ene er fortsættelse af den anden, ikke kunde føre til gode resultater, forstår sig af sig selv. Theoretisk kom den til sig selv overladte fængselsvidenskab ikke sjældent på afveje, idet den ikke altid kan siges fri for at have givet rum for en penitentiær filantropi, hvis anvendelse, særlig på forbrydere af profession, som PRINS siger, ofte vil vise sig at være den falskeste og unyttigste af alle sentimentaliteter. Praktisk, i forhold til samfundets kamp mod forbryderondet, førte mangelen på sammenhæng og de deraf flydende følger — dels planløshed, dels endog indbyrdes modstrid, — til lidet tilfredsstillende resultater. Med stærke ord betegner PRINS disse således: »Århundreder af autoritet, af disciplin og af gendarmers have ikke kuert i os de medfødte lidenskabers voldsomhed. Straffelovene ere ufuldkomne, forbrydelserne tiltage, straffen er uvirksom. Det gælder at finde hjælpemidler mod denne situation«. I lignende retning går den dom, LISZT i en

række interessante kriminalpolitiske studier — i Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft — fælder om det hidtil fulgte straffesystems resultater i Tyskland.

Selv om man nu måtte mene, at der i denne pessimistiske opfattelse af resultaterne er ikke liden overdivelse, er det dog utvivlsomt rigtigt, at hin sontring er abnorm og unaturlig. Dualismen må hæves. En organisk forbindelse, theoretisk og praktisk, mellem virksomheder, hvis indre sammenhæng er ubestridelig, må finde sted, og dette kan kun ske ved, at det erkendes af juristerne, at de kriminalpolitiske hensyn ikke alene vedkomme straffuldbyrdelsen, men også bør øve indflydelse på straffelovgivning og strafferetspleje. Det ensidige juridiske synspunkt må opgives i større mål, end det hidtil er sket.

At foreningen har ret, når den proklamerer dette, er allerede bemærket, og den kan i virkeligheden som på forhånd vunden allieret for dette grundsynspunkt nævne den retning i den nyere strafferetsvidenskab, som påny har bragt de relative teorier — i en eller anden skikkelse — til ære. At der imidlertid ikke kan indrømmes de kriminalpolitiske hensyn et uindskrænket herredømme, men at der tværtimod er visse af det juridiske synspunkt flydende hovedsætninger, der må anses som ufravigelige grænser for den kriminalpolitiske indflydelse, vil blive klart, når man gør sig rede for, hvortil egentlig en ren og ublandet kriminalpolitisk opfattelse vilde føre.

Et forbillede for en strafordning, der udelukkende og ubegrænset var bygget på det kriminalpolitiske hensyn, at bekæmpe forbrydelsens samfundsonde, kan man finde i den fremgangsmåde, samfundet følger for at værgе sig mod farlige afsindige, altså i den fremgangsmåde, som hos os er hjemlet eller forudsat ved straffelovens § 38, 2det stykke. Enhver anden bestemmelse eller begrænsning af strafondets størrelse måtte bortfalde end den, der følger af, at formålet må siges at være nået, og at strafondet derfor ikke længere er nødvendigt. Det vilde være formålsstridigt at slippe

forbryderen løs forinden og at nøde hertil ved, at straffedommen satte et vist tidsmål for frihedsberøvelsen, efter hvis udløb løsladelsen skulde være nødvendig, uden hensyn til, om formålet er nået eller ikke. Straffedommen kunde overhovedet ikke have den opgave at fastsætte straffens art og grad, men kun i al almindelighed at fælde til straf, for så at overlade det videre til straffuldbyrdsen. Men end ikke en dom, der afgjorde dette, vilde ligge i et sådant systems konsekvens. At kræve dom som betingelse for straf er i virkeligheden en koncession til det »juridiske« synspunkt. En straffedom, selv begrænset til hint snævre område, betyder dog altid en dom om strafskyld. Men kampen mod forbrydelsen føres ikke på det grundlag, at vedkommende er skyldig, men på det, at han er farlig. Den kriminalpolitiske tanke i sin renhed vil kræve, at kampen mod forbrydelsen helt og holdent bliver en domstolene uvedkommende sag og lægges i administrationens hånd, ganske som samfundets forsvar mod de farlige afsindige eller andre utilregnelige personer. Deraf følger da videre, at der heller ikke længere vilde blive spørgsmål om de bevisfordringer som betingelse for at straffe, hvortil spørgsmålets judicielle behandling har ført. Den grundede frygt for eventuelle udslag af forbryderske tilbøjeligheder måtte være en tilstrækkelig hjemmel til at skride ind. Endvidere vilde det hele apparat af skarpt udformede forbrydelsesbegreber blive, om end ikke værdiløst, så dog af langt ringere betydning end nu. Dette apparat har betydning i et system, der betinger straffen af en bestemmelse ved domstolene af forbryderens skyld, men taber væsentlig interesse i det kriminalpolitiske system. Efter dette er det nok at gøre sig rede for forhåndenværende, forbryderske tendenser i langt større almindelighed, end det finder sted ved hine begrebsbestemmelser. Når et sådant system gennemføres, bliver det endelig indlysende, at der mangler grund til skarpt at sondre »straf« ud fra andre midler til at bekæmpe forbrydelsen, hvorved der også gøres indgreb i personers rets-

goder. Straf i den traditionelle, begrænsede betydning står ganske i klasse med alle andre midler til repression, forebyggelse eller korrektion, som loven hjemler. Deres anvendelse vil ske efter aldeles ensartede grundsætninger. Straffen vil ikke længere, som nu, blive et enklave indenfor denne kreds af foranstaltninger, behandlet efter særegne principer, der dikteres af et hensyn til forbryderen.

Hvad er nu den egentlige grund til, at et således konsekvent gennemført kriminalpolitisk system ikke kan accepteres? Åbenbart den, at en så vidtgående opofrelse af det enkelte individ til fordel for samfundsinteressen, hvortil systemet fører, er i uforsonlig strid med grundsætninger for stats- og samfundsmagtens begrænsning, som nutiden møjsommelig har kæmpet sig frem til, og som det ikke er sandsynligt, at samfundet nogensinde atter vil give slip på. Til disse grundsætninger hører det, at sålænge der er spørgsmål om statens forhold til de normale individer, udgør personens ret en grænse for statsmagten, også for dens retshåndhævende magt. Den kriminalpolitiske doktrins sammenstilling af de normale eller tilregnelige personer med de abnorme eller utilregnelige er det netop, som må afvises. Er personen tilregnelig efter samfundets opfattelse, må hans forhold til samfundsmagten ordnes efter andre grundsætninger, end når det modsatte er tilfældet. Personens ret danner i første fald på en ganske anden måde, end i det sidste, en grænse for samfundsmagten. Derfor er der en væsentlig forskel mellem »straf« som retshåndhævelse mod de tilregnelige, og de repressions- eller korrektionsforholdsregler, der anvendes mod dem, der efter samfundets opfattelse ikke ere tilregnelige (afsindige, børn). I dette udgangspunkt og visse deraf flydende hovedsætninger har det juridiske synspunkt for straffen utvivlsomt ret. Til disse hovedsætninger hører særlig det, at straf ikke kan anvendes uden bevis for en begået bestemt forbrydelse, at den derfor i regelen forudsætter straffedom, og at straffens størrelse ikke må glide ud i det aldeles ubestemte ved alene

at bestemmes ved straffuldbyrdelsens resultater. Kun indenfor de således dragne retlige grænser kunne de kriminalpolitiske synspunkter gøres gældende. Men at der endda bliver et betydeligt spillerum for dem, at der hidtil ikke gennemgående er givet dem den indflydelse, som de med rette kunne gøre krav på, og at der kan vindes noget for samfundet ved at give dem denne større indflydelse, kan næppe bestrides, og det er ved at hævde dette, at den internationale Forening for Strafferet har betydning.

Med hensyn til de almensætninger, som foreningens program opstiller, kan i henhold til det anførte vurderingen resumeres på følgende måde.

Det er rigtigt, når foreningen hævder (art. I), at forbrydelse og straf ikke alene må betragtes fra et »juridisk« synspunkt, men også fra et kriminalpolitisk (»sociologisk«). Urigtigt vilde det derimod være, når de kriminalpolitiske synspunkter blev eneherkende, uden at være begrænsede ved det juridiske. Men de tendenser, der i nutiden gå i denne retning, hylder foreningens program ikke.

Det er rigtigt, når straffens opgave angives at være bekæmpelse af forbrydelsen som et samfundsonde (art. II, 1). Urigtigt vilde det derimod være, om det heraf sluttedes, at strafferetten ingen anden grænse havde, end den, der følger af dette formål. Den har en grænse af hensyn til forbryderen. Dette anerkender foreningens program, om ikke på dette sted, så i den nysomtalte art. I. Denne hindrer en forståelse af art. II, 1, som gik i den antydede retning.

Det er rigtigt, når programmet i art. II, 2 hævder, at strafferetsvidenskaben og straffelovgivningen, som følge af straffens opgave, må tage hensyn til de anthropologiske og sociologiske forsknings resultater. Urigtigt vilde det derimod være, hvis foreningen anerkendte som resultater, hvad der hidtil kun er hypoteser, eller hvis den under »resultater« indbefattede mere end de faktiske kendsgerninger, som disse forskninger belære om, nemlig også de følgesætninger

for strafferettens ordning, som de måtte opstille. Det vilde være at give sig med hud og hår i kriminalpolitikens vold. Det er atter statuternes art. I, som udelukker en forståelse af art. II, 2 i denne retning. Foreningen er ikke en aflægger af den såkaldte italienske, positiv-kriminalistiske skole, om den end tæller ikke få mænd af denne retning i sin midte.

Det er rigtigt, når statuternes art. II, 3 udtaler, at straffen vel er et virksomt, men ikke det eneste middel til at bekæmpe forbrydelsen, og at den derfor ikke bør udryddes af sammenhængen med de øvrige midler hertil. Men urigtigt vilde det være, om der heraf droges den slutning, at straffen i gennemførelsen kunde jævnstilles med hine andre kampmidler. Det må ikke glemmes, at straffen er kampmidlet mod de tilregnelige, at der derfor må blive en væsensforskel mellem anvendelsen af straf og de kampmidler, der anvendes mod de utilregnelige. Straffen må derfor vedblive at være en enklave indenfor de midlers kreds, hvormed forbrydelsen, objektivt forstået, bekæmpes, med sine ejendommelige, ved tilregnelighedsforudsætningen bestemte regler. Berettigelsen af denne forudsætning lader samfundet sig ikke ved nogen »forskning« afdisputere, sålænge det vil hævde det civilisationstrin, til hvilket det nu er nået, og i hvilket alle borgere, der betragte sig som normale og tilregnelige, ere interesserede. Men foreningen går heller ikke i kølvandet af de tendenser, der arbejder på at nedbryde tilregnelighedsforudsætningen og derved borttage grundlaget for sondringen mellem straf og de repressions- eller præventions-forholdsregler, der anvendes mod utilregnelige. Mulige misforståelser i denne retning af art. II, 3 afværges atter ved grundregelen i art. I.

Det er endelig rigtigt, når statuternes art. II, 5 hævder, at den i nutidens strafferet herskende sondring mellem straffuldbydelsen og strafferetsplejen er urigtig og formålsstridig. Urigtigt vilde det derimod være, når den tilstedeværende dualisme tilstræbtes hævet på den måde, at straf-

fuldbyrdelsen tog encherredømmet ved overførelse af straf-
afgørelsen fra domstolene til administrationen og ved op-
hævelsen af enhver anden begrænsning af strafondet end
den, der følger af formålets opnåelse. Dualismen kan kun
hæves ved en forbindelse af straffuldbyrdelsen med straffe-
retsplejen, ved fuld gennemførelse og videre udførelse af
tanker, der allerede nu de fleste steder ikke ere frem-
mede for lovgivningerne (jfr. f. ex. dansk straffelov § 14,
anordn. 13 febr. 1873). Straffedommen må bevarer; men
dels bør der i dens fastsættelse af strafondet tages fyldigere
hensyn til en forudgående straffuldbyrdelses resultater,
dels er den mulighed ikke udelukket, at indenfor visse af
dommen dragne grænser kunne de efterfølgende resultater
af dommens fuldbyrdelse øve indflydelse. Kun en forening
af denne art er det, foreningen vil arbejde for. Det er
atter den i art. I proklamerede forening af det juridiske og
det kriminalpolitiske synspunkt, der her udelukker alle krimi-
nalpolitiske ensidigheder.

Hermed er omtalen af foreningsstatuternes almensæt-
ninger afsluttet. I de andre punkter af programmet er der spørgs-
maal om mere specielle sætninger, der kræve omtale for sig.
Kun en ting står det tilbage at berøre i denne forbindelse. Man
kunde finde foreningen overflødig, eftersom der allerede er
skabt et internationalt organ for tilsvarende opgaver i de
internationale fængselskongresser. Også disse tilstræbe op-
hævelsen af den tilstedeværende dualisme. De beskæftige sig
netop ikke alene med straffuldbyrdelsens problemer, men drage
straffelovgivningen ind under deres område. Kongressernes
første sektion har debatten herom til genstand. Selv om
imidlertid opgaven for de to organisationer var den samme,
ville det ikke kunne påstås, at den løsere kongresorganisa-
tion gjorde den fastere organiserede forening overflødig.
Hinc have derfor heller ikke med nogensomhelst jalousi set
dannelsen af foreningen. Men dertil kommer, at det ud-
gangspunkt, de to organisationer tage, formelt er forskelligt.
I kongresserne er det fængselsvidenskaben, der tager ini-

tativet og som vil ophæve dualismen ved at føre strafferetsvidenskaben over til sig. I foreningen er det strafferetsvidenskaben, der tager initiativet, og som vil optage fængselsvidenskaben (pønologien) i sig. Det er her juristerne, der fuldstændiggøre og korrigere den hidtil fulgte opfattelse af dens opgave i strafferetten. Der arbejdes således mod målet fra to forskellige sider. Lykkes bestræbelserne, må de mødes, når hver fra sin side har vundet den sejr, der attrås.

III.

Ved siden af de foran omtalte almensætninger gøre foreningens statuter særlige anvendelser af disse i tre retninger. I art. II, 6 og 7 omhandles en anvendelse med hensyn til arten af de som straffe anvendte onder, særlig frihedsstraffene. Art. II, 4 og 9 tage sigte på grundsætningerne for straffens udmåling efter hensynet til forbrydernes fortid, medens art. II, 8, i tilslutning til almensætningen i art. II, 5, opstiller et krav om, at udmålingen i visse tilfælde skal bero på forbryderens forhold under den efterfølgende straffuldbyrdelse.

Det er naturligvis ikke meningen, at disse anvendelser skulde udtømmende angive de områder, på hvilke foreningens almindelige program antages at måtte udøve indflydelse. Det ses bl. a. deraf, at foreningen på sit første årsmøde ved siden af æmner, der vedkom de to første af de ovenfor nævnte anvendelser, også havde på dagsordenen spørgsmål, som ikke ere særlig omtalte i statuterne, nemlig angående unge forbrydere*). Det udtales også i en kort redegørelse

*) To herhenhørende spørgsmål stod på programmet. Det ene lod således: Med hvilken alder kan strafferetlig forfølgning af unge forbrydere begynde? Herom forelå betænkninger af GETZ (Kristiania) og GAUCKLER (Caen). Det andet lod således: Bør til-

om foreningens formål, der som en slags autentisk fortolkning af statuterne findes i det første hefte af foreningens meddelelser fra 1889, at grunden til, at talrige spørgsmål ikke udtrykkelig ere omtalte i programmet, ikke er, at man vil forsømme dem, men at man kun har optaget det mest påtrængende. Som vigtige, i programmet uomtalte spørgsmål, der ville melde sig, nævner JAGEMANN således og med rette alkoholismens og afsindighedens berøringer med strafferetten. Ved den orientering med hensyn til foreningen, som er formålet for disse bemærkninger, er der imidlertid anledning til at indskrænke sig til de anvendelser, som foreningen har anset for så betydningsfulde, at den både har givet dem plads i sit program og taget dem til udførlig behandling allerede i sit første årsmøde. Det er tilfældet med de to første af de ovennævnte tre æmner. Da disse, delvis idetmindste, også på anden måde have en fremtrædende aktualitetsinteresse, vil betydningen af foreningens stilling til dem være særlig egnet til at karakterisere dens standpunkt som praktisk kæmper i tidens kriminalistiske røre.

Hovedsætningen angående foreningens stilling til spørgsmålet om strafarternes og særlig frihedsstraffenes værd er udtalt i statuternes art. II, 6. Denne viser tilfulde, at formålet ikke er omvæltning af det nugældende straffesystem. Det erkendes i denne sætning, at frihedsstraffen med rette indtager den første plads i vort straffesystem, og foreningen vil hellige bestræbelserne for at forbedre fængslerne sin særlige opmærksomhed. Den melder sig altså som allieret, ikke som bekæmper af den udvikling af straffesystemet, der nu i et århundrede har fundet sted.

Det er vigtigt at understrege dette. Det viser bl. a., at den foran omtalte, af nogle af foreningens stiftere hyldede

ladeligheden af et barns tvangsopdragelse gøres afhængig af, at en strafbar handling er begået? Herom forelå betænkninger af v. MOLDEHAWER (Warschau) og v. JAGEMANN (Karlsruhe). Spørgsmålene nåede dog ikke at komme til forhandling, men udsattes til det følgende årsmøde.

pessimistiske opfattelse af resultaterne af frihedsstraffenes anvendelse i den nyere udviklings ånd dog ikke havner i den konklusion, at det i så henseende fulgte system skal kastes overbord og udviklingen anvises at følge andre og ny veje. Tværtimod gås der ud fra, at dette system med hensyn til frihedsstraffene i sit væsen og grundtræk er rigtigt, om der end forbeholdes frihed med hensyn til måden, hvorpå systemets videre udvikling og forbedring vil være at foretage, og om der end i den nedenfor omtalte art. 7 for et begrænset område fordres ændringer i systemet af principiel natur.

Der kan derfor heller ikke være tvivl om, at den herfra afvigende opfattelse, der udvikles i den af GAROFALO om et nærmest art. II, 7 vedkommende spørgsmål afgivne betænkning, står for denne kriminalists egen regning alene. Foreningens opfattelse kan den umulig udtrykke. Dertil står den i altfor skærende strid med indholdet af art. II, 6 i statuterne.

GAROFALO, der er en af den positive italienske skoles mest fremtrædende mænd, frakender de »såkaldte korrektionelle straffe« eller frihedsstraffene, udøvede efter »de korrektionalistiske teorier«, ganske i almindelighed ethvert spor af praktisk nytte. Ifølge ham bør frihedsstraffene derfor ingeni lunde indtage den første plads, som de nu have i straffesystemet, og som foreningen vedkender sig. De bør indskrænkes til en sekundær og subsidiær plads, hvis forudsætninger må udelukke selve tanken om et korrektionelt formål for dem. Nødvendig er frihedsstraffen som principiel straf egentlig kun, hvor det gælder om og er nødvendigt at udskille fra samfundet de ikke sociable elementer, altså, hvor opgaven er og må være at uskadeliggøre forbryderen, og forsåvidt man ikke har dødsstraffen eller transportation til sin rådighed for slige tilfælde. I andre tilfælde vil den praktisk nyttige straf være fordoblet bødestraf. Subsidiært kan her vel frihedsstraffen blive nødvendig, men da også således, at korrektionstanken forsvinder. Mod den,

som ikke betaler, men hvis insolvens ikke er bevist, bliver nemlig at anvende en frihedsberøvelse; men denne er kun et gældsfængsel. De insolvente, men erhvervende bødefældte skulle afgive til bødekassen alt det af deres indtægt, som ikke er strengt nødvendigt til deres underhold, beregnet efter en arbejders mindste løn. I vægringstilfælde indtræder atter en frihedsstraf i form af offentligt tvangsarbejde, nærmest i lighed med tidligere tiders fæstnings- eller galej-slaveri.

Der er ikke anledning til her at gå nærmere ind på GAROFALOS system. Det må erkendes, at det i overensstemmelse med den ånd, af hvilken det bærer mærket, omhyggelig eliminerer ethvert spor af korrektionalismen af frihedsstraffene, og at det således åbenlyst kaster håndskænk til det centrale i det gældende straffesystem. Karakteristisk er det, at resultatet bliver en genoplivelse af former for frihedsberøvelsen, som man nu i et århundrede har bestræbt sig for og omsider er nået til at blive af med, og om hvis »praktiske nytte« fremfor korrektionsstraffen fortiden ialfald ikke just afgiver noget gunstigt vidnesbyrd. Vist er det, at hele denne opfattelse ikke kan udtrykke foreningens standpunkt. GAROFALO's system kan tjene til oplysning om den retning, i hvilken den positive italienske skole vil lede straffesystemets udvikling, men ikke om, hvad foreningen tilstræber. Modsætningen mellem dette system og, hvad der ligger i statuternes art. II, 6, viser netop yderligere, at foreningen — som alt tidligere sagt — ikke er en aflægger af hin italienske skole.

Foreningen vil altså ikke revolution med hensyn til det herskende, på frihedsstraffen grundede straffesystem. Men den tilstræber en delvis reform af systemet. Det hovedpunkt, på hvilket denne reform formentlig bør rettes, angår de kortvarige frihedsstraffe. Med hensyn til dem udtaler statuternes art. II, 7, som en begrænsning af den i art. II, 6 liggende sætning, at »foreningen dog anser det for muligt og ønskeligt at erstatte de kortvarige

frihedsstraffe med andre straffemidler, der ere lige så virksomme».

Ved nøje at gøre sig rede for, hvad der udtales i denne sætning, ses det for det første, at det ikke negtes, at de kortvarige frihedsstraffe ere virksomme, d. v. s. til at bekæmpe forbrydelsen. Når det dog udtales, at det er ønskeligt at blive af med dem, må det altså være, fordi de ere forbundne med visse mislige følger, som det må være lovgivningens opgave at undgå. To veje ere da tænkelige til at slippe for de korte frihedsstraffe. Den ene er at anvende langvarige frihedsstraffe, den anden at anvende straffe, der ikke indbefatte frihedsberøvelse. Da de handlinger, for hvilke der i det herskende straffesystem anvendes kortvarige frihedsstraffe, altid ville høre til de mindre forbrydelser (*la petite criminalité*), vilde der på forhånd ikke kunne påregnes tilslutning fra mange, hvis meningen var at vælge den første vej. Drakoniske straffelove vil det af mange grunde være unyttigt at sætte sin lid til. Under visse forudsætninger, nemlig når talen er om uforbederlige vaneforbrydere, ligger det vel ikke udenfor foreningens tanke, at der også ved mindre forbrydelser kan påkræves langvarige frihedsstraffe. Det ses af den under nr. 9 i statuternes art. II udtalte sætning. Men disse undtagelsesforhold har sætningen 7 ikke for øje. Den henviser ikke til denne udvej. Den proklamerer kun ønskeligheden af at erstatte de korte frihedsstraffe med andre ligeså virksomme straffemidler og viser derved, at den kun taler om de regelmæssige tilfælde, hvor der for småforbrydelserne også kun bør anvendes en forholdsvis ringe straf. Den erstatning for de korte frihedsstraffe, som ønskes, er følgelig straffe uden frihedsberøvelse. En sådan erstatning anses det imidlertid også for muligt at skaffe. Det er dette, som er meningen med den reform, som erklæres for ønskelig, at for mindre forbrydelser bør straffe uden frihedsberøvelse træde istedenfor kortvarige frihedsstraffe.

Forstået efter ordene turde dette reformønske dog

være formuleret i en mere absolut form, end det, efter hvad der yderligere foreligger om spørgsmålet, egentlig har været meningen. For det første er sætningen i programmet udtalt så omfattende, at man nærmest måtte antage, at det anses for muligt og ønskeligt aldeles at blive de kortvarige frihedsstraffe kvit. Men af, hvad der nedenfor skal omtales, fremgår det, at man dog næppe tror at kunne nå videre end til en betydelig begrænsning af disse straffes anvendelse, ikke til fuldstændig fjærnelse. Når det dernæst udtales, at det er muligt at finde erstatning for de korte frihedsstraffe i straffemidler uden frihedsberøvelse, svarer heller ikke dette ganske til meningen. Ikke alt det, der foreslås som erstatning, og navnlig ikke den forholdsregel, der i fortrinlig grad anbefales — de betingede domfældelser — er straf. Hvad man vil sætte istedenfor de kortvarige frihedsstraffe er kun delvis anden straf uden frihedsberøvelse. Delvis er det forholdsregler, som slet ikke gå ud på straf, men af hvilke man dog venter sig ligeså megen virkning. Under hensyn til det bemærkede vilde det have været en korrektere formulering af tanken, om den var bleven udtrykt således: Foreningen anser det for muligt og ønskeligt at begrænse anvendelsen af de kortvarige frihedsstraffe ved at anvende andre ligeså virksomme midler mod småforbrydelserne.

På mødet i Bryssel var dette æmne sat på dagsordenen på dobbelt måde, nemlig dels i almindelighed dels med hensyn til en særlig anvendelse. Det almindelige spørgsmål lød således: Hvilke forholdsregler kunne anbefales lovgiverne til indskrænkning af den kortvarige frihedsstraf? Det var altså formuleret med de ovenfor påpegede afvigelser fra bogstaven i statuternes art. II, 7. Betænkninger om dette spørgsmål forelå fra LISZT og GAROFALO. Det særlige spørgsmål lød således: Kan det anbefales at indføre den betingede domfældelse (belgisk lov af 31. maj 1888) i andre landes straffelovgivning, og da under hvilke forudsætninger? Betænkninger forelå fra PRINS og LAMMASCH.

Den omstændighed, der har henledet opmærksomheden på mislighederne ved de kortvarige frihedsstraffe, er deres overhånd tagende hyppighed. Der pålægges derved staten meget tunge byrder og stilles de straffuldbyrdende myndigheder opgaver, som det er umuligt for dem at løse. En korrektionsel virkning af de korte frihedsstraffe kan ikke ventes, og den penitentiære reform af frihedsstraffen har heller aldrig været eller kunnet være beregnet på denne flydende, idelig skiftende befolkning, som gør enhver regelmæssig penitentiær funktionering meget vanskelig. Er den straffede person en recidivist, er den korte fængselsstraf som oftest betydningsløs. Er han derimod debutant på forbryderbanen, stiller sagen sig værre. Ofte går han forðærvet ud af fængslet ved det selskab, han har været i. Undgås det, er han dog som oftest nedværdiget i egne, families og omgivelseres øjne og mister let grundlaget for sin materielle og moralske existens. Socialt set ere korte frihedsstraffes misligheder ikke ringere ved de forestillinger og sammenligninger, de fremkalde i befolkningen. Følelsen for straffens moralske betydning svækkes. Men det er væsentlig denne, som det penitentiære system må gøre regning på. Thi ofte skaffer det rent fysisk forbryderen et større velvære, end han nyder som fri mand. Den hyppige anvendelse af kortvarige frihedstraffe fører let til, at store dele af befolkningen komme til at vurdere en sådan straf snarere som noget godt end som noget ondt.

Er der noget sandt i disse betragtninger, der, endog bortset fra GAROFALOS særstandpunkt, danne grundtonen i de afgivne betænkninger, bliver spørgsmålet, om og hvad der måtte kunne gøres for at indskrænke disse straffes hyppighed. Om at formindske dem ved at erklære handlinger for straffri, der nu betegnes som forbrydelser, kan der i al fald ikke i nævneværdigt omfang være tale. Småforbrydernes hyppighed i nutiden skyldes væsentlig, som PRINS bemærker, dels sammenhobningen i store stæder af en befolkning, der tæller en mængde udisciplinerede elementer,

dels hele den vidtgående regulering af samfundslivet i de større befolkningseentra. Men denne regulering er nødvendig, og mod de udisciplinerede elementer af befolkningen kan kampen for samlivsdisciplinen ikke opgives. Om at formindske de korte frihedsstraffe ved at gribe til de langvarige, vil der, som ovenfor bemærket, heller ikke kunne være spørgsmål. De tilfælde, hvor der kan være tale herom — jfr. statutternes art. II, 9 — ere i al fald undtagelser, hvis behandling efter denne methode ikke i nogen mærkelig grad vilde ophæve ondet. Tilbage står da kun den udvej, som statutterne pege på, at vælge andre midler til kamp mod småforbrydelserne end frihedsberøvelsen. Muligheden heraf er den egenlige genstand for Liszt's betænkning.

Det straffemiddel, der her navnlig kan være spørgsmål om, er formuestraf. Når der ved siden af bøder også er nævnt tvangsarbejde for det offentlige uden frihedsberøvelse, er det med rette bemærket af Liszt, at dette også er en formuestraf, og da det fornuftigvis ikke kan bestemmes, at formuecydelsen skal erlægges som arbejde også af den, der kan og vil betale i penge, vil hint tvangsarbejde kun komme i betragtning som subsidær straf, når en idømt bøde ikke erlægges. Ubetinget kan nu bødestraffen ikke erstatte fængselsstraffen; men vel kan den, hensigtsmæssigt anvendt, føre til væsentlig indskrænkning af den. Betingelsen herfor er dog en reform af bødestraffen. Skal den ikke ad en omvej — som afsoning — føre til fængselsstraf uden kendelig formindskelse af denne, må det være alvor med dens indrivelse, og som subsidær straf bør i alle tilfælde, hvor det er praktisk, tvangsarbejde for det offentlige uden frihedsberøvelse indtræde. Praktisk, mener Liszt, er denne subsidære straf dog kun ved dem, der arbejde med deres hænder for dagløn. I de tilfælde, hvor denne afsoning ikke er praktisk udførlig, ligesom når daglejerer negter at udføre tvangsarbejdet, vil frihedsberøvelsen altså dog blive nødvendig. Om de reformer, der kunne være tale om

ved den i sådanne tilfælde indtrædende frihedsstraf, tier LISZT. — Også i en anden retning kræver han en reform af bødestrafen. Den bør — bortset fra de rene politiovertrædelser — sættes i forhold til den skyldiges formue, og han antyder, at bødeenheden hensigtsmæssigt kunde sættes til årsbeløbet af den skyldiges direkte skatter.

Andre straffemidler, som ere bragte i forslag, tillægger LISZT ingen betydning. Husarrest og visse frihedsindskrænkninger — såsom værtshusforbud, internering, forbud mod at bære våben — ere enten betydningsløse eller af andre grunde uheldige og upraktiske. Heri har LISZT utvivlsomt ret. Anvendelsen af sådanne strafonder kræver et særegt disciplinærforhold (militæretaterne, strafanstalter, fattighuse), hvis forudsætninger ganske mangle i det almindelige borgerlige samkvem.

En endnu større betydning har det efter LISZT, at der kan påpeges andre midler end straf, der ere ligeså virksomme som de kortvarige frihedsstraffe, og hvis anvendelse i endnu højere grad vil kunne bidrage til at nå målet. Til disse midler vil han dog ikke regne dommerens advarsel med eller uden sikkerhedsstillelse for godt forhold (richterlicher Verweis mit oder ohne Friedensbürgschaft*), som er optaget i den italienske straffelov af 1889. Han påpeger forskellige misligheder ved dette middel og mener, at det ialtfald ikke kan anbefales til mere udstrakt anvendelse. Derimod finder han, at den »betingede domfældelse« efter den belgiske lovs mønster er et middel, der særlig kan anbefales som i høj grad egnet til at nå målet. Hans betænkning konkluderer derfor i følgende tre sætninger:

1. Den størst mulige indskrænkning af de kortvarige frihedsstraffe er den vigtigste og tillige den mest ubestridte kriminalpolitiske opgave for straffelovgivningen.

*) »Verweis« kan måske betragtes som straf, men »Friedensbürgschaft« ialtfald ikke.

2. Det bedst egnede middel til at nå dette mål er indførelsen af den betingede domfældelse i den ånd, som har fundet udtryk i den belgiske lov af 31. maj 1888.

3. Naar den hensigtsmæssigt omordnede pengestraf ikke kan inddrives, bør i dens sted træde tvangsarbejde uden indespærring.

Liszt kommer i sin betænkning ikke nærmere ind på den »betingede domfældelse«, men lægger, som bemærket, ikke skjul på, at det hovedsagelig er i den, at han finder midlet til formindskelse af de korte frihedsstraffe. Særlig er dette institut gjort til genstand for undersøgelse i de af PRINS og LAMMASCH afgivne betænkninger. De konkludere begge til at anbefale forholdsregelen, LAMMASCH dog mere betinget og med forbehold.

Den belgiske lov af 31. maj 1888, der her er forbilledet, indeholder følgende bestemmelse:

»Når domstolene domfælde til en eller flere straffe, og den fængselsstraf, der skal udstås enten som principal eller subsidiær straf eller som følge af kumulation af principale og subsidiære straffe, ikke overstiger 6 måneder, og når derhos den domfældte ikke tidligere har været dømt for nogen forbrydelse (crime ou délit), ere de bemyndigede til ved kendelse, der skal ledsages af grunde, at bestemme, at dommens fuldbyrdelse skal udsættes i et tidsrum, hvis længde de have at fastsætte, regnet fra dommens dato, men som ikke kan overstige 5 år.

Den idømte straf bortfalder, hvis den domfældte ikke i dette tidsrum pådrager sig nogen ny dom for en forbrydelse (crime ou délit).

I modsat fald blive de straffe, hvis fuldbyrdelse er bleven udsat, at kumulere med dem, som den ny dom pålægger.«

Den betydning, en sådan udsættelse af straffens fuldbyrdelse har for den domfældte, er indlysende. Det beror

nu på hans eget forhold, om straffen skal fuldbyrdes. Den trussel, der hænger over hans hoved, er det bedste bånd på ham. Forbryderdebutanten, som har givet efter for et øjeblik svaghed, bliver ikke underkastet den nedværdigelse, som indsættelse i fængsel medfører. Man undgår således en mislighed, som er de korte frihedsstraffes værste skyggeside. At institutet fremdeles i høj grad vil kunne bidrage til at tømme fængslerne, viser erfaringer fra nogle amerikanske stater, hvor et delvis lignende institut har været i virksomhed siden 1878. Fra 1879—1883 bleve i Boston 2803 domfældte undergivne forholdsreglen. Kun ved 44 af disse viste den sig frugtesløs.

Med hensyn til det videre spørgsmål, om denne forholdsregel også har tilstrækkelig repressiv kraft, betænker PRINS sig ikke på at besvare det bekræftende for en mængde mindre forbrydelsers vedkommende, der krænke forholdet mellem borgerne. Han nævner mindre bedragerier, fornærmelser i ord eller gerning o. s. v. I hvilke tilfælde forholdsreglen med held kan anvendes, må iøvrigt bero på dommerens skøn. Men derved højnes dommerkaldets sociale betydning og anseelse. Han konkluderer derfor derhen, at strafferetsvidenskaben med hensyn til mindre forbrydelser kan anbefale denne reform, håbe på, at den må blive almindelig, og med tillid afvente dens resultater.

Med langt større forbehold udtaler LAMMASCH sig. Også han fremhæver vistnok det store onde for den skyldige, som den med fængslet følgende nedværdigelse ofte vil påføre ham. Men han gør som en modbetragtning gældende, at straffeinstitutet let kan tabe sin betydning i befolkningens øjne, når straffedomme, om end kun undtagelsesvis, ikke bringes til udførelse. Netop det kriminalpolitiske synspunkt, samfundets kamp mod forbrydelsen, må i virkeligheden vække nogen betænkelighed ved en foranstaltning, der dog, når alt kommer til alt, må svække straffetrusselens virkning til at afholde fra forbrydelser (generalpræventionen). Fra dette synspunkt lader det sig umulig påstå, at en be-

tinget straffuldbyrdelse er ligeså virksom til at bekæmpe forbrydelser som den ubetingede. LAMMASCH anbefaler institutet for det første ved unge forbrydere. Men her komme overhovedet særegne synspunkter frem, som bringe spørgsmålet ud af forbindelse med den almindelige straffet. Han anbefaler det dernæst også ved kvinder i betragtning af, at fængslets mislige følger for deres vedkommende gøre sig gældende i en ulige stærkere grad end for mænd. For voksne forbrydere af mandkønnet sætter han derimod strengere betingelser for forholdsregelens anvendelse, beregnede på at afværge en altfor mild praxis fra domstolens side. Den belgiske lov vil han kun med modifikationer her tage til forbillede, og endelig fastholder han også hensynet til de enkelte staters strafferetlige forhold i det hele, der kunne være til hinder for foranstaltningen eller ialfald for dens gennemførelse på ensartet måde.

Det store spørgsmål, som nødvendig må påtrænge sig ligeoverfor enhver bestræbelse efter at erstatte de korte frihedsstraffe ved andre midler, der ikke ere forbundne med frihedsberøvelse, er dette, om ikke, netop fra et kriminalpolitisk synspunkt, kampen mod forbrydelsen derved vil svækkes, om der ikke tages et våben ud af statens hånd, som ikke kan undværes, fordi de midler, der anvises til erstatning, umulig i almindelighed kunne erkendes at være ligeså virksomme. At den i statuternes art. II, 7 udtalte sætning fra dette synspunkt frembød en svag side, når den skulde forstås efter bogstaven, blev ovenfor påvist. Under forhandlingerne om sagen på mødet i Bryssel kom denne indvending også fra flere sider til orde, og de beslutninger, mødet tog om de herhenhørende spørgsmål, ere også affattede med større forsigtighed. De pege ikke på den fuldstændige afskaffelse af de kortvarige frihedsstraffe som et muligt og ønskeligt mål.

Blandt de udtalelser under forhandlingen, som særlig tog sigte på den fremhævede betænkelighed, kan navnlig fremhæves, hvad BENEDIKT (Wien) og FOINITZKY (St. Peters-

borg) udtalte. Den første taler vilde ikke erkende, at den korte frihedsstraf absolut var slet. »Der er tilfælde, hvor den østerrikske lov ikke kender den, og i hvilke det vilde være ønskeligt, at den kunde anvendes. I Wien har man i så henseende erfaringer med hensyn til bagvaskelser og diffamationer. Æreskænderen betaler bøden og begynder påny. Hvis loven tillod at sætte ham i fængsel, vilde det være en mere frygtet straf og en virksom tøjle.« En dansk vil ved at læse disse ytringer vanskelig kunne andet end tænke: *De te fabula narratur*. Et lignende forbehold, som her tages mod bødestrafen som ubetinget erstatningsmiddel for den korte frihedsstraf, tager FOINITZKY med hensyn til den betingede domfældelse. Han erkjender, at det vel nok er det bedste hidtil foreslåede middel til at forhindre, at de korte frihedsstraffe tiltage. Men uden forbehold vil han dog ikke godkende denne forholdsregel. »Praxis har endnu ikke godtgjort dens værd. I hvert fald vil der være mange personer, på hvem den ikke vilde kunne anvendes.« FOINITZKY tilføjer den bemærkning, at de misligheder, man bebrejder det nuværende system, langt mindre bør tilskrives selve den kortvarige straf, end en slet ordning af denne straf. Ondet er centralisationen i de store fængsler. For lejlighedsforbryderne skulde der være små fængsler. Frihedsberøvelsen skulde her snarest være en *custodia honesta* og derved befris for de nu med den forbundne misligheder.

Den af mødet fattede beslutning lyder med hensyn til det almindelige spørgsmål således:

»Foreningen mener, at lovgiverne bør tage under alvorlig overvejelse, hvilke forholdsregler der måtte være egnede til at erstatte de kortvarige fængselsstraffe.

Den anbefaler navnlig i så henseende

1. sikkerhedsstillelse;
2. enhver reform, der sigter til at opnå bøders betaling og således at fjerne den subsidiære fængsling.«

Med hensyn til den betingede domfældelse lyder beslutningen således:

»Den internationale forening for strafferet anbefaler alle landes lovgivere antagelsen af den betingede domfældelses princip; men den fremhæver samtidig nødvendigheden af at fastsætte denne forholdsregels anvendelsesområde efter de lokale forhold og derved at tage hensyn til hvert enkelt folks følelse og kulturstandpunkt*).*«

Den blivende, almengyldige frugt af foreningens kampagne mod de korte frihedsstraffe vilde jeg for mit vedkommende resumere i følgende punkter:

1. Lovgiverne bør ikke ødsle med anvendelsen af korte frihedsstraffe, men lade sig nøje med bødestrafen, hvor en stærkere repression ikke må anses for nødvendig. En dadel i denne retning turde dog ikke ramme alle lande i lige grad, og på den anden side kan der vistnok påvises tilfælde, hvor det herskende system anvender bødestraf, men hvor fængselsstraf ikke burde være udelukket eller finde anvendelse i større omfang, end nu er tilfældet.

2. Da de korte frihedsstraffe ville vedblive at være uundværlige, om end måske med et noget begrænset område, bør disse indrettes således, at de misligheder, som mod lovgivernes hensigt måtte være forbundne med dem, såvidt muligt undgås. Navnlige bør cellen her have en langt større anvendelse, end det mange steder synes at være tilfældet, hvad der turde være den oprindelige kilde til den vakte uvillie mod de korte frihedsstraffe.

3. Bødestraffens ordning turde i de fleste lande trænge til væsentlige reformer, navnlig i den af foreningen anbefalede retning, at gennemføre bøders (eller en i deres sted trædende arbejdsydelses) virkelige præstation og derved undgå den subsidiære frihedsstraf.

*) Tysk text: »Gefühl und Kulturzustand«; fransk text: »caractère et état moral«.

4. Forholdsregelen med betinget domfældelse, der nu også er under forberedelse i Frankrig og Østerrig, anbefaler sig fra hensynet til forbryderen (det »juridiske« synspunkt). Men af kriminalpolitiske grunde bør den holdes indenfor snævre grænser og omgærdes med sådanne forsigtighedsregler, som hensynet til repressionens tilbørlige kraft kræver i ethvert land. Således begrænset vil forholdsregelen næppe få så stor social betydning, som dens ivrigste talsmænd håbe på; men for den enkelte forbryder bevarer den sin betydning, og det ligger i udviklingens ånd, at en beføjelse til at tage dette hensyn som fakultativ lægges i dommerens hånd.

V.

Spørgsmålet om indskrænkning i anvendelsen af korte frihedsstraffe er ifølge Liszt den vigtigste og den mest ubestridte kriminalpolitiske opgave, som foreligger. Det må erkendes, at den i al fald er den mest aktuelle, idet den til øjemedets opnåelse stærkest anbefalede forholdsregel, den betingede domfældelse, er nået udover de theoretiske overvejelsers stadium og sat på lovgivernes dagsorden. Mindre ubestridt og ikke slet så aktuelt, men i og for sig af en betydeligere rækkevidde, særlig fra et kriminalpolitisk synspunkt, ere de straffens bestemmelse vedkommende sætninger, der findes i statuternes art. II, 4 og 9. Det er vel ikke udelukkende, men dog hovedsagelig de velkendte kriminalpolitiske problemer, som recidivisternes behandling fremkalder, der berøres af disse sætninger.

I art. II, 4 udtale statuterne, at adskillelsen mellem lejlighedsforbrydere og vaneforbrydere har afgørende betyd-

ning, såvel theoretisk som praktisk, og at den derfor bør tjene til grundlag for straffelovgivningens bestemmelser.

Det er sandsynligt, at denne sætning så meget lettere vil kunne samle de flestes stemmer om sig, som det, ialfald ved første øjekast, ikke fremtræder klart, at den forholder sig polemisk til det herskende system. De fleste lovgivninger tage i virkeligheden hensyn til forbrydelsens gentagelse (recidivet) og tillægge den navnlig, i større eller mindre omfang, den virkning, at en tidligere dom medfører forhøjelse af straffen for en senere begået forbrydelse. Ganske vist hersker der i den nærmere udførelse af grundsætningen overordenlig megen forskellighed mellem lovgivningerne, og indenfor de enkelte lovgivninger er det heller ikke vanskeligt mange gange at påvise inkonsekvenser, der nærme sig til principløshed. Men da ingen lovgivning kan antages at ville ophøje principløsheden til princip, kan det ikke siges at komme i virkelig strid med de bestående lovgivningers tendenser, hvis sætningen kun skal indeholde en opfordring til dem om at gøre sig det tilgrundliggende princip klart og udføre det konsekvent. De spørgsmål, der fra dette synspunkt rejses, ere talrige nok. Skal — som i Frankrig og Belgien — strafforhøjelse gælde ved noget nær alle forbrydelser, eller kun ved enkelte, navnlig ejendomsforbrydelser, som i Tyskland, Ungarn, Holland, Danmark o. fl. st.? Skal det være betingelse for forhøjelsen, at den tidligere begåede forbrydelse er beskæftet med den nu foreliggende, eller skal den indtræde, uafhængig af et sådant slægtskab, som efter den belgiske lov? Hvori skal strafforhøjelsen bestå, — grad, art o. s. v. — skal den være obligatorisk eller fakultativ, skal der kun være én forhøjelse eller successiv forhøjelse efter tallet af domfældelserne o: de forskellige recidivers kriminologiske værdi, bør der være forældelse af iterationsvirkningen, og da hvilken? Disse og flere spørgsmål ere løste i lovene på så forskellig, tildels også inkonsekvent måde, at man ikke uden føje kan påstå, at her hersker en famlen, som det af juridiske,

ikke mindre end af kriminalpolitiske grunde er vigtigt at gøre en ende på. Lovgivningernes usikkerhed kan heller ikke undgå at virke skadeligt på straffuldbyrdelsen, både set penitentiært og administrativt.

Det er imidlertid troligt, at der dog er ment noget andet og mere ved den omspurgte sætning i statuterne end blot et krav på korrekt og konsekvent fremadskriden ad en vej, på hvilken lovene alt befinde sig.

Når den theoretiske betydning af adskillelsen mellem lejlighedsforbrydere og vaneforbrydere fremhæves som afgørende, må det erkendes, at denne adskillelse vel delvis, men ingenlunde helt, falder sammen med sondringen mellem forbryderdebutanter og recidivister. Der kan være vaneforbrydere, som ikke før ere domfældte, og omvendt recidivister, som ikke derfor kunne betegnes som vaneforbrydere. Det er altså egentlig et noget forandret theoretisk grundlag, der anbefales lovgivningerne, end det tilvante, om end dette ny grundlag ikke er helt ukendt, for såvidt der i de fleste lovgivninger vil træffes eksempler på, at vanen også uden foregående domme forhøjer straffen, jfr. f. ex. den danske straffelovs § 239 (vanehæleri).

Forsåvidt det dernæst udtales, at denne adskillelse praktisk bør lægges til grund for lovene, går dette videre end til, at der blot skal tages »hensyn« til den. Ordene fordre, at denne adskillelse skal være den principale og afgørende. Men i den gældende lovgivning er det principale sondringsgrundlag forbrydelsens eller retsbruddets art (en objektiv, ikke en subjektiv sontring). Da det nu næppe kan være meningen at opgive denne sontring som tilgrundliggende for bestemmelsen af straffens størrelse, så at et lejlighedsmanddrab f. ex. ikke skulde straffes ligeså strængt eller strængere end et vanebyveri, er den sandsynlige mening — hvad der også bekræftes af det, der iøvrigt foreligger —, at adskillelsen i modsætning til det herskende system bør have en afgørende betydning for straffens art og måde, således at lejlighedsforbrydere bør

straffes på en, vaneforbrydere på en væsenlig anden måde.

Kan der være tvivl, om statuternes art. II, 4 stiller sig i egenlig forstand polemisk mod den gældende ret, er dette derimod utvivlsomt tilfældet med den i art. II, 9 udtalte sætning. Blandt vaneforbryderne udskiller denne sætning en særegen gruppe, »de uforbederlige« (les incorrigibles). Med hensyn til denne klasse af vaneforbrydere fordres det, at lovgivningen bør stille sig til opgave »at gøre dem uskadelige for et så langt tidsrum som muligt«. Den klare og selvforståelige modsætning hertil er, at samfundet ved dem skal opgive forsøgene både på at afskrække og korrigere. Muligheden af at nå noget ved straffemidler, der tilsigte en afskrækkende eller korrigerende påvirkning, er udelukket ved forudsætningen. Der kan da ikke stå nogen anden opgave tilbage for samfundet end at uskadeliggøre disse individer, som frembyde en vedvarende fare for samfundet. Det vilde da også være urimeligt at sætte bestemte grænser for disse personers straf. Den bør vare, sålænge faren er der, og da faren ifølge forudsætningen er permanent, bør straffen også være permanent (»sålænge som muligt«) og kun opføre, når ny omstændigheder måtte vise på afgørende måde, at forudsætningen ikke længere er tilstede.

Da lovgivningerne i almindelighed gøre anvendelse både af livsstraf og strafarbejde (henholdsvis transportation) på livstid, er det ikke ved at anerkende permanente straffe, at sætningen står i strid med det herskende system, men derved, at de permanente eller ubegrænsede straffe fordres anvendte, ikke på grund af forbrydelsens art, men uden hensyn til denne på grund af forbryderens karakter som en vaneforbryder, der er uforbederlig. Dette vilde, også uden den udtrykkelige tilføjelse, som den omspurgte sætning i statuterne gør, betyde en udvidelse af de permanente eller ubegrænsede straffes område, når man tænker på, at den pågældende klasse af forbrydere hyppigst må antages at skulle findes blandt dem, der begå tyverier eller lignende ejendomsfor-

brydelser. Men dertil kommer, at det udtrykkelig tilføjes, at denne permanente uskadeliggørelse bør finde sted, selv om forbrydelsen hører til de mindre*). Selv om det vel må antages, at sådanne forseelser, som efter fransk terminologi henhøre til contraventions, efter tysk til uebertretungen, ikke omfattes af sætningens fordring, ville dog f. ex. utvivlsomt professionelle betlere og løsgængere falde ind under den. For Danmarks vedkommende vilde dette da betyde et system i lighed med eller strengere end det, som var fastsat ved fdg. 21 august 1829, i modsætning til det, som lov 3 marts 1860 hjemler.

Hvad der må vække betænkelighed ved den fremstillede statutsætning er ikke egenlig den store strengthed, den ånder. Man kan her finde en naturlig og ikke uberettiget reaktion mod en altfor vidt dreven mildhed, til hvilken lovgivningerne have haft nogen tilbøjelighed, og som ganske vist, ligeoverfor professionelle forbrydere, er, som PRINS siger, jfr. ovf., en meget dårlig sentimentalitet. Men så vigtigt det er i denne retning at fremhæve de ubønhørlige kriminalpolitiske krav, må det ikke glemmes, at der, som tidligere omtalt, er en ufravigelig grænse for disse i det »juridiske« synspunkt. Det er dette, som ikke påagtes tilstrækkelig, når man af rent subjektive grunde fordrer frihedsstraffen anvendt uden nogen begrænsning ved dommen mod personer, som dog ikke på grund af abnorme (pathologiske) tilstande falde udenfor al egenlig straf. Så længe personen hører til de normale eller tilregnelige personers kreds, har han, forsåvidt straf angår, krav på at behandles efter strafferettens juridiske principer og ikke efter en ublandet kriminalpolitik. »Uforbederligheden« kan ikke berøve personen denne ret. Kriterierne for denne ikke patologisk betingede uforbederlighed

*) Den franske text siger endnu skarpere end den tyske: indépendamment de la gravité de l'infraction et quand même il ne s'agit que de la réitération de petits délits. Den tyske taler om: kleinere vergehungen.

Handwritten note: Den tyske text siger endnu skarpere end den franske: unabhängig von der Schwere der That und selbst wenn es sich nur um die Wiederholung kleiner Verbrechen handelt. Den franske taler om: indépendamment de la gravité de l'infraction et quand même il ne s'agit que de la réitération de petits délits.

måtte bestemmes enten af straffuldbyrdelsens autoriteter a: administrativt, eller ved juridiske præsumtioner eller fiktioner (f. ex. et vist antal af domme); men begge dele forbydes af det juridiske strafferetlige synspunkt. Lovgi-
veren er ligeoverfor tilregnelige personer nødt til at regne med den forudsætning, at de ere »forbederlige«, lad forbederligheden så også kun være et svagt håb. For resten turde det vel være, at praktiske fængselsmænds erfaringer ikke så let og ubestridt kunne tages til indtægt til fordel for forudsætningen om uforbederlighed, som der rimeligvis er gået ud fra.

At mange kun ville tiltræde art. II 9 med forbehold, anser jeg efter det anførte for højst sandsynligt. Noget ændret i affattelsen vilde den volde mindre betænkelighed. Den uskadeliggørelse, som sætningen stiller som mål, nås i virke-
ligheden uden straf eller lignende repressive forholdsregler ved den forsorg fra samfundets side, som de personer, man væsenlig har for øje, i regelen ville hjemfalde til, og som stiller dem under en disciplin, der skaffer en relativ sikkerhed. Efter udstået straf vil den professionelle løsgænger komme under forsorg som fattiglem og være undergiven fattiganstaltens disciplin. At indskærpe lovgivningen — ikke just straffelovgivningen — ønskeligheden af denne »civile« uskadeliggørelse ligger ikke udenfor en forenings formål, der fremhæver sammenhængen mellem straf og andre midler til at bekæmpe forbryderondet. Efter denne videre forståelse af sætningen, der ganske vist vilde kræve nogle ændringer i dens udtryk, vil den ikke kunne afskrække nogen, selv om tilslutningen til foreningens program opfattedes som vedkommende enhver enkelthed i dette, hvad der næppe er meningen.

På årsmødet i Bryssel var kampen mod forbrydelsens gentagelse sat på dagsordenen ved følgende spørgsmål: Hvilke ere manglerne ved det system, der for tiden følges af de fleste lovgivninger til at be-

kæmpe tilbagefaldet? Betænkninger vare afgivne af v. HAMEL (Amsterdam) og LUCAS (Oporto).

LUCAS stiller sig på den positive italienske skoles standpunkt og deducerer de ændringer, han ønsker i det herskende system fra det udgangspunkt, at *«la responsabilité comme condition essentielle de la répression doit céder la place à la témibilité.»* Blandt flere konklusioner, han herfra når til, mærkes det, at han lader strafforhøjelsen være uafhængig af slægtskab mellem de begåede forbrydelser, og at han godkender den sætning, at den hårdnakkede fremturen også ved små forbrydelser efter et vist antal domme bør føre til deportation eller fængsling for bestandig. Der er inidlertid ikke grund til at dvæle yderligere ved denne betænkning, da forfatterens udgangspunkt, ligesom GAROFALOS i et tidligere omtalt æmne, ikke er accepteret af foreningen.

v. HAMELS betænkning er af særlig betydning, fordi den temmelig nøje slutter sig til statsætningerne i art. II 4 og 9, således som det efter det ovenfor bemærkede ligger nærmest at forstå disse. Det gældende system i behandlingen af recidivister erklærer han for absolut fejlagtigt for de fleste tilfældes vedkommende. Kun for en meget begrænset klasse af tilfælde passer det. Han adskiller nemlig tre klasser af recidivister og fordrer en forskel i straffens art og måde for hver af disse.

Den første, relativt lille klasse, som i regelen ikke haves for øje, når der tales om vaneforbrydere, består af de forbederlige recidivister, der lide af samme skavank som lejlighedsforbrydere, at de let bukke under for stærke lidenskaber, som vrede, skinsyge, kønslidenskab, insubordination. De have et overskud af »kriminell energi«. De forbrydelser, ved hvilke sådanne recidivister forekomme, ville være voldsomheder mod person og ejendom, opsætsighed mod myndighederne, forbrydelser mod den offentlige orden, angreb på kønssædeligheden, ærefornærmelser, grove uagtsomhedsforbrydelser. Ved denne gruppe, og ved den alene, passer det herskende system med forhøjelse af straffen i

det øjemed at skabe en virksommere afskrækkelse og således, at straffen har en forud given, ved dommen bestemt varighed. Hvorledes forskellige spørgsmål, som indenfor dette system opstå i henseende til korrekt og konsekvent gennemførelse, skulle løses, går forfatteren nærmere ind på.

Den anden klasse af recidivister er de egenlige vaneforbrydere, som dog ere forbederlige. Disse forbryderes tilbagefald har en anden psykologisk grund. Her er tale om personer, der ville leve, ikke af deres eget arbejde, men på samfundets bekostning. Det er de personer, der leve af tyveri, bedrageri eller andre berigelsesforbrydelser, falsk, arbejdsdygtige, men professionelle betlere og løsgængere, de, der leve af at befordre usædelighed o. s. v. De udgøre den egenlige, store masse af vaneforbrydere. I modsætning til den første klasse er deres svaghed ikke en kriminel energi, men netop mangel på energi — »social neurastheni«. Disse recidivister eller vaneforbrydere (thi også uden forudgående dom kunne de være det) bør straffes på en anden måde end hine. Straffens formål bør være at forbedre dem, bibringe dem styrke, ikke som ved hine, at kue. På dem passer den progressive, efter penitentiære principer anvendte frihedsstraf. Men denne straf kan ikke være forud ufravigelig bestemt. Den bør være relativt ubestemt. Behandlingen af dem bør vare sålænge, som formodningen for deres farlighed ikke er ophørt. For at konstatere dette, foreslås en første dom med bestemte grænser, og derefter, om fornødent, en anden dom med et maximum, der dog kan forkortes. Det tilrådes ikke at opgive den bestemt, der ligger i et sådant maximum, førend vaneforbryderne gå over i den tredje og sidste klasse.

Denne indbefatter de uforbederlige vaneforbrydere, hvad enten disse ere udgåede af den første eller anden klasse. Ved dem kan der ikke være nogen anden opgave end at gøre dem uskadelige sålænge som muligt, ved en straf, der er af ubegrænset varighed, en straf, der kun kan

tilbagekaldes, når senere exceptionelle omstændigheder indtræde. Loven måtte bestemme kriterierne for at statuere uforbederligheden, navnlig hvormange domme der skal udkræves, og for hvilke forbrydelser. Dommerens opgave vilde det blive at afgøre, om disse betingelsers tilstedeværelse i det konkrete tilfælde hjemlede antagelsen. En observationsperiode bør forudgå den endelige dom, der dikterer indespærring (eller transportation) for livstid.

Den forholdsvis korte debat af det rejste spørgsmål på mødet i Bryssel giver kun sparsomme bidrag til vurderingen af de ny synspunkter, som gøres gældende i statutterne og v. HAMELS betænkning. Flere talere dvælede ved manglerne ved det nu fulgte system for recidivisters behandling, men uden at komme ind på spørgsmålet, om hjælpemidlet ligger i en principforandring, som forlangt af v. HAMEL. Andre forudsatte en principforandrings rigtighed, men uden at begrunde den, og anbefale da transportation som det, hvortil der bør gås over. Særlig udviklede LEVEILLÉ, hvorledes man i Frankrig var beredt på at forandre loven af 1885 i den retning, at der indførtes en tvungen transportation for recidivister af profession, en frivillig for de recidivister, der debutere som sådanne. Mod muligheden af at organisere transportationsstraffen erklærede FOINITZKY sig, henvisende til den i Rusland vundne erfaring, medens andre tog principielt forbehold mod denne straf. LISZT fandt det nuværende system fuldstændig forkasteligt, fordi det var absolut uvirksomt. En klassifikation af vaneforbrydere var nødvendig, men v. HAMELS vilde han ikke slutte sig til. I lignende retning udtalte LEVEILLÉ sig, idet han fandt v. HAMELS klassifikation altfor »filosofisk«. Til slutning vedtog mødet en af v. HAMEL foreslået resolution, hvis rækkevidde i negativ retning vel ikke lader noget tilbage at ønske, men som efterlader mange huller med hensyn til det positive, ordet tages for. Meningen har for såvidt åbenbart været at reservere sig. Den vedtagne resolution lyder således:

»Foreningen antager, at det nuværende system med hensyn til recidivisternes behandling er mangelfuldt i principet og absolut utilfredsstillende til virkelig bekæmpelse af recidivet.

Som hovedmangler ved systemet fremhæver foreningen især:

1. Mangelen af klassifikation og den ensartede behandling af vane- og lejlighedsforbrydere;
2. misbrugen med altfor korte frihedsstraffe, der have til følge, at recidivisterne atter indtræde i samfundet, uden at dette er beskyttet på fyldestgørende måde.

Det ses, at denne resolution ikke har udtalt nogen godkendelse af begrebet »de uforbederlige vaneforbrydere« eller af fordringen om de ubegrænsede straffe for disse, være sig ved større eller mindre forbrydelser. Den har altså ikke kastet sit lod i vægtskålen til fordel for kriminalpolitiken i den kamp, som det juridiske synspunkt på dette punkt sikkert vil opretholde mod det kriminalpolitiske.

Med hensyn til de ting, resolutionen omhandler, er en forståelse og dermed et frugtbart udgangspunkt for en fremtidig udvikling ikke utænkelig. Næppe vil man således fra nogen side vægre sig ved at erkende, at det nuværende system ligeoverfor recidivet lider af væsentlige mangler, og man vil ikke behøve at rejse strid, om disse mangler angå »principet« eller ikke. Ikke heller vil det lettelig bestrides, at systemets resultater ikke ere tilfredsstillende, selv om man måtte finde udtrykket »absolut utilfredsstillende« stærkere, end kendsgerningerne med sikkerhed hjemle.

Hvad dernæst de positive anvisninger til forbedring af systemet angår, må det sikkert erkendes, at der ligger en frugtbar tanke i fordringen om klassifikation af recidivisterne med den virkning bl. a., at vane- og lejlighedsforbrydere ikke få en ensartet behandling. Kun bør klassifikationen ikke bygges på et abstrakt filosofisk grundlag. Det ligger

nær at vente, at en forening, der selv fremhæver nødvendigheden af at tage hensyn til anthropologiske og sociologiske forskninger, og som ligeledes fremhæver den betydning, der bør tillægges straffuldbyrdelsens resultater, vil lade sig det være magtpåliggende at fremskaffe materialet for en brugbar klassifikation fra den kilde, der alene kan yde den, nemlig fra de erfaringer, der ere vundne ved straffuldbyrdelsen, d. v. s. fra strafanstalterne. Derved vil der tillige vindes et faktisk grundlag til at dømme om kategorien »de uforbederlige«, hvilket er en nødvendig forudsætning for at udkæmpe striden om disses behandling. Og der vil fremdeles derved kunne vindes et sikkert grundlag til at afgøre, hvor dybtgående den forskel i behandlingen bør være, som fordres. Det må nemlig erkendes, at en formel, der skarpt sondrer mellem »afskrække«, »forbedre« og »uskadeliggøre«, ikke finder, eller kan finde, et ligeså skarpt afpræg i det praktiske liv, men i dette kun kan have et meget betinget og relativt værd. Det er da heller ikke på forhånd udelukket, at den forskel i behandlingen, der fordres, ikke vil gå dybere, end at den kan gennemføres af straffuldbyrdelsen, uden at hverken ny love eller ny strafanstalter eller ny strafinstitutioner (transportation) dertil behøves.

Med mindst forbehold turde der endelig være grund til at slutte sig til den anden positive fordring, som resolutionen indeholder, nemlig om længere frihedsstraffe mod recidivisterne, end der nu ofte anvendes; thi det er sikkert, at frihedsstraffe, der ere for korte til at nå enten recidivistens afskrækkelse eller hans forbedring, end sige hans uskadeliggørelse, ere meningsløse; Intet »juridisk« synspunkt kan her med nogen ret stilles op mod kriminalpolitikens krav. Når foreningen gør sig til organ for dette krav, bør den derfor gøre regning på uforbeholden og almindelig tilslutning.

C. Goos.

Spørgsmålet om hjemløse og forbryderske børn i Danmark*).

I.

Spørgsmålet om den rette behandling af forsømte og forbryderske børn kan optages fra forskellige sider.

Det er et spørgsmål for strafferetten, som må besvare det i forhold til børnenes ansvarlighedsgrad; for pædagogiken, som må søge de praktiske veje og midler til disse vanskelige børns opdragelse; for fængselsdisciplinen, som overfor de fangne børn har en af sine sværeste og vigtigste opgaver. Det må optages af stat og kommune, som spørge, hvorledes disse børn på den hensigtsmæssigste og mest økonomiske måde kunne gøres til nyttige borgere istedenfor skadelige parasiter på samfundslegemet.

Men det er dog først og fremmest et spørgsmål for den personlige og frivillige barmhjertighed. Og dette ville vi begynde med at erindre om, i den overbevisning, at vi i denne have den eneste rette basis, lige så vel for løsningen af det snevrere spørgsmål om de forbryderske

*) Artiklen er en besvarelse af æmne 5 i sektion I og 3 i sektion III på fængselskongressen i St. Petersborg. Fremstillingen, der særlig har haft kongressen for øje, har derfor haft til opgave at fremhæve, hvad der fra dansk side kan være at anføre med hensyn til de opstillede æmner.

børn, som af det videre spørgsmål om, hvad der skal gøres for hjemløse og forsømte børn i almindelighed.

Det er da også den frivillige kristenkærlighed, som i det hele har ført de hjemløse børns sag frem i vort land og rejst så godt som alle vore opdragelsesanstalter og børnehjem. Paa kong Frederik VI's befaling oprettedes 1830 Bøggildgård, i begyndelsen som opdragelsesinstitut efter Fellenbergsk mønster, men senere som korrektionsanstalt for fordærvede drenge, lige til 1885 under den samme dygtige forstander P. P. Schmidt. 1833 grundedes Holsteinsminde, da Anders Stephansen med sin ædle hustru forlod en sikker og anset stilling for her i kamp med fattigdom at antage sig, hvad han plejede at kalde »de arme ravneunger, som ere dumpede ud af reden«. — I august 1836 modtog »gamle Møller« de første elever på Flakkebjerg, som han endnu i sin høje alderdom styrer med den ungdommelige utrættelighed og det geniale pædagogiske greb, der har gjort hans navn så vel bekendt. 1867 fik denne anstalt en kraftig aflægger i Landerupgård, ligeledes korrektionsanstalt under hans overopsyn. Så dannedes i 1837 i København »Foreningen til forsømte Børns Frelse«. Denne har efterhånden antaget sig 1400—1500 børn ved anbringelse dels hos familier på landet, dels på Bøggildgård og Flakkebjerg, for største delen børn, som allerede havde været i politiets hænder, og for største delen med godt resultat. Det første mindre børnehjem oprettedes 1853 i Lyngby for 12 piger, derpå fulgte 1862 Louisestiftelsen ved Sorø for forældreløse piger, rejst ifølge opfordring af Danmarks nuværende Dronning, som på mange måder har vist sin varme interesse for hele denne sag. Snart fulgte det Classenske Fideikommis' børnehjem på Falster med redningsanstalten Hjortebjerg for pigebørn, hvis forhold udsætte dem for særlige moralske farer, og endnu et par andre børnehjem. Når de to ældre institutioner, Vajsenhuset og Opfostringshuset i København, medregnes, taltes her i 1870 15 større og

mindre anstalter med i alt 650 børn. 1882 var tallet på opdragelsesanstalter voxet til 37 med over 1400 børn*), og nu kan det anslås til omtrent 60 med henved 2000 børn, idet også en del ældre børnehjem ere voxede stærkt, f. ex. Godthåb ved København fra 20 børn til c. 80 fordelt i 4 hjem, »Kana« fra 10 til 30 etc. Den ifølge testamenterisk bestemmelse 1874 oprettede Frederik VII's Stiftelse på Jægerspris, der opdrager hjemløse og ulykkeligt stillede småpiger til tjenestepiger, har nu udvidet sig, så børneantallet i 1889 var 363, mod 274 i 1882, der opdrages i adskilte hjem for 20, hver med sin plejemoder. Af den tilføjede oversigt (se pag. 126), som dog ikke har kunnet blive fuldstændig, ses, at overvejende går bevægelsen her i landet i retning af de mindre hjem med fra 10 til 30 børn. Og tallene vise, hvorledes der nu under det voxende menighedsliv er kommen en stor og glædelig fremgang i bestræbelserne for de hjemløse børn. Sådanne kæmpeværker af tro og kærlighed, som Miss Macpherson og Dr. Barnardo have rejst for Londons hjemløse børn, findes naturligvis ikke — og behøves ikke — i vore små forhold. Men den samme ånd genfindes på den skønneste måde i mange af de små børnehjem, som her ere rejste uden at være kendte ud over den nærmeste kreds.

Med det formål at støtte børnehjem hele landet over stiftedes 1888 i Jylland »Kristelig Forening til hjemløse fattige Børns Opdragelse«. En samtidig forening på Fyn virker derimod for tilvejebringelsen af gode plejehjem, og Foreningen for Viborg Stift til forsømte Børns Opdragelse, oprettet 1883, anbringer ligeledes i pleje hos familier sådanne børn, som, om de ikke skulle gå til grunde, må fjærnes fra det naturlige hjem, og tager sig af dem til det 18 år.

En beslægtet opgave er optagen af de to Præmieselskaber for Plejemødre, som under H. M. Dronnin-

*) Ifølge Månedssbladet Føbe 1882—83.

gens protektorat ere dannede i København og Odense (1884), nemlig dels at anvise gode plejemødre, dels at føre tilsyn med dem og fremme en god og kærlig behandling af børnene. Selskabet i København uddelte 1888 i præmier 2280 kr., og i Odense, hvor 138 plejemødre med 155 børn havde givet sig under selskabets tilsyn, præmieredes 33 af dem med ialt 705 kr. *)

Netop i den allersidste tid se vi bestræbelserne for de hjemløse børn antage et større omfang end nogensinde før. Deres sag tales ved møder og i blade. Fra 1888 har den sit eget organ i bladet »De Hjemløse,« udgivet af Lærer Carl Christensen i Ordrup, som i sit eget hus har skabt et hjem for 8 sådanne stakkels børn. — På det store kirkelige møde i Århus i maj 1889 indledede Dr. Nørregård og Provst Gudme en forhandling om menighedens forhold til børnehjemssagen. Og på de almindelige skolemøder ifjor i Kolding og Roskilde drøftedes deres sag. I Kolding var det Landstingsmand, Højskoleforstander L. Schrøder, som førte den frem ved at forsvare disse tre sætninger:

1. Det må i de fleste tilfælde anses for rigtigt, at opdragelsen af de hjemløse børn udskilles fra arbejds- og fattiggårde.
2. Små børnehjem må foretrækkes for store.
3. Det er særligt ønskeligt, at enlige kvinder, som har evne til at opdrage børn, komme til at styre børnehjemmene.

*) En institution af stor betydning for mange tusinde fattige børn er Asylerne for Småbørn, som ved privat velgørenhed ere oprettede i alle byer. Her kunne forældre, som arbejder om dagen, for en betaling af nogle få øre lade deres børn mellem 2 og 7 år tilbringe hele dagen; de beskæftiges med håndgerning, leg, sang, læsning og skrivning. De københavnske asyler modtage daglig mindst 2500 børn. Hertil komme flere steder de i senere år oprettede vuggestuer for spæde børn. Endvidere må af beslægtede institutioner nævnes Foreningen for Småbørns Vel, børnekliner og hospitaler, Samfundet, som antager sig vanføre og lemlæstede børn, samt søndagsskolerne.

I Roskilde taltes børnenes sag af den nuværende forstander for Holsteinsminde, forfatteren L. Budde, hvis skønne fortællinger, i lige grad bevægende til smil og tårer, noksom vidne om hans inderlige kærlighed til og forståelse af børn. Han har også talt de hjemløses sag ved mange andre møder; og en betydelig virksomhed i samme retning er udfoldet af bestyrelsen for børnehjemmet Bethlehem, som navnlig ved sin forstander Hr. C. Petersen har fået sagen bragt frem ved mange møder især på landet (i forrige år alene over 50). Og nu er det i sandhed ikke længer alene enkelte mænd eller foreninger, den ligger på hjerte.

Heller ikke staten og kommunerne stå udenfor bevægelsen. Staten støtter de større opdragelsesanstalter og en del af de mindre børnehjem, hvorfor det også påtænkes at ansætte en fælles tilsynsmand for dem alle. — Navnlig i korrektionsanstalterne ere ikke få børn indsatte af kommunerne. Men til at benytte børnehjem for deres plejebørn ere disse de fleste steder endnu kun lidet tilbøjelige. Det er ikke så mange år siden, at mange kommuner mente kun at have een forpligtelse overfor de børn, som af en eller anden grund kom ind under offentlig forsørgelse, nemlig den at anbringe dem så billigt som muligt. — Dette princip førte ofte til ligefremme licitationer over børnene, og mangt et løsagtigt fruentimmer og mangan fordrukken familie, hensiddende i et fattighus, have underbudt hverandre for at få et sådant plejebarn til at tigge føden til sig. Men som regel måtte det ialfald føre til, at plejeforældrene søgte anden fordel af børnene end den ringe betaling, sendte dem til en bonde for at vogte kvæg om sommeren og på landevejen med tiggerposen om vinteren. Når så herved skolegangen forsømtes og aftenen tilbragtes i et ofte smudsigt og dårligt hjem, hvad under da, at disse plejebørn have leveret et forfærdeligt procenttal af forbrydere og fattiglemmer. Nu er der indtrådt mange forbedringer også i disse forhold. Men dels er dog endnu

mange børn anbragte hos meget uheldige plejeforældre, og dels voxte endnu langt flere op rundt om på fattiggårdene tildels i selskab med gamle tiggere og drankere, ja med unge vagabonder og hjemsendte forbrydere, som forsørges der. Lovgivningen har ikke været blind for det fordærvelige heri. Loven af 20 april 1888 om tilsyn med plejebørn pålægger kommunerne at formå dertil egnede mænd eller kvinder til at have stadigt tilsyn med alle plejebørn, hvad enten de ere udsatte af kommunen selv eller forældrene. (I København og Odense udføres dette tilsyn væsenligt af de to før omtalte præmieselskaber for plejemødre). Og det lovforslag om det offentlige fattigvæsen, som var forelagt sidste Rigsdag, forbyder i § 30, at der i forsørgelsesanstalter, »hvor gamle og svagelige personer anbringes, eller hvor børn opfores, tillige hensættes personer, som ved uforligelighed, dovenskab, drikfældighed eller anden uorden give forstyrrelse og slet eksempel, med mindre de holdes fuldstændig afspærrede fra hine.« Det mangler imidlertid ikke på røster, som fremhæve, at alligevel vil fattiggården blive et højst uheldigt opdragelsessted for børn.

I København anbringer kommunen principielt sine mange plejebørn hos familier især på landet, og søger med omhu at sikre sig de bedst mulige plejeforældre og et godt tilsyn. Til midlertidig anbringelse har den på St. Johannesstiftelsen indrettet en mønsterværdig særanstalt for 100 børn. Og på skulkere og andre drenge fra kommunens skoler, som stadig gøre sig skyldige i forseelser og dårlig opførsel, er Internatet beregnet.

Egenlige kommunale opdragelsesanstalter findes, såvidt mig bekendt, kun tre steder i landet, nær knyttede til een mands navn, nemlig den nuværende dygtige fattiginspektør i Odense, børnevennen J. F. Johansen. Han fik 1866 oprettet en sådan opdragelsesanstalt ved Hørsholm fælles for flere kommuners børn, og resultatet her var så opmuntrende, at 1878, da han kom derfra til Odense, formåede han strax byrådet til der at oprette en lignende,

som begyndte med 32 børn, men senere er udvidet, så at den i 1888 optog 95 af kommunens 168 plejebørn. Denne anstalt er under Hr. Johansens ledelse bleven særdeles fordelagtig bekendt, og efter dens mønster blev der i 1887 oprettet en lignende på Knarreborg for børn fra Odense amtsrådsreds. Disse anstalter ere bestemte

- a. for sådanne børn, hvis forsørgelse fattigvæsenet har måttet antage sig, og for hvilke der ikke kan findes en for deres alder og evner passende pleje på landet.
- b. for børn, der allerede have været anbragte i pleje, men for hvem enten deres opførsel eller plejeforældrenes mangel på evne og villie til at opdrage dem gør en forandring af opholdssted nødvendig eller ønskelig.

Det af kongressen i St. Petersborg til forhandling (Sect. III. 3) opstillede spørgsmål om sådanne børns anbringelse i familier eller i anstalter har været underkastet offentlig drøftelse her i landet, ikke alene af kommuner, men af Rigsdagen og adskillige andre forsamlinger, navnlig af det nævnte kirkemøde i Århus i 1889. Og både theoretisk og praktisk er her givet gode bidrag til dets besvarelse.

Deres tanke, som holde på de private plejehjem, finder et smukt udtryk i følgende ord af Landstingsmand Kayser (under en rigsdagsforhandling 1873): »Man give et sådant fattigt barn et hårdt hjem, men dog blot et hjem, og jeg er overbevist om, at der også til det vil komme solstråler, som ikke kunne komme ind over fattigvæsenets mure. Ved at leve i den store, fri verden, ved at se dens herlighed, og jeg kan tilføje dens kærlighed, vil han få en higen hos sig til at fortjene den og vinde den. — Indenfor fattighusets, arbejdsbusets mure lever han derimod i en lille verden, hvor alt er afmålt og alt den ene dag går som den anden efter et approberet reglement. Hvorfor opdrager man et barn? For at det engang kan stå i den virkelige store

verden med dens tummel og dens fristelser og finde sig tilrette i disse forhold. Er det muligt, at et barn, som er opdraget i en sådan lille verden, er i stand til at sætte sig ind deri? Er det muligt andet, end at der kommer et særpræg på et sådant barn, som trænger sig ind i dets sjæl, og som fra barndommen berøver det håbet om at nå, hvad alle andre have i verden? Jeg tror derfor, at det er en stor fejl, om man vil kasernere børn, fremfor at sætte dem hos plejeforældre.»

De væsenlige sandheder heri erkendes også af børnehjemmenes og opdragelsesanstaltternes talsmænd, og gode, kærlige og kristelige plejehjem med pædagogisk forståelse stå for alle som det bedste. Men man fremhæver med rette, dels at det er umuligt at finde et tilstrækkeligt antal af sådanne virkelige gode hjem, og dels at der er en mængde børn, som overhovedet ikke egne sig til optagelse i private hjem. — Desuden bortfalde navnlig ved de små børnehjem med deres friere former mange af indvendingerne mod anstaltsopdragelsen. Og de fleste af vore anstalter søge med held at følge børnene også senere og såvidt muligt yde dem støtte og tilhold i den farlige overgangsalder, hvor et hjemms støtte har så meget at betyde for unge.

To vigtige sætninger har vor erfaring i denne sag tilfulde indskærpet. De ere ofte blevne overtrådte, men overtrædelserne have hevnet sig hårdt. Det må være nok at nævne dem.

1. Et plejebarn, med hvem det er begyndt at gå skævt, bør ikke flyttes fra plejeforældrene til en anden familie, men til et børnehjem eller en opdragelsesanstalt.
2. Børnehjemmene og opdragelsesanstalterne må ikke afsondre sig for meget fra omverdenen.

På Flakkebjerg og siden på Landerupgård har man på en særdeles praktisk og heldig måde vidst at opnå

et samarbejde mellem opdragelsesanstalten og private familier, som vel turde fortjene udførlig omtale og efterligning. Anstalten, som er en landbrugskoloni, beholder normalt sine børn til konfirmationen og er efterhånden kommen i tillids- og venskabsforhold til et stort antal familier i omegnen, som have taget de konfirmerede børn i tjeneste. Det er disse familier, som i stort omfang have været medarbejdere også ved opdragelsen af de ukonfirmerede børn, af hvilke de fleste have tilbragt en eller flere somre i tjeneste hos dem, mens de om vinteren atter samles på anstalten. Vi ville give Hr. Møller selv ordet *). »I forsommeren 1841 kom en gårdmand Anders Madsen Frankerup til mig med anmodning om at få en elev i sin tjeneste, og da jeg dertil svarede, at de konfirmerede vare anbragte, ytrede han, at jeg jo kunde lade ham få en ukonfirmeret for sommeren. Jeg kunde ikke andet end ytre min forundring over dette forslag; thi jeg havde ikke tænkt mig, at det kunde forenes med en opdragelsesanstalt; men han forsikrede mig, at det var noget, hvoraf drengen ingen skade kunde have; han skulde blive godt behandlet, og han skulde jo dog ud i verden engang alligevel. Jeg forbeholdt mig tid til at overveje sagen, og efter at det var blevet mig klart, at det var den mest praktiske måde, hvorpå de mod opdragelsesanstalten rettede angreb kunde tilbagevises, idet man på engang forenede fordelene ved anbringelsen i familieliv og i anstalten, henstillede jeg spørgsmålet til overbestyrelsen, som billigede, at forsøget måtte gøres. Det skete; og samme sommer blev endnu 5 andre anbragte hos anerkendte hæderlige familier i anstaltens nærhed, og de kom alle tilbage med meget gode vidnesbyrd. Således var ved en rent tilfældig ydre anledning en ny vej åbnet, der så væsenlig har bidraget til at give begge anstalters virksomhed holdning og betydning for de mange unge mennesker, der herfra ere blevne tagne ved hånden og hjulpe

*) Se den interessante beretning om opdragelsesanstalterne paa Flakkebjerg og Landerupgård for 1882-87. Kbhvn. 1888.

frem af så mange velvillige, kærlige familier, der også have fulgt deres senere liv med interesse og deltagelse, og hvor også en og anden har fundet et asyl, idetmindste en for hele sin levetid, andre i kortere eller længere tid under sygdom og utjenstdygtighed.« Således anbragtes 1886 af de to anstalters ca. 150 elever 85 i sommertjeneste og vendte tilbage med følgende vidnesbyrd fra husbønderne:

Udmærket godt	5
Meget godt	52
Tilfredsstillende	19
Utilfredsstillende	1
Meget dårligt	8

Når udvalget skal gøres, hvem der 1 maj må komme ud i sommertjeneste, forhandler Møller selv med eleverne derom; og derved have alle de, der sommeren forud have vundet hæderligt vidnesbyrd, ytringsfrihed og stemmeret. Og da skulde man høre, hvordan drenge, med hvem det sidste år gik galt, under gråd og gode løfter bede om at komme med for at gøre godt, hvad de før gjorde ilde.

»Vi trække på skulderen og vise et betænkeligt ansigt, men så kommer talsmanden, en af de pålideligste i forsamlingen: »Jo, ham indestår jeg for!« og mængden istemmer, og vi glæde os med dem. Og ved en anden ryste vi på hovedet og spørge om forsamlingens mening. Foreløbig kun taushed. Men så kommer det: »Nej, ham kunne vi ikke have med; du husker nok forrige sommer, hvormed vi endda kunde bære over; men så sidste vinter det og det! Nej, du gjorde os skam nok ifjor. Lad ham blive til næste år, Møller, så kommer han nok med.« Naturligvis lykkes det ikke alle de udsendte »at tjene deres sporer«, som det hedder i anstaltens sprog; og en og anden tages efter aftale med husbonden tilbage i sommerens løb. Men der sendes da en stedfortræder, en af dem, som ikke havde fuld stemning for sig ved valget i foråret, men siden er voxet i tillid. Disse afløsere vide, hvorom det gælder,

hvorfor man har fået et stående udtryk: »at gøre rent efter N. N.«, og have med en ganske enkelt undtagelse udført det med ære. Selv de, som opførte sig dårligt, og altså ikke skulde have været under de friere forhold, var det dog en vinding at se i disse, for så vidt man fik at se, hvad der ellers vilde være blevet skjult, til det var for sent at søge lægemidler derimod. Og når de så alle 1. novbr. atter samles på anstalten; når de, der ere komne hjem med dårlige vidnesbyrd, se sig ved siden af kammeraterne og høre dissos skudsmål om deres upådelighed o. s. v. ved siden af de mere fremragendes hæderlige omtale i alle enkeltheder; når de høre, hvor glad man har været ved disse — så er derved vundet, hvad der ikke kan vindes ved noget system eller ved nogen dressur. — De, som have opført sig tilfredsstillende, blive ofte indbudte til at tilbringe julehøjtiden i de huse, hvor de vare sommeren forud, hvad der også har sin betydning for de barnlige gemytter. — I vinteren 1877, da begge anstalter vare overfyldte, gjordes der forsøg med anbringelse hos familier i nærheden også om vinteren; men det erfarede da, at lige så gavnlige familierne ere for eleverne om sommeren, ligeså nødvendige ere anstalterne om vinteren som de egenlige hjem, der sammenbinde det hele og give virksomheden dens egenlige sammenhold og betydning. — At disse anstalters befolkning er lutter fordærvede og forbryderske drenge, ofte af den vanskeligste art, må man endnu erindre for rettelig at vurdere den her opnåede ordning.

Af det foregående vil det ses, at meningsforskellen om børns anbringelse i familier eller anstalter også har givet sig praktiske udtryk, idet der dels arbejdes for oprettelsen af børnehjem, dels for tilvejebringelsen af gode plejeforældre. Men hvad alle ere enige om, er, at det gælder at tage børnene i tide, inden de modnes til korrektionsanstalten eller fængslet. Derpå sættes med rette den største kraft ind i vort land, at antage sig børnene så tidligt, at de endnu ikke fra hjemløse er blevne til forbryderske. Og

hvad der ligeledes med styrke fastholdes af denne slags forkæmpere, er dette, at basis for arbejdet for de hjemløse børn skal ikke være statens eller kommunens interesser, men den frivillige barmhjertighed. Denne har den eneste rette nøgle til spørgsmålets løsning, fordi den alene har nøglen til børnenes hjerter. Stat og kommune bør benytte dens arbejde og støtte den langt kraftigere end hidtil, og de kunne kontrollere den; men de bør ikke tænke på at erstatte den eller selv tage arbejdet ud af dens hånd. Det er træffende sagt, at i statens eller kommunens hånd vilde snart børnehjemmene forstene, således som det altfor meget har vist sig med den almindelige fattigforsørgelse. »Det er sikkert heldigt,« hedder det i en efter det nævnte møde i Kolding indgiven adresse, »og vi have grund til at tro, at også den høje regering og rigsdag dele denne opfattelse, at børnehjemmene som hidtil oprettes af private, der ere grebne af sagens betydning og føle trang til at arbejde og ofre for den. Men på den anden side trænger denne sag, det behøver næppe yderligere motivering, ubetinget til kraftigere støtte fra det offentliges side, hvis den skal kunne nå et sådant omfang, at den kun nogenlunde kan tilfredsstille den store trang dertil.«

Vi håbe, at dette vil ske, og at arbejdet for de hjemløse børn vil gå frem i det begyndte spor. Det er ganske vist på tiden, at i første række kirke og folk, i anden række stat og kommune for alvor række hånden ud for at antage sig de hjemløse børn. Thi deres tal er i nutiden voxet altfor meget. Og årsagerne hertil ere mange; gamle forsømmelser og ny forsyndelser, alkoholismen, de uægte fødsler, det voxende proletariat, de tidlige ægteskaber, fabrikslivet, løsningen af så mange gamle bånd. — Jeg ved ikke, om der nu er flere forældreløse børn end før, eller hvormeget tallet er voxet på de ligefrem usædelige og fordrukne hjem. Men det er vist, at tallet er voxet uhyre på de børn, som kun kende et hjem af navn, som må voxe op i disse familier uden familieliv, disse hjem,

»hvor arnen er kold, og tom det helligste gemme,
for fa'er er så meget ude, og mo'er så meget lidt hjemme«.

II.

Det er ikke muligt at drage en skarp grænse mellem hjemløse og forsømte børn på den ene side og fordærvede og forbryderske børn på den anden. Forsømmelsen vil jo altid vise sig i forseelser, og forseelserne have som oftest deres rod i forsømmelse. Se på disse 10årige friskfyre, som have sendt deres lille broder op at tigge, mens de stå og fløjte ved hjørnet med huen på tre hår og cigarstumpen dinglende i munden; se dem så gå ind og købe en kage til den lille og øl til sig selv, hvor de allerede ere udspekulerede og fremmede for barndommens følelser. Hør disse drenge og piger, som stilles for retten for rapseri, hvor de forstå at lyve og sno sig, inden de give tabt. Se på disse små sædelighedsforbrydere, som i begyndelsen nysgerrigt, siden begærligt have modtaget en samvittighedsløs undervisning i lasten. Iagttag, hvorledes den barnlige lyst til leg og slikkerier udarter hos disse små, som ikke kende stort til regelmæssigt tilsyn og regelmæssige måltider, og fører dem til skulkeri og rapserier; hvorledes den frit voxende ubændighed og ødelæggelseslyst forvolder råheder og hærværk; hvorledes den forbudne leg med tændstikker bliver årsag i brandstiftelser hos disse forkælede eller forkuede børn under indflydelse af en frygtsom eller trodsig stemning. Skulle vi kalde dem forsømte eller skulle vi kalde dem forbryderske? »Hvo har syndet, denne eller hans forældre? Dette gamle spørgsmål bringes påny frem ved hver barnlig skikkelse i dette sørgelige galleri. Lad os så ikke blive stående ved det sørgmodige svar: »Fædrene åde sure druer, og børnenes tænder bleve ømme.« Men lad os også her lytte efter det barmhjertige ord: Hverken denne har syndet, eller hans forældre, men at Guds gerninger må åbenbares på ham.«

Det vil sige: Disse børn ere ikke således for at bevise eder, at de selv eller deres forældre have syndet — det er kun altfor vist, og lad juristerne fordele ansvaret mellem dem — men de ere således for at være en genstand for Guds og eders barmhjertighed, om I ellers have barmhjertighed og kunne gøre Guds gerninger imod dem. Således er de forbryderske børn ikke først til som et spørgsmål til stat og kommune, ret og økonomi, men som et personligt spørgsmål til os om barmhjertighed. Gælder dette om de hjemløse børn i almindelighed, så gælder det dobbelt om de forbryderske børn, fordi de trænge dobbelt dertil. Det er sandt, at de trænge til tugt; men den tugt dur kun lidt, som ikke er båret af personlig kærlighed. Og hvem der nu end kaldes til at besvare spørgsmålet om deres skæbne, lovgiveren, dommeren, læreren, fængselsbestyreren, præsten, leviten eller samaritanen, så gælder det først og fremmest om, at han i hvert enkelt tilfælde vil svare ikke alene som embedsmand eller videnskabsmand, men som et barmhjertigt menneske. Denne personlige side af sagen har mere at sige for de stakkels børn end alle love og institutioner, ligesom læreren er mere end skolen, inspektøren mere end fængslet — ja overfor børn kan man vel endog tilføje, dommeren mere end loven.

Også i de forbryderske børn ville vi da så langt som muligt vedblive at se de forsømte børn og behandle dem derefter; også deres skæbne ønske vi så langt som muligt afgjort af den frivillige barmhjertighed, hjulpet og støttet af politi- og dommermyndighed. Også de for disse bestemte anstalter bør så langt som muligt være privatanstalter, understøttede og kontrollerede af staten. Disse grundsætninger følges i det hele i vore anstalter. Vor eneste statsanstalt, Bøggildgård, er på en sådan måde overdraget forstanderen for embedstid, at den i virkeligheden er omtrent ligestillet med de private anstalter. — De kaldes alle opdragelsesanstalter; men der er en gradation imellem dem, som holder grænsen flydende mellem

opdragelse og korrektion, mellem forsømte og lastefulde børn. Mange også af de mindre børnehjem optage sådanne børn især i en yngre alder, som allerede have løjet, tigget, skulket og stjålet, idet de med rette i dem blot se børn, som også i moralsk henseende ere forsømte. Og Holsteinsminde, af hvis børn mange fra små af ere øvede i tiggeri og rapseri eller skyldige i andre overtrædelser, er afgjort en opdragelses- og ikke en korrektionsanstalt. Som egentlige korrektionsanstalter, til hvilke man i de mere graverende tilfælde må ty, må Bøggildgård, Flakkebjerg og Landerupgård betegnes. Et noget lignende forhold er der mellem de mindre redningsanstalter for pigebørn, hvem man i mildere tilfælde vilde søge anbragte på et almindeligt børnehjem, dernæst på Hjortebjerg og i de i sædelig henseende mest alvorlige tilfælde på Talita Kumi*).

Denne gradation kunde sikkert udvikles videre, navnlig ved tilføjelsen af endnu et led. Ligesom mellem forsømte og forbryderske børn, er også grænsen flydende mellem forbryderske børn, der bør betragtes og opdrages som børn, og unge forbrydere, der bør betragtes og straffes som forbrydere. Børn, som ifølge deres alder, forbrydelse og hele moralske tilstand er i nærheden af denne grænse, passe ikke længer i den almindelige korrektionsanstalt og kunne ofte ikke magtes af den private myndighed; men de passe endnu mindre i de fuldvoxne forbryderes celler. For sådanne måtte man ønske en passende statsanstalt oprettet; vi mangle et trin imellem den almindelige korrektionsanstalt og forbedringshuset, der nu på en lidet heldig måde må dele disse unge mennesker mellem sig, forsåvidt

*) Se oversigten side 126. Foruden de tidligere nævnte foreninger og institutioner må her nævnes »Foreningen til forvildede unge Pigers Frelse«; mellem de unge piger, som søges hjulpe på Magdalenehjemmet eller Lindevangshjemmet (asyl for straffede kvinder), er der undertiden rene børn. Også fængselselskaberne antage sig straffede børn, navnlig hvor det gælder at anbringe dem i lære eller plads hos brave familier.

de da ikke efter en legemlig revselse overlades til at gå deres egen skæve gang.

Vi berøre her et af de punkter, på hvilke vore bestemmelser om børns straf trænge til supplerung.

Den store grundsætning for behandlingen af forbryderske børn er indeholdt i det ene ord: opdragelse. *On doit s'inspirer avant tout de ce principe qu'il ne s'agit pas de faire exécuter une peine ou un châtiment mais de donner une éducation.* Denne sætning fra Stockholmer-Kongressen anerkendes overalt som almengyldig. Men det gælder så på en alsidig og praktisk måde at gennemføre dette princip, som indeholder så mange vigtige konsekvenser. De væsentligste af de selvklaare fordringer, som ligge deri, ere vel disse:

1. At der gøres alvor af begrebet børn, så alle de behandles som børn, der virkelig ere det. Særlig må det da erindres, at i overgangsalderen ere de unge ofte langt mere børn end voksne.
2. At straffen overfor børn kun har betydning og ret som led i en opdragelse. Hermed er enhver straf, der ikke hænger sammen med og tjener en virkelig opdragelse, det være sig hjemmets, skolens eller statens, dømt som forkastelig.
3. At straffen eller behandlingen af børn må bestemmes, ikke efter juridiske principer, hvorved man altfor ofte vil komme til at lægge børnene på en sand prokrustesseng, men efter pædagogiske principer. Så at her ikke i første linie spørges: Hvad er for børn i denne alder juridisk retfærdigt? Men: Hvad er for dette enkelte barn pædagogisk hensigtsmæssigt og virkningsfuldt?
4. At straffen eller behandlingen må bestemmes ikke så meget efter den foreliggende enkelte overtrædelse som efter barnets hele moralske tilstand. Derfor kan det på den ene

side være rigtigt, at en dreng, blot for at have skulket af skole eller slået vinduer ind, indsættes mange år i en korrektionsanstalt; og derfor bør loven på den anden side have plads for en mildere betragtning og endog i alvorlige tilfælde kunne nøjes med en advarsel, idet den tager hensyn til barnets øvrige forhold, og da ikke mindst til hjemmets beskaffenhed. Hvad særlig anbringelse til opdragelse eller korrektion angår, da bør den søges tilvejebragt der, hvor enten forældres eller værgers vedvarende forsømmelighed eller slette indflydelse sætter barnet i fare, eller hvor dettes karakter og opførsel er sådan, at hjemmet og skolen stå magtesløse overfor det.

5. At den avtoritet, som bestemmer børnenes skæbne, må være i stand til at træffe den i pædagogisk henseende rette afgørelse, og at den må have det i sin magt at sikre opdragelsen mod at forstyrres, inden den er afsluttet. Den, som skal bestemme et sådant barns skæbne, må nødvendigvis kende det. Derfor bør det ikke være en eller anden fjærn avtoritet, men den nærmest mulige, altså den almindelige domstol eller underøvrighed. Og det må altid gøres den til pligt at rådføre sig dels med barnets hjem, forsåvidt dette er hæderligt, men navnlig med skolen, hvilken sidste der måske endog under en eller anden form kunde gives en direkte stemme med i afgørelsen, dersom barnet endnu er skolepligtigt. Og såvel hjemmet som skolen bør kunne apellere dommen. Når barnet indsættes i en opdragelses- eller korrektionsanstalt, bør forældremyndigheden overdrages denne og kunne udstrækkes til det fyldte 21 år.

Det er disse principer, hvis gennemførelse der overalt arbejdes på, idet undertiden lovgivningen, undertiden de praktiske bestræbelser gå foran.

Vor straffelov af 10 februar 1866 sætter den kriminelle lavalder til 10 år. Børn under denne alder straffes ikke. Vel kan der (§ 35), når det findes fornødent, af det offentlige anvendes forbedrings- eller sikringsmidler mod dem; Men dette udføres altfor lidet, og et 9årigt barn kan allerede have drevet det vidt i fordærvelse, uden at politiet tænker på at gribe ind.

Børn mellem 10 og 15 år straffes efter § 36 kun, når det efter forbrydelsens beskaffenhed (såsom ved drab, tyveri, røveri, ildspåsættelse), eller i følge deres forstandsudvikling og opdragelse må antages, at de have indset handlingens strafbarhed og denne derhos for voxne medfører højere straf end bøder og simpelt fængsel. Deres straf må ikke overstige 2 års forbedringshusarbejde. I praxis bliver det så godt som udelukkende unge brandstiftere, der efter denne § indsættes i forbedringshuset. De fleste børn mellem 10 og 15 år, som forse sig på anden måde, straffes (efter § 21 og 29) enten med ris (10—25 slag) eller med nogle dages eller ugers simpelt fængsel. Dog kunne de ved ringere forseelser, når omstændighederne tale derfor, overgives til hjemmets revselse. Og også ved grovere forbrydelser er justitsministeriet bemyndiget til at frafalde tiltale, hvis det antages, at det pågældende barn ved andre foranstaltninger kan rettes og forbedres.

Endelig bestemmer § 37, at for forbrydere mellem 15 og 18 år nedsættes den lovbestemte straf efter omstændighederne indtil det halve og kan aldrig overstige strafarbejde i 8 år. For denne aldersklasse bliver i følge § 21 fængsel på sædvanlig fangekost eller rottingslag den oftest anvendte straf. Men for den kan straffen ikke erstattes af anbringelse til opdragelse eller andre foranstaltninger.

For at give en forestilling om, hvorledes disse forskellige bestemmelser anvendes i praxis, anføres det, at i 1888 tilfaldtes for Københavns kriminal- og politiret 342 børn mellem 10 og 15 år — deraf 228, nemlig 220 drenge og 8 piger, for tyveri og andre forbrydelser mod ejendomsretten. For

41 af disse hævedes sagen, 111 slap med en advarsel, 69 drenge fik ris, og 3 drenge og 4 piger dømtes til simpelt fængsel — 114 tiltaltes for andre lovovertrædelser; af dem straffedes 11 med ris, og de fleste andre advarede. Mellem 15 og 18 år vare arresterede 225 drenge og 37 piger. Af disse straffedes 86 drenge med rotting (2 for sædelighedsforbrydelser, resten for tyveri og beslegtede forbrydelser). Kun 4 indsattes i forbedringshuset. (Fra hele landet indsattes i 1888 18 drenge under 18 år i forbedringshuset).

Endnu må bemærkes, at amtet (i København overpræsidenten) kan berøve forældre myndigheden over deres børn, når deres stilling, forstand eller sæder ere sådanne, at børnenes opdragelse ikke kan betros dem. Det samme kan ske for vedvarende skoleforsømmelse, kun at afgørelsen må træffes af justitsministeriet. Men denne afgørelse har kun betydning til det 18 år.

Det er klart, at der i dette er særdeles gode og brugbare elementer. Enhver god ordning af disse forhold bør sætte dommeren i stand til i passende tilfælde at anvende advarsler, overgivelsen til hjemmets eller skolens straf, og med hensyn til andre forbedringsmidler lader loven jo endog et meget frit spillerum. Men der burde sikkert kraftigere opmuntres til disses anvendelse overfor de to yngste aldersklasser af børn, og det burde gøres muligt også for ældre børn mellem 15 og 18 år at omsætte straffen til anbringelse i en passende anstalt. Den legemlige revselse, efter hvilken barnet uhindret kan vende tilbage til de gamle dårlige forhold, står endnu altfor meget som det normale. Måske kan den ikke ventes afskaffet, måske kan den som en kraftigere form for en advarsel endog være hensigtsmæssig overfor visse individer og visse arter af forbrydelser (også overfor voksne), idet man ikke bør glemme den gode gamle pædagogiske regel, at straffen så meget som muligt bør svare til forbrydelsen. Men anvendt i flæng er den en pædagogisk uting — en unødvendig grusomhed imod nogle børn, for hvem en advarsel vilde være nok, og et ligeså unyttigt

middel mod andre som at slå vand på en gås. Og den burde ikke gentages i den grad, at adskillige drenge, som i 16—18 års alderen komme i forbedringshuset, allerede ere straffede indtil 6 eller 8 gange med ris og rotting. Så burde man overveje, om forbedringshusets celle er det rette sted for disse drenge i den vanskeligste alder og disse unge mennesker i pubertetsårene, som ere så lidet skikkede til ensom selvopdragelse. Og — last not least — burde man søge at afhjælpe klagerne fra Flakkebjerg og Bøggildgård: Vi få mange af vore elever altfor sent, og vi miste altfor tidlig magten over dem; deres dårlige familier og venner række efter dem, og når de ere 18 år, have vi ikke længer myndighed til at holde dem tilbage.

De i disse henseender ønskelige forandringer kunne ske under mere radikale former, ved forandringer af straffelovens alders- og straffebestemmelser*). Eller de kunne ske lempeligere, idet lovens bud vistnok i det hele kunne beholdes, men suppleres ved ny bestemmelser og en forandret praxis, således at de angivne principer fyldestgøres. Hovedsagen er det, når en dreng eller pige findes skyldig i forseelser eller overtrædelser, at man ikke alene undersøger, hvilke lovparagrafer her ere overtrådte, men at man stiller sig selv disse spørgsmål: Hvorledes er dette barn?

*) Se Tidsskrift for Fængselsvæsen 1886 »Om børns straf«, af Prof. Getz, som for Norge foreslår den kriminelle lavalder sat op fra 10 til 16 år under kritik af de gængse bestemmelser om børnene have handlet avec ou sans discernement, og iøvrigt med lignende motivering som den, hvormed fængselsdirektør Streng i Hamborg samme år foreslog grænsen for strafbarhed flyttet op til det 14 år (Blätter für Gefängnissskunde 21. 380). Og Tidsskrift for Fængselsvæsen 1881: Forslag til en rationel og tidssvarende behandling af børn og unge lovovertrædere i Danmark af Fr. Stuckenberg, som vil, at børn skulle kunne straffes fra det 7 år, for at politiet skal få mere interesse for at gribe ind itide, og som foreslår for alle mellem 7 og 18 år, som have handlet sans discernement, at efterligne ordningen i Massachusets ved først at give advarsel, så sætte under tilsyn og endelig anbringe til opdragelse.

Hvorledes er dets hjem? Kan det nøjes med en advarsel? Bør det have en strengere advarsel i form af en revselse? Kan denne antages at støtte hjemmets og skolens opdragelse? Bør det måske foreløbig helt overlades til disse? Eller bør det fjærnes fra hjemmet og anbringes i en opdragelsesanstalt? Er dets tilstand så graverende, at det bør til korrektionsanstalten, eller hvilken af vore anstalter passer bedst for dets alder, udvikling og moralske tilstand? Er det for sent at opdrage det? Have vi måske endelig ikke mere med et barn at gøre, men med en ung forbryder, som må i strafanstalten? Lad disse spørgsmål i hvert enkelt tilfælde blive det afgørende for behandlingen, og lad dem blive besvarede, ikke efter et almindeligt alders- eller forbrydelsesskema, men efter hvert barns forhold og natur og efter samråd med skole og hjem! Thi endnu mere end andre børn trænge de forbryderske børn først til personlig barmhjertighed, men dernæst til pædagogisk forståelse.

V. Lütken.

Præst

ved Vridsløselille Strafanstalt.

Opdragelsesanstalter og børnehjem for hjemløse og forsømte børn i Danmark.

(Det bemærkes, at denne oversigt væsenlig har måttet tilvejebringes ved velvillige private meddelelser og derfor ikke har kunnet blive fuldt udtømmende).

Halsundskrift. 1. Det kgl. Vaisenhus i København, stiftet 1727 af Kong Frederik IV, antog sig i 1888 235 forældreløse i København, dels ved fuldstændig at bekoste deres opdragelse (120 børn), dels ved fri undervisning i sin skole, og ydede desuden 14400 kr. til opdragelse af 218 forældreløse i andre dele af landet. Børnenes alder 5—17 år. Nuværende forstander cand. C. Gandrup.

de 2. Det kgl. Opfostringshus i København, oprettet 1753 af Kong Frederik V; forstander cand. O. N. Jensen. 100 drenge, som optages til opdragelse 10 år gl., nærmest flinke og fattige drenge fra Københavns kommuneskoler.

3. Lahns Stiftelse for hjælpeløse børn i Odense, oprettet 1805 ifølge testamente af handskehandler J. M. Lahn, yder undervisning og tildels bidrag til underhold for 100 fattige og hjælpeløse børn, især forældreløse.

ds 4. Bøggildgård, institut de correction for forsømte og forbryderske drenge: Statsanstalt, oprettet 1830 af Kong Frederik VI. Ved kontrakt overdraget for embedstid til forstanderen, Hr. N. Boisen med et årligt statstilskud af

1200 kr. Landbrugskoloni (208 td. land) for 50—60 drenge. Plejepenge 125 kr. årlig. En stor del er indsat af Københavns fattigvæsen og Foreningen af 1837. Officielle oplysninger ville komme til at foreligge kongressen.

5. Holsteinsminde, opdragelsesanstalt for hjemløse og forsømte børn, oprettet 1833 af Grev F. A. Holstein-Holsteinborg og den udmærkede pædagog Anders Stephansen. Begyndte med 16 børn, havde i 1870 56 og nu c. 130. Plejepenge 160 kr., for mange børn nedsat til 100 kr.; årligt statstilskud 6000 kr.; frivillige årsbidrag c. 9000 kr. Forstander cand. Budde. Officielle oplysninger ville foreligge kongressen.

6. Flakkebjerg. Opdragelsesanstalt for forbryderske og lastefulde drenge; oprettet 1836 af Komiteen af 24. dec. 1830. Forstander justitsråd C. C. Møller. Drengene øves i havearbejde og landbrug (c. 66 td. land). Plejepenge 125 kr., statstilskud 5600 kr. Elevantallet voksede stadig, og 1867 oprettedes filialanstalten

7. Landerupgaard i Jylland (med 256 td. land), hvor henimod 100 af anstaltens c. 160 elever ere anbragte. Kun c. 6 pct. af de udtrådte regnes at være blevne forbrydere. Officielle oplysninger ville foreligge kongressen.

8. Børnely i Lyngby, oprettet 1853 af Frk. Andersen, nu bestyret af Frk. Føns. Børnehjem for 15 forladte og ulykkeligt stillede pigebørn. Plejepenge 100 kr. Består væsenlig ved gaver.

9. Louisestiftelsen ved Sorø, stiftet 1862 af understøttelseskomiteen af 14 nov. 1857 for 8 fattige fader- og moderløse piger, navnlig sådanne, hvis forældre ere døde af epidemiske sygdomme. Siden 1873 styret af diakonisser. Nu 24 piger i alder fra 7—16 år. H. M. Dronningen er dens protektrice.

10. Karleby Børnehjem på Falster, opr. 1863 af det Classenske Fideicommiss, for 12 piger. Bestyres af en diakonisse. For en del af børnene betales 60 kr. årlig.

Det er forenet med en plejestue for børn under rekonvalescens, af hvilke i 1887 37 her nød landophold og god pleje.

11. Brede Børnehjem ved Lyngby, grundet 1862 af agent Modeweg for 12 drenge og piger i alder fra 8—14 år. *15 børn*

12. Corselitze Børnehjem på Falster, opr. 1866 af det Classenske Fideikommis; 12 piger. For nogle af dem betales 60 kr. årlig, styres af en diakonisse.

Antal 12 (13) 13. Hjortebjerg på Falster, opdragelses- og redningsanstalt for 15 piger, som ere opvoxede i fordærlige forhold. Opr. 1866 af det Classenske Fideikommis, styret af diakonisser. For de fleste af børnene betales 60 kr. årligt. De oplæres til tjenestepiger og anbringes.

14. Brønsholmsdal; kommunal opdragelsesanstalt for 60 børn; i forbindelse med Hørsholm distrikts fattig- og forsørgelsesanstalt oprettet 1866 af 4 kommuner for disses plejebørn; til 1878 styret af inspektør J. F. Johansen.

15. Kindstrup Børnehjem på Fyen, oprettet 1868 af lærer J. Pedersen med 8 forsømte drenge. Fra 1877 ejes og styres det af Hr. K. L. Jensen og hustru med bistand af en lærer. Af 34 drenge i 1889 vare 20 anbragte af Københavns kommune, 8 af Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse, 3 af landkommuner og 3 privat. Plejeløn 160—180 kr. årlig. Får ligesom enkelte andre børnehjem årlig understøttelse af Københavns kriminal- og politirets fattigkasse. Have- og landbrugsarbejde. Rednings- og reformanstalt. *254*

16. Sødunge Børnehjem på Fyen, oprettet 1869 af Knud Rasmussen og endnu forestået af ham og hans hustru, som sammen med deres egne børn opdrage c. 12 hjemløse drenge og piger (i 1888 6 drenge og 8 piger). Plejepenge 60—120 kr. Statsunderstøttelse 500 kr. årlig.

17. Puggaards Børnehjem på Frederiksberg, opr. 1869 for det Puggaardske pigelegat; 15 piger fra 6—17 år gl. For renten af det ligeså store drengelegat (218,000

kr.) opdrages hjemløse drenge, som sættes i pleje og lære hos håndværkere.

32 *Corr.* 18. Børnehjemmet af 1870, København Ø., plejestiftelse for 36 børn fra 1—7 år. Forstanderinde Frk. Rosalie Petersen. 1890 er oprettet en ny afdeling for spæde børn.

19. Stege Børnehjem, stiftet 1871 af konsul A. Hage og hustru, som afholder alle udgifter derved. Forestås af lærer K. Petersen og hustru; 12 piger, som optages c. 4 år gamle og udgå c. 17 år gamle; de oplæres til tjenestepiger.

20. Anna Borrings Børnehjem, Valby ved København, stiftet 1872 og endnu forestået af Frk. A. Borring, c. 8 piger. Efter udtrædelsen i 15—16 års alderen har hjemmet ladet mange af dem oplære i husholdning eller skrædersyning. Vil ophøre.

21. Børne- og Tjenestepigehjemmet i Ryesgade 28, København N., oprettet 1872 af Pastor Rindom o. fl., bestyret af Frk. Beckmann, optager midlertidig 30 børn i en alder af 2—7 år.

32 *Piger* 22. Ilias Minde, København Ø, for 30 piger, oprettet 1872, forestået af Frk. Th. Rønne. Børnene (2—16 år gamle) undervises i de offentlige skoler; nogle optages midlertidig under moderens sygdom etc.

23. Franciska Hjørhoys Børnehjem, København Ø., oprettet 1872 for 6 ulykkelig stillede piger, havde i 1888 12 børn, som uddannes på forskellig måde efter deres evner.

15415 24. Nyborg Børnehjem, stiftet 1873 af Etatsråd Suhr, forestået af J. Henriksen; 20—30 drenge og piger.

20 *Corr.* 25. I Høng på Sjælland har siden 1874 højskoleforstander A. Jørgensen opdraget hjemløse børn sammen med sine egne. En bygning agtes nu opført for 12—16 børn.

26. Taastrup Børnehjem, oprettet 1874 af Pastor Hohlenberg o. fl., havde i 1882 15 piger. Såvidt vides, er det senere forenet med nr. 23.

27. Kong Frederik VII's Stiftelse, Jægerspris,

for fattige og ulykkeligt stillede pigebørn, oprettet 1874 ved Grevinde Danners testamente; ejer foruden godser m. m. en kapital af 4,700,000 kr.; forstander Dr. C. Ussing; 31. oktober 1889 var under dens forsorg 363 piger, af hvilke 25 vare anbragte i københavnske børnehjem, 338 opdroges på selve stiftelsen, fordelte i særskilte huse for 20, hver med sin plejemoder. (Officielle oplysninger ville foreligge kongressen).

do.

28. Børnehjemmet på Vodrofsvej, København V., oprettet 1874 af Frk J. Schneider, siden 1887 under D. M. Kongens og Dronningens protektion og forestået af Frk. J. Pontoppidan; 100 piger, særlig sådanne, hvis forhold medfører åndelige eller legemlige farer. De undervises på anstalten. Til denne hører en landejendom, hvor børnene få sommerophold og søbade, og hvor der vil blive oprettet en praktisk uddannelsesskole for de konfirmerede børn. Betydeligt tilskud af det offentlige.

do.

29. Ollerup Børnehjem på Fyn, oprettet 1874 af Knud Rasmussen, som styrer det i forening med sin hustru. 15—20 børn af begge køn. Pigerne beholdes ofte et år efter konfirmationen. Plejepenge 100 kr. for en dreng og 80 kr. for en pige; 500 kr. statsunderstøttelse og 180 kr. af amtet.

16 børn

30. Ryslinge Børnehjem på Fyn, opr. 1875 af pastor Joh. Clausen, nu bestyret af A. Sørensen og hustru; 10 børn (5 drenge og 5 piger). Plejepenge 100 kr., statsunderstøttelse 500 kr.

do.

31. »Godthaab«, Frederiksberg, opr. 1876 af grosserer Martinsen o. fl., for 20 hjemløse drenge. Nu 3 hjem hver med sin plejemoder, og et fjerde er under oprettelse, hvorved børnetallet bliver c. 80. Det ejer sin egen skole.

32. Thingskov Børnehjem, Jylland, tidligere i Gjelsted på Fyn, opr. 1877 af lærer J. Carlsen og hustru; 1886 købtes gården Thingskov i Vejle amt. Amtsrådet støtter det og betaler den halve plejeløn for de af amtets kommuner indsatte børn. Der er nu 34. Iblandt de ikke få af dem, som have været straffede eller dog skyldige,

18 + 12

»ere de fleste ubetinget vore flinkeste børn«, siger forstanderen.

33. Et Internat i København har Foreningen af 1877 til forvildede unge pigers frelse, hvor den midlertidig anbringer sine protegeer, sådanne, der have været genstand for forførelse eller anden sædelig fare. (2)

34. Bethania, København C., opr. 1878 af Marie Nielsen, havde i 1882 3 børn. (Nyere oplysninger have ikke kunnet fåes.)

35. »Talita Kumi« ved Hellerup, tidligere »Nøjsomhed« på Frederiksberg, opr. 1878 af pastor Hohlenberg o. fl. for 10 piger. Forstanderinde Fru Kruse; 1886 opførtes den nuværende bygning for 24 piger, der allerede ere faldne som offer for usædeligheden eller have været udsatte for særlige farer i den retning. Redningsanstalt. 22 piger

36. Ålborg Børnehjem, opr. 1878, navnlig ved private gaver; havde i 1888 26 piger i alder fra 2—14 år. Plejeløn 80 kr. Forstanderinde Frk. M. Piil. 30 piger

37. Odense Byes Opdragelsesanstalt, opr. af kommunen 1878 for 50 børn, 1884 udvidet til 88 børn, ledet af fattiginspektør Johansen med bistand af en plejemoder, to lærerinder og en assistent. Før dens oprettelse blev 25 procent af kommunens plejebørn fattiglemmer eller forbrydere, nu kun et par procent.

38. Københavns Internat, oprettet 1879 af kommunen, for unge skulkere og lignende vanartede drenge fra de offentlige skoler, til anbringelse i kortere tid, gennemsnitlig 5—6 måneder. Forstander Hr. H. Nielsen.

39. Udby Børnehjem på Fyen, tidligere i Åkirkeby; oprettet 1879 af Frk. Rosalie Petersen. Forstander lærer Lind. 12 Drenge. do.

40. Bredegades Børnehjem på Frederiksberg; opr. 1881 af Fru Schou, havde i 1882 3 børn; nyere oplysninger mangle.

41. »Kana«, København Ø., opr. 1881 af grosserer do.

Op. 1881
Møller-Andersen o. fl. for 10 hjemløse drenge. Førstander inde-Frk. V. Møller. Er nu udvidet til 30 drenge i 3 hjem. *45 kr.*

42. Roskilde Børnehjem, opr. 1881 af Fru Tolstrup, styret af Frk. Molbech; 18 børn, mest piger. Betaling 100 kr., for Roskilde kommune kun 60 kr. 1888 var af 15 børn 3 forældreløse, 11 uægte. *160 kr.*

do. 43. Ormslev Børnehjem ved Århus, opr. 1881 af Hr. N. Møller; nu er det overtaget af en forening, styres af diakonisser og kan optage 50 børn, drenge og piger. *34+16*

do. 44. Rågelund Børnehjem, Fyen, oprettet 1882 og endnu styret af H. Hansen og hustru. 20 børn. Plejepenge 160 kr. Ingen offentlig understøttelse.

do. 45. »Bethlehem«, København N., opr. 1883 af Hr. Carl Petersen o. fl., optager fortrinsvis »moralsk forladte« børn, som uægte fødte, børn af forbrydere og lign. Forestås under Hr. C. Petersens ledelse af en plejemoder og har nu 53 drenge, som udgå ved konfirmationen, men støttes til det 18 år. H. M. Dronningen er hjemmets protektrice.

do. 46. Skanderborg Børnehjem, oprettet 1883 og styret af H. A. Kielberg; 30 drenge og piger. Betaling 80—100 kr. De kommuner, som bidrage, have fortrinsret til at indsætte børn. *45*

do. 47. På St. Johannes Stiftelsen i København, opr. 1885, har kommunens fattigvæsen en fortrinlig opdragelsesanstalt til midlertidig anbringelse af 120 børn.

48. Silkeborg Børnehjem, opr. 1887 af købmand C. Knap og hustru for 14 børn; bestyres af enkefru Højlund med en lærerinde.

49. Odder Børnehjem, opr. 1886 af Hr. N. Møller, som forestår det i forening med sin hustru; 17 børn, deraf de 8 indsatte af Odder kommune. *10+10*

50. Hellerup Børnehjem, bygget 1887 af Foreningen af 23 april 1882 til hjem for 50 hjemløse piger. 20 drenge har samme forening udsat i pleje på landet.

do. 51. Hammerum Herreds Børnehjem, i Herning, Jylland; opr. 1887 til 28 børn; forestås af lærer A. Schmidt *14+17*

og hustru; plejepenge 100 kr. for børn fra 2—11 år, 70 kr. fra 11—14 år.

52. Odense Amts Opdragelsesanstalt, Knarreborg, Fyen; kommunal anstalt for 76 børn; oprettet 1887 af Odense amtsråds-kreds efter Odense opdragelsesanstalts mønster. Forstander Hr. L. Hansen.

10+10 → 53. Lundby Børnehjem ved Løgstør. 20 børn. *opr. 1887*

54. Tølløse Børnehjem, Sjælland, opr. 1887 og styret af Karen Mortensen med bistand af en lærerinde. (12 børn, deraf 10 piger.) *9+9.*

20. 55. Ordrup Børnehjem, Sjælland, oprettet 1888 af lærer Carl Christensen og hustru. (8 børn.) *20.*

100 piger 56. Kolding Børnehjem af 1888, består udelukkende ved private bidrag. Bestyrerinde Frk. Marie Petersen; 8 piger, de 3 indsatte af kommunen, som for hver betaler 80 kr. årlig.

57. Sæby Børnehjem, opr. 1889 for 12 piger, alene ved frivillige gaver. Bestyrerinde Frk. C. Simonsen. Underlagt den indre missions bestyrelse.

10+4 58. Mårslet Børnehjem, Jylland, oprettet i 1888 for 10 børn.

59. »Peters Minde« i Holmdrup på Fyen, stiftet ved testamente af enken M. M. Hansen, som efterlod sin gård til et børnehjem.

60. I Terslev på Sjælland,

61. Birkerød på Sjælland og flere steder ere børnehjem under oprettelse.

Kinnelbyergården.

*Gasthans (1892) 33+10
Skovby (1892) 12.500
Brakeby (1882) 6+6.*

Frøen og Skovskolen.

Besvarelse
af
æmne 6 i sektion II på fængselskongressen
i St. Petersburg.

Peut-on admettre que certains criminels ou délinquants soient considérés comme incorrigibles, et, dans le cas de l'affirmative, quels moyens pourraient être employés pour protéger la société contre cette catégorie de condamnés?

I debatten om dette spørgsmål have mænd, der tilbringe deres liv i nær berøring med forbrydere, nemlig forhørsdommere, politimænd, fængselsmænd og mænd, der virke i patronagegerningen, krav på at tage del. Det er i de to sidste egenskaber, at jeg tager ordet, idet jeg i c. 2½ år har været assistent i et fællesfængsel til henved 500 fanger, 10 år inspektør for et cellefængsel til 400 fanger og i 8 år medlem af bestyrelsen af et til det sidste fængsel knyttet fængselselskab. Jeg skal ikke trætte med lange udviklinger, men i korthed fremsætte mit synspunkt og mine erfaringer.

Jeg går ud fra rigtigheden af den almindelig anerkendte sætning, der er grundlaget for de fleste staters straffelovgivning og for den moderne straffuldbyrdelse, at mennesket netop som sådant er modtageligt for moralsk udvikling gennem hensigtsmæssig påvirkning. Til at undtage visse

mennesker eller visse klasser af mennesker fra denne almen-gyldige lov må der påvises fyldestgørende grunde. En sådan fyldestgørende grund er afsindighed. Om denne er tilstede eller ej, er det lægevidenskabens sag at afgøre, og der er sandsynlighed for, at mange flere sygelige tilstande end hidtil efterhånden af psykiatrien ville blive inddragne under afsindighed.

Andre aprioriske grunde til at konstatere imperfektibiliteten anser jeg det umuligt at påvise. Ad empirisk vej kan beviset heller ikke føres, såvist som det umuligt kan påstås, at alle forbedringsmidler nogensinde eller nogensteds ere bragte i anvendelse. Hvad særligt forbryderne angår, kan jeg ikke erkende nogen berettigelse til at erklære for uforbæderlige bestemte grupper med visse almindelige fællesmærker, være sig fysiske (små hjerner, store kæber, udstående øren o. dsl.), sjælelige (stærke drifter i bestemte retninger, svagt udviklet følelsesliv o. desl.), eller statistiske (så og så mange gange straffede inden en vis alder eller så og så ofte faldne tilbage til strafarbejde o. dsl.)

Upåtvivleligt er der i korrigeribiliteten ligesom i andre menneskelige evner stor forskel, og de angivne momenter, foruden mange andre, kunne være vejledende med hensyn til graden. Men ifølge deres egen beskaffenhed ere de kun relative og uden faste grænser og frembyde ikke de absolute kriterier, som alene kunne berettige til at afsige dommen om den absolute uforbæderlighed og således sætte den pågældende udenfor den almindelige menneskehed. Dasamfundet må have ret til at værgesig mod de uforbæderlige ved ganske ekstraordinære midler af den alvorligste art, må kriterierne være så utvetydige og ufejlbare, at ingen misforståelse kan finde sted. Hvem vil påtage sig det ansvar at formulere sådanne absolute kriterier, som lovgivningsmagten kan bruge til grundlag for drakoniske bestemmelser? Vi, som færdes hele vort liv mellem forbrydere og kende dem fra første hånd, sikkert ikke. Jeg tør ikke om en eneste af de mindst 3000 forbrydere, jeg har haft under behand-

ling, sige, at han er uforbederlig. En af grundene er simpelthen den, at jeg tror på, at der gennem menneskekærlighed og energisk arbejde stedse vil udfindes bedre og virksommere midler til at påvirke forbryderen, og at det er langt naturligere at tilskrive de nu anvendte midlers utilstrækkelighed det nuværende lidet tilfredsstillende resultat overfor visse forbrydere, end at konstruere sig en ny slags mennesker, som ere blottede for en af de vigtigste menneskelige egenskaber, evnen til moralsk forbedring. En anden grund, som for mig er afgørende, er, at jeg i min virksomhed har oplevet ikke få eksempler på, at forbrydere, som frembød de, for menneskelige øjne, utvetydigste kendetegn på uforbederlighed, mod alt håb have forbedret sig og nu i lang tid ført et retskaffent liv. En tredje grund endelig er den erfaring, at tiden, som heler så mangan brøst, også bringer mangan forbryder til ro. Vel ser man enkelte oldinge efter et helt forbryderliv ende deres dage i strafanstalten; men størstedelen forsvinder længe før af fængslernes horizon, deriblandt mange af dem, der have givet mindst håb. Det må være tilladt at antage, at en del af dem har ophørt med forbrydelser.

Jeg tror, at andre fængselsmænd, politimænd og praktiske menneskevenner kunne bekræfte mine erfaringer, og jeg vil håbe, at de i stort antal ville gøre indsigelse mod uforbederlighedstheorien og lægge deres livserfaringer i vægtskålen mod abstraktionens indtrængen på en sådan måde på dette rent empiriske område.

Når jeg således bestemt må bekæmpe begrebet »uforbederlighed« i absolut forstand og som følge deraf også de absolute midler — dødsstraf, livsvarig trældom o. desl. — som foreslås anvendte mod de uforbederlige, må jeg samtidig indrømme, at der er mangfoldige forbrydere, på hvem de nu anvendte midler øve liden eller ingen forbedrende indflydelse, og ligeledes, at den nyeste forskning er inde på det rette spor, idet den opstiller en række forskellige forbryder typer og forlanger en langt større variation i straffuldbyrdel-

sen, afpasset efter disse forbrydergrupperes ejendommeligheder og en kraftigere beskyttelse for samfundet mod de stadig til straftilbagefaldende forbrydere. Her er et punkt, hvor erfaringerne fra fængslerne kunne komme til god nytte og give lovgiveren fingerpeg.

Mine erfaringer i denne retning ere kortelig følgende:
I de danske strafanstalter findes:

1. 1 à 2 procent afsindige og åndssvage individer, som hverken have klart begreb om brøde eller straf (efter dansk straffelov kunne åndssvage straffes, men efter nedsatte satser).

2 Ca. 10 pct. individer af tvivlsom mental beskaffenhed, nemlig:

- a. Epileptikere, delirister, gamle syfilitikere, onanister og lignende personer, der befinde sig i en sygelig tilstand, som står i forbindelse med hjernefunktionerne, og
- b. personer, som uden at være i nogen påviselig sygelig tilstand have den særegenhed, at de uforanderligt gang efter gang begå kun den samme stærkt begrænsede specialitet af forbrydelser. De hyppigste eksempler herpå findes blandt sædelighedsforbrydere, men tilfælde af denne art forekomme også blandt brandstiftere og ejendomsforbrydere.

3. 2 à 3 pct. professionelle tyve og bedragere, som flakke om fra land til land og udføre lommetyverier eller større coups efter omhyggelige forberedelser. De foragte ærligt arbejde og optræde i det ydre som gentlemen. De kunne godt benytte mord og røveri til berigelse, ere dristige og samvittighedsløse, have energi og kundskaber, optræde i strafanstalten med en vis høflig overlegenhed og afvise i reglen al påvirkning. Om deres fortid vides meget lidt, da der efter dansk lovgivning ikke skal søges oplysning om forbrydere på udenlandske steder. De sidde sjelden mere end en gang i vore strafanstalter.

4. 5—6 pct. omstrejfende og drikfældige individer, som ingensteds kunne slå sig til ro, ikke ville arbejde, men

ernære sig ved tiggeri. På deres togter begå de allehånde forbrydelser, navnlig vold, brandstiftelse, voldtægt, tyveri og bedrageri. De foretrække midlertidigt ophold i strafanstalten for blivende ophold i fattiganstalten. De ere rå og sløve, uden alle højere interesser, og i høj grad uimodtagelige for påvirkning. De falde meget ofte tilbage til strafanstalten og ophøre meget sjældent med deres vagabonderende liv før det 50de år.

5. Ca. 15 pct. vanetyve og bedragere. Hovedmassen er udskuddet af de store byers almue. De have ret gode evner, men mangle arbejdslyst, ere fra barndommen hengivne til alle laster og leve og ånde udelukkende for forlystelser af den laveste art. De mangle i høj grad selvkritik, give alle andre, navnlig politiet og samfundet, skylden for deres forbrydelser, ere fordringsfulde, ræsonnerende, ofte opsætsige og ubehagelige i fængslerne. Forbrydelsen er dem et middel ikke så meget til at leve som til at skaffe sig fornøjelser. De udvikle tit en ikke ringe energi i udøvelsen af deres forbrydelser og kunne lejlighedsvis blive falsknere, volds mænd og mordere. Ved lange straffe blive de ret disciplinerede og flittige og tilegne sig ofte med begærlighed kundskaber i strafanstalterne. De røbe sjelden nogen anger. Deres hovedkaraktertræk er egenkærlighed. De falde gennemsnitlig 6—7 gange tilbage til strafanstalten og komme sjelden til ro, førend efter det 40de år.

6. Ca. 50 pct. lejlighedsforbrydere, have i og for sig ikke noget imod at arbejde; men have afsky for al anstrængelse. De foretrække lediggang for strængt arbejde, tilfældigt arbejde for fast tjeneste eller arbejde, logishuse for fast bopæl, konkubinat for ægteskab og i det hele et løst og ubundet liv for faste og ordnede forhold. De mangle fast villie i høj grad, men have ofte ret gode evner. De kunne være godmodige og elskværdige, rå og voldsomme ganske efter omstændighederne. Deres forbrydelser, såvel som deres gode handlinger, ere udslag af øjeblikkets stem-

ning. Tilfældet eller »skæbnen« får skylden, når det går skævt. Falde de i hænderne på ondskabsfulde personer, blive de disses villige redskaber. Deres fortjeneste bruges til et lystigt liv med kammerater og kærester. De frembyde i det hele billedet af store børn, der ikke formå at lade fornuften beherske drifterne og ikke kunne forudse følgerne af deres handlinger. Små tyverier og mindre voldshandlinger ere deres almindeligste forbrydelser. De blive ofte blødgjorte af straffen, love bod og bedring, og udgå med gode forsætter, holde sig så ustraffede i nogen tid, men falde derpå ofte igen for en ubetydelig fristelse eller vanskelighed. Deres hovedsæregenhed er karakter-svaghed. De falde 5—6 gange tilbage og vedblive dermed til deres 50de år.

7. Resten af befolkningen er en blanding af forskellige elementer, lidenskabsforbrydere, forbrydere af trang og fl., som vel frembyde sine ejendommeligheder, men i hvis livsførelse forbrydelsen ikke er et fremtrædende moment. De komme sjældent mere end en gang i strafanstalten.

Skulde jeg, idet jeg holder mig til repressive forholdsregler overfor voxne individer, skitsere en formålstjenlig behandling af de nævnte grupper, bliver den følgende:

ad 1. Heraf udsondres såvidt muligt inden dommen de afsindige og anbringes i sindssygeanstalter. De åndssvage bør anbringes på anstalter for sådanne istedenfor at straffes.

ad 2. Såsnart strafanstalten er bleven klar på disse individers tilstand, bør de anbringes på særlige afdelinger, hvor behandlingen er både psykiatrisk og korrektional. De bør forblive i disse anstalter, sålænge deres tilstand er den samme, også efter straffens udløb.

ad 3. Til straf og uskadeliggørelse af disse personer, som ere dem, der ere nærmest ved at være inkorrigible, og som ere en international kræftskade, bør der træffes internationale forholdsregler. En langvarig cellestraf efterfulgt

af flere års tvangsarbejde og derefter politiopsigt med anvisning af bestemt opholdssted anses formålstjenlig. Til deres identificering bør oprettes internationale bureauer, og deres fortid bør søges oplyst i udlandet. Rigtigst vilde det være at lade dem udstå straffen i deres hjemland.

ad 4. Disse, som ere i høj grad samfundsfarlige og vanskelige at forbedre, egne sig i reglen ikke til cellestraf. Straffen skal navnlig lære dem at arbejde. De bør derfor straffes med strengt offentligt arbejde i fællesskab, helst i fri luft (stenbrud, miner, opdyrkning) og derefter internering på bestemt tid i en arbejdsanstalt. I tilbagefaldstilfælde efter endt arbejdsstraf internering på ubestemt tid, til de antages at være faldne i ro.

ad 5. Disse individer trænge navnlig til at revses, og straffen skal derfor nærmest have karakter af tvang. De kunne godt tåle cellestraf, men da de let vænne sig til at bære den, og den derved bliver virkningsløs, må der snart gås over til fællesskabsstraf. Have de gennemgået 2 à 3 strafarbejdsstraffe, bør de, når strafanstalten meddeler dem vidnesbyrd »upåvirket«, interneres på arbejdsanstalter, først på bestemt, senere på ubestemt tid.

ad 6. Disse individer, hvis særegenhed er umodenhed og barnagtig villiesvaghed, trænge til en opdragende behandling. Cellen er dem i reglen ikke tjenlig mere end 1 gang. Derefter er en progressiv fællesskabsstraf, endende med betinget løsladelse under politiopsigt, anvendelig højst et par gange. Forse de sig derpå, er det urimeligt atter at sætte dem i strafanstalt. De bør så have en kort, intensiv tugtelse og derefter på ubestemt tid interneres i en arbejdsanstalt under et mildere regime end det for individerne under 4 og 5 bestemt. Borgerlig umyndiggørelse efter den anden eller tredje straf anbefaler sig stærkt for disse forbryderes vedkommende.

ad 7. For disse forbrydere er cellen i reglen den mest passende straf, for langvarige straffes vedkommende efterfulgt af en progressiv fællesstraf.

I nøjeste forbindelse hermed må det anbefales:

at de kortvarige fængselsstraffe afskaffes eller indskrænkes,

at strafarbejdsstraffene idømmes på mindst 1 år, og at afkortning for afsoning i celle bortfalder,

at straffen for gentagne forbrydelser voxer betydeligt,

at domstolene stadigt fra strafanstalterne indhente oplysninger om forbrydere, som igen forse sig, hvorfor embedsmændene ved strafanstalterne bør være i besiddelse af en sådan åndsudvikling, at domstolene kan have tillid til deres erklæringer,

at patronagegerningen som et uundværligt supplement til straffuldbyrdelsen, særlig overfor de under nr. 5 omhandlede individer, støttes kraftigt såvel af staten som af private.

F. Ammitzbøll.

Inspektør for Vridsløselille Strafanstalt.

Fra et besøg i staten Illinois' strafanstalt ved Joliet.

Joliet er en fabriksby på 25000 indbyggere, 5 norske mil sydvest for Chicago, $1\frac{1}{2}$ times jernbanefart derfra. Strafanstalten ligger i en udkant af byen og gør et ganske mægtigt indtryk med sine høje tårne og mure, hvorpå skildvagten med sit skarpladte gevær i armen patrullerer frem og tilbage mellem vagthusene. Foran frontsidens er et lidet parkanlæg og foran indgangen til fængslet, i ca. 20 alens afstand, et vagthus med en bevæbnet mand. Med hver riffel kan skydes 16 skud, før den påny tiltrænger at lades. Hvis nogen mistænkelig person forlader fængslet uden at standse på skildvagtens kommando, tillader statens love, at vedkommende kan skydes uden yderligere varsel. Murenes og frontsidens længde er ca. 400 amerikanske alen, 245 meter, og kvadratinholdet indenfor murene udgør altså 160000 □ alen eller 50000 □ meter.

Frontsiden indtages af en hovedbygning og 2 fløje. Hovedbygningen består af 4 etager. Gennem hovedindgangen i 1ste etage kommer man ind i en stor forhal, delt på midten ved et solidt jerngitter, hvis dør altid holdes låst. Til højre i den forreste afdeling er et venteværelse og til venstre bestyrerens kontorer. Den anden afdeling af hallen, der ved jerngitterdøre står i forbindelse med fløjene

og gårdspladsen, er forsamlingsplads for betjentene; herfra føre døre ind til våbenrummet til højre samt til et rum for en vagtmester, til venstre til barberstue og toiletværelse for samtlige embedsmænd og betjente. Til højre fører en trappe ned til kælderetagen, der er indrettet til køkken og spiseværelse for betjeningen, til venstre en trappe op til etagerne. Etage 2 bebos af bestyreren og en vagtmester; derhos er der 2 rum for fængslets 3 kommissionærer (inspektion), fuldt møblerede som soveværelser, med særskilt baderum og toiletrum, alt net, smagfuldt og komplet udstyret i enhver henseende. Kommissionærerne samles en gang om måneden til gennemgåelse af fængslets regninger og til inspektion; de udgøre fængslets overbestyrelse og ere lønnede med 1500 doll. hver årlig (5595 kr.). Bestyreren med hele sin familie har den fulde kost og opvartning ved fængslet. Fanger rengøre hans rum, rede hans senge, støve, pudse skotøj, kortsagt forrette alt tjenerarbejde. Bestyrerens løn er 2500 doll. (9325 kr.) tilligemed kost og logis for sig og familie. Han udnævnes for 4 år ad gangen af fængslets kommissionærer med guvernørens approbation. Bestyreren (warden) udnævner alle de underordnede funktionærer, nemlig underinspektør (deputy warden), løn 1800 doll. = 6714 kr., hans assistent (ass. dep. warden) 1080 doll. = 4028,40 kr., sekretær (clerk) og kasserer, løn 2250 doll. = 8392,50 kr. på egen kost og logis, hans assistent (ass. clerk) 660 doll. = 2461,80 kr., forvalter (steward) 1680 doll. = 6299,40 kr., 4 underforvaltere (stewd. of convict kitchen) 960 doll. = 3580,80 kr., steward of warden house basement 900 doll. = 3357 kr., stw. of the hospital 900 doll. = 3357, kr., steward for the warden house propre 480 doll. = 1790,40 kr., 1 og 2 maskinist henh. 1500 doll. = 5595 og 900 doll. = 3357 kr., modtagelsesvagten for besøgende til fængslet (usher) 720 doll. = 2685,60 kr., modtagelses- og løsladelsesvagter (receiving and discharging officer, superintendent of clothing department) 960 doll. = 3580,80 kr., kaptein for nattevagten (capt nightwatch 1500 doll. = 5595 kr., gårds-

dreng (wagonmaster) 660 doll. = 2461,80 kr., portner (turnkey) 720 doll. = 2685,60 kr., lagermand (store keeper) 660 doll. = 2461,80 kr., bud (mail carrier and expressman) 540 doll. = 2014,20 kr., opsynskvinden (matron) 1500 doll. = 5595 kr., 40 opsynsbetjente af 1ste klasse (1 class guards) hver 660 doll. = 2461,80 kr., 10 do. af 2 klasse (2 class guards) hver 600 doll. = 2238 kr., og 10 do. overtallige (super-numerary and wall guards) 420 doll. = 1566,60 kr. Alle underordnede betjente samt præst og læge have ret til at indtage sine måltider ved fængslet, altså fri kost, og de ugifte kunne også få frit logis. For tiden benytte 20 betjente sig af det sidste privilegium, medens alle undtagen sekretæren, der kun spiser middag ved fængslet, benytte sig af det første privilegium.

Etage 3 af hovedbygningen er indrettet til bolig for de ugifte betjente.

Etage 4 danner kvindefængslet. Kvindefangebelægget er uforholdsmæssigt lidet i forhold til mandsbelægget, og for tiden er der kun mellem 40 og 50 kvindefanger. Der er 3 soverum med 16 senge i hvert rum, ordnede med ca. 3 alens mellemrum mellem hver jernseng, der om dagen er dækket af et hvidt sengeovertæppe. Der er flere arbejdsrum. Arbejdet består i søm, vask, strygning m. m. Til at bestyre denne afdeling er der kun en kvindelig betjent (matron), men telegrafisk ledning er indlagt for det tilfælde, hun skulde tiltrænge (mandlig) assistance. Kvindefængslet har 3 egne korrektionceller i samme etage. Korrektionsstraffen er den samme som for mandsfangerne.

Begge sidefløje ere omtrent lige. Pladsen er i centrum indtaget af en cellebygning af huggen sten i 4 etager med 100 celler i hver etage, 50 på hver side. Cellerne ere oprindelig indrettede kun for en fange, men på grund af det store fangebelæg ere de fleste belagte med 2 fanger. Nette senge ere indrettede over hinanden som i en skibskahyt. Cellen er 2 alen bred, $3\frac{1}{2}$ alen lang og $3\frac{1}{2}$ alen høj, taget hvælvet, en jerngitterdør, $1\frac{1}{2}$ alen bred, stænger

indgangen og skaffer tillige cellen lys. Trappegangene, en i hver ende, ere af jern. Cellens inventarium består af: 1 fast køje, 1 madras, 1 hovedpude, et eller flere uldtæpper (efter årstiderne), 1 stol, 1 spejl, 1 kam, 1 vadskevandsfad, 1 vandmugge, 1 tinkop, 1 håndklæde, 1 edikeflaske, 1 saltkar, 1 peberbøsse, 1 tavle (til brug ved rekvisition af bøger fra bibliotheket), 1 bogkatalog, 1 bibel, 1 kopi af regler og bestemmelser, og for hver fange, 1 ske, gaffel og bordkniv samt 1 bækken med låg.

Gallerierne udenfor cellerne ere omtrent $1\frac{1}{2}$ alen brede, og korridorerne ca. 8 alen, ydervæggen har lange, 2 alen brede vinduer med ca. 20 alens mellemrum.

Rummene opvarmes med varm luft fra centralvarmeapparatet, og en vifte er anbragt til ventilering. Fængslet forsynes kun med vand fra artesiske brønde, og på grund af stærk gravning og minering i grunden udenfor fængslet befrygtes en mindskning i vandtilgangen. Omtrent midt i arealet indenfor ringmuren er bygget et stor vandbassin, som altid holdes fuldt af vand, og hvorfra ledninger føres under jorden. Kraner ere anbragte her og der udenfor husene og kunne påskrues slanger i brandtilfælde.

Hovedbygningen og cellehusene ligge i retning vest og øst. Bagenfor disse mod nord delt i fire kvartaler ligge arbejdsbarakkerne, kapellet, fangekøkkenet, hospitalet, korrektionscellerne, en anden mindre cellebygning, maskinhuse, stald, stenhuggertomter, etc. etc.

Fangerne holdes altid, når de ikke arbejde, indelukkede i deres celler, undtagen frihedsdagen 4 juli, da de den hele dag have tilladelse til at færdes frit indenfor ringmuren. Denne dag fejres med skuespil, musik, indtagelse af måltiderne ude, dans etc. — Fangetallet er mellem 13 à 14 hundrede, hvoraf, som før bemærket, kun 40 à 50 kvinder. Straffetiden er fra 1 år, enkeltvis under, og til livstid. Det største antal fanger er straffet med 1 år, 2 år og 3 år. Tyveri er efter tabel for tidsrummet 1 oktbr. 1887—30 septbr. 1888 den forbrydelse, hvorfor de fleste ere straffede,

derefter kommer i den orden, de nævnes: falsk, røveri, manddrab, legemsfor nærmelse, sædelighedsforbrydelse og andre forbrydelser.

De i samme tidsrum indkomne 650 fanger vare i en alder af: under 20 år 98 eller ca. 15 pct, mellem 20—30 år 338 eller 52 pct., mellem 30—40 år 134 eller 20½ pct., mellem 40—50 år 56 eller 8½ pct., mellem 50—60 år 21 eller 3¼ pct., mellem 60—70 år 2 og mellem 70 og 80 år 1.

Før jeg går over til at berette om tilbagefaldsprocenten, skal jeg med et par ord omtale Bertillons system at genkende fanger på, som i nogle år har været gennemført ved strafanstalten, og som nu benyttes næsten overalt i Evropa og Amerika. Dette system grunder sig på det faktum, at menneskenes ben i tidens løb undergå liden forandring og at de sjelden ere lige store hos noget menneske, er dette enkeltvis tilfældet, ville andre kendetegn gøre udslaget. Signalement af fangerne optages ved at måle ansigtets længde og brede, længden af venstre midterste finger og do. lille finger, længden af venstre fod, do. af venstre forarm, længden af højre øre, hele personens højde og favnemål (udstrakte arme) samt længden af kroppen fra den siddende stilling til issepunktet m. fl. Disse mål deles og subdeles i grupper på 3. Ved f. ex. at dele et antal af 1500 signalementer 5 gange på denne måde vil man få 243 underafdelinger på omtrent 6 signalementer i hver afdeling, og et signalement efter opgivne mål vil selvfølgelig kunne findes med ligeså stor lethed, som man slår op i et lexikon. Jeg var således vidne til, at man ved anstalten blandt 1500 signalementer på ½ minut fandt frem det rette signalement efter talopgaver, jeg angav fra registret. Til signalementet føjes farven på øjet, efter en speciel forskrift, hår, skæg, ar og mærker samt fotografi, både en face og profil.

Tilbagefaldsprocenten af forbrydere, indkomne påny i

Illinois strafanstalt ved Joliet i tidsrummet 1 oktbr. 1886 til 30 septbr. 1888, vises af følgende tabel:

Tilbagefaldne	$\frac{1}{10}$ 1886 — $\frac{30}{10}$ 87		$\frac{1}{10}$ 1887 — $\frac{30}{10}$ 88		af hele fangebelægget 1270. $\frac{30}{10}$ 1888	
	antal	procent	antal	procent	antal	procent
2 gang	57	10.25	62	9.54	148	11.65
3 gang	11	1.98	17	2.62	43	3.38
4 gang	5	0.90	5	0.77	17	1.34
5 gang	—	—	—	—	3	0.24
6 gang	1	0.18	1	0.15	4	0.32
Sum	74	13.31	85	13.08	215	16.93

Fangerne ere klædte i en stribet grå og hvid dragt, trøjen har opstående krave, men er ikke indskåret i ryggen, og benklæderne ere lange, stoffet er tyndt og let, men stærkt uldtøj. Fodbeklædningen, lædersko, dækker ankelen og er til at snøre sammen med almindelige skoremme. En fanges beklædning, sengklæder og vedligeholdelse deraf er beregnet at skulle koste 11,37 doll. = 42,41 kr. pr. år.

Fangernes mad er meget god og velsmagende, udgiften hertil er 10 à 11 cents = 40 à 44 øre pr. portion pr. dag iberegnet hospitalets kost. Da det muligvis kan interessere at se en amerikansk spiseseddel for fanger, anføres nedenstående spisereglement.

Spisereglement for fanger
ved strafanstalten i Staten Illinois.

dage	frokost	middag	aften
Mandag	$\frac{1}{3}$ pd. = 167 g. stegt skinke med kogte potetes, 1 liter kaffe og hvedebrød.	$\frac{1}{2}$ pd. = 250 g. kogt røget skinke, $\frac{1}{2}$ pd. = 250 g. kogte eller stegte bønner, hvedebrød	1 lit. kaffe eller the samt hvedebrød.

dage	frokost	middag	aften
Tirsdag	1 pd. = 500 g. sprængt hakket oxekød i brun sauce, 1 lit. kaffe og hvedebrød	1 liter grønsuppe med løg, potetes, gulerødder, kål etc. $\frac{1}{2}$ pd. = 250 g. ferskt, kogt oxekød og hvedebrød	do.
Onsdag	$\frac{3}{4}$ pd. = 167 g. stegt medisterpølse, kogte potetes, 1 liter kaffe og hvedebrød	$\frac{1}{2}$ pd. = 250 g. hakkepølse, kogte potetes, stuede rødbeder eller næper, hvedebrød	do.
Torsdag	1 pd. = 500 g. labskous (hash) med løgsauce, 1 liter kaffe, hvedebrød	$\frac{1}{2}$ pd. = 250 g. ferskt kogt oxekød, 1 liter suppe med ris, byg eller næper, hvedebrød	do.
Fredag	stuvet fisk (torsk), potetessuppe, 1 lit. kaffe og hvedebrød.	1 pd. = 500 g. hakket oxekød, kogte potetes, kogt kål eller næper, hvedebrød	do.
Lørdag	1 pd. = 500 g. labskous (hash) med brun sauce, 1 liter kaffe og hvedebrød	1 liter grønsuppe med løg, potetes, gulerd, kål etc. $\frac{1}{2}$ pd. = 250 g. kogt oxekød og hvedebr.	do.
Søndag	42 g. ($1\frac{1}{8}$ oz) smør, 142 g. (1 gill) sirup, 1 lit. kaffe og hvedebrød.	1 pd. = 500 g. oxesteg med løgsauce, brunede potetes eller potetessuppe, syltede rødbeder eller rå løg, hvedebrød, 3 æbler under vintermånederne	ingen aftensmad.

Fangerne tillades at tage så meget brød til hvert måltid, som de kunne spise, ingen skødesløs behandling tåles, hvad de ikke kunne spise skal leveres tilbage rent efter måltidet. Alle måltider spises i cellen.

Forandring i dette spisereglement forbeholdes efter årstiderne eller speciel ordre af lægen.

Månedlig ration af 375 g. salt, 31 g. peber, $\frac{1}{2}$ liter (1 pint) edikke og 1 liter sirup gives hver fange i hans celle.

Følgende gennemsnitlige daglige kvantitet føde er bestemt til hver fange: 437 $\frac{1}{2}$ g. kød (fisk, smør etc.), 468 g. potetes, 594 g. mel, 219 g. grønsager (gulerødder, næper, løg, beder, kål, tomatoes, pastinak, bønner etc.) 10,4 g. kaffe, 3,125 g. the.

Fanger benyttes til rengøring, kontorarbejde, madlavning, budtjeneste i stor udstrækning, og den tillid, man har til dem, som udvælges til sådanne arbejder, er ganske storartet. Man vil falde i forundring, når jeg fortæller, at en livstidsfange bringer strafanstaltens post på jernbanen uden bevogtning, at en anden livsfange er bestyrerens kusk, bestyreren har nemlig til sin egen disposition og til fængslets repræsentation 2 heste med køretøjer, hvilke ejes og underholdes af fængslet. Denne fange sendes civilklædt eller i fangedragt ud i byen i fængslets og bestyrerens ærinde, ofte med større pengebeløb. Da jeg ytrede min forundring over, at man tilsyneladende uden bevogtning havde flere fanger gående på egen hånd i de ydre kontorer, hvorfra kun den åbne gadedør fører ud i det fri, og hvortil civile folk have uhindret adgang, svarede man mig, at vagten udenfor indgangsdøren var årvågen og kendte sine folk, han vidste, hvem af fangerne der havde uhindret tilladelse til at forlade fængslet. Rømte der da ingen fange? Det havde aldrig hændt, at en sådan tillidsfange var undvegen.

Den store arbejdsstok af fanger beskæftiges væsenlig med kontraktarbejde. Man har nemlig i de senere år næsten overalt i de Forenede Stater brugt at udleje fangearbejdskraften til højstbydende. Vedkommende kontraktør holder da de nødvendige maskinerier og leder arbejdet, hvorimod fængslet kun sørger for lys, brændsel, vand og bevogtning. Betjentene have intet videre med arbejdet at gøre end føre tilsyn med, at reglementet for fangebehandlingen overholdes, samt at føre en dagbog (check book) for fangernes dagarbejde. Arbejdet drives for en stor del som fabriksarbejde, og staten godtgøres i reglen pr. fangearbejdsdag. Omstående tabel over kontrakter om fangearbejde fra 30 septbr. 1888 i den her omhandlede strafanstalt illustrerer ganske godt denne virksomhed.

Den gennemsnitlige pris, som er betalt af kontraktørerne pr. fangedag, udgjorde i tidsrummet fra 1 oktbr. 1886 til 30 septbr. 1887 62,71 cents og i tidsrummet fra 1 oktbr. 1887

Tabel over kontrakter om fangearbejde i kraft 30 sept. 1888.

Når kon- trakten er indgæet	Arbejde	Antal fanger beskæf- tigede	Statens godt- gørelse pr. fanges arbejdsdag			Når kon- trakten udløber
			cents	kr.	øre	
1881 ²⁸ / ₇	bødkeri og stolarbjd.	34	60 ¹ / ₂	2	25 ¹ / ₃	1889 ¹ / ₃
— ²⁸ / ₇	bødkeri	10	46	1	71 ¹ / ₂	— ¹ / ₃
— ²⁸ / ₇	granit- stolarbejde og bødkeri	25	61	2	27 ¹ / ₂	— ¹ / ₃
1884 ²² / ₄	bødkeri og granitarb.	50	62 ³ / ₄	2	34	1892 ¹ / ₁₀
— ²² / ₄	granit og monument- arbejde	40	70 ¹ / ₃	2	62 ¹ / ₃	— ¹ / ₁₀
1886 ¹⁷ / ₉	granit-, stolarbejde og bødkeri	25	42 ¹ / ₄	1	57 ¹ / ₃	1894 ¹ / ₁₀
1887 ¹³ / ₁₀	do.	25	50	1	86 ¹ / ₂	— ¹ / ₁₀
1881 ²⁸ / ₇	skomagerarbejde....	75	60 ¹ / ₂	2	25 ¹ / ₃	1889 ¹ / ₃
1884 ²² / ₄	do.	50	70	2	61	1892 ¹ / ₁₀
— ²² / ₄	do.	200	65	2	42 ¹ / ₂	— ¹ / ₁₀
1881 ²⁸ / ₇	hugning af kalk-sand- sten og marmor	6	60 ¹ / ₂	2	25 ¹ / ₃	1889 ¹ / ₃
— ²⁸ / ₇	do.	7	46	1	71 ¹ / ₂	— ¹ / ₃
— ²⁸ / ₇	do.	25	61	2	27 ¹ / ₂	— ¹ / ₃
1884 ²² / ₄	hugning af sten og marmor	27	71	2	64 ³ / ₄	1892 ¹ / ₁₀
1886 ¹⁷ / ₉	do.	50	50	1	86 ¹ / ₂	1894 ¹ / ₁₁
— ¹⁷ / ₉	maskin- og snedker- arbejde	30	75	2	79 ³ / ₄	— ¹ / ₁₁
— ¹⁶ / ₁₁	hugning af sten og marmor	20	50	1	86 ¹ / ₂	— ¹ / ₁₁
1881 ²⁸ / ₇	sadelmagerarbejde ..	60	60 ¹ / ₂	2	25 ¹ / ₃	1889 ¹ / ₃
— ²⁸ / ₇	do. ..	13	46	1	71 ¹ / ₂	— ¹ / ₃
1884 ²² / ₄	do. ..	50	65	2	42 ¹ / ₂	1892 ¹ / ₁₀
1886 ²¹ / ₃	do. ..	65	50	1	86 ¹ / ₂	1894 ¹ / ₁₀
1882 ²⁵ / ₁₅	jerltrådarbejde (til gærdebrug)	125	81	3	02	1890 ¹ / ₇
1884 ²² / ₄	uld-, bomuldsvarear- bejde*)	55	55	2	05	1892 ¹ / ₁₀
1881 ²⁵ / ₇	stolarbejde	50	60 ¹ / ₂	2	25 ¹ / ₃	1889 ¹ / ₃
1886 ²¹ / ₈	do.	50	50	1	86 ¹ / ₂	1894 ²¹ / ₃

Extrabetaling for kørsel.

*) Uldvarearbejde (hosiery) binde- og strikkearbejde (knit goods),
forfærdigelse af overbuxer etc. (overalls).

til 30 septbr. 1888 63,06 cents. Den daglige gennemsnitsfortjeneste pr. fange, iberegnet arbejdsdygtige og ikke arbejdsdygtige fanger, (søn og helligdage også medregnede) udgjorde i førstnævnte tidsrum 42,31 cents og i sidstnævnte tidsrum 41,72 cents. Det samlede antal arbejdsdage udgjorde i begge tidsrum henholdsvis 355 815 og 312 529 og det samlede udbytte af alt arbejde henholdsvis 225 328,76 doll. og 201 719,05 doll.

Fængslets samlede udgifter udgjorde i det samme tidsrum henholdsvis 290 045,54 doll. og 282 111,23 doll., hvoraf blandt andet fangers medbragte og udbetalte penge henholdsvis 8 762,14 doll. og 11 123,34 doll., lønninger og forskellige udgifter 88 143,07 doll. og 84 009,81 doll., indkøb 161 866,76 doll. og 158 377,51 doll., biblioteket 892,59 doll. og 1575,68 doll.

Det vil ses, at udgifterne dækkes for størstedelen af indtægterne ved fangernes arbejde, og man fortalte, at udbyttet stundom dækkede samtlige udgifter og gav overskud.

Bestyreren af Staten Wisconsin's strafanstalt i Wanpun sammenligner i sin beretning for bienniet 30 septbr. 1884—30 septbr. 1886 et foregående tidsrum af 9 år, hvori staten selv beskæftigede fangerne, med det sidstforløbne tidsrum af 9 år, hvor centralsystemet for fangers beskæftigelse med arbejde har været benyttet, og fremholder den betydelige forskel i økonomisk henseende. Han kalder kontraktarbejdet det produktive arbejdsystem og statens beskæftigelse af fanger for egen regning det inproduktive arbejdsystem.

Kontraktarbejdet er imidlertid nu efter megen diskussion og efter tilblivelsen af en kongreslov, som gør indskrænkning i forhandlingen af arbejdsprodukter fra fængslerne, for en del afløst og vil i en snar fremtid formentlig blive fuldstændig afløst af arbejde for fængslets eller statens egen regning.

Fængslet har eget skolelokale og en stor forsamlingsal til afholdelse af gudstjeneste. Kun de fanger undervises på skolen, som stå meget tilbage i de almindelige skolefag: læsning, skrivning og regning. Skoletiden er om aftenen

efter endt arbejde i vintermånederne, om sommeren holdes ikke skole. En time, før gudstjenesten begynder om søndagen, undervises de fanger, som ønske det, i religion i forsamlingssalen. Der er 8 søndagslærere. Jeg overværede en morgentime; der var samlet omtrent 160 fanger på 4 partier, 4 lærere vare nemlig syge, under bevogtning af en betjent for hvert parti. Et kvarter før gudstjenesten skulde begynde, kom præsten og afsluttede undervisningen med salmesang, hvorefter fangerne gik tilbage til deres celler, for 5 minutter efter samtlige at samles til gudstjeneste. I løbet af 10 minutter vare samtlige fanger, omtrent 1000 i tallet, som ønskede at påhøre højtideligheden, samlede. De placeredes 8 på hver bænk, side ved side, på 3 bænkerækker med omtrent 50 bænke i hver. De 16 afdelingsvogtere tog plads i salens sider, på ophøjede stole. Underinspektøren havde sin plads i salens ene ende og hans assistent i den anden. Under marcheringen musicerede fangeorkestret den hele tid. Dette bestod af 12—16 fanger, som spillede violin, violoncel, fløjte og horn samt piano. Det var godt instrueret, spillede med foredrag og godt sammenspil. Jeg kunde føle, musikken gik til hjertet, og stemte sindet til, hvad der skulde komme. På en tribune bagenfor kathedret ved siden af orkestret, med udsigt over salen og fangerne, vare stolerækker for civile tilhørere fra byen, til hvilke pladser der udstedtes billetter. Efter forretningen marcherede fangerne i modsat orden af den, de kom ind, med sin vogter i spidsen og under musik fra tribunen. Al kommando foregik ved tegn. Forretningen var højtidelig, og alle fanger sad rolige med korslagte arme. Jeg måtte beundre den stilhed og ro, hvormed det hele gik for sig, når jeg tog i betragtning den store fangeflok. Hver helligdags eftermiddag holdes en bøn, og hver morgen, før arbejdet begynder, en morgenbøn i forsamlingssalen med salmesang og musik fra orkestret. Hver uge uddeles regelmæssig læsestof i hver celle fra bibliotheket, som indeholder 11002 numre efter katalogen foruden skolebøger og bibler.

Blandt bøgerne ere også flere i det franske, tyske, norske og svenske sprog. Af norske bøger så jeg således flere af Jonas Lie, af svenske Runebergs og Aug. Blanche: Bilder ur verkligheten, af danske Ingemanns historiske romaner.

Hospitalet bestod af et kontor for lægen, med tilstødende apotek, en forsamlingsal for reconvalescenter og diverse sygerum. Lægen beklager, at man ved fængslet ikke har noget isoleret opholdssted for tæringspatienter, og påviser, at tæring i den senere tid angriber flere og flere fanger.

Det står nu tilbage at nævne lidt om orden og disciplin inden anstalten. I bogkatalogen er på de første blade aftrykt: regler for behandling af fanger samt lov om benådning (good time law). Reglerne indledes med følgende tirade: »Til fangen: Din opmærksomhed henledes på følgende regler, ved at iagttage og adlyde dem vil du få det godt, som fange betragtet, og sikre dig den afkortning i din straffetid, som loven stiller dig i udsigt.« — Den første regel, som er en hovedbetingelse, lyder så: »Din første pligt er ubetinget lydighed mod alle regler og bestemmelser samt ordrer af din vogter.« Den anden regel er også vigtig og lyder så: »Du må iagttage fuldstændig tavshed under dit arbejde. Ingen samtale er tilladt undtagen efter erholdt tilladelse fra den kommanderende betjent (officer in charge). Om aftenen kan du i din celle tale i en lav tone til din cellekammerat, indtil klokken ringer ni, men al samtale til medfanger er aldeles forbudt.« Blandt de øvrige regler skal omtales, at fangerne under marcheringen til og fra arbejde, til kirke etc. skulle stille sig op i den orden, som deres celler angiver, med højre hånd på formandens højre skulder samt, at al marschering skal foregå som frontmarsch, aldrig i linie eller 2 og 2 ved siden af hinanden. Vanføre fanger marschere for sig. Badning foregår en gang om ugen om sommeren og en gang hver anden uge om vinteren. Fangerne kunne holde ugeblade efter bestyrerens bestemmelse, hvis de have penge at købe for.

Loven om benådning lyder i oversættelse således:

Lov om benådning.

(Good time law).

En lov, som stiller fanger i strafanstalten i udsigt en formindskelse af deres straffetid og generhvervelse af borgerret på visse betingelser. Approberet 19 marts 1872, trådt i kraft 1 juli 1872.

§ 1. Folket i staten Illinois, repræsenteret af generalforsamlingen, gør vitterligt:

At enhver straffange, som for tiden er eller herefter bliver indsat i Illinois' strafanstalt, og som ikke har forbrudt sig mod strafanstaltens regler eller bestemmelser eller statens love, og som på en tro, ordenlig og rolig måde udfører de pligter, som pålægges ham, skal være berettiget til at erholde en afkortning i sin straffetid efter den s. 155 anførte tabel eller forholdsvis for nogen del af et år, for det tilfælde at straffetiden er mere eller mindre end et år.

§ 2. For det tilfælde en straffange skulde forse sig mod nogen af statens strafanstalts regler eller love, efter at han, som foran bestemt, har ved god opførsel fortjent afkortning i den allerede hengåede tid af hans straffetid, skal han for den første forseelse, hvis han har optjent så meget, have forbrudt to dage, for den anden forseelse 4 dage, for den tredje forseelse 8 dage, for den fjerde forseelse 16 dage og som tillæg hertil have forbrudt de dage mere end en dag, som han måtte forblive i korrektionsstraf (punishment); for flere end 4 forseelser skal bestyreren være bemyndiget til efter sit forgodtbefindende at fratage ham en del af eller hele hans optjente afkortning, men ikke mindre end foran bestemt for den fjerde forseelse. Dog skal det stå i strafanstaltens kommissionærers magt at tilbagegive en fange den tid, han måtte have forbrudt ved slet opførsel af sin optjente afkortning, hvis han har vist sig særlig skikket til at fortjene dette. (Tillægslov af 15 april 1875, trådt i kraft 1 juli 1875).

Straffetid	Afkortning (good time granted)	Samlet afkortning (total good time made)	Reduceret straffetid (time to be served if full time is made)
1. år	1 måned	1 måned	11 måneder
2. -	2 måneder	3 måneder	1 år og 9 måneder
3. -	3 —	6 —	2 - - 6 —
4. -	4 —	10 —	3 - - 2 —
5. -	5 —	1 år og 3 måneder	3 - - 9 —
6. -	6 —	1 - - 9 —	4 - - 3 —
7. -	6 —	2 - - 3 —	4 - - 9 —
8. -	6 —	2 - - 9 —	5 - - 3 —
9. -	6 —	3 - - 3 —	5 - - 9 —
10. -	6 —	3 - - 9 —	6 - - 3 —
11. -	6 —	4 - - 3 —	6 - - 9 —
12. -	6 —	4 - - 9 —	7 - - 3 —
13. -	6 —	5 - - 3 —	7 - - 9 —
14. -	6 —	5 - - 9 —	8 - - 3 —
15. -	6 —	6 - - 3 —	8 - - 9 —
16. -	6 —	6 - - 9 —	9 - - 3 —
17. -	6 —	7 - - 3 —	9 - - 9 —
18. -	6 —	7 - - 9 —	10 - - 3 —
19. -	6 —	8 - - 3 —	10 - - 9 —
20. -	6 —	8 - - 9 —	11 - - 3 —
21. -	6 —	9 - - 3 —	11 - - 9 —
22. -	6 —	9 - - 9 —	12 - - 3 —
23. -	6 —	10 - - 3 —	12 - - 9 —
24. -	6 —	10 - - 9 —	13 - - 3 —
25. -	6 —	11 - - 3 —	13 - - 9 —

§ 3. Hvis en fange ved flere domme er straffet for flere forbrydelser, skulle disse sammenlægges og ved beregningen af optjent eller forbrudt afkortning i straffetiden anses som en dom med den samlede straffetid. (Tillægslov af 3 februar 1874, trådt i kraft 1 juli 1874.)

§ 4. Bestyreren skal ved beregningen af de i strafanstalten ved lovens ikrafttræden værende fangers afkortning give fangerne denne efter rubriken »afkortning« (ikke »samlet afkortning«) for det år, eller del af et år, som er tilbage af deres straffetid på samme måde, som om loven havde været i kraft ved begyndelsen af deres straffetid.

§ 5. Guvernøren skal være berettiget til efter de gæl-

dende love at tilbagegive den fange, som har været, er eller bliver indsat i statens strafanstalt, hans fulde borgerrettigheder, selv om en sådan fange under straffetiden har forbrudt sig mod fængslets reglementer og bestemmelser. På anmodning af guvernøren skal strafanstaltens bestyrer, ved indgivelse af ansøgning om æresoprejsning, afgive erklæring om ansøgerens forhold under straffen og herunder altid udtale sig om vedkommendes kvalifikationer til at erholde borgerskab.

§ 6. Alle love, eller dele af love, som stå i strid med denne lov, ophæves herved.

Fængslets disciplinære straffebestemmelser, approberede af kommissionærerne 19 marts 1886 og indtagne i reglementet for underinspektøren, lyde så:

§ 19. Underinspektøren skal efter bestyrerens ordre undersøge alle rapporter om begåede forseelser blandt fangerne og bestemmer, hvad der i anledning af disse bør foretages. Ved undersøgelsen skal underinspektøren så omhyggeligt som muligt søge at få den rene og fulde sandhed i ethvert tilfælde frem. Ved valget af straffebestemmelse skal han tage i betragtning angældendes alder, tidligere opførsel, tilstand og naturlige disposition, såvidt det er ham muligt, og specielt skal han søge at undgå udseende af nogensomhelst personlig hevn-gerrighed selv under stor ophidselse, på samme tid som han uden grusomhed må være tilstrækkelig stræng for at sikre sig det forønskede resultat. Han skal daglig afgive en skriftlig rapport til bestyreren om de til ham anmeldte fanger, forseelsens beskaffenhed og hvilken afstraffelse han har anvendt.

§ 20. De eneste disciplinære straffe, som ere tilladte i dette fængsel, ere:

1. Berøvelse af en eller alle af fangens privilegerede billetter*).

*) Ved indkomsten erholder fangen 3 billetter, der tilsige ham, den ene: ret til at erholde tobak en gang om ugen, den anden: til-

2. Ensomt fængsel med indskrænkning af kosten til vand og brød.
3. Opbinding af fangens hænder i brysthøjde til jerngitterdøren.

Korporlig straf af enhver sort er forbudt i statuterne. — Selv den mindste forseelse, som gøres af ond villie eller skødesløshed eller kådhed, bliver straffet med strænghed, og straffen dikteres uden på forhånd at angive noget bestemt dagantal. Straffen: vand og brød gives uden tillæg af salt og uden mellemfrist dage, om tiden i straffecellen overskrider 5 dage, og dagantallet er ubegrænset, men fangens helbreds-tilstand kontrolleres af lægen. Opbinding af hænderne i brysthøjde til jerngitterdøren i cellen benyttes i regelen kun i tilfælde af, at dovenskab er grunden til den disciplinære straf, eller af andre skærpende omstændigheder, og sædvanlig kun under arbejdstiden eller for en kortere tid af dagen.

Korrektionscellerne ere store høje og lyse rum med vinduer så højt anbragte, at fangen ikke kan nå op til dem, de ere 17 fod lange, 7 fod brede og $12\frac{1}{2}$ fod høje, intet løst bohaved, gulvet cementeret og væggene af huggen sten. Om natten får fangen ind et træbrædt, uden hovedpude, og sengklæder at ligge på.

På et gennemsnitlig antal af 1460 fanger i tiden fra 1 oktbr. 1886 til 30 septbr. 1887 er anvendt 141 afstraffelser med et tab af tilsammen $1573\frac{1}{4}$ dags arbejde, og på et gennemsnitlig antal af 1321 fanger i tiden fra 1 oktbr. 1887 til 30 septbr. 1888 er anvendt 99 afstraffelser med et tab af $1119\frac{1}{2}$ dags arbejde. I de nævnte tidsrum ere 160 fanger straffede 1 gang, 26 fanger 2 gange, 2 fanger 3 gange, 4 fanger 4 gange og 1 fange 6 gange. Det vil ses, at det gennemsnitlige ophold i straffecellen for fanger har været lidt over 11 dage, en ganske effektiv korrektion, når hensyn tages ikke alene til den i og for sig strænge korrektionsstraf, men også til

ladelse til at skrive brev hver 5 uge, og den tredje: tilladelse til samtale med venner hver 8 uge.

følgerne efter loven om benådning. Der er lagt en overordenlig stor magt i bestyrerens hånd, og fangen ved dette på samme tid, som han også forstår, at han ved udvist flid og god opførsel kan vinde betydelig afkortning i straffetiden og ofte rigelige overarbejdspenge.

Blandt bestemmelserne om betjentenes pligter i almindelighed skal fremhæves § 16: »Disciplin er det første og højeste hensyn i et fængsel og må blive håndhævet med tilsidesættelse af alt andet. Men den betjent (officer), som håndhæver den med det mindste antal straffe, fortjener den største anbefaling.« Der lå en ro, alvor og bestemthed i betjentenes optræden og færden mellem fangerne på samme tid, som der var et vist militært sving over dem alle både fanger og betjente, hvilket strax tildrog sig min opmærksomhed.

Fængslets bevogtning påhviler om dagen de på voldene marcherende 8 bevæbnede vogtere og om natten kaptejnen for nattevagten med assistance for hver fløj af en vogter, som går om på tøjsko, en do. i strafeccellerne, en i hospitalet og en natbrandvagt i gården. Vagterne på voldene inddrages, når fangerne ere lukkede ind i cellehusene og fangetallet efterregnet.

Et par gange overværede jeg fra en platform, indrettet for tilskuere, i cellehuset fangernes marcheren ind efter endt arbejde afdelingsvis. På et par borde ved indgangen var placeret kopper med the, et par fanger stode med brødstabler ved siden. Fangen bar sit bækket i den ene hånd, fik en kop the og så mange skiver brød, han vilde, i den anden, gik op ad trapperne og blev stående udenfor sin celledør. Der var ingen famlen, enhver vidste sin plads, uagtet der var en myldren af fange på fange. Sidst kom vogteren, drejede på en vev, anbragt i enden af hver etage, og alle 50 celledøre åbnede sig på en gang. (Man har tildels den samme mekanisme på boxedørene i vore fællesfængsler). I næste øjeblik vare alle fanger forsvundne for tilskuerne og dørene lukkede, hvorefter de dobbeltlåsedes af vogterne med cellenøglen. På hver side af ydervæggene

indsider var i højde mellem etage 2 og 3 anbragt en liden platform med gelænder i form af en prædikestol, som kort før fangernes indkomst blev besat af en vogter. Der medgik et kvarter, før alle fanger vare bespiste og indelukkede.

Jeg glemte under afsnittet om arbejdsdriften at berette om fangernes overarbejdspenge. Det beløb, en fange kan fortjene ved overarbejde, afhænger selvfølgelig affangens egen dygtighed samt af vedkommende kontraktørs liberalitet. Det er altså ikke fængslet, som bærer udgiften, men kontraktøren, og ikke alle kontraktører tillade overarbejde. Hver fange gives en vis mængde arbejde, som han skal udføre, og hvis kontraktøren i det hele taget betaler for overarbejde, erholder fangen betaling for, hvad han arbejder mere end det bestemte kvantum efter en fastsat skala for overarbejde, hvilken ligesåvel som det fastsatte kvantum arbejde må blive approberet af bestyreren. Der er således fanger, som ved sit overarbejde fortjene fra 10 til 15 doll. = 37,30 kr. til 55,95 kr. om måneden eller endog mere.

Ved en fanges løsladelse erholder han foruden sine overarbejdspenge, hvormeget disse end måtte beløbe sig til, 10,00 doll. = 37,30 kr. i rede penge, en fuldstændig ny klædning samt rejsepenge til hjemstedet inden statens grænser og det er praxis at lade den fange, som ønsker at rejse til et sted nærmere fængslet end hjemstedet, erholde differencen i rede penge.

Sluttelig skal jeg nævne, at utilladelig samtale mellem fangerne ved bankning i væg, køjekroge, gasledning eller rør (telegrafering), som er en meget yndet sport hos cellerfangerne hjemme og volder mange afstraffelser, her efter sigende er lidet brugt, men man kender til det, og især er det gasrørene, der benyttes som ledere af lyden; det har imidlertid aldrig forvoldt nogen besvær eller ubehagelighed.

Endelig bemærkes, at de fleste fællesstrafanstalter i de Forenede Stater ere indrettede og anordnede omtrent på lignende måde som den her beskrevne strafanstalt for Illinois.

Chicago, marts 1890.

F. Maltbe.

Blandet indhold.

Danmark. Københavns politi i 1888. Ifølge beretningen for året har antallet af de af det udøvende politi anholdte været 14937 mod 16071 og 15223 de to foregående år og af anholdte for forbrydelser 1954 mod 1789 i 1887. Samtlige forbrydelser, som ved anmeldelse eller opdagelse kom til politiets kundskab, udgjorde 6560 mod 6375 og 5754 de to foregående år. Forbrydelser mod ejendomsretten var 5709 mod 5614 og 5764, tyverier 4844 mod 4882 og 4077. Af disse sidste have 72,0 pct. mod 68,9 pct. i foregående år angået genstande af ikke over 10 kr. værdi. Forbrydelser mod sædeligheden udgjorde 422 mod 428 og mod person 200 mod 171.

Børn under 15 år, som for forbrydelser eller forseelser have været under tiltale, udgjorde 342 mod 412 i 1887.

Anholdte for drukkenskab blev 5514 mod 6127 og 5736 i de to foregående år.

Arrestanternes antal var 7545 mod 7062 i 1887 og det daglige gennemsnitstal 276,7 mod 272,2; det højeste antal 392. Arrestdagens antal var 100992, hvoraf c. 30 pct. er tilbragt i celle. Isoleringsprincippet er kun gennemført fuldstændigt ligeoverfor 495 individer.

Horsens Fængselsselskab har ifølge beretningerne for 1887—88 og 1888—89 understøttet henholdsvis 65 og 108, iblandt disse første gang 27 og 46 løsladte. Selskabets medlemsbidrag er for 1887—88 opført med 2887 kr., medens det det følgende år er gået ned til 2355 kr. Til understøttelser er anvendt henholdsvis kr. 4337 og 2063. Selskabet ejede ved regnskabsårets afslutning kr. 23139,15 foruden kassebeholdningen. I de her nævnte beretninger har fængselspræsten Hr. HAFSTRØM fortsat sine i tidligere beretninger begyndte meddelelser og betragtninger om fanger, deres indre og ydre forhold og tilstande.

Norge. Throndhjems Fængselsselskab har i 1888—89 understøttet 87 løsladte, deraf 31 fra distriktsfængslerne. Udgifterne til understøttelserne have beløbet sig til kr. 1193,06, deraf til de fra distriktsfængsler løsladte kr. 296,08. Understøttelserne have væsentligst bestået i værktøj og klæder, dog også i bidrag til husleje og mad, enkelte gange til rejseudgifter. Selskabet har 132 bidragydende medlemmer. Årsindtægten var kr. 4332,49.

De hjemløse og forsømte børn.

(Nedskrevet efter hukommelsen fra skolemødet i København,
august 1890.)

Det er de hjemløse og forsømte børns sag, jeg her skal bringe paa bane. Det hverv at tale om de hjemløse børn har jeg fået af »Dansk Skoleforening« — det at føje de forsømte børns sag dertil har jeg fået fra mig selv, dels fordi den ligger mig personlig nærmere end de fleste andre, dels fordi begge dele for mig ere en og samme sag under to forskellige navne, og dels endelig, fordi jeg just med hensyn til de sidstnævnte har noget på hjertet, som jeg gerne vilde vinde Dem for, om jeg kunde.

De hjemløse børn! Hvor ligger der ikke allerede i det navn en verden af savn og trang? Tænk paa dit barndomshjem, du, som havde det kærligt og godt, husk på alt, hvad det var dig og er dig endnu i dette øjeblik. Det gav dig ly og læ, føde og klæder, og det var dog det mindste af, hvad det gav dig. Det fredede stille om alt det gode i din sjæl, det kaldte hemmeligt på alle spirende kræfter og evner i din natur, lokkede dem frem i leg og alvor og fik dem til at folde sig ud. Det vågede over dig, når din lille fod gled ud på slibrige veje, og greb dig i armen og trak dig kraftigt tilbage derfra. Hvad vilde du have været, hvor tidt vilde du have snublet, og hvor vidt vilde du være kommen, hvis du ikke havde haft et sådant hjem? Og endnu

i dette øjeblik — hvem du så er, og hvad du end har nået — er ikke erindringen om dit barndomshjem en levende kilde inden i dig til noget af det bedste i dit liv og en styrke, bedre end rigdom og ære, mod alt, hvad der er ondt?

Det hjemløse barn har ikke noget af alt dette. Det har ikke noget hjem, fordi forældrene ere borte, har måske aldrig haft det, fordi det aldrig kendte dem; eller det har et hjem, som er værre end intet hjem. Der er ingen til at pleje det gode i det, ingen til at kalde evnerne frem og udvikle dem, nok til at lokke ud på darlige veje og kun såre lidt til at holde tilbage derfra i kærlighed. Nu vel, møder De et sådant barn, så tænk på Deres eget hjem og føl, hvad savn der er faldet i et hjemløst barns lod, i hvilken usigelig fattigdom det går livet imøde, og hvor det trænger til, at nogen vil række det en kærlig hånd. Og ræk det så Deres hånd. Spørg ikke, om andre ere nærmere til det, om samfundet måske først og fremmest burde tage sig af det, men sig trøstig: Det er en lille broder eller søster, som Vorherre sender mig og netop mig, for at jeg skal hjælpe det lidt, og derfor rækker jeg det nu min hånd og prøver på at bøde på dets savn, lidt eller meget, som jeg kan. Gør det, så skal De se, hvor der kommer væxt og styrke i arbejdet for de hjemløse børn, om De også synes, at Deres magt og evne er aldrig så ringe. For sådan begynder enhver god sag. Aldrig i verden begyndte den ovenfra, fra samfundet, men nedefra, fra de enkelte, som fik øje og hjerte for den, villie til at tage fat på den. Så kommer der flere og flere med, alle til sidst. Det er det personlige, der må lægge livskraften i en sag, og så voxer den.

Men dersom man så vil sige, at det er dog målet at få samfundet med i sin helhed, så er det naturligvis rigtigt. Det er en selvfølge, at skal man nå noget, der forslår, så må samfundet tage sig af børnene ganske anderledes end hidtil. Samfundet skylder for det første børnene det, for er der nogen, der har krav på et — jeg vil ikke engang

sige kristeligt, men virkelig menneskeligt samfunds omsorg — så må det vel være dem, der helt og holdent uden egen skyld stå som hjælpeløse. Og arbejdet er for stort og omfangsrigt til, at det i længden kan bæres af de enkelte alene, om det end aldrig så meget er dem, der må sætte det i gang. Derfor må samfundet med for børnenes skyld, men ikke mindre for sin egen skyld. Det trænger til de hjemløse børn, som de trænge til det.

Samfundet trænger i vore dage til ny kræfter, friskt blod i sine årer. Hvad enten man ser mørkt på det og kalder det blaseret og træt, sygt af den overhåndtagende nydelsessyge, eller man ser lyst på det og mener, det har ny og store opgaver at løse — og der kan vel være lidt sandhed i begge dele — så står det fast, at samfundet trænger til kræfter. Men i hele denne store skare af hjemløse børn, der ere spredte over land og by og vandre over alle veje og stier, ligger der gemt en sum af ubrugte kræfter. Dem har samfundet ikke råd til at undvære, og just fordi de ere ubrugte og have ligget brak, kan det vel hælde sig, at der følger med dem en friskhed og umiddelbarhed, som gør, at samfundet trænger dobbelt til dem. Det er som i det gamle, noksom bekendte æventyr om kongen, der var syg og kunde ikke blive rask, førend han fik en skjorte på, som en fuldkommen lykkelig havde båret. Kongen er samfundet, det har sygdom nok i kroppen, og skjorten, det må få at bære for at komme sig, er just den umiddelbare friskhed og frejdighed, der kan gribe lykken i det, som ligger lige for hånden, og jager sig ikke træt og marvløs efter den i det fjærne. Og endelig fandt kongens sendebud den eneste lykkelige, knøsen, der sad i pjalter på et gærde og vogtede sine svin, og sang sine viser af fuld hals og knaldede med sin pisk dertil, men — så havde han ingen skjorte. Og kongen var syg, og kongen blev syg. Hvad er nu moralen i den historie? Ja, der kan være forskellige og noget i dem allesammen, men den almindeligst antagne er vel den, at det er lykkeligst ingen skjorte

at have. For vel er den et nyttigt og behageligt klædningsstykke, men den fører også sine besværligheder og sine bekostninger med sig: engang imellem må den vaskes, engang imellem lappes, engang imellem kasseres og en ny anskaffes o. s. v. Det er man fri for, når man ingen har, og derfor er det lykkeligst hverken at have eller savne den. Den samme slutning kan gøres om ethvert andet klædningsstykke, så at det tilsidst bliver toppunktet af lykke at gå nøgen som negerne i det mørke fastland. Det er Diogenes's lykkelære, og den har naturligvis sin berettigelse. Den er også ligeoverfor knøsen i pjalter nem og bekvem for folk, der fik mange klæder, for den fører ganske naturligt til at sige: han er lykkelig, just i sin nøgenhed, og jeg skal vel vogte mig for at forstyrre hans lykke ved at belemre ham med klæder. Men der kommer tilfælde, hvor den moral ikke holder stik, f. ex., når kongen behøver den skjorte, som samme lykkelige ikke har. Derfor har jeg fået det indtryk, at der mangler noget i den historie. Slutningen må ved et eller andet uheld være bleven borte, og moralen ligger i slutningen. Den må omtrent have lydt som så, at da kongens sendebud kom tilbage og fortalte, hvordan det var gået, så kom der sorg over det hele hof. Og sorgen greb dronningen og alle hofdamerne, så de strax satte sig ned og gav sig til at sy skjorter af alle livsens kræfter. Men da de vare færdige, løb alle hofkavaliererne ud over det ganske land og fik ubeskrivelig travlt med at opsøge de lykkelige knøse, der sad rundt om på gærderne og sang, og give dem skjorterne på, for at den ulykke dog aldrig mere skulde passere, at kongen behøvede deres skjorte og de havde ingen. Og hverken hofdamerne eller hofkavaliererne gjorde det af ophøjethed alene, men også fordi de forstod, at det var deres egen sag, det gjaldt, så godt som knøsene.

Det må være historiens slutning, og så ville vi sige til samfundet: »Tilegn dig moralen! Der ligger friske kræfter gemt i de hjemløse børns skare. Gør dem til dine, fred

om dem med kærlighed, plej dem med omhu, og vær ikke bange for at bringe en smule ofre derfor! Gør det for de arme smås skyld, fordi de trænge dertil, men gør det lige så fuldt for din egen skyld, for du er sandelig ikke tjent med at undvære den sum af kræfter, der ligger gemt i dem. Men allermindst er du tjent med, at de vende sig imod dig, og det kan så let, så let hænde, hvis du ikke gør dem til dine gennem lidt kærlighed og opofrelse!»

Men er der da ikke også i vore dage en almindeligere erkendelse af samfundets pligt overfor disse børn end tidligere. Jo, det skal villigt indrømmes. Det hører til de lyse punkter i vor tids udvikling, at den i langt højere grad end før har fået både øje og hjerte åbnede for de små i samfundet, og naturligvis først og fremmest for de mindste blandt de små. En række af kvinder og mænd har sat deres liv ind på arbejdet for dem, først få, siden flere og flere, og det er allerede et stort antal børn, de have hjulpet og opdraget til gode mennesker. Men også kommunerne — det skal siges med tak og påskønnelse — se med andre øjne på den sag nu end for få år siden. Det er ikke mere end omtrent 30 år siden, at licitationsprincippet endnu var i fuldt flor. For et spædt barn betaltes der i reglen 50 kroner, og eftersom barnet blev ældre, tog plejelønnen efterhånden af til mellem 25 kroner og ingenting. Det var prisen, og den, der vilde tage mod barnet for den betaling, fik det, men det er en selvfølge, at der måtte bødes på betalingen ved at slå kapital af det på andre måder. Det var ikke så overmåde sjældent, at fattiglemmer tog et barn i pleje og brugte det til at tigge for sig, andre lejede det ud til vogtertjeneste o. s. v. At der ikke blot hist og her, men også hyppigt udviklede sig et skævt forhold mellem plejeforældrene og plejebørnene er en anden sag — som bekendt kommer der sjelden eller aldrig ud af et dårligt forhold alt det onde, som der kunde komme — men princippet bliver derfor lige slet. Det kunde ikke andet end give de arme børn en følelse af, at de vare dumpede ind i

et samfund, der med så få omstændigheder og så lidt besvær som muligt skilte sig af med dem, og det kunde visselig ikke bringe dem til at føle sig knyttede dertil. I den tid, der siden er gået, er der sket en stor forandring til det bedre heri. Der er langt tilbage til det mål, der skal og bør tilstræbes, og de fleste steder kniber det med offervilligheden, men en mængde kommuner sørger samvittighedsfuldt for de børn, som ere dem betroede, og jeg tror, at så godt som i dem alle er ånden egenlig redebon, omend kødet lidt er en del skrøbeligt. Til Holstejnsmunde kommer der stadig sognerådsmedlemmer fra landets forskellige egne, og det er altid med varm deltagelse og kærlig forståelse, de tale om sådanne børn og deres vilkår. Den samme deltagelse viser sig klart nok i de senere års lovgivningsarbejde, f. ex. i lovene angående børns anvendelse til fabriksarbejde, tilsyn med plejebørn, underholdningsbidrag til børn, fødte udenfor ægteskab o. s. v.

Endnu stå vi langt tilbage med hensyn til omsorgen for de hjemløse børn. Man kan finde dem i landets fattiggårde side om side med vagabonder og dårlige subjekter. hist og her kan man træffe dem under forhold, der åbne vejen for dem til alle slags dårligheder, og havde man statistiske oplysninger, hvad man destoværre ikke har, så er jeg vis på, at man skulde finde det klareste bevis for, hvormeget der endnu mangler i den kendsgerning, at det er de hjemløse børn, der levere det overvejende kontingent til de børneforbrydelser, hvis tal stiger år for år. Men lige så klart dette bør stå for os og mande os op til alvorligt arbejde for den sag, lige så ubetinget skal det erkendes, at der allerede er gjort et ikke ubetydeligt skridt fremad. Det er til det skridt, arbejdet også fremdeles må knytte sig, og det er i samme spor, det må gå videre.

Og hvad er så det for et spor? Hvad har været den egenlige drivkraft i udviklingen hidtil? Jeg tager ikke fejl ved at sige, at det er børnehjemstanken og arbejdet for den, man væsenlig skylder, hvad der hidtil er vundet. Det

var enkelte, mest ubemidlede mennesker, der først fik øje for disse børns nød og en villie, som ikke lod sig skræmme af hindringer, til at komme dem til hjælp. De havde ikke magt og myndighed til at virke på autoriteterne, og deres røst kunde ikke trænge ud eller stemme vide kredse for det, de ønskede at kæmpe for, dertil havde den ikke samfundsvægt nok. Det, der lå nærmest for dem, var at søge bistand hos dem, hvis øre det kunde lykkes dem at nå, og rejse hjem, hvor de samlede så mange af de hjemløse børn, som de kunde rumme, og gav dem, så godt de kunde, hvad de trængte til. Det var den naturlige vej, og den valgte de. Det første sted, hvor den egenlige børnehjemstanke kom frem, var Holstejsminde. Da lehnsgreve Holstejn-Holstejnborg og Anders Stephansen begyndte det, udtalte de som dets bestemmelse, at det skulde være »et hjem for de børn, hvis skæbne negtede dem et familieforhold, hvori de kunde gøre erfaring om det bånd, som kristelig kærlighed knytter mellem forældre og børn«. Det er et børnehjems opgave, klart og bestemt udtrykt. Men tiden derfor var endnu ikke kommen. Holstejsminde blev tvunget ind på en noget anden opgave, som jeg siden skal komme til, og der gik mange år, førend børnehjemsbevægelsen rigtig kunde slå rod og sætte skud. Det skete først efter krigen i 1864, den krig, der bragte os så tung en sorg og dog er bleven udgangspunktet for en række velsignelsesrige bestræbelser i forskellige retninger. Fra den tid begyndte børnehjemmene at voxer op, først, som naturligt var, i København, derefter på Fyn, og så i bestandig større kredse ud over hele landet, indtil der nu i Danmark findes mellem 60 og 70 børnehjem. Det er et stort antal børn, der i disse hjem er voxet op og daglig voxer op igennem en fredelig og lykkelig barndom til at føle sig både som Guds børn og som børn af det samfund, de ere fødte i. Men det er sandelig af ikke mindre betydning, at der just gennem disse børnehjem og deres arbejde er vakt en almindelig interesse og deltagelse for de hjemløse børn i det hele

taget og en dybere forståelse af, hvad samfundet skylder dem. Der ligger en stor magt i kærlighedens eksempel, og det er et vidnesbyrd, som jeg ikke frygter for at aflægge, at der i børnehjemmene er arbejdet med en opofrende kærlighed, som, næst Gud, har bidraget mere end noget andet til at fremkalde det fremskridt i omsorgen for de hjemløse børn, som vitterlig er gjort.

Og vil man så arbejde for yderligere fremskridt, og dem trænger man jo ikke mindre til, så ligger det nær at slutte, at man gør bedst i at gå frem i samme spor, som hidtil har ført så godt mod målet. Men nu rejser der sig stemmer, som sige, at det er ikke rigtigt. De påstå, at vil man tjene de hjemløse børns sag, så må man ikke længere kæmpe for børnehjemmene eller i det mindste kun gøre det som for et led af underordnet betydning i arbejdet i det hele taget. De synes næsten at ville sige, at hele bevægelsen lige fra begyndelsen er kommen ind på et fejlspor, og at det gælder om hurtigst muligt at få den drejet ud derfra. Anbringelsen i private plejehjem, almindelige familier, hedder det, er ubetinget den bedste, fordi det er den, der kommer det naturlige nærmest, og arbejdet bør derfor gå ud på at danne foreninger, der kunne opsøge og anvise sådanne gode plejehjem. Ophobningen af børn i børnehjem, selv om disse indskrænkes til 12 à 20 børn, fjærner sig derimod for stærkt fra familieforholdene til at være en sund og god anbringelse og bør derfor kun bruges som nødhjælp.

Sådan lyder omtrent protesten mod børnehjemsbevægelsen, og jeg for mit vedkommende vil strax sige, at jeg anser det både for godt og gavnligt, at den er kommen frem. Når man har begyndt at arbejde for en sag på en vis bestemt måde, kommer der let ensidighed ind i arbejdet, og det kan godt være, at der har været lidt af den også i børnehjemsbevægelsen. Det er troligt nok, at vi, som svor til dens fane, have været lidt for tilbøjelige til at mene, at et barns anbringelse i et børnehjem var det ene

saliggørende, lidt for tilbøjelige til at springe hjemmene over — derfor er det godt, at protesten lyder med.

Det er indlysende og vil næppe blive bestridt af nogen eneste blandt børnehjemmenes venner, at når en privat familie, der virkelig er skikkaet til at opdrage, modtager et hjemløst barn, så er det den anbringelse, der kommer de forhold, som livet selv former, nærmest, og den har fortrin så store, at de kunne opveje adskillige mangler i andre henseender. Det, som et hjemløst barn først trænger til at få, er den fader og moder, det ikke har. Og dem kunne de gode plejehjem lettere give barnet, end børnehjemmene ere i stand til. På Holstejsminde er det netop en af de ting, der stadig gøre os lidt ondt, at vi med vor bedste villie ikke ere i stand til at knytte børnene til os med synderligt af den inderlighed, der er i forholdet mellem forældre og børn. Til de fattige plejhjems ære — og det er jo for det meste i fattige hjem, børnenes anbringes — skal det siges, at der i de fleste tilfælde udvikler sig mellem plejeforældrene og børnene et forhold, der nærmer sig kønt til det naturlige forældre- og barneforhold. Vi modtage stadig børn fra plejehjem, og lidt efter lidt kunne børnene fatte tillid til os, også komme til at holde af os, håber jeg, men de blive ved at kalde de gamle plejeforældre for fader og moder. Noget ligger det vel nok i den tilbøjelighed, alle mennesker har til at sætte pris på, hvad de have mistet, og på Holstejsminde er der desuden særlige omstændigheder, som gøre, at et sådant forhold vanskeligere udvikler sig. Jeg ved også, at det i andre børnehjem nåes i en ganske anden grad end hos os, men det er dog klart, at i et hjem, hvor en mand og en hustru har et enkelt plejebarn, kunne de lettere blive fader og moder for dem end i et børnehjem, hvor der er en flok. Når f. ex. min hustru og jeg have henimod halvandet hundrede børn for os, så få de let en fornemmelse af, at skal den smule moder- og faderkærlighed, vi have at byde, deles i så mange dele, så bliver stumpen til hver enkelt lovlig lille. Sødskendeforholdet, der ligeledes

spiller så stor en rolle ved opdragelsen, gælder det samme om: det udvikler sig lettere og naturligere i en lille familie end blandt en større flok. Det er altsammen fortrin, der ikke let kunne vurderes for højt, og derfor gentager jeg, at hvor der virkelig findes hjem, der magte opdragelsens opgave, der er børnenes anbringelse den bedste og vil sagtens altid blive den almindeligste.

Men derfor vil der ikke være mindre brug for børnehjemmene, det bliver ikke mindre nødvendigt at arbejde på at støtte de bestående og få ny i gang, og det vil være det arbejde, og ikke det for de private plejehjem, hvorpå det vil bero, om arbejdet for de hjemløse børns bedre anbringelse fremdeles vil have fremgang eller ikke.

Der er for det første en mængde børn, som slet ikke egne sig til anbringelse i plejehjem. børn, som kræve særlige hensyn og en egen behandling. Der er f. ex. børn af særlig vanskelig natur, børn, der ere sygelige uden dog at behøve optagelse på sygehuse, ringe begavede børn, som dog ikke egne sig for abnormanstalter o. s. v. Der er flere af den slags børn, end man almindelig tænker sig, og det skal være et ualmindeligt plejehjem, der er skikkaet til at modtage og opdrage dem. De høre hjemme på steder, hvor opgaven særlig er at tage sig af børnene og behandle hvert enkelt på den måde, som passer for det. Dernæst er der børn, der begynde at skeje lidt ud. I sådanne tilfælde viser det sig klarest, hvor langt forældrekærligheden overfor plejebørnene, også i gode plejehjem, dog står tilbage for den naturlige. De, som selv have børn, ved, at falder et af vore børn, så tager vi det i armene og trykker det fastere til os: vi slipper det ikke for nogen pris. Men overfor et plejebarn hedder det for det meste: »Det er et vanskeligt barn, og vi tør ikke beholde det. Det vilde være et ansvar, som vi ikke tør bære.« Barnet bliver anbragt i et nyt plejehjem, hvor man i forvejen er på det rene med, at man kan vente sig allehånde af det og modtager det, med mistænksomhed. Barnet mærker det, de slette instinkter i det

— dem have vi alle — vækkes og næres derved, de ny plejeforældre blive ligeledes bange for ansvaret, og lidt efter lidt går det fra plejehjem til plejehjem, fra fald til fald og kommer både i sine egne og andres øjne til at stå som en fordærvet lille person — tilsidst ender det måske virkelig med at blive det. Vi, som stadig modtage sådanne børn, have en rig erfaring i den henseende. Der kom f. ex. et barn, som i 7—8 års alderen havde været anbragt i pleje hos en gårdmandsfamilie. En dag blev det fundet legende med svovlstikker ved en halmstak. Havde det været gårdens eget barn, så havde man sat et forskrækket ansigt op, forklaret barnet, hvilken fortræd det kunde gøre sig selv og andre ved den leg, og derefter stolet på, at det aldrig vilde gøre sådant noget mere. Men i dette tilfælde var det klart, at barnet pønsede på at stikke ild i stakken og brænde gården af, og det blev øjeblikkelig bragt tilbage til hjemstedet og anbragt påny. Der vidste man, at det var et barn, der havde tilbøjelighed til at brænde gårde af og måtte passes på, og det gjorde man. Men jo mere man passede på det, des mere skjult og mistænkeligt blev dets væsen og udseende, og tilsidst begyndte det at smårapse. Kort sagt, det gik som allerede beskrevet — barnet kom mere og mere i miskredit, blev selv mindre og mindre godt, og så blev det sendt til os. Man kunde ikke skåne det længer, for naturligvis betragtede man det som en hård straf for drengen — det var nemlig en dreng — at komme til Holstejnsminde istedenfor at kunne gå roligt og rart derhjemme og blive ugleset. Nu har han været hos os i et par år og er en flink og kvik dreng, som vi allesammen synes godt om og håbe det bedste af. Jeg har dvælet så længe ved dette punkt, fordi det står mig klart, at det i sådanne tilfælde — og de ere ikke sjeldne — næsten altid vil være synd at anbringe børnene i ny plejehjem istedenfor i børnehjem, hvor man i deres fejltrin ikke ser noget mere eller værre end i børns fejltrin i almindelighed, og hvor mistænksomheden ikke kommer dem i møde.

Men den væsenligste og mest afgørende grund for, at der ikke bør arbejdes mindre ihærdigt for børnehjem nu end før, om end anbringelsen i gode plejehjem aldrig så meget må anses for den i og for sig bedste, er den, at disse gode plejehjem sikkert langt fra findes i tilstrækkeligt antal. Jeg tænker dermed slet ikke på de ligefrem samvittighedsløse plejehjem, dem er der næppe så synderlig mange af nuomstunder — jeg tænker kun på plejehjemmene, som de i almindelighed findes. Jeg har ganske vist hørt f. ex. præster udtale, at der i deres sogn var flere upåklagelige plejehjem end børn at anbringe, men jeg har nu i sommer været en del omkring i landet, har alle vegne spurgt om, hvor mange hjem der i sognet man nu egenlig med fuld sikkerhed turde anbefale som gode plejehjem, og bestandig fået til svar, at der var et eller to, somme tider slet intet. Når man rigtig ser sig for, reduceres tallet altså stærkt. Og det er i og for sig ganske naturligt. De bedste plejehjem ere i regelen de fattige. I de mere velhavende er det sjældnere, at plejebarnet optages så ubetinget i familien som i de fattige, og det er netop hovedpunktet i et privat plejehjem. Men så er der andre mangler, som de fattige hjem med deres bedste villie kun meget ufuldstændigt kunne afhjælpe. Det at opdrage et barn er ikke en sag, der kommer af sig selv, det kræver både tid og forståelse, og begge dele skorter det på. Plejeforældrene ere folk, som må arbejde hårdt og uafbrudt for at skaffe det nødvendige til opholdet, og den betaling, kommunen giver for sine plejebørn, skal sandelig ikke gøre det mindre nødvendigt. Det er snarere en ny byrde, der lægges på dem, om de aldrig så meget oprindelig tog et barn, fordi de troede at kunne få en lille indtægt deraf. Både manden og konen må som oftest gå på arbejde dagen igennem, og imidlertid må barnet opdrage sig selv eller, hvis det er ældre, trække rundt med en ko på en grøstekant — det er der heller ikke synderlig opdragelse i. Til den have plejeforældrene ikke tid, og mange gange forstå de det heller

ikke, navnlig når der i barnets natur er noget særligt, som enten skal betvinges eller udvikles. Og når i vore dage fordringsfuldhed, sanselige begæringer, fornegtelse af, og ikke sjelden spot med det, der burde være ethvert menneske helligt, er så stærkt oppe alle vegne, så er der ikke megen sandsynlighed for, at barnet vil blive kraftigt værnet derimod i de fleste plejehjem, der selv have vænnet sig til denne luft, så de ikke længere stødes synderlig af den. Og siger man så, at plejebørnene i så fald dele kår med sådanne forældres egne børn og kunne derfor ikke forlange at få det bedre end dem, så svarer jeg dertil: jo, det kunne de visselig! Hvem har sagt, at de hjemløse børn ere betroede samfundet, for at det skal anbringe dem under de knappeste ydre vilkår, det kan finde, og så sige, at det fuldt og helt har opfyldt sin pligt imod dem? Og er der ikke allerede deri, at disse børn ikke have deres eget hjem og deres egne forældre, så stort et savn, at der nok kan være grund til at prøve på at bøde lidt derpå ved at skaffe dem så blide kår i andre henseender, som man kan. Nej, den tale gælder sandelig ikke. Gud deler kårerne ud til forældrene og deres børn, som ham synes bedst, og så er det bedst, men menneskene skulle ikke vælge de ringeste ud for de hjemløse børn og så sige: »De kunne ikke forlange det bedre, for der er andre børn, der have det lige så trangt».

Dette skal på ingen måde være sagt for at nedsætte de fattige plejehjem, dertil har jeg for godt lært at kende og vurdere den trofasthed og kærlighed, der i en mængde tilfælde udvikler sig i dem. Men det er mangler, der næsten uundgåelig må klæbe ved dem, som forholdene ere, og jeg har kun mindet om dem for at forklare, hvorfor jeg anser det for en misforståelse, at man i fremtidens arbejde for de hjemløse børn skal vende sig bort fra børnehjemmene og udelukkende eller dog i første række søge plejehjem. Jeg sætter, som sagt, de gode blandt disse højt, men når man taler, som om det, hvorom det gælder, er at opsøge og påvise tilstrækkelig mange gode plejehjem, så tager

man fejl, for der findes ikke tilstrækkelig mange af dem. De må først dannes, og det er min fulde overbevisning, at det sker simplest og bedst netop gennem arbejdet for børnehjemssagen. Jeg vil søge at godtgøre det med et par ord.

Hvad det først gælder om, er at få kommunerne til at give en højere og mere rimelig plejeløn for deres børn. Man har så tidt — og altfor tidt, synes mig — som en bebrejdelse mod de fattige hjem udtalt, at de tage børnene for fordelens skyld — som en slags sparegris, har man kaldt det, der dag for dag samler ind for tilsidst engang at give en samlet skilling. Jeg forstår ikke, at der egenlig er noget at dadle deri. Når en velstillet familie tager en pensionær, så er det dog vel også for at have lidt indtægt af ham? Og skulde en fattig familie da ikke have lov til det samme? Det er der sandelig ikke noget i, når ellers hjemmet bliver for barnet, hvad det bør blive, men fejlen er netop, at plejeforældrene med den betaling, der nu almindelig gives, er den end højere end før, istedenfor en indtægt snarere få en byrde. En stor del af dem mærker det snart, men har imidlertid fået barnet kært og vil alligevel ikke give slip på det, og det tjener netop de fattige hjem til ære. Men, svares der, når man har hjem nok til den betaling, der gives, så er det en selvfølge, at man ikke selv byder mere. Nej, det gør man ikke, men det skulde man gøre, for i den betragtning ligger netop endnu en slem rest af licitationsprincippet gemt, og det er i og for sig uanstændigt, at en kommune mere eller mindre lægger sin egen byrde på de fattige hjemms skuldre. Et barn bør ikke sættes ud til den pris, man kan slippe af med det for, men der bør sættes en bestemt, tilstrækkelig betaling. Så kan man først for alvor begynde at vælge de bedste mellem de hjem, der tilbyde sig, så kan man begynde at stille fordringer til dem, og så støtter man de hjem, der virkelig egne sig til at opdrage børn, i deres gerning. På den måde kan man f. ex. gøre det muligt for mødrene væsenlig

at slippe arbejdet ude og blive hjemme for at tage sig både af deres egne og plejebørnene. Vil man drage de gode plejehjem, man behøver, frem og styrke dem, så er det et hovedpunkt at få kommunerne til at lønne dem mindre karrigt og utilstrækkeligt, end det nu i regelen er tilfældet. Men — pengene ere et ømt og vanskeligt punkt — det når man ikke ved blot at tale derom, men ved examples levende magt. Det er de ofre, personlige og i penge, som bragtes i børnehjemmene, vi fornemmelig skyldte, hvad der hidtil er vundet i den retning, og det er dem, der skulle gøre det også fremdeles.

Og når børnehjemmene ere som de bør være, så hører det med til deres opgaver at være — heller ikke ved ord, men igen ved examples stille magt — et slags opdragelsesanstalter for plejehjemmene med hensyn til, hvad der kræves for at opdrage et hjemløst barn. I den kreds, hvor et godt børnehjem virker, vil forståelsen af, hvad der hører til både af vilie og evne for at være et godt børnehjem, mere og mere komme, og med forståelsen igen de gode plejehjem selv. Sådan har det været hidtil, og sådan vil det blive ved at være — atter og atter viser det sig, at vil man udvikle og holde på de gode plejehjem, så skal man først arbejde på børnehjemmene som middelet, hvorigennem det skal nås. Ethvert godt og trofast arbejde på at skaffe gode plejehjem hilse vi, børnehjemssagens venner, med tak og glæde, ønske det al velsignelse og fremgang og række gerne hånd dertil, men dersom det arbejde vil stille sig fjendtlig mod børnehjemmene eller skyde dem til side, så gør det både dem og sig selv skade, og så ere vi modstandere af det.

Og så komme vi endelig til det, som for mig er den allernæst afgørende grund til at holde på en så kraftig og mangfoldig udvikling af børnehjemmene som muligt. Det er hensynet til de såkaldte forsømte børn, de hjælpeløseste blandt de hjælpeløse.

Forsømte børn — det er jo efter den almindelige opfattelse

hovedsagelig de børn, der allerede i en tidlig alder ere komne mer eller mindre udenfor lovens grund eller have vist en særlig ondartet karakter. I denne forbindelse er der selvfølgelig kun tale om dem, forsåvidt de udgøre en del af de hjemløse børns store skare, og det er så den ulykkeligst stillede del af dem, for det er hårde vilkår, der vente dem, som allerede i barnealderen blive betegnede som udskud. Det var derfor også naturligt, at opmærksomheden og deltagelsen for disse blev vakt langt tidligere end for de hjemløse børn i almindelighed. Længe førend man her i landet havde tænkt på noget egenlig børnehjem, blev arbejdet sat i gang, for at gøre noget for de forsømte, forvildede, moralsk fordærvede børn, og hvad man nu ellers gav dem for navne. Allerede i 1825 henledte flere forstående mænd, deriblandt den for enhver god bestræbelse altid virksomme Etatsråd Collin, Kong Frederik den sjettes opmærksomhed på denne sag. Med sit varme hjerte for alle fattige og ulykkeligt stillede greb kongen strax tanken med iver og gav ordre til at træffe forberedende foranstaltninger. Resultatet af disse var den første opdragelsesanstalt her i landet for forsømte børn, oprettet 1828 på Katrinelyst ved Sorø. Den blev anlagt efter fellenbergsk mønster, det vil sige, med agerbrug som hovedmiddel til at beskæftige børnene og vænne dem til arbejde og regelmæssighed, og det samme mønster blev fulgt ved anlæggelsen af de følgende anstalter af samme art. Af forskellige grunde var man imidlertid ikke rigtig tilfreds med det valgte sted, og i året 1830 købte Landinspektør Schmidt, der hidtil havde været medbestyrer af Katrinelyst, med statens understøttelse ejendommen Bøggildgård mellem Århus og Silkeborg. Han begyndte der en virksomhed, som strakte sig over et halvt hundrede år og nu fortsættes af forstander Boysen. Det næste led i rækken blev Holstejsminde, oprettet i 1833 af Lehnsgreve Holstejn-Holstejnborg og Institutbestyrer Anders Stephansen. Oprindelig var Holstejsminde, som allerede fortalt, bestemt til et slet og ret børnehjem, men man kunde

dengang ikke tænke sig, at der kunde være grund til særlige anstrengelser for børn, som endnu ikke havde gjort noget. Tilgangen kom derfor væsentlig til at bestå af de noksom omtalte forsømte børn, og dermed fik Holstejusminde strax sin plads mellem anstalterne for sådanne børn og beholdt den siden, hvormeget end Stephansen søgte at værge sig derimod, så længe han levede. Allerede i året 1830 havde der dannet sig en »komité for at grundlægge en anstalt for moralsk fordærvede personer, især den opvoxende ungdoms forbedring«. Det var indflydelsesrige mænd, der stod i spidsen for denne komité og snart fik samlet en ret anseelig kapital, som i nogle år anvendtes til forskellige forsøg i denne retning, navnlig gennem Holstejusminde. I året 1836 oprettede den ømsider sin egen anstalt, Flakkebjerg, der som bekendt siden har udfoldet og udfolder en rig virksomhed, styret endnu den dag i dag af sin forstander fra begyndelsen, Justitsråd Møller.*) Den har nu på Landerupgård i det sydlige Jylland en hjælpeanstalt, der kan optage omtrent 100 børn. I året 1837 dannedes Foreningen af 1837 til forsømte børns frelse, en forening, der i det mindste endnu ikke har grundet sin egen anstalt, men i årenes løb har rakt hånden til og på forskellig måde hjulpet frem over 1500 børn, der syntes i færd med at gå til grunde. Og dermed standsede i det væsentlige den side af virksomheden. Efterat børnehjemsbevægelsen har rejst sig, er der egentlig kun kommet et enkelt mindre hjem af lignende natur til, Talitha Kumi ved København, bestemt for 24 piger.

Og nu behøver jeg vel egentlig ikke at sige, at jeg for min del kun med varm tak og højagtelse tænker på de mænd, som engang for så mange år siden, fordi deres hjerter vare dybt grebne af ulykkelige børns nød, tog fat på dette arbejde, hvori spiren lå til hele den senere børnehjemsbevægelse. I snart 30 år har jeg haft rigere lejlighed end de fleste til at følge den virksomhed, som blev frugten

*) Møller er død 22 septbr. d. å. (R. A.)

deraf. Jeg har set den stærke alvor og tålmodige kærlighed, hvormed der har været arbejdet, jeg har været vidne til den redbonne villie, hvormed svære ofre ere bårne, og den tunge kamp for existensen, der er kæmpet trofast fra dag til dag under miskendelse og mangel på forståelse, og jeg har bøjet mig i dyb ærefrygt for de mennesker, der kunde arbejde således. De ryddede vejen for os, der tog arbejdet i arv efter dem, de bar de svære dage og såede, hvor vi høste. Sandelig — det arbejde var et barn af kærlighed, derfor samledes alle gode feer omkring dets vugge og lagde deres gaver derpå: tro på Gud og sagen, villie til at bringe ofre, kærlighed og styrke til at holde ud. Og Gud gav lykke dertil, så det vil blive vanskeligt, rigtig at gøre rede for, hvormeget godt der er udrettet derigennem. Men, hvor de gode feer samles, kommer den onde fe bagefter og følger sin egen forstyrrende gave til. Og den var i dette tilfælde, at med det samme så kærligt og frugtbringende et arbejde blev begyndt, blev de hjemløse børn delte i to, afsondrede klasser: de uartige og artige. Sådan blev det, og sådan er det, og det var synd og uret mod de stakkels uartige. Jeg for mit vedkommende føler det daglig, og jeg vilde så gerne have netop de mange, der ere samlede her, og hvis gerning stadig bringer dem i berøring med sådanne små stakler, til at forstå det med. Det var et af de hovedformål, jeg først og fremmest havde for øje ved at prøve på at tale lidt om disse ting her idag.

Når et af de børn, der ere så uheldige at høre ingen og alle til, skejer lidt ud, og irettesættelser, formaninger eller almindelig straf ikke vil hjælpe, hvad gør man så for at standse det og holde det fast på dydens bane? Det er vist meget almindeligt, at så sige plejeforældre, sogneråd, og hvem der nu ellers har myndighed over dem og byrde af dem, omtrent som så: »Tag dig nu lidt i agt, min dreng (eller måske pige), for ellers bliver du sendt til det og det sted, hvor alle slemme små personer komme, og der skal de nok få bugt med dig. Der vanker hug som tørt brød!»

Den lille synder synes ikke godt om de udsigter, men hans svaghed er stærkere end hans frygt, og tilsidst bliver det alvor. En dag står han pludselig på det sted, der så længe er blevet stillet op for ham som en skræmsel, ind føres han med sky øjne og halv ængstelige, halv indsmigrende miner, som om der er et eller andet, hans barnlige sind er bange for og gerne vilde bede fra sig, om det kunde. På hans hjerte hviler der en trykkende følelse af, at han er der for sine synders skyld, at nu er han for bestandig sat ned i de hjemløses 2den klasse, og det kan umulig gøre ham glad ved at træde ind i sit ny hjem. Hvor tidt har jeg ikke med dyb medlidenhed set sådan en lille synder komme frem for mig med sådant et ansigt og sådant et par øjne. Nå, måske mærker han snart, at der er ikke slet så slemt, som han beskrevet var, måske kommer han endogså til at befinde sig ganske vel der og holde af de mennesker, han er faldet imellem, men den følelse, han kommer der med, ligger lønlig gemt bagved og gnaver hemmelig på glæden, han måske ellers kunde føle ved at være hjemme der. Han ved, at det er både en straf og en skam, at han er der, for sådan er det blevet ham indprentet, og han har en fornemmelse af, at han ved at være der står i folks øjne som et barn, ringere end andre børn. Og hvor skulde det kunne give ham følelsen af et hjemms tryk-
hed og glæde? Det er så naturligt, at det mere eller mindre bevidst kommer til at stå for ham som målet hurtigst muligt at slippe bort derfra, det længes han efter og når tilsidst. Han bliver konfirmeret og går ud i livet, men han kommer fra en opdragelsesanstalt for forsømte børn, er »en instituter«, som det hedder, og det glemmes ikke. Han modtages som en, der ikke så ganske har samme ret som andre børn af samme alder og stilling, og han betragtes som en, man må være lidt mere mistænksomt på end på de andre. Viser han sig flink, så lægger man i regelen ikke mærke dertil, men tager det som noget, der falder af sig selv, men kommer der noget i vejen, så kan man være

temmelig vis på, at det bliver betragtet med andre øjne, end om han var udgået fra et almindeligt hjem. »Det kunde man jo nok tænke!« hedder det. »Han er ikke for ingenting kommen fra det sted!« Kort sagt, mærket følger med ham ud i livet, og han skal nok få det at mærke. Gives der noget menneske, på hvem det ikke vilde virke nedbrydende, og i hvis sind det ikke kan have en forfærdelig magt til at vække og nære alt ondt og hadefuldt? Jeg husker på mig selv, da jeg var ung, og jeg tør ikke rigtig tænke på, hvad jeg kunde være blevet til, hvis jeg var gået ud i livet under sådanne vilkår. Tidt og mange gange gør det dem dobbelt vanskeligt at vende tilbage fra det, som ikke var, som det skulde være, de, som just kunde trænge til at tages under armene, fordi de have nok at bære på i forvejen. Og tro nu ikke, at jeg overdriver. Jeg har erfaringer nok for alt, hvad jeg har sagt, jeg har set stakkels børn kæmpe og kæmpe sig op for pludselig igen at blive tyngede i knæ af fortiden, som de dog måske vare uskyldigere i, end man troede, og de ere komne til mig og have klaget bedrøvede over, at man så ilde på dem og med hån lod dem høre, hvorfra de vare komne. Nej, der er ingen overdrivelse deri, men jeg har gerne villet stille det frem for Deres øjne, så klart og levende, som det står for mine, og det har jeg villet for at stemme Deres hjerter for mine fremtidsønsker med hensyn til disse børn.

Men, kan der så indvendes, hvor meget der end kan være at beklage ved systemet, så er det en nødvendighed. Det er slemme børn, som man ikke kan forsvare at have sammen med gode og ufordærvede børn, og det er vanskelige børn, som trænge til en alvorligere tugt og strengere behandling end børn i almindelighed. — Det er en indvending, som der er meget at indvende imod.

Slemme børn! Ja, det er børn, som for største delen have levet under uheldige forhold: strejft om, overladte til sig selv, dårligt behandlede og fristede på mange måder af mangel og savn, dårlige kammerater, ja, måske af selve

deres hjem, og så faldt de — det samme kunde have hændt os, om vi havde været i deres sted. Men børn bliver det ved at være, og det vil sige, at indtrykkene komme og gå med en lethed, som man næppe længere forstår, når man er bleven ældre. Derfor sidder det slemme, som man taler saa meget om, tidt så ubeskrivelig løst hos disse børn og kan være borte blot ved, at barnet kommer ind under andre forhold. Det hører til dagens orden, at der kommer børn til os med det forskrækkeligste skudsmål, så man må tro, det er rene små banditter. Man ser lidt betænkelig på dem, men finder, at de endda ikke se så slemme ud og opføre sig til en begyndelse heller ikke så slemt. Det kommer vel, tænker man og venter og venter derpå, men det kommer alligevel ikke. Der har været børn, som have brændt gårde af for at slippe ud af en tjeneste, og som have hørt til de rareste blandt vore børn, ja, måske ikke en eneste gang givet grund til klage, medens de have været hos os. Der har været tyvagtige børn, ondskabsfulde børn, opsætsige børn osv., som ganske det samme har været tilfældet med. Naturligvis går det ikke altid så let. Der kommer også børn, som det koster en lang kamp at gøre indtryk på, og jeg vil blandt andet tilstå, at den dårlighed, der efter min erfaring trænger dybest ind i det barnlige sind, er usædelighedens smitte. Men som regel sidder børnenes svagheder løsere, end de fleste drømme om, og man behøver kun flygtigt at komme i berøring med børn, der have forset sig mod samfundets love, for at komme på det rene med, at der er ligeså gode og kærlige børn mellem dem som mellem andre børn. Hvor er da grænsen mellem slemme og gode børn? Hvem tør dømme dem imellem og pegé et enkelt barn ud og sige: »Dette er et slemt barn, og det skal mærkes som et sådant og bære mærket med sig, hvor det kommer.« Der ligger i mine tanker egenlig et større ansvar deri end det, der altid fremhæves så stærkt, ansvaret ved at lade de slemme børn færdes mellem de gode. Derved er der ikke den fare, som man på for-

hånd forestiller sig -- jeg i det mindste er ikke så bange derfor. Det kommer kun an på, at der er en god tone over det hele, så kan et enkelt dårligere element ingen magt få, og jeg tør med god samvittighed påstå, at der, så langt min erfaring rækker, aldrig til Holstejusminde er kommet et godt barn, som er blevet mindre godt ved at være der, hvorimod jeg håber, at det modsatte ikke så sjelden har været tilfældet. De må endelig ikke tro, at vi på Holstejusminde have lutter uartige børn, tværtimod! I mine tanker ere de allesammen gode børn, og jeg holder lige så meget af dem, som jeg kunde komme til at holde af hvilket som helst andre børn, men der er mellem dem også en mængde, hvis fortid vilde kunne bestå selv for den strengeste kritik. Blandt andet have adskillige været der fra ganske små børn, lige fra et halvt år og opefter, og de børn kunne ikke være nåede ret vidt i fordærvelsen, før de kom der.

Og hvad den tugt og strenghed angår, som disse børn skulde trænge særlig til, så er den rigtignok en ikke mindre fejltagelse. Et barn trænger til det, som kan gøre det godt, og som det ikke har fået. Men puf og stød og knubs have de fleste af disse børn i regelen fået så meget af i forvejen, at det ikke længer kan gøre dem synderlig godt, og det trænge de derfor egentlig ikke til. Nej, hvad de trænge til er den kærlighed, der tager barnet ved hånden og leder det frem til det godes kilder, så det selv kan glædes derved, for den have disse børn sjelden fået meget af. Når de fejle, så trænge de til, at et menneske, som de se op til og holde af, sætter sig hos dem og taler med dem om, hvor slemt det er ikke at være god, hvor lidt det kan glæde dem i længden, og hvor det bedrøver Gud og hvert menneske, der har dem kær. Og når de ere gode, så trænge de til, at det samme menneske taler mildt til dem, klapper dem lidt på kinden og kalder dem sine kære børn. Sentimentalt, siger man. Ja, men det er alligevel det, et barn trænger til, og særlig de børn, for det gør dem godt, og de have for det meste fået så lidt af det. Jeg ved meget

godt, at straf kan heller ikke altid undværes, men den samme kærlighed kan også godt vise sig i straffen. Og fremfor alt trænge de til, at gode mennesker og gode børn ikke skyde dem fra sig og sondre dem ud i en særlig klasse, men komme dem venligt i møde og tage dem broderligt op imellem sig. Og jeg ved egentlig ikke, hvem det vil være bedst for, de såkaldte slemme, eller de såkaldte gode børn, for det er sandelig ikke godt for et barn at lære i selvretfærdighed at føle sig bedre end andre, og opdragelsen til livet består ikke i ængsteligt at fjerne et barn fra enhver berøring med det, som ikke er fuldkommen godt, men i at styrke det i det gode, så det kan møde det onde og gå sejrende fra det.

Så trænge de forsømte børn akkurat til det samme som alle andre hjemløse børn, og just for deres skyld ønsker jeg arbejdet for børnehjemssagen en dobbelt rig og blomstrende udvikling og fremgang. Jeg tror ikke, at disse børn i regelen ville egne sig til anbringelse i almindelige plejehjem, men vil man gøre en kærlighedsgerning imod dem, så skal man slippe udsondringssystemet, der skelner mellem børnehjem og opdragelsesanstalter for forsømte børn, hvor de halvt om halvt stilles i gabestokken, for at alle mennesker kunne tage mærke af dem og siden altid kende dem igen, for det er egentlig en vel hård straf for barnlige forseelser, ja, selv for barnlige forbrydelser. Og så skal man rejse børnehjem, fordelt over hele landet og i et antal, der er stort nok til at rumme alle børn, som trænge til at rummes deri. Og til disse børnehjem skal man endelig sende alle de hjemløse børn, for hvem der af en eller anden grund ikke ellers kan findes en virkelig god og betryggende anbringelse — og deres tal vil altid blive stort — sende gode og slemme, artige og uartige børn, så de stakkels forsømte børn forsvinde i de hjemløses store masse, og der bliver kun en eneste klasse tilbage: den, der trænger til at ses mildt på og rækkes en kærlig hånd af deres medmennesker. Det er muligt, at man ved siden af måtte

have særlige anbringelsessteder for enkelte børn, som viste sig vanskelige at beholde i børnehjemmene, men intet barn burde strax anbringes på et sådant sted, og det burde altid bero på det selv og dets egen opførsel, om og hvornår det vilde vende tilbage til hjemmet. Først så vilde et stakkels forsømt barn kunne føle sig trygt hjemme på det sted, hvor det blev sendt hen, først da vilde det i stilhed kunne slippe sine dårligheder og gennem en lykkelig barndom voxe op til et lykkeligt og godt menneske.

At det en gang måtte blive sådan, har allerede i lang tid været en yndlingstanke hos mig, og den er voxet op ved daglig erfaring om, hvor mange sorger og vanskeligheder der beredes de forsømte børn ved at skille dem ud fra andre børn og sætte på dem et mærke, de tidt må bære med sig livet igennem. Jeg veed, at der er langt tilbage, før det mål kan nås, og at der først vil kræves et langt og udholdende arbejde derfor. Men jeg har den faste overbevisning, at om det kunde nås, så vilde det bringe børnene og os alle både lykke og glæde, derfor har jeg gerne villet gøre Deres hjerter varme derfor. Og har mine ord været for matte dertil, så gøre Gud det, hvis tanken og sagen virkelig er god.

L. Budde.

Dødsstraffen.

Den 6 august iår har den første fuldbyrdelse af dødsstraf ved elektricitet (fulguration) fundet sted i New York. Det var erkendelsen af, at den hidtil fulgte fuldbyrdelsesmåde ved hængning eller halshugning var en overlevering »fra middelalderens barbari», der i 1885 bragte tanken om igennem videnskaben at finde en lempeligere måde at berøve forbryderen livet på frem i staten New York. Resultaterne af de i så henseende foretagne overvejelser førte til en lov om dødsstraffens fuldbyrdelse ved elektricitet, som trådte i kraft 1889 (se Tidssk. Årg. 1888, s. 172 o. fl.).

Der rejste sig ikke blot for lovens vedtagelse, men også efter denne, stemmer imod denne fuldbyrdelsesmåde, og det også udenfor Unionen. Således udtalte en fransk fysiolog PAUL LOYE sig bestemt derimod i en bog: Døden ved halshugning, som findes omtalt på det ovenfor anførte sted i nærværende tidsskrift. Idet han blandt andet fremhæver, at det ved halshugningen bliver umuligt for nervecentrerne at genoptage deres funktioner, og det er derpå, det kommer an ved aflivelsen, er det derimod ikke umuligt, siger han, at bevidstheden efter fulgurationen kunde vende tilbage. Denne udtalelse er på én forfærdelig måde bleven bekræftet, i hvert tilfælde delvis, ved den i New York foretagne aflivelse ved elektricitet.

Fuldbyrdelsen foretoges i et i fængslet dertil indrettet

rum. Da den dødsdømte var bragt til sæde og sat i forbindelse med det elektriske apparat, sattes strømmen i bevægelse. En voldsom rystelse gik igennem legemet, trækkene fortrak sig frygteligt, ansigtsfarven blev først gul, dernæst mørkerød, efter 20 sekunders forløb udstødte den dødsdømte et dybt suk, og han ansås for død, hvorfor den elektriske strøm blev standset. Et par minutter efter viste der sig imidlertid bevægelser i åndedrættet, munden åbnedes og lod et blodigt skum flyde ud, ligesom der også hørtes en stønnende lyd. Forfærdelse greb de tilstedeværende, flere fik ondt. Strømmen blev nu atter sluttet, og man lod den virke, indtil efter flere minutters forløb enhver bevægelse var ophørt i legemets muskler. Virkningen havde imidlertid været så betydelig, at huden på ryggen var bleven forbrændt.

Den her kortelig gengivne fuldbyrdelse af dødsstraf behøver intet tillægsord, ingen kommentarer, den taler for sig selv. Kun må det erindres, at den var en følge af erkendelsen af, at fuldbyrdelse ved hængning eller halslugning er en fra middelalderen overleveret barbarisk straffemåde. Er det således, må straffen selv betegnes som en levning fra en barbarisk tid, thi straffens karakter ligger jo i måden, den fuldbyrdes på.

Der er talt og skrevet så meget mod dødsstraffens anvendelse og for dens afskaffelse, så at noget nyt argument næppe lader sig fremføre. Kampen mod den kan kun føres ved atter og atter at bringe spørgsmålet på bane, når en dødsdom eller udførelsen af en sådan giver anledning dertil. Og desværre er det jo ikke så sjældent tilfældet. Snart er det et bevisligt begået justitsmord, snart en mere eller mindre rædselsfuld fuldbyrdelse, der påkalder publikums opmærksomhed, således som den foran omtalte fulguration. Howard-Selskabet i London, der ihærdigt kæmper for dødsstraffens afskaffelse, har for kort tid siden i anledning af hundredeårsdagen for Howards død udsendt nogle flyveblade. I et af disse har Selskabets sekretær, WILLIAM TALLACK, udtalt

sig navnlig om dødsstraffen og dens forholdsvis ringe anvendelse i de tilfælde, hvor den idømmes. Som supplement hertil giver et andet af flyvebladene nogle statistiske oplysninger, som godtgøre rigtigheden af hans udtalelser i så henseende.

Tidsskriftet har i årgang 1889, side 160, indeholdt en oversat fransk artikel for dødsstraffens bibeholdelse, for at give læseren lejlighed til at lære de argumenter at kende, som anføres af forsvarerne for dens bibeholdelse. Som det fremgår af denne artikel, er det navnlig det afskrækkende moment i dødsstraffen, som vægten lægges på, tilligemed den fare for samfundet, som morderens person bærer i sig, så længe han lever. Hvad det afskrækkende ved dødsstraffen angår, kan det ikke noksom gentages, at denne straf ifølge statistiske oplysninger, også for Danmark, ikke har nogen afskrækkende virkning, hvad enten den fuldbyrdes eller ikke, medens den, når den ikke fuldbyrdes, svækker straffens betydning. Vor tids fængselsvæsen vil altid være i stand til ved indespærring at sikre samfundet mod faren i, at morderen lever, så beviset, hentet fra denne fare, kan aldrig blive afgørende for bibeholdelsen af dødsstraffen. Det er også sagt, at folkestemningen i et land må give sig tilkende for dødsstraffens afskaffelse, for at der kan blive nogen berettigelse for regeringen til at foreslå den. I lande, hvor mord ere sjældne, vil man imidlertid altid finde stemningen i befolkningen ophidset, når et mord er begået, og fordringen på dødsstraf vil da altid ligge individerne nær. Skulde hensynet til folkestemningen gælde, måtte fordringen om dødsstraf i det givne tilfælde også medføre dens fuldbyrdelse, men dette sker dog langt fra i de fleste tilfælde. I et så alvorligt spørgsmål må det imidlertid altid blive regeringens pligt at vise folkestemningen vej. Også retfærdighedshensynet har man påkaldt til forsvar for dødsstraffen. Men hvem vil tvivle om, at det samme hensyn var rådende i en tid, da man hængte tyven, som havde stjålet et par gamle hoser. Nu kalde vi den tid rå og

barbarisk. Skulde de stater, som have afskaffet dødsstraffen, og til dem har Italien sluttet sig i sin ny straffelov af 1889, tage mindre hensyn til retfærdigheden end andre, som bibeholde den? Det vil vel ingen driste sig til at mene. Og de stater, som bibeholde dødsstraffen, men enten slet ikke fuldbyrde den eller kun i enkelte tilfælde, hvad skal man sige om dem og retfærdighedshensynet? Mon der kan tænkes nogen anden grund til ikke at lade dødsstraffen fuldbyrde end netop den, at det er en egen sag at fuldbyrde en dødsstraf? Følelsen har her en større part i afgørelsen end i nogen anden straffebestemmelses iværksættelse. Der er ingen straff fuldbyrdelse, der er mere afhængig af de pågældende personligheders skøn, der træffe afgørelsen, end dødsstraffen, derfor kan man heller ikke tale om retfærdighedshensynet til forsvar for den, thi det kommer kun til sin ret derved, at straffen fuldbyrdes. Det var vistnok erkendelsen deraf hos den daværende justitsminister, som førte til, at der fra 1853 til 1856 forefaldt 14 henrettelser i Danmark (Tidssk. Årg. 1881, s. 165.). Nogen virkning heraf på antallet af mord i de følgende år var ikke til at føle.

Således som udviklingen er gået, er resultatet altså i øjeblikket idel forvirring, og dødsstraffen er igennem fuldbyrdelsen bleven en arbitrær straf. Afskaffelsen af dødsstraf vinder imidlertid terræn, og indskrænkningen i dens anvendelse bliver større og større. På den i juni afholdte internationale fængselskongres i St. Petersborg foreslog de portugisiske repræsentanter, at kongressen skulde udtale ønsket om dødsstraffens afskaffelse. Spørgsmålet blev som fremsat udenfor de fastsatte forhandlingsæmner henvist til den internationale penit. kommission for derefter at forelægges en senere kongres. Der er deri en mulighed for, at afskaffelsen er rykket nærmere.

Fr. Stuckenberg.

Några ord om yngsjömörderskan Anna Månsdotter.

Ransakningen.

Anna Månsdotter blef häktad samtidigt med sonen Per Nilsson, sedan denne senare redan för sin svärfader bekänt att han mördat sin hustru. Wid denna bekännelse fritog han dock modren från all delaktighet i brottet. Under första ransakningen förnekade Anna Månsdotter också all delaktighet och påstod, att hon ej hade ringaste vetskap om mordet, förr än sonen aflagt sin bekännelse. En mängd vittnen visste emedlertid berätta, att hon varit synlig å platsen för mordet vid tiden för dess utförande, men emot hennes nekande och sonens försäkran om hennes oskuld, fanns dock ingen laglig bevisning. Domaren ansåg sig därför ej kunna döma henne, men blef öfverröstad af Nämnden (Rättens bisittare), som var öfvertygad om hennes brottslighet, och Härads Rättens dom blef därför lika för mor och son: »Att för mord mista lifvet». Utslaget måste dock underställas Kongl: Hof Rättens pröfning, och man ansåg för ganska säkert att Hof Rättens utslag skulle för Anna Månsdotter varda friande, enär laglig bevisning emot henne ej förefanns. Innan Hof Rätten hann att afgifva något utslag, hade emedlertid Anna Månsdotter för Fängelse Direktören bekänt sin medbrottslighet och sonen erkänt riktigheten af modrens bekännelse. Dessa bekännelser,

skriftligt affattade, underskrifna och bevitnade, insändes till Kongl: Hof Rätten, som med anledning deraf fann skäligt visa målet åter till ny ransakning. Vid den förnyade ransakningen vidblef Anna Månsdotter sin bekännelse angående delaktighet i mordet. Nu blef äfven det osedliga förhållandet emellan mor och son föremål för Rättens pröfning, och detta nya brott, hvarå ingen direkt bevisning kunde finnas, bekände båda, troligen utan tanke på det svåra ansvar som följer på ett sådant brott. Ransakningen ledde nu till en något oväntad utgång. Härads Rätten kom nemligen till den uppfattning af målet, att Anna Månsdotter ensam föröfvat mordet och att sonen vetat derom först sedan det var verkställt, samt då biträdt modren att undanrödja spåren efter brottet. Det osedliga förhållandet mellan mor och son ansåg Rätten modren ha varit orsak till och domen blef derföre, för Anna Månsdotter: straffarbete för lifstiden för osedlighetsbrottet och för mord å sin son-hustru att mista lifvet, eller i ena bot lifvets förlust; Per Nilsson två år och nio månaders straffarbete för osedlighetsbrottet samt endast sex månaders fängelse för delaktighet i mordet eller sammanlagdt tre års straffarbete. Utslaget underställdes äfven nu Kongl: Hof Rättens pröfning. Att Per Nilsson, som insåg att han ej kunde hjälpa modren, var belåten med denna dom var ju sjelfklart. Oaktadt han förut bekänt, att han var både medveten och medbrottslig i mordet, var hans medbrottslighet nu förklarad vara af den ringa beskaffenhet, att brottet kunde försonas med sex månaders fängelse. Han hade förstått att följa med Härads Rättens uppfattning, så att han i sina svar på Domarens frågor afvek från sin förra bekännelse och tillät, att hela skulden kastades på modren — en märkvärdig öfvergång ifrån att förut ha sökt helt och hållit fritaga henne från brottet. Per Nilsson måste emedlertid på ett eller annat sätt ha kommit till insigt om det orätta i att han frångått sin bekännelse, ty det dröjde ej länge, förr än han afgaf ny bekännelse inför Fängelse Direktören.

Af denna framgick, att han med modren öfverenskommit om mordet på hustrun och att de båda gemensamt utfört dådet på så sätt, att Per Nilsson hållit hustrun medan modren strypt henne. Denna nya bekännelse, som Per Nilsson tilläts skriftligen afgifva, inlemnades till Kongl: Hof Rätten, som med anledning deraf fann skäligt ånyo visa målet åter till ny ransakning inför Härads Rätten. Vid de ransakningar, som nu följde, vidhöllo såväl Anna Månsdotter som Per Nilsson sina bekännelser, och fann Härads Rätten därför slutligen skäligt att, utom ansvar för sedlighetsbrottet, döma de tilltalade att hvar för sig mista lifvet. Detta utslag blef sedan fastställt af såväl Kongl: Hof Rätten som Högsta Domstolen. Som känt är fick Per Nilsson nåd, så att han fick ungälla sina brott med straffarbete för lifstiden, hvaremot Anna Månsdotters underdåniga nådeansökan lemnades utan afseende.

Detta nu en kort öfversigt af ransakningens gång. Många orsaker ha medverkat att göra detta mål ovanligt inveckladt. De anklagade voro hvar för sig ytterst svåra. Modren genom ett ovanligt slutet sinnelag och sonen genom en slöhet i karaktären, som gjorde det för honom möjligt att med samma lugn och samma trygga utseende tala den ena gången sanning, en annan gång lögn. Modren var så till vida bättre, att sedan hon en gång bekänt sin medbrottslighet, försökte hon ej att gå ifrån sin bekännelse; hon syntes tvertom fullkomligt likgiltig hur hennes brottslighet sedan uppfattades.

Det vill synas, som om före häktningen någon öfverenskommelse ingåtts emellan mor och son, att denne senare skulle påtaga sig hela brottet. Att Per Nilsson, redan vid sin bekännelse inför svärfadren, hade bestämt sig härför, är klart deraf, att han då säger sig ha ensam begått mordet. Hans af naturen veka sinnelag gjorde, att han ej kunde neka då han efter mordet af svärfadren frestades till bekännelse; men hans märkvärdiga och onaturliga kärlek till modren tillät honom ej att bekänna hennes del-

aktighet. Fick sedan modren, som troligt är, tillfälle att stärka honom i denna tanke, så är det klart, hvarför han äfven inför Härads Rätten förklarade modren oskyldig. Detta hade varit vackert handladt, om föresatsen framgått från en sjelfständig karaktär; nu åter var det från den mest osjelfständiga karaktär, ty Per Nilsson visste ej af någon egen vilja, den hade uppgått i modrens, och då han visste, att modren ville synas oskyldig, så hade han endast att påtaga sig brottet ensam. Modren, nu afriktade Anna Månsdotter, måste ha varit utan all moders känsla, då hon kunda önska, att hennes son skulle så handla. Hon tänkte endast på sig sjelf.

Anna Månsdotters sinnelag före beredningen.

Anna Månsdotter har under fängelsetiden varit ytterst svår att studera, på grund deraf, att hon var fullkomligt sluten inom sig sjelf. Hon syntes vara okänslig för allt, så godt som ondt. För de vänligaste ord syntes hon lika okänslig som hon syntes likgiltig hvarje gång ett utslag förkunnade hennes dödsdom. Man såg ej en muskel röra sig i hennes ansigte. Äfven då Kongl. Majts. utslag, hvarigenom dödsdomen öfver henne stadsfästes, för henne upplästes, förråde ej en min någon inre känsla. Att hon dock ansåg det för en orättvisa, att sonen blef benådad och icke hon, har hon senare låtit förstå. Hon kunde ej finna någon skilnad i hennes och sonens brottslighet. Att hon, som varit den ledande, hade större skuld än sonen, som låtit sig leda, kunde hon ej fatta. Säkert är, att hennes sinne blef hårdare i följd af sonens benådning. Den rest af moderskärlek, som möjligen funnits qvar, försvann nu helt och hållet, så att hon t. o. m. då hon fick taga afsked af sonen — det sista sammanträffandet dem emellan — var kall och känslolös. Hon syntes ock ha blifvit mera bitter emot dem hon trodde vara hennes fiender, de hvilka hon

ansåg vara den egentliga orsaken att mordtanke hos henne uppstått. Äfven emot hennes slägtningar var hon bitter, emedan de ej arbetat för hennes benådning eller visat henne tillräcklig medömkan. Sådant var nu hennes sinnelag, när en ung prestman började hennes

Beredelse till döden.

De svårigheter han hade att bekämpa för att få hennes sinnelag ändradt till det bättre, kan man lätt tänka sig. Såvidt man kunde se, var han dock vuxen sin plats. Med en orubblig förtröstan på Guds hjälp gick han till det svåra arbetet. Ett bevis härpå är ett yttrande af honom, på fråga om möjligheten att flera prester kunde behövas för beredelsen: »Jag ämnar ej begära biträde,» sade han, »ty har Gud satt mig på denna plats, så är jag öfvertygad, att Han gifver mig kraft att utföra arbetet». Säkerligen har han också, med sitt verkligt christliga sinne, sitt fromma nit och sitt kärleksfulla uppträdande verkat mera godt på den lifdömda, än om flera prester haft hennes beredelse om hand. Under hans ledning mildrades också hennes hårda sinne och hennes tankar togo, mot slutet af hennes lefnad, en bestämd riktning mot evigheten. Man har i tidningsreferater rörande henne påstått, att hon med förakt nekade emottaga nattvarden. Detta är ej med sanningen öfverensstämmande. På pastors fråga om hon önskade emottaga nattvarden, lär hon ha svarat: »Nej det kan vara detsamma; jag kan få nattvarden hos Gud i himmelen». I detta yttrande ligger ej något förakt, men väl en synbar förtröstan till Guds barmhertighet. Rörande verkan af beredelsen är svårt att i öfrigt yttra något på grund af hennes in i sista stund varande slutna sinnelag. Att hon emedlertid var mjukare och bättre beredd än man i allmänhet trodde, är ganska säkert. Ett bevis härför framgår deraf, att hon, då hon ett par dagar före sin död blef uppmanad att försöka förlåta sina ovänner samt att hon äfven dervid hade att följa Jesu exempel, som på korset bad för

sina bödlar, och att hon, om hon kunde bedja en innerlig bön för sina ovänner, skulle lättare gå döden i möte, väl ej gaf något svar, men strida tårar runno ner från hennes kinder, vittnande om milda känslor. Tager man i betraktande hennes tillstånd före beredelsen, den fullkomliga brist på mottaglighet för religionens tröst, som hon då visade, samt hennes under hela tiden varande slutna sinne, så synes den unge prestmannen hafva löst sin svåra uppgift på ett ganska tillfredsställande sätt.

Afrättningen.

Anna Månsdotter hade i och för afrättningen erhållit alla de underrättelser, som för henne kunde vara nödiga för att ej något störande skulle mellankomma. Vid hennes afhemtning var hon också så lugn som möjligt. En genomskinlig oro visade sig, men hon gick med säkra steg till schavotten utan att behöfva ledas, föll själf ner på knä, lät förbinda sina ögon och lade derefter hufvudet ner. Då hakan kommit ner i stockens fördjupning, syntes hon blifva orolig, vred hufvudet något och lät höra ett qvidande. Detta qvidande ha några referenter ansett härleda från dödsängslan. Rätta orsaken torde dock ha varit, att hälet för hakan hade skarpa kantor, hvilka troligen skurit in i halsen och förorsakat smärta. Denna smärta blef emedlertid ej lång; bilan föll, och hufvudet skildes från kroppen. Afrättningen hade försiggått utan något störande uppträde, oaktadt många hade förutspått motstånd från hennes sida. Anna Månsdotter hade med lifvet försonat sitt brott. Den stränga lagen »lif för lif» hade ännu en gång tillämpats.

Till hvad nytta?

Det torde till det ofvan sagda ej vara ur vägen att yttra några ord rörande dödsstraffet. Är dödsstraffet nyttigt; är det nödvändigt? Jag tror ingendera delen. Dödsstraffet skall verka afskräckande för andra, säger man. Jag tror ej derpå. Jag har varit i tillfälle att tala vid en

mängd brottslingar angående tankegången vid brottets föröfvande; om någon tanke på straff öfverhufvud taget förekommer, men alla försäkra, att de ej tänka på straff, då brottet utföres. De tänka ej på straffet, men väl hur straff skall undvikas. Man har väl hört att personer, hvilka hota andra till lifvet, ha begagnat uttryck som: »Det kostar ej mera än lifstiden», eller »det kostar blott tio år»; men då brottet föröfvas, tänka de ej på straff, utan gå antingen vildt på utan tanke på följderna, eller också, som det i förevarande målet skedde, planligges med en viss skicklighet för att undgå följderna. Något afskräckande vid afsträttningar i Sverige finnes dessutom ej nu, då afsträttningen verkställes inom fängelsets område och endast ett fåtal personer tillåtes närvara. Man har dessutom exempel på, att sjelfva afsträttningen visat sig så litet afskräckande, att personer gått direkte från afsträttsplatsen och begått mord. Det afskräckande i dödsstraffet torde således vara lika med intet. Men äfven om dödsstraffet vore för andra afskräckande, så kan med skäl frågas: Har samhället rättighet att taga den ena människans lif för att hindra en annan människa att begå brott? Det lär vara svårt att skaffa stöd för en sådan rättighet. Gör dödsstraffet då nytta såsom straff betraktadt? Ja, säger man, missdådaren oskadliggöres. Men med hvad rätt? Hvad rätt har staten mer än den enskilde att taga en människas lif? Presterskapet, som märkvärdigt nog mest ifrar för dödsstraffets bibehållande, stöder sig på bibelen. De synas ha glömt, att Jesus i sin härliga bergspredikan har gifvit oss helt andra lefnadsregler än de judiska stadgarne. Jag för min del kan inte förstå, att man kan våga taga dessa stadgar till stöd för lag i ett christligt samhälle. »Missdådaren oskadliggöres»; att detta är dödsstraffets nytta, ha alla ifrare för dödsstraffet klart för sig. Men kan man kalla det för nytta, att en människas lif tages endast för att oskadliggöra henne. Det är mer än märkvärdigt, att staten, som offrar stora summor för att få en väl ordnad fångvård, ej skulle

kunna ha andra medel att oskadliggöra en mördare än att taga hans lif. Särskildt i här föreliggande fall kan man med skäl fråga: Hvad skada hade samhället haft af Anna Månsdotter, om hon benådats till straffarbete för lifstiden?

Att en lifdömd fånge beredes till döden, innan hufvudet faller, kan ju synas visa en serdeles vacker och kärleksfull omtanka om den lifdömdes eviga välfärd. Men när gör beredelsen åsyftad nytta? När är den lifdömde verkligen beredd? Ingen kan säga detta med visshet. Beredelsetiden är dessutom en förfärlig tortur för den lifdömde. Tänke sig att i flera veckor sitta och vänta på en säker död, hvilken han ej har ringaste hopp att undvika. Presten skall visserligen genom sitt arbete mildra det förfärliga i denna tortur; men kan han det? Om den lifdömde är mäktig att tänka och reflektera, skall han ej anse prestens lära om kärlek för ett hån, då staten visar höjden af kärlekslöshet genom att taga hans lif? Eller hvad skall den lifdömde tänka om den försonlighets lära, som presten hos honom vill inplantera, då staten uppträdd som den mest oförsonlige hämnare. Man tror kanske, att en lifdömd ej reflekterar öfver dylikt; men den gör det. På fråga en gång till Anna Månsdotter, om hon vore beredd att dö, lär hon ha svarat: Jag måste väl, när menniskorna äro så obarmhertiga och vilja taga mitt lif. Meningen med beredelsen är ju den, att den lifdömde skall under beredelsetiden förvandlas från ett djefvulens barn till ett Guds barn. Lyckas presten i sitt arbete med den lifdömde, så att denne före sin hädanfärd blir ett Guds barn, hvad sker då i och med denna menniskas afrättning? Jo, staten tager lifvet af ett Guds barn, det är af en menniska, som inträdd i det andliga tillstånd, som friar från syndens makt och välde, af en menniska, som säkerligen aldrig mer skulle tjena synden. Behöfver en sådan menniska oskadliggöras? — Å andra sidan, om presten misslyckas i sin beredelse, om den lifdömde hårdnaackadt vidblifver att vara syndens barn, om allt arbete med honom är fåfängt, så att

han vid beredelsetidens slut fortfarande är ett djefvulens barn. — Har staten rättighet att, ingripande i vår Herres embete, skicka ett sådant djefvulens barn till en osalig evighet förr än hans tid enligt naturens ordning är ute? Dessa frågor kunna säkerligen endast besvaras nekande. Hvad återstår då till försvar för dödsstraffet? Jo fångbevakningen, säger man, riskerar lif och lemmar, om sådana missdådare skola vistas i fängelse. Derpå vill jag endast svara, att fångbevakningen riskerar ofta lif och lemmar på vanliga fångar med vildsint lynne, och att det säkerligen ej vore farligare att handskas med det fåtal, som nu dömes till döden. Skulle så åter anses vara förhållandet, så bör man väl få antaga, att det ej vore omöjligt för staten att låta inreda fängelse, särskildt afsedt för sådana svåra missdådare, så att skadegörelse från deras sida omöjliggjordes.

Kristianstad, i Augusti 1890.

C. Schneider.

Direktör vid Länsfängelset.

Den betingede løsladelse
og
de korte frihedsstraffe.

Under 24. februar d. å. har Chefen for Sveriges fængselsvæsen, Generaldirektør WIESELGREN indgivet følgende forestilling til den svenske regering:

Erfarenheten af huru oklokt eller rent af illa den frigifne fången i allmänhet vet att använda de medel, hvilka under fängelsetiden honom tillgodoförts, i syfte att dermed underlätta hans återgång till samhället, har föranlett fängvårdsstyrelsen att i underdånig skrifvelse d. 28 januari sistlidet år föreslå bestämmelser, genom hvilka den frigifnes rätt att komma i besittning af sagda medel göres villkorlig. Blott under förutsättning af stadgade villkors iakttagande varda medlen hans.

Men det är icke blott penningen, den ur fängelsets tvång frigifne kan illa använda. Det är äfven friheten själf. Ingenting bevisar detta kraftigare än desse frigifnes. om än mindre ofta än ffordom, dock ännu alltid förekommande återfall i brott.

Analogt med det förberörda förslaget skulle vara att föreslå sådana bestämmelser, genom hvilka fången, innan han ännu egde att på grund af utlupen strafftid lemna

fängelset, erhöle en vilkorlig frihet, det vill säga, att före den honom ådömda strafftidens utgång friheten medgäfvos honom, för så vidt och så länge han genom iakttagande af vissa vilkor och pligter visade sig kunna väl använda den. I annat fall hade han att, återförd till fängelset, till fullo afstjerna sin ådömda strafftid.

Ett förslag härom hör dock till ett område, som icke faller inom fängvårdsstyrelsens embetsbefogenhet. Det är därför jag med den rätt, som står hvarje Eders kongl. maj:ts undersåte öppen, och med den pligt, som jag anser innefattad i den af Eders kongl. maj:t mig nådigst anförtrödda uppgift, ber att i underdånighet å denna viktiga angelägenhet få fästa Eders kongl. maj:ts nådiga uppmärksamhet.

Den vilkorliga frigifningen är icke ett hugskott för dagen. I den mån man uppskattat svårigheten för den under ett fullständigt yttre tvång i fängelset inspärrade fången att såsom frigifven rätt bruka friheten, har man ock sedan länge bemödat sig att utfinna något sätt, på hvilket man skulle kunna göra öfvergången från fångenskap till frihet för honom mindre bråd; man har för att minska frestelsen till missbruk af en nyvunnen frihet sökt att bereda honom denna så småningom. Detta var kärnpunkten i det progressiva system, som, särskildt beaktadt i den form sir WALTER CROFTON gaf detsamma, för mer än trettio år tillbaka tillvann sig världens uppmärksamhet. Väl har man sedan dess kommit till en allt klarare insigt af att under det fången i fängelset är friheten förlustig föga möjlighet finnes att lära honom väl använda friheten; problemet rör ju i detta stycke en rätt användning af hvad han icke har. Men dermed har dock icke systemet fallit. Man har blott upptagit och utvecklat dess mest praktiska del. Någon tid före utlupen strafftid har man sålunda i det ena landet efter det andra låtit inträda den vilkorliga frigifning, under hvilken väl vitsordad och till det bättre påverkad fånge lemnas tillfälle att ännu icke fri, fastän från fängelsetvånget befriad, i känslan af sitt beroende

och med den varsamhet, hvaraf bör vållas, möta frestelserna i det fria samhället och lära sig att undvika eller besegra dem. Mäktar han det icke, återföres han till fängelset för att der till fullo aftjena sin strafftid, från hvilken hans försökstid såsom villkorligt frigifven icke afdrages. Så länge han deremot uppför sig oförvitligt är han fortfarande fri, och efter förloppet af viss tid upphör samhällets rätt att vidare utkräfvä den återstående delen af straffet. De lyckliga resultat, som med denna progressiva metod varit förenade, vitsordas kraftigast af hvad en framstående rättslär i Tyskland kallar: »dess segertåg genom världen».

Historiskt härledd från de »tickets-of-leave», hvilka ått till australiska kolonierna deporterade lemnades af dervarande myndigheter, i syfte att dermed befria sig från kostnaderna för deras underhåll, ingick den villkorliga frigifningen sålunda tidigast såsom en del af deportationsstraffet i den engelska lagstiftningen, hvilken jemväl efter sistsagda straffs upphäfvande bibehållit densamma, men inkom först genom det irländska progressivsystemet i den europeiska straffrätten. Oldenburg lär först bland de kontinentala staterna hafva upplagit det nya institutet: derpå Sachsen 1862, Serbien 1869, åtskilliga kantonen i Schweiz, Tyska riket genom strafflagen af d. 15 maj 1871, Danmark genom förordningen af d. 13 februari 1873, Kroatien 1877, Ungern genom strafflagen af d. 27 maj 1878, Holland genom strafflagen af d. 3 mars 1881, Frankrike genom lagen af d. 14 augusti 1885, Belgien genom lagen af d. 31 maj 1888 och nu senast Finland genom förordningen om verkställighet af straff d. 19 december 1889. Äfven Japan har med år 1882 slutit sig till dessa staters antal. Uti Italien har vid försöken att åvägabringa en ny gemensam kriminallag för hela riket förslag om den villkorliga frigifningen ingått i lagförslagen af år 1877, 1883 och 1886; bestämmelse derom torde säkerligen ock ega plats i den under sistlidna året antagna nya strafflagen. I det Österrikiska lagförslaget af år 1872

var systemet infördt; jag har ingen anledning att betvifla, det ju äfven i sedermera framlagda förslag så skett. Således hafva — såsom den berömde österrikiske kriminalisten professor WAHLBERG yttrar — icke blott fängelsesällskap och tidskrifter utan äfven fängvårdskongresser och juristförsamlingar samt lagförslag och nya lagar visat sitt uppskattande af den vilkorliga frigifningens betydelse. Och erinrande, hurusom sagde rättsinstitut hit invandrat från den oss aflägsnaste verldsdel och hastigt vunnit borgarrätt i Europas alla kulturländer, yttrar von HOLTZENDORFF, att detta utgör en af de intressantaste företeelserna af den internationella, i fängvårdsreformen verksamma idéprocessen, och att den icke beror på det tillfälliga i ett menskligt efterapningsbegär utan på den sig allt mera utbredande insigten af att i det der de engelska kolonialmyndigheternas rent praktiska sätt att reda sig med sina deporterade en djupare liggande kärna af verklig rättmätighet kommit i dagen.

Knappt torde jag behöfva påpeka den viktiga skilnad, som förefinnes mellan vilkorlig frigifning och vanlig benådning. Den senare kan icke gerna oftare användas utan att menligt inverka på fängpersonalen och på samma gång skada domstolarnes auktoritet; denna senare lemnas deremot af den förra fullkomligt oberörd. Det straffmått, som ådömts, blir genom mellankommen benådning upphäfdt; den vilkorliga frigifningen erkänner deremot fortfarande det ådömda straffmåttets befogenhet, om den ännu medgifver fången en möjlighet att under en mildare form få aftjena någon del deraf eller ock uppskjuter denna dels utkräfvande. Likasom lagstiftaren nöjer sig med att bestämma ett minimum och ett maximum, derinom lagskiparen vid bestämmandet af straffen för åtalade förbrytelser eger, efter egen uppfattning af det för hvarje särskildt fall tillhöriga straffmålet, lämpa domen, må det ju ock medgifvas straffverkställaren att, inom de af lagskiparen bestämda gränser, med hänsyn till den straffade personens

beskaffenhet med eller utan mildring tillämpa straffet. Detta är jemväl efter den vilkorliga frigifningen hotfullt öfverhängande, under det deremot benådningen helt och hållet upphäfver det.

I Braunschweig, Hessen-Darmstadt, Baden, Österrike och äfven i Sachsen medgifves dock den vilkorliga frigifningen under form af benådning. En sådan vilkorlig benådning förekommer ock af gammalt här i Sverige, i sådana fall då Eders kongl. maj:t af nåd återgifver lifstidsfångar friheten med föreskrift, att om de begå brott, som störer allmänna säkerheten, de skola fortsätta dem ådömdt lifstidsstraffarbete, dertill de ock, sedan domstol i det nya målet ransakat och dömt, i sammanhang härmed förklaras skyldige. Att ikläda den vilkorliga frigifningen denna tunga form, kan dock icke vara lämpligt. Den torde böra, för att ej förlora sin rätta karaktär af en straffverkställighets- eller fängvårdsåtgärd, hållas fullkomligt inom de administrativa myndigheternas rämärken. Efter af fången biträdt, af direktören eller någon annan bland fängelsestjenstemännen framlagdt förslag, deröfver samtliga dessa afgifva yttrande, torde detsamma, till- eller afstyrkt af fängvårdsstyrelsen, böra ingå till Eders kongl. maj:t, som beviljar eller afslår detsamma; och lärer en i sagde ordning vilkorligt frigifven böra, der han utan att hafva begått nytt brott befinnes illa motsvara de förväntningar, på grund af hvilka han frigifvits, efter underdånig anmälan af polismyndighet, af Eders kongl. maj:t, så vida pröfningen af saken dertill föranleder, genast kunna åläggas straffets fortsättande. Så skall tvifvelsutän säkrast bevaras metodens karaktär af en medgifven pröfningstid och undvikas den farliga förblandningen med benådning.

Äfven må erinras, att den vilkorliga frigifningen icke torde vid kortare strafftider böra ifrågakomma. I de olika lagstiftningarna är tidsmättet i detta afseende skiftande; i England, der minimum för penal servitude, motsvarande vårt straffarbete, är fem år, medgifves vilkorlig

frigifning intill $\frac{1}{4}$ af strafftiden för män, och intill $\frac{1}{3}$ deraf för kvinnor; i Frankrike kan den följa efter halfva strafftidens slut, dock ej efter återfall, enär under sådana omständigheter $\frac{2}{3}$ af strafftiden måste aftjenas; i Tyskland kräfvdes för dess ifrågakommande fängelse eller tukthusstraff på mer än ett år samt aftjenande af $\frac{3}{4}$ af den ådömda strafftiden. Finska straffverkställighetslagen af d. 19 december 1889 bestämmer tiden, innan förslag af fängelsedirektion i förevarande syfte får framställas, till $\frac{3}{4}$ af tre år eller deröfver samt för lifstidsfänge till minst tolf år af strafftiden; den belgiska deremot medger vilkorlig frigifning så snart $\frac{1}{3}$ af strafftiden aftjenats, derest sagde del öfverstiger tre månader, vid återfall sex månader, vid straffarbete på lifstid tio år och vid återfall 14 år. Att medgifva vilkorlig frigifning efter blott ett års strafftid eller ännu mindre anses dock bland erfarne fångvårdsmän lika oklokt som att för länge undanskjuta den; temligen enstämmigt torde ock anses, att det engelska tidsmåttet är för långt. Krohne, den ansedde förståndaren för Moabitfängelset i Berlin, anser, att vilkorlig frigifning först efter två års fängelsetid bör ifrågakomma samt att tre år bör bestämmas såsom kortaste frist, efter hvilken rätten att återkalla den upphör. Olika bestämmelser hafva vidare gjort sig gällande i fråga om medgifvande af vilkorlig frigifning åt yrkes- eller vaneöfverbrytare, åt dem, som återfallit i brott, eller åt lifstidsfångar, allt frågor, vid hvilka jag här ju icke behöfver uppehålla mig.

Men äfven å ett annat uppslag inom brottsmålsagstifningens område torde tillåtas mig fästa Eders kongl. maj:ts nådiga uppmärksamhet. Det afser, äfven det, att förekomma återfall i brott, ehuru utvägen här sökes icke såsom i det föregående fallet efter, utan tvärtom före straffverkställighetens början. Jag åsyftar det så kallade vilkorliga domfällandet, samt den hufvudsakligen för unga lagbrytare afsedda domsmetod, hvilken riktigast torde böra nämnas: varningsdomen.

Erfarenheten har nemligen ofta visat, att ehuru en första lagöfverträdelse begåtts mera af oförstånd eller i öfverdåd och lättsinne än af verklig ond och brottslig vilja, så har dock den straffade än i följd af upprörd och förbittrad stämning öfver det straff, hvilket för honom ter sig såsom en orättvisa, än tillbakastött af andras föraktliga yttranden eller kränkande omdömen, än åter i följd af de yttre förhållanden, i hvilka han såsom straffad blifvit försatt, föranledts att fullfölja den olycksväg, på hvilken han slagit in, och slutligen rent af gått förlorad, änskönt, menskligt att döma, denna sorgliga bana aldrig behöft ifrågakomma, der blott första steget undvikits eller han i tid kunnat återföras till rätt väg. För att befrämja en sådan återgång har man anlitat de utvägar, hvilka angifvas af såväl det villkorliga domfällandet som ock varningsdomen. Man har i sådant syfte, beträffande den förstnämnda metoden, stadgat, att om någon, som för första gången dömes, kännes skyldig till straff ej öfverstigande viss tid, må domstolen vara berättigad att bestämma, det med domens verkställande må anstå viss tidslängd, hvars maximum lag föreskrifver; har vid den bestämda tidens förlopp ingen ny dom ågått den sålunda dömde, är den första att anse såsom förfallen. I händelse deremot ny dom träffat honom, sammanlägges den förra med den senare och båda verkställas.

Varningsdomen åter nöjer sig med att konstatera lagöfverträdelsens verklighet utan att därför bestämma något straff. Den åklagade får sig dervid en viss pröfningstid förelagd; tager han varning af hvad sålunda förelupit och befinnes han vid pröfvotidens utgång under densammas hela förlopp hafva uppfört sig oförvilligt, ifrågakommer icke vidare fullföljd af domen, hvilken således i sjelfva verket inskränkt sig till en verksam varning.

Denna senare metod synes hafva haft sitt upphof i staten Massachusets i Nordamerika, hvarest den utvecklat sig i nära sammanhang med det kriminella borgens-

system, hvarom mera i det följande. Till en början användes den blott i fråga om unga lagbrytare; sedan den befunnits gagnelig, började man i sagde stats hufvudstad, Boston, år 1878 försöksvis tillämpa den äfven beträffande äldre anklagade, och först sedan resultaten äfven här visat sig gynsamma, blef den utsträckta tillämpningen genom lag år 1880 fastställd för hela staten. Till England öfverfördes den af mr HOWARD VINCENT, som tidigare varit chef för kriminalpolisen i London. Redan 1886 väckte han förslag i ärendet i underhuset, som godkände det, ehuru, då öfverhuset ej medhann att behandla det, någon följd deraf icke sagda år kom till stånd. Men förnyadt 1887, godkändes det af båda husen och blef samma år lag. Genom denna »*probation of first offenders act*, 8:th Aug. 1887, 50 et 51 Vict.» bestämdes, att om någon ditintills ostraffad person blefve skyldig befunnen till någon lagöfverträdelse, för hvilken strafflatituden icke öfverstege två års fängelse, egde domstolen, om den med hänsyn till gerningsmannens ungdom, karaktär och föregående omständigheter, lagöfverträdelsens lindriga art eller dervid förekommande mildrande omständigheter så funne skäligt, ställa honom under pröfning med hänsyn till hans framtida välförhållande, afstå från omedelbart fastställande af straffet och frigifva honom sedan han med eller utan borgen ingått på honom affordrad skuldförbindelse och under vilkor, att han å tid, som framdeles komme att bestämmas, vid påfordran, åter skulle inställa sig inför domstolen i och för fastställande af straffet, hvaremedellertid han hade att förhålla sig oförvitligt. Domstolen kan jemväl dervid påföra den anklagede rättegångskostnaden eller del deraf samt bevilja honom anstånd för dess erläggande. Skulle han inom viss tidsfrist göra sig skyldig till något lagstridigt förfarande, är skuldförbindelsen förfallen och han kallas att mottaga sin dom. I sin skrift »*Ersatz kurzzeitiger Freiheitsstrafen*» (Hamburg 1889) uppgifver ASCMOTT, att denna lag mycket tages i användning af domstolarne, jemväl i sådana fall, der bötesstraff

för obemedlade eller fattige åtalade skulle ifrågakomma. Beträffande förhållandena i Massachusets, der lagen af år 1880 icke principiellt utesluter tillämpningen i fråga om förut bestraffade eller vid rättskränkningar af svårare beskaffenhet, ehuru den blott användes vid smärre fall och i fråga om första förbrytelsen, meddelar samme författare: att under åren 1878—88 i Boston ett antal af 7,251 personer erhållit varningsdom; att vid sistnämnda års utgång 312 ännu befunno sig i prøfvotiden; att af de återstående 6,939 ett antal af 473 åter inställts för rätten för att få sin dom fastställd, då de nemligen icke bestått sin prøfvotid; att 107 hade afvikit; men att 6,359 hade under sin prøfvotid uppfört sig väl och därför undgått straff. Af förbemälda 7,251 personer, skulle, enligt hvad den i Boston såsom ett slags officiel kriminalborgesman anställde kapten SAVAGE utrönt och meddelat, der icke lagen af år 1880 funnits, 25 % hafva blifvit ådömda fängelsestraff och 75 % penningböter, ehuru, då af detta sistnämnda antal blott 10 % skulle varit i stånd att betala bötesbeloppen, icke mindre än 65 % till följd af fattigdom skulle intvungits i fängelserna.

Sedan 1884 står frågan om det vilkorliga domfällandet på dagordningen i Frankrike, och stadgande derom lär hafva intagits i der framlagdt förslag till ny strafflag. I Belgien väcktes frågan till lif redan år 1880 och fick sin lösning genom lagen af d. 31 maj 1888, deruti jemväl stadgas beträffande den vilkorliga frigifningen. Här bestämmes med afseende å domstolarnes rätt att använda det vilkorliga domfällandet, att då ådömdt straff icke öfverstiger sex månader och den dömde ej förut straffats, så må i motiverad dom föreskrifvas, det straffet ej skall verkställas under viss af domstolen bestämmd tid, som dock ej må utsträckas öfver fem år. Har under denna tid ingen ny dom ågått den dömde, är han fri från hvarje påföljd af den förra. Den nya italienska strafflagen af förlidet år har ock upptagit systemet, (art. 27—28) anslutande sig till den engelska anordningen deraf med borgen för fortsatt

välförhållande. I Österrike har lagförslag i samma riktning som i Belgien d. 29 maj sistlidet år framlagts, dervid dock ofvan nämnde tidsgräns blifvit satt till högst tre år. Äfven i Tyskland hafva förslag väckts i saken. Vid det sammanträde den internationella kriminalistiska föreningen (*l'Union internationale de Droit pénal*) i augusti sistlidet år höll i Brüssel antogs enhälligt en resolution, som förklarade, att straffrättsvetenskapen kan medgifva det vilkorliga domfällandet, i det hon tillstyrker lagstiftaren att uppdraga gränserna därför med hänsyn till förhanden varande förhållanden samt folkets uppfattning och sedliga framsteg.

I öfverensstämmelse med grundidén till varningsdom och vilkorligt domfällande kan ock sägas stå bestämmelsen i norska lagen angående förbrytelser, af d. 20 august 1842, 6 kap. 8 §, sådant detta lagrum lyder jemlikt kongl. förordningen d. 3 juni 1874. Der stadgas rörande den, som, efter att hafva fyllt tio men ej femton år, gör sig skyldig till uppsåtlig förbrytelse, bland annat, att under förmildrande omständigheter samt när den anklagade, om han varit öfver femton år, icke skulle hafva ådragit sig högre straff än fängelse, och han dessutom icke tidigare varit domfäld, kan domen gå ut på att han, i stället för att ådömas fängelse eller kroppsaga, inför domstolen tilldelas en allvarlig varning och förmaning. Steget är här icke långt uttaget, men det är dock taget i rätt riktning. Och utan all tvekan torde böra erkännas, att varningsdom och vilkorligt domfällande säkerligen hafva sin betydelsefullaste användning med hänsyn till desse unge anklagade, för hvilka hvad som i går var ett pojkestreck, i dag har blifvit en förbrytelse, utan att de sjelfve undergått den förändring eller hunnit den utveckling, som skulle kunnat åvågabringa någon ändring i deras egen uppfattning af gerningen eller något allvarligare öfvervägande deraf, innan den begicks. Det torde ock böra erinras, att vår såväl kyrkliga som administrativa rätt sedan långt tillbaka känt och använt

varningen såsom en sjelfständig straffform i fråga om mindre förseelser.

I detta sammanhang torde det jemväl tillåtas mig i underdånighet erinra om den särskilda anledning lagstiftarne i olika länder egt att till användning upptaga systemet af varningsdomar eller vilkorligt domfällande. Erfarenheten har nemligen öfverallt enstämmigt vitsordat de olägenheter och faror för samhället, hvilka äro förbundna med de korta frihetsstraffen. Hvarken kan, till följd af strafftidens korthet, ensamheten, såsom under frihetsstraffen för längre tid, hinna göra sig gällande såsom ett strafflidande; ej heller medgifver den korta strafftiden någon utsigt för den straffades inre förbättring, såsom påföljd af den honom inom fängelset bestådda själavård eller undervisning. Det så kallade straffet har blott bestått deruti, att den straffade, i utbyte mot någon kort tids yttre frihet, kommit i åtnjutande af förmåner med hänsyn till underhåll, helsovård och kanske äfven sysselsättning, hvilka han såsom fri väl mindre ofta mäktar förskaffa sig. Och efter den snart till-ändagångna fängelsetiden utgår därför ej sällan i synnerhet den unge bestraffade med ett förakt för straffet, som icke blott för hans utan ock, i följd af hans gyckel dermed, för hans kamraters och umgängesvänners vidare framfärd kan vara mycket ödesdigert. Fängelset har för honom mistat sin hotfulla, sin afskräckande karaktär. Han skrattar åt bestraffningen, öfverför sin uppfattning deraf å andra och skyr heller ej att ånyo, då lust och lynne locka honom, utsätta sig för ny »införpassning».

Den enda verkan det korta frihetsstraffet tyckes kunna såsom strafflidande åstadkomma, torde vara ett fläckadt anseende. För den straffade, som känner detta tungt, skulle en honom ågången vilkorlig dom varit äfven från samhällets synpunkt att föredraga. För den åter, som ej frågar efter de rättänkandes omdöme, har straffet under nämnda förutsättning varit utan följd och utan gagn. Der lagarne dock mycket anlita dessa korta straff, vare sig så-

som direkt ådömda eller såsom förvandlingsstraff i brist på tillgång till ådömda böter, växer olägenheten eller faran häraf i samma mån som samhället i fängelserna intvingar allt större och större antal af sina medlemmar. »Främsta grundsatsen för en upplyst straffrätt«, säger MAYHEW, »är att hellre söka så länge som möjligt hålla folket ifrån fängelserna än att der packa in dem för de mest obetydliga förseelser.« Det kan heller icke vara lyckligt, att den fördelning, i följd af hvilken somliga bötfälde stanna utanför, andra deremot införas uti fängelserna, grundar sig icke på en större eller mindre grad af felaktighet utan på en bättre eller sämre ekonomisk ställning. Den som bötfärlts för en mindre förseelse, blir, om han är obemedlad, till fängelset införpassad, äfven om han är i sedligt afseende bättre anskrifven än en annan, som bötfärlts för en större förseelse, men som icke införpassas, enär han i följd af egande tillgångar kan betala böterna. Det må äfven från denna synpunkt vara en stor fördel om lagstiftningen lemnade lagskiparen en utväg att förmildra de skarpa motsättningar, som i dylika fall kunna uppstå och för hvilka man i vår tid mindre än någonsin saknar blick.

I nu antydda förhållanden torde tvifvelsutan vara att finna anledningen till den inom alla länder sig yppande stämningen emot de korta frihetsstraffen och till de försök, som göras att åstadkomma inskränkning i deras användning. Jag har redan påpekat det anmärkningsvärdaste af dessa, sådant det utvecklats i förberörda två typer, varningsdom och villkorligt domfällande. Men ännu ett bör bemärkas: det som fullständigast utvecklats i den engelska rätten och hvars början innefattas i bemyndigandet för fredsdomaren att af personer, utaf hvilka man kan befara störande af allmän eller enskild fred, kräfvat en särskildt förpligtande utfästelse om välförhållande (*surety for the peace or for good behaviour*). Vederbörande, mot hvilken klagan riktats, jemte något antal borgesmän måste i högtidlig form erkänna sig såsom konungens (drottningens)

gäldenärer för ett visst, af fredsdomaren fastställt belopp, derest den nämnde åklagade personen icke under bestämd tidslängd iakttagit honom förelagda villkor. Brytas dessa, varder i och med detsamma beloppet förverkadt och uttages af den åklagade och hans borgesmän. Denna metod har sedermera vidare utvecklats och tagits i användning icke allenast i vissa fall såsom en ersättning för den polis-uppsigt, hvilken, jemlikt »*prevention of Crimes Act 1871*» ådömes frigifna, för återfall dömda förbrytare, utan ock såsom ett sjelfständigt alternativstraff för större eller mindre förseelser. Jag är icke blind för de invändningar, som kunna göras i fråga om denna straffforms lämplighet för våra förhållanden. Men det synes mig ändock fullkomligen klart, att äfven vi måste skänka allvarlig uppmärksamhet åt hvarje utväg, genom hvilken man, utan uppgifvande af hvad ordning och säkerhet ovilkorligen fordra, varder i stånd att minska användningen af dessa korta frihetsstraff, hvilka, i och för sig så föga ändamålsenliga, derjemte äro på en gång kostsamma och till sina följder för samhället, minst sagdt, ovissa.

Det torde här tillåtas mig erinra att antalet af de fångar, som i våra fängelser med förvandlingsstraff aftjenat ådömda böter, sedan år 1884, då vatten och bröd-straffet afskaffades, varit stadt i ett oafbrutet stigande. Nämnda år uppgick antalet till 10,186. Året derpå steg det till 10,818, år 1886 till 12,264, år 1887 till 13,564 och år 1888, det sista, för hvilket uppgifter ännu äro tillgängliga, till 14,163 — det vill med andra ord säga: at antalet af dessa fångar stigit med inemot 4,000 på fyra år. Skall det komma att så fortgå, torde icke kunna undvikas, att landets cellfängelser, hvilka både böra och kunna användas till fördel för en verklig fängvård, mera än önskligt tagas i anspråk för verkställande af ifrågavarande, oftast blott formella straff. Särdeles betänklig synes mig ock vara den del i förberörda stigande siffror, landets värnpligtiga ungdom eger. Enligt infordrade uppgifter hafva i följd af

uteblifvande från beväring smönstringar, inskrifningsförrättningar m. m. jemlikt värnpligtslagen d. 5 juni 1885 ådömda böter i fängelserna aftjenats år 1887 af 481, år 1888 af 1,304 och år 1889 af 1,060 ynglingar. Under sagda trenne år hafva således 2,845 värnpligtige varit för böters aftjenande inspärrade i rikets fängelser. Att fångvården, under de tre till fem dagar deras vistelse i fängelserna varar, skulle kunna varaktigt påverka deras pligtbegrepp är föga troligt, likasom platsen tydligtvis icke väl lämpar sig för lifvande af deras fosterlandskärlek; men det kan möjligen befaras, att fängelseminnena i andra afseenden göra mera varaktiga likasom ock i olika riktningar mindre förmånliga intryck på de ungas sinnen. Derest icke de för ifrågavarande försummelser ådömda böter kunna aftjenas i särskilda militärrarrest, förefaller det mig såsom väl värdt att öfverväga, huruvida icke påföljden för dessa uteblifvanden kunde sättas i utsträckta skyldigheter inom värnpligtsområdet, vare sig genom förlängd tjenstetid eller annorledes, hellre än att allt fortfarande låta, på sätt nu eger rum, fängelserna blifva för en stor del af den värnpliktiga ungdomen ett slags förskolor för dess utbildning till fosterlandets försvar.

Då en allt mera obestridlig erfarenhet bestyrkt öfvertygelsen om enrumsstraffets höga betydelse för vinnandet af fångvårdens syften, måste det ock ligga vikt uppå att de dyrbara fängelsebyggnader, hvilka för sagda ändamål uppförts, icke varda mer än nödvändigt tagna i anspråk för verkställighet af sådana straff, som knappast kunna sägas vara sig påfordra eller medgifva någon fångvård. Kan lagstiftningen utan men för samhället frigöra dem från åtminstone någon del af dessa, som ådömas frihetsstraff för kortare tid, vinnes dermed en dubbel fördel: cellutrymmet ökas för den verkliga fångvårdens behof och kostnaderna för fångunderhållet minskas. Lika följd uppstår genom den vilkorliga frigifningen. Då sålunda genom anlitande af dessa, annorstädes redan pröfvade och väl

vitsordade metoder äfven från denna synpunkt både allmän och enskild fördel jemväl hos oss torde böra vinnas, har jag ansett mig icke böra underlåta att till den åtgärd, deraf må kunna föranledas, härå fästa Eders kongl. maj:ts nådiga uppmärksamhet.

CHR. CHRISTENSEN MØLLER.

Bestyreren for Flakkebjerg og Landerupgårds opdragelsesanstalter Justitsråd CHR. CHRISTENSEN MØLLER er død den 22 september i hans 81 år.

Om hans liv og personlighed har Tidsskriftet meddelt udførlige oplysninger i årgang 1886, side 108 i anledning af Flakkebjerganstaltens femtiårige jubilæum. MØLLER var født 1810 og søn af en landsbysnedker ved Ålborg. Efter konfirmationen tjente han hos en lærer, som foranledigede, at han i 1829 kom på Snedsted seminarium. Dimitret derfra blev han lærer i STEPHANSENS skole i Ålborg. Da denne overtog ledelsen af anstalten på Fuirendal, blev MØLLER skolens bestyrer, indtil han på STEPHANSENS forslag overdroges bestyrelsen af Flakkebjerg opdragelsesanstalt. Denne anstalt blev samtidig tagen i brug 31 august 1836. I 1860 udvidedes anstalten, og i 1867 købtes Landerupgård ved Kolding, hvor der samme år åbnedes en filial af Flakkebjerg. Landerupgård udvidedes 1868 og 73, og i 1874 tilkøbtes en naboejendom. Derved blev de to anstalter istand til at optage omtrent 170 elever.

MØLLER var en lykkelig mand. Han kom i en forholdsvis

ung alder, 26 år gammel, til at tage fat på opdragelsen af forsømte børn, og den sag blev til hans livsgerning, fordi han lagde hele sin personlighed i den. Derfor var han også istand til at kæmpe mod den mistillid og de besværligheder, han ofte mødte på sin vej, og dog udrette et meget betydeligt arbejde. For dette modtog han fra mange sider og på mange måder en velfortjent anerkendelse.

Fr. Stuckenberg.

Den fjerde internationale penitentiære kongres.

Efter bestemmelsen åbnedes den fjerde internationale penitentiære kongres i St. Petersburg d. 15 juni i Adelsklubbens festsal af kongressens ærespræsident, Prinsen af Oldenburg, i nærværelse af den russiske kejserfamilie. Efter åbningen begav denne sig, ligesom deltagerne i kongressen, til den i forening med kongressen foranstaltede udstilling af fangearbejder m. m., som var arrangeret i Michaelsmanegen, hvor kongressens Præsident GALKINE WRASKOY, generaldirektøren for Ruslands fængselsvæsen, foreviste de forskellige afdelinger.

Alt i 1846 i Frankfurt a. M. og 1847 i Bryssel havde der fundet sammenkomster sted af mænd fra de forskellige lande i Europa for at drøfte fængselsreformens problemer. Den første omfattede 75, den anden omtrent 200 deltagere. I virkeligheden begynde imidlertid de egenlige penitentiære kongresser i 1872. Foranledningen til dem gav amerikaneren WINES. Som sekretær ved Fængselsselskabet i New York havde han forberedt afholdelsen af en national fængselskongres i Amerika, idet han i den anledning havde

konfereret med adskillige mænd i Europa. Denne nationale kongres afholdtes 12 oktbr. i Cincinnati. På den vedtoges et forslag om afholdelsen af en international fængselskongres, efter at forslaget var fremsat for 124 personer i de forskellige lande i Europa og bifaldt af 122 af disse. London blev bestemt til mødested, og der samledes kongressen i juli 1872. Før den skiltes ad, valgtes en kommission til at forberede den følgende, og regeringerne opfordredes til at udnævne delegerede, som kunde slutte sig til kommissionen. I 1878 afholdtes den anden kongres i Stockholm, den tredje 1885 i Rom, og den fjerde som omtalt i St. Petersborg 1890. På denne blev det efter indbydelse fra Frankrig bestemt at afholde den næste kongres i Paris 1895, ligesom den følgende i 1900 eventuelt forudsættes afholdt i Danmark.

Deltagernes antal var i London, Stockholm, Rom, St. Peters-					Peters-
i alt					borg,
314					740
296					
231					
149					177
142					
93					
Af disse vare udlændinge					
Antallet af opstillede æmner	sektion 1	10	4	6	8
	— 2	13	6	8	11
	— 3	5	4	8	6
	i alt	28	14	22	25
Antallet af forberedende rapporter var	sektion 1	9	11	25	46
	— 2	3	21	24	57
	— 3	4	17	18	36
	i alt	16	49	67	139

De anførte tal ere ikke uden interesse. Det laveste for udenlandske deltagere findes for kongressen i Rom, men er utvivlsomt kun et vidnesbyrd om, at Roms beliggenhed ikke har været gunstig for deltagelsen fra Nord-europa. Når æmnernes antal på kongressen i London er større end på de senere kongresser, ligger dette naturligt deri, at den kongres er den første internationale, som holdes. Kongressen i St. Petersborg har imidlertid kun 3 æmner

færre. Stockholmerkongressen viser de laveste tal for æmner, og dog var den måske den smukkeste af de afholdte, såvel i deltagelsen i diskussionen som i dennes udførlighed. Æmnernes antal kan ikke ubetinget være rettesnor for kongressens betydning eller nødvendighed, sålidt som for interessen, den byder. I så henseende yder antallet af forberedende rapporter mere. Tallet på disse er voxet fra 16 i London til 139 i St. Petersborg. Det kan jo ikke negtes, at dette er en betydelig fremgang, og den er såmeget større, som det er tre gange så stort et tal som i Stockholm og dobbelt så stort som i Rom. At denne fremgang er et stærkt og glædeligt vidnesbyrd om den voxende interesse for fængselssagen, kan ingen betvivle, men nogle ulemper kan der mulig komme til at klæbe derved. Medens kongresserne i Stockholm og Rom nøjedes med gennemsnitlig 3 rapportører for hvert æmne, er man på kongressen i St. Petersborg nået til 5 a 6. Det voxende antal rapporter kan få en svækkende indflydelse på den senere forhandling i kongressen, idet nemlig en offentliggjort rapport, og de offentliggøres, som naturligt er, så snart de ere afleverede, kan foranledige fremsendelsen af en rapport med modstridende anskuelser. Derved taber ganske vist den senere mundtlige forhandling noget af sin friskhed, medens på den anden side personer, der ikke kunne møde på kongressen, få lejlighed til på den måde at fremsætte deres meninger. Disse få imidlertid ikke den vægt, som når de støttes ved deltagelse i den mundtlige forhandling. Førte ud til yderligheder, ville disse skriftlige rapporter kunne tænkes at lede til, at man medbragte forslagene til resolutioner i det givne spørgsmål fuldt færdige til at antages. Den hele kongresforhandling kunde derved let få en, om jeg må sige, humbugsagtig karakter. Vil man undgå at få fængselkongresserne ind under den udbredte almindelige betragtning, at kongresser kun ere arrangements af forlystelser, bør man vogte sig også for den fare, som en vidtdreven anvendelse af rapporter kan få på forhandlin-

gerne på selve kongressen. Ved siden heraf kommer også hensynet til æmnernes antal i betragtning. Begrænset vil dette altid være af hensyn til tiden, men selv denne begrænsning vil ikke forhindre, at forhandlingerne afkortes af det nævnte hensyn, idet en bestræbelse for at få alle æmner behandlet er tænkelig, hvorved forhandlingsdygtigheden synes konstateret. Et forholdsvis mindre antal æmner giver ganske vist en rigere forhandling og et sandsynligvis større udbytte, således som tilfældet formentlig var i Stockholm.

For behandlingen af æmnerne i anden sektion, fængselsvæsenet, vilde det være ønskeligt, om der blandt de udenlandske deltagere i kongresserne fandtes flere praktiske fængselsmænd, end tilfældet er. I så henseende have de nationale foreninger i forskellige lande et væsentlig fortrin. Jeg tænker her nærmest på de årlige møder af tyske fængselsmænd, men også den nordiske penitentiaerforenings møder bære vidnesbyrd herom. For dennes vedkommende må det beklages, at udsigterne til dens sammenkaldelse påny synes at være temmelig svage. Der er jo nemlig ikke tvivl om, at hyppigere nationale møder bidrage ikke blot til at klare det enkelte spørgsmål, men også til at give kongresarbejdet større udbytte.

Et moment er der endnu, som også har sin betydning. Det kan jo ikke negtes, at for en udlænding ere beviser på gæstfrihed al påskønnelse værd, men udslagene af den kunne tænkes at opnå en sådan udstrækning, at de komme til at få en mindre gavnlig indflydelse på kongressens betydning ikke blot igennem forhandlingerne, men også ligeoverfor det personlige samkvem mellem deltagerne. Også i så henseende indtog vistnok Stockholm et meget passende standpunkt.

Når der nu i det følgende skal gives en skildring af Petersborgkongressens virksomhed, kan denne selvfølgelig kun blive ganske kortfattet, eftersom detaillerne i forhandlingerne endnu ikke foreligge.

Mandag d. 16 samledes medlemmerne til et fællesmøde hvor GALKINE WRASKOY valgtes til kongressens præsident i forening med BELTRANI og HERBETTE, ligesom også vicepræsidenterne valgtes og bureauet konstitueredes med GUILLAUME som generalsekretær.

Sektionernes arbejder lededes, den første, som angik straffelovningen, af professor POLS fra Holland, den anden, som omfattede fængselsvæsenet, af professor GOES fra Danmark, den tredje, de præventive foranstaltninger, af dr. JAGEMANN fra Baden, i forening med de for hver sektion valgte vicepræsidenter. Æmnerne, der forhandlede i sektionerne, og kongressens besvarelser, der afgjordes i fællesmøderne, vare følgende:

Sektion I, æmne 1: Ved hvilken fremgangsmåde og i hvilken udstrækning vil man kunne komme til i de forskellige lande at give overtrædelser af straffeloven den samme benævnelse og en tydelig begrebsbestemmelse, som kan benyttes i udleveringsakter eller traktater?

Den i fællesmødet vedtagne besvarelse gik ud på:

1. At udleveringstraktaterne ere afhængige af de forskellige landes straffelovning, at disse endnu i øjeblikket hindrede indførelsen af en ensartet begrebsbestemmelse, hvorfor det vilde være unyttigt at forsøge på at opstille definitioner for handlinger, som ikke kunne blive identiske.

2. At det vilde være ønskeligt, om de forskellige straffelovgivninger vilde optage princippet om udlevering som almindelig regel med alle de reservationer, som hver stat måtte finde nødvendig.

3. At undtagelsen vilde blive reglen, når udlevering i princippet optages af de forskellige straffelovgivninger og de internationale konventioner om udlevering istedenfor opregningen af de lovovertrædelser, som medføre udlevering, indeholdt dem, der ikke medføre denne.

Æmne 2. På hvilken måde kan drukkenskab blive

betragtet i straffelovgivningen, a. enten som en overtrædelse i og for sig, b. eller som en omstændighed, der ledsager en overtrædelse, og som derved kan ophæve, formindske eller forhøje det forbryderiske i dens karakter?

Fællesmødets besvarelse:

1. Den drukne tilstand i og for sig konstituerer ingen forseelse (délit). Kun hvor den fremtræder med fare for den offentlige sikkerhed eller foranlediger skandale og forstyrrer den offentlige ro og orden, bliver den genstand for repression.

2. Nyttens af korrektionelle forholdsregler, som anbringelse i hospital eller arbejds hus, kan ikke negtes ligeoverfor vanedrankere, som behøve offentlig hjælp, som tigge eller blive farlige for sig selv og andre.

3. Det er påtrængende nødvendigt at gøre sælgere af spirituøse drikke ansvarlige for salg af stærke drikke til folk, der øjensynlig ere drukne.

4. I tilfælde af strafferetlige overtrædelser begåede i drukkenskab:

I. Den ikke fuldstændig drukne tilstand kan ikke i noget tilfælde udelukke tilregneligheden som en omstændighed, der kan have indflydelse på straffebestemmelsen; denne indflydelse afhænger af forholdene i hvert enkelt tilfælde.

II. Den fuldstændig drukne tilstand udelukker i principet tilregneligheden, undtagen i følgende tilfælde:

a. Når drukkenskab i og for sig konstituerer en lovovertrædelse, og

b. I tilfælde af *actiones liberae in causa*, når gerningsmanden beruser sig, skønt han ved, at han i drukken tilstand må eller kan begå en strafbar handling. I det første tilfælde gør han sig ansvarlig for en forsætlig begået forseelse (délit), i det andet for efterladenhed.

Æmne 3. Vilde det være på tide at organisere undervisningen i den penitentiære videnskab? Og på hvilken måde vilde man derved kunne forbinde det positive stu-

dium af de faktiske forhold og spørgsmålet om anvendelsen uden at forstyrre tjenestens gang og gøre indgreb i administrationens rolle?

Fællesmødets besvarelse:

1. Kongressen anser undervisning i den kriminelle og penitentiære videnskab for meget nyttig og ønskelig og mener, at det videnskabelige studium af straffefuldbyrdsen let kan forenes med den penitentiære disciplins fordringer.

2. Den udtaler ønsket om, at der ved de forskellige landes universiteter må blive oprettet en lærerpost i den penitentiære videnskab, samt at den penitentiære administration vil lette, støtte og opmuntre dette studium.

3. Den mener, at det er ønskeligt, at der i de penitentiære anstalter oprettes biblioteker for den penitentiære videnskab til brug for disse anstalters funktionærer.

Æmne 4. For hvilken slags overtrædelser af straffeloven, på hvilke betingelser og i hvilken udstrækning vilde det være tilrådeligt at optage i lovgivningen:

a. Systemet med påmindelser og advarsler fra dommerens side til gerningsmanden af de handlinger, som forekastes ham, og som stedfortræder for enhver domfældelse?

b. Formen med ophævelsen af straffen, enten det er bøde eller fængsel eller enhver anden, som dommeren har pålagt, men som han erklærer ikke bør pålægges den skyldige, så længe som han ikke har pådraget sig en ny dom?

Fællesmødets besvarelse:

Kongressen fastholder det stillede spørgsmål og sender det tilbage til den internationale kommission til forhandling på en eventuel følgende kongres.

Æmne 5. Hvilken autoritet bør tage bestemmelse om børns skæbne, som have gjort sig skyldige i fejl eller overtrædelser?

Og efter hvilke momenter og principer bør det afgøres, om fejlene eller overtrædelserne skulle medføre:

a. Enten en straffedom og indsættelse i en virkelig penitentier anstalt?

b. Eller anbringelse i en korrektionsanstalt særlig for dårlige eller uopdragne børn?

c. Eller anbringelse i en opdragelsesanstalt, som er bestemt for mindreårige, der ere stillede under det offentlige tilsyn.

Bør børnenes alder være det eneste moment, som tages i betragtning for at iværksætte denne deling og bestemme afgørelsen, og på hvilke betingelser skal den være det?

Fællesmødets besvarelse:

Kongressen kan ikke erklære sig om den af sektionen opstillede besvarelse, og spørgsmålet forbeholdes en følgende kongres af hensyn til modsætningen mellem de fremsatte opfattelser og til de komplicerede løsninger, de kunne medføre.

Æmne 6. Hvilke midler til på en virksom måde at ramme hæleriet og de habituelle hælere ville kunne anbefales?

Fællesmødets besvarelse:

For på en virksom måde at bekæmpe hæleriet bør der

1. ligeoverfor bankierer, vekslerere, juvelerer og lignende fastsættes reglements-mæssige bestemmelser for at forebygge hæleri;

2. af hæleri gøres en særlig overtrædelse;

3. opstilles en progression af straffen for recidivet i denne kategori.

Æmne 7. Hvorledes skal man kunne undgå den skadelige indflydelse af forældre eller formyndere på deres børn eller myndlinge i tiden fra disses betingede løsladelse og i almindelighed fra udløbet af deres straffetid, til de blive myndige?

Fællesmødets besvarelse:

1. I det kongressen henviser til resolutionen på Romerkongressen, som gik ud på, at et af de midler, der kunne anbefales for at undgå de beklagelige følger af en umoralsk

opdragelse af forældrene, er at tillade domstolene for en bestemt tid helt eller delvis at ophæve forældremyndigheden, når tilstrækkelig godtgjorte grunde retfærdiggøre et ansvar fra deres side, — erkender den, at staten har den forpligtelse at ophæve den fordærvelige indflydelse fra forældre eller værgers side på deres børn eller myndlinge.

2. Når domstolen har godtgjort uværdigheden eller uduligheden hos den unge forbryders forældre, skal den sætte grænsen for tvungen opdragelse enten i en korrektionsanstalt eller i en velgørenhedsanstalt, offentlig eller privat, til myndighedsalderen. Initiativet til at hæve eller indskrænke forældremyndigheden skal tilkomme den offentlige myndighed (dømmende eller administrative), også med hensyn til valget af den af de ovennævnte institutioner, som den unge skal betroes til.

3. Den unge person, som det skulde blive tilladt at forlade den penitentiære eller korrektionelle anstalt før terminen, der er sat i dommen eller ved anbringelsen, skal vedblive at stå under den samme formynderautoritet til den fastsatte tid, uden at der i det tilfælde behøves en særlig afgørelse af domstolen.

4. Forældrene skulle holdes til at bidrage, i forhold til deres evne, til udgifterne til underhold og opdragelse af de unge personer, som på grund af forældrenes fejl ere undergivne denne myndighed.

5. Når omstændighederne, som have bevirket ophævelsen eller indskrænkningen i forældremyndigheden, have forandret sig således, at den unge person uden fare for sin moralitet igen kan overgives til forældrene, skal en ny afgørelse af domstolen kunne indsætte forældrene i deres rettigheder over barnets person.

Idet kongressen endvidere erkender, at det først og fremmest er nyttigt at forekomme muligheden af børns forseelser, førend at tage forholdsregler for det tilfælde, hvor disse forseelser alt ere begåede, og idet den erkender, at dette vigtige spørgsmål ligger udenfor teksten i æmne 7, udtaler

den det ønske, at den følgende kongres vil sætte det spørgsmål under forhandling, om det ikke vil være gavnligt til de præventive forholdsregler ligeoverfor unge personer at føje den ret for de offentlige myndigheder at forpligte forældrene til et barn, som er absolut genstridigt, til at anbringe det i en opdragelsesanstalt.

Æmne 8. Hvilke grænser bør der sættes for domstolenes straffemyndighed og for den disciplinære myndighed lige overfor forseelser begåede af fanger i deres fangetid? Hvilke forseelser af denne slags bør afgøres af domstolene og hvilke ville kunne straffes arbitrært?

Fællesmødets besvarelse:

Der er ingen grund til at unddrage forseelser, af hvad slags de så ere, der ere begåede af fanger under deres fængsling, fra de ordinære domstoles afgørelser, naturligvis undtagen i sådanne tilfælde, hvor der ved love og regler om orden og disciplin i fængslet er bestemt en særlig straf for dem.

Sektion II. Æmne 1. Er systemet, arbejde for offentlig regning at foretrække i de penitentiære anstalter for arbejde i entreprise?

Fællesmødets besvarelse:

1. Et nyttigt og så vidt muligt produktivt arbejde er nødvendigt for fangerne, hvilken fangebehandling de end ere underkastede. I ethvert land må man undersøge, hvorledes arbejdet kan praktiseres for at svare til det penitentiære værks forskellige bestemmelser og opgaver — enten gennem systemet for statens regning, eller gennem enterprisesystemet.

2. Arbejdet er den principale del af fængselslivet og må således i sin organisation og funktion være underlagt den offentlige myndighed, som alene er istand til at fuldbyrde straffelovene.

Man vil således ikke kunne anvende fangens forpligtelse til enkeltes fordel.

3. Systemet for statens regning synes ganske i almindelighed, uden at opstille absolute bestemmelser, bedst at gøre arbejdet til deltager, ligesom enhver anden faktor i fængselsvæsenet, i det værk, som det gælder om at udføre. Men af hensyn til de vanskeligheder, som organisationen af arbejdet i statens interesse kan medføre, kan man gå ind på, at administrationen tyer til entreprenører eller privat industri, forudsat, at udførelsen ikke gør entreprenøren til herre over fangens person og liv.

4. Ved organisationen af fangearbejdet og særlig ved systemet for statens regning er det ønskeligt, at gevinsten af fangearbejdet forbeholdes staten, og man kan anse det for ønskeligt, at staten som følge deraf så vidt muligt producerer og konsumerer de ved fangearbejdet fremstillede genstande.

Æmne 2. I hvilken udstrækning er arbejdet i fængslerne til skade for den fri industri?

Hvorledes vil man kunne organisere fangernes arbejde således, at de uheldige følger af konkurrencen såvidt muligt undgås?

Fællesmødets besvarelse:

Når man pålægger fangen forpligtelsen til at arbejde, er det uundgåeligt og nødvendigt, at arbejdet giver et nyttigt produkt, således som forholdet iøvrigt også er i livet udenfor fængslet.

Ikkedestomindre synes fangearbejdet, når det er forstandigt organiseret under en ledelse, der altid er herre over reguleringen af betingelserne derfor, kun at kunne hidføre en lidet betydningsfuld konkurrence ligeoverfor det fri arbejde.

Denne konkurrence synes overhovedet ikke at kunne give virkelig grund til klage, når det drejer sig enten om agerbrug, som har interesse for det offentlige, og som har

den fordel, at det undgår at bringe landarbejdere bort fra deres vante arbejde, eller om industrielle arbejder til brug for selve fængslerne eller for andre offentlige institutioner og for statens regning.

Specielt, men uden at ville fastsætte bestemte regler, tror man at måtte anbefale:

1. At arbejdet skal være gavnligt, såvidt muligt, og ikke komme i strid med den penitentiære opgave, med livet i fængslet og fængselsvirksomheden.

2. At fordelene af dette arbejde såvidt muligt forbeholdes staten og ikke bliver til velgerninger for private entrepriser.

3. At bestemmelsen af virksomheden i enhver industrigren på et bestemt sted, valget, afvexlingen og remplaceringen af disse industrigrene, fastsættelse af godtgørelse og tarifer for arbejdet ordnes således, at der hverken skabes protektion eller privilegier, eller misbrug, som kunne trykke den tilsvarende fri industri.

4. At den offentlige myndighed i måden, hvorpå arbejdet organiseres, altid bevarer et middel til at forhindre misbrug af en konkurrence, uden at gøre fangerne arbejdsløse og uden at overlade dem til exploitering eller forgodtbefindende af hvilkensomhelst entreprenør eller industri-drivende.

Æmne 3. Hvilke opmuntringer kunne tilstås fangerne i en god penitentiær disciplins interesse?

Særligt, i hvilken udstrækning bør fangen kunne råde frit over sin spareskilling?

Fællesmødets besvarelse:

1. Et system med belønning og opmuntring, materiel og moralsk, til fangerne, fastsat ved reglementer og med frihed for administrationen til at vælge, vil være af betydning i en god disciplins interesse, ligesom også for fangernes forbedring.

2. Forholdsreglerne, som tages, skulle være en be-

lønning for vedholdende flid ved arbejdet og for god opførsel, uden at gøre brud på straffens alvorlige karakter og hensigt.

3. De moralske midler til belønning og opmuntring, som håb om afkørtning af straffen, tilladelse til at købe bøger, at sende forældre penge m. fl. bør gives den størst mulige udstrækning.

4. Som materiel opmuntring kan indrømmes tilladelse til at få næringsmidler, som, uden at have karakteren af lækkerier, fra et hygiejnisk standpunkt må anses for nyttige.

5. Fangen vil kunne tillades til sine materielle og moralske fornødenheder at disponere over en del af sin fortjeneste efter en ved reglementet i almindelighed fastsat begrænset målestok, og i hvert særlige tilfælde efter direktørens skøn.

6. Den opsparede del af fortjenesten bør deponeres ved fangens løsladelse hos myndigheden eller hos fængsels-selskabet, som vil påtage sig at udbetale fangen deraf efter hans behov.

7. Fangen må ikke disponere over sin arvepart for at tilfredsstille fornødenheder under opholdet i fængslet uden med direktørens samtykke.

Æmne 4. På hvilken måde vil man, udenfor transportation til kolonier, kunne udføre straffe, som indeholde en frihedsberøvelse, enten for livstid eller på længere tid, for en tid over fem år, eller ifølge lovgivningen over ti år?

Hvorledes skulle sådanne anstalters karakter, organisation og bestyrelse være, hvor straffanger af en af de nævnte kategorier skulde anbringes?

Fællesmødets besvarelse:

1 Enhver straf, som er bestemt til på samme tid at straffe den skyldige, at gøre ham det umuligt at skade og at give ham midler til at rejse sig igen, og straffene på lang tid, som tillade mere end andre at håbe på domfældtes

forbedring, bør ordnes således, at de reformatoriske principer, som råde i de korte straffe, også komme til at gøre sig gældende her.

2. Enhver domfældelse til straf på lang tid bør begynde med en vis tids ophold i celle.

3. Efter opholdet i celle dag og nat bør den domfældte, når han overgår til arbejde i fællesskab om dagen, vedblive at tilbringe natten i celle.

4. Administrationen bør såvidt muligt organisere arbejde i fri luft og fortrinsvis offentlige arbejder, men på den ufravigelige betingelse, at disse arbejder ere satte således i værk, at fangerne ingensinde kunne komme i berøring med den fri befolkning.

5. Den betingede løsladelse vil kun kunne tilstås med alle mulige forsigtighedsregler og efter en gradation overensstemmende med fangens forbedring.

6. Fængselselskaber bør dannes enten efter privat initiativ eller af administrationen, for at tage sig af fangen under den betingede løsladelse og våge over ham efter den endelige løsladelse, når han ikke synes fuldt ud forbedret.

Æmne 5. Efter hvilke principer og på hvilken måde vil man med størst fordel kunne sikre sig rekrutteringen af funktionærer til den penitentiære tjeneste (direktører, inspektører, økonomer m. fl.)

Fællesmødets besvarelse:

1. I det penitentiære værks interesse er det af største betydning at sikre sig på bedste måde rekrutteringen af funktionærer, embedsmænd og betjente, til fængselstjenesten.

2. I så henseende må man skelne mellem det overordnede og det underordnede personale.

3. Det er først af betydning at fastsætte betingelserne for adgangen til disse stillinger. Til de overordnede bør foretrækkes personer med almindelig dannelse, til de underordnede såvidt muligt udtjente militære.

4. Forberedelsen af kandidater til de overordnede stillinger må omfatte: a. kursus i den penitentiære videnskabs historie og teori, b. praktisk uddannelse i alle fængselstjenestens enkeltheder, ledet af direktører ved mønsterfængsler. Når målet er nået, opføres kandidaterne på listerne, som forelægges administrationen, der har besættelserne i sin hånd.

5. Den forberedende uddannelse af kandidater til de underordnede stillinger må omfatte en praktisk fængsels-tjeneste, som kan svare til f. ex. de skoler for opsynet, der findes i visse stater, på de steder, i hvis omkreds kandidaterne ville blive anbragte.

6. Det er vigtigt, at sikre personellet emolument og indtægter, som svare til den betydning, deres hæderlige og vanskelige hverv har for samfundet, en overdreven sparsommelighed vil kun kunne være skæbnesvanger i alle henseender.

Æmne 6. Kan man gå ind på, at visse forbrydere eller delinkventer betragtes som uforbederlige, og i bekræftende fald, hvilke midler ville kunne anvendes for at beskytte samfundet mod den slags fanger?

Fællesmødets besvarelse:

1. Uden at godkende, at der fra et penalt og penitentiært synspunkt gives forbrydere, som ere absolut uforbederlige — medens imidlertid erfaringen viser, at der er personer, som ere genstridige ligeoverfor penal og penitentiær behandling og ved vanens magt vende tilbage og blive professionelle i deres krænkelse af samfundets love, fremsætter kongressen ønsket om, at der må blive taget særlige forholdsregler overfor disse individer.

2. I denne tankeforbindelse og uden at gøre indgreb i de forskellige lovgivningers principer, og forbeholdende dem frihed til at vælge de forholdsregler, som bedst svare til enhver stats særegne forhold, tror den at kunne anbe-

følgende forholdsregler i de forskellige lande til overvejelse:

I. Indespærring i tilstrækkelig lang tid i anstalter med obligatorisk arbejde for visse kategorier af individer som indgroede tiggere eller vagabonder o. fl.

II. Forlænget fængsling eller, efter tilfældet, bortsendelse til fremmede territorier eller besiddelser, tilhørende de interesserede stater, for at udnytte de spildte kræfter; men altid under de garantier, som øvrigheden skylder dem, der ere berøvede friheden, og med mulighed for at genvinde friheden fuldt ud ved god opførsel, vel at mærke gennem betinget løsladelse.

Disse forholdsregler udelukke ikke anbringelsen i særlige tilflugtsanstalter af folk, der erkendes for at være uskikkede til at skaffe sig selv det nødvendige ved deres arbejde.

Æmne 7. I hvilken henseende bør systemet, som fangen er underkastet før den endelige domfældelse, adskille sig fra det, han underkastes efter denne?

Fællesmødets besvarelse:

1. Det er ønskeligt, at særlige fængsler oprettes såvidt muligt for anholdte, og at i modsat fald en særlig afdeling af arresthuset bestemmes til disse.

2. Den individuelle adskillelse er antaget som almindelig regel for anholdte, og den vil ikke kunne erstattes ved anbringelse i fællesskab om dagen, efter anholdtes udtrykkelige ønske, med mindre den dømmende eller administrative myndighed tillader det.

3. Den individuelle adskillelse vil ligeledes være at anvende på unge personer under anholdelse. Denne bør kun finde sted, når det er absolut nødvendigt, og det er i princippet ønskeligt, at personer under 17 år nyde godt af friheden lige til det øjeblik, da øvrigheden definitivt har truffet afgørelsen af deres skæbne.

4. Den individuelle adskillelse vil være at erstatte med

fællesskab for personer, som ikke uden skade kunne underkastes den på grund af deres helbred, af hensyn til fremrykket alder eller deres fysiske og psykiske konstitution.

5. De anholdte bør behandles på basis af den almindelige ret. Den foreløbige anholdelse skal kun medføre de indskrænkninger, der følge af dens formål og af oprettelsen af fængselsordenen.

6. Den lokale administration vil kun ligeover for de anholdte kunne anvende de disciplinære forholdsregler, som reglementerne foreskrive, og som ere nødvendige for at bevare orden og ro.

7. Fængselsselskabernes virksomhed, som er organiseret for de løsladte fanger, bør også udstrækkes til dimiterede anholdte.

Æmne 8. Dersom man vil forskaffe fangerne ved løsladelsen efter udstået straf et middel til at existere, er det magtpåliggende at etablere en stor forskelligartethed i arbejderne i fængslerne, så at man kan lære hver fange det arbejde, som passer bedst til hans evner. Men skal det være således, må fængsler i en vis henseende blive industrielle anstalter af en egen slags og derved pådrage sig byrdefulde udgifter ved siden af overlæsning. Ja, man kan godt forudsætte, at der iblandt disse forskelligartede arbejder findes nogle, som, fordi de ere altfor lette og simple, ville kunne hæmme en heldig indflydelse af straffen. Skal man ikkedestomindre, uden at begrænse tallet af de forskellige slags arbejder, give hver fange et arbejde, som kan svare til hans evner?

Æmne 9. Når man deler varigheden af en frihedsstraf i et vist antal perioder eller klasser, vil det så være at foretrække at behandle fangerne med et mindre og mindre strengt system overensstemmende med trinene i den klassestige, de skulle passere? I bekræftende fald bør systemet i første klasse anvendes i hele dets strengthed, og

man vil i så fald åbenbart anvende cellen: men hvilke slags arbejder skal man foretrække?

Æmne 10. Hvis man for at kultivere land eller kolonisere etablerer et fængsel i et uopdyrket landskab, skal man så der anvende et system forskelligt fra de almindelige fængselssystemer, hvorved man behandler fangen mindre strengt end ellers? Vil man i så tilfælde anse det for passende, forudsat at fangerne, som sendes derhen, have lang straffetid, at underkaste dem et særegent penitentiært system med en tids streng behandling i et fængsel, førend de definitivt sendes til det omspurgte fængsel?

(Æmnerne 8, 9 og 10 ere opstillede af den japanske regering).

Besvarelser fremsatte af rapportøren:

Til æmne 8. — Det er ønskeligt, at enhver fange såvidt muligt får den beskæftigelse, som svarer til hans evner. Alsidigheden og letnemheden hos nogle vil ikke komme i strid med udførelsen af den rationelle penitentiære teori.

Til æmne 9. — Det progressive system, som begynder med anbringelse i celle med arbejde, svarer til karakteren i straffe af middelvarighed.

Til æmne 10. — Hvis man antager det progressive system for fanger på lang tid, vil det være muligt og også ønskeligt at beskæftige dem i fri luft på den betingelse, at de ere skilte fra fri arbejdere. Disse beskæftigelser kunne organiseres i selve landet eller ved dets grænser.

Sektionens besvarelser ligeoverfor fællesmødet:

Idet sektionen udtaler ønsket om, at opstillerne af æmnerne 8, 9 og 10 ville se hen til arbejderne i sektionen, kongressen, som også i de foregående kongresser, om de forskellige partier i de penale og penitentiære problemer, billiger den enstemmigt rapportørens to første besvarelser. Hvad den tredje angår henvises til besvarelsen af æmne 4.

Æmne 11. Er en kompilation af en international penitentiar statistik nyttig? Er den mulig? I så tilfælde, indenfor hvilke grænser skal den holdes? Efter hvilket system skal den gøres?

Fællesmødets besvarelse:

Kongressen udtaler ønsket om:

1. At der på hver kongres må foreligge en international penitentiar statistik.
2. At det arbejde må betroes fængselsadministrationen i det land, hvor kongressen skal holdes.
3. At oplysningerne begynde med året efter den foregående kongres.
4. At de tavler, der ere vedføjede Beltrani Scalia's rapport i princippet anses som grundlag for den internationale statistik.
5. At offentliggørelsen ledsages af en beretning, som analyserer de konstaterede resultater og klarer den penitentiære statistiks standpunkt i de forskellige lande.

Sektion III. Æmne 1. Kunne et lands patronage-institutioner og selskaber for at opfylde deres bestemmelse med nytte sættes i forbindelse med et andet lands, navnlig for at nyde godt af den fælles erfaring og af de midler til at virke, som ere erkendte fra forskellige sider, for at være de virksomste, for at følge de løsladte fanger, som høre til forskellige nationaliteter, lige til deres genindtrædelse i hjemmet og til deres tilbagevenden til et hæderligt og arbejdsomt liv, for at lette deres tilbagevenden til fædrelandet og udveksle særlige oplysninger m. m.?

På hvilken måde ville disse forbindelser mellem patronage-institutioner og selskaber i de forskellige lande kunne bringes i stand og bringe de bedste resultater?

Fællesmødets besvarelse:

Kongressen udtaler det ønske:

1. At fængselselskaber dannes overalt, hvor de endnu

ikke findes, og at forbindelser oprettes mellem fængselselskaberne eller velgørhedsforeningerne i de forskellige lande, og dette i patronagegerningens almindelige interesse ligesom også for på den mest virksomme måde at støtte personer, som egne sig dertil.

2. At der i den hensigt imellem disse forskellige selskaber oprettes overenskomster med det formål:

I. At opnå en regelmæssig og gensidig udvexling af de gjorte erfaringer.

II. At opstille det princip, at patronage udstrækkes til udlændinge, i overensstemmelse med ethvert lands politiforskrifter.

III. At sikre sig de løsladtes tilbagevenden til fædrelandet, dersom de ønske det, eller deres anbringelse til arbejde på et andet sted.

3. At der i tilfælde af tilbagevenden til fædrelandet tages særlige forholdsregler med hensyn til sparepenge, beklædning, legitimationspapirer.

4. Med det formål, at lette oprettelsen af en institution for international patronage, er det ønskeligt, at fængselselskaberne i et land forene sig under et fælles nationalt organ.

Æmne 2. Findes der ikke et slægtskab i interesser og æmner, og som følge deraf en udvexling af erfaringer, et fælles syn på og en almindelig overensstemmelse i måden at virke på, som det er nødvendigt at markere, såvidt det er muligt, imellem administrationerne for fængselsvæsenet, for fattigvæsenet og den offentlige velgørhed, for sundhedsplejen, for politiet og den offentlige sikkerhed, for undertrykkelse af tiggere og landstrygere, for organisationen, kontrollen og tilsynet med arbejdshuse, asyler, hjem m. m.

Hvorledes vil denne udvexling af erfaringer, dette fælles syn og denne almindelige overensstemmelse i virksomhed kunne tilvejebringes uden at skade de forskellige institutioners uafhængighed, god orden og god virksomhed?

Fællesmødets besvarelse:

1. Det slægtskab i interesser, som gøre sig gældende, og i spørgsmål, som komme frem, mellem administrationerne for fængselsvæsenet og politiet på den ene side, for fattigvæsenet og den private velgørenhed på den anden side, kræver en forståelse imellem disse forskellige institutioner i overensstemmelse med ethvert lands behov.

2. For at gøre denne forståelse stærkere er det ønskeligt, at der med det formål danner sig selskaber, kongresser eller møder, hvor de ovennævnte forskellige institutioners repræsentanter samles.

3. Særligt er det ønskeligt, at staten ved lov eller administrativt kunde fastsætte opgaven for selskaber eller private og offentlige anstalter, navnlig i retning af bestyrelsen af løsladte børns sparepenge i alle tilfælde, ligesom også af voksne, hvis de ere villige dertil.

4. For at lette fængselselskabernes virksomhed er det ønskeligt, at staten, provinsen, kommunerne eller private selskaber oprette og underholde arbejdshuse.

Æmne 3. Frembyder anbringelsen i familier fordele i retning af at sikre opdragelsen, arbejdet og fremtiden for børn og unge mennesker, som under forskellig form ere satte under det offentliges formynderskab eller tilsyn?

I hvilken udstrækning og på hvilken måde vil dette system kunne erstattes, for visse børn og unge mennesker, med anbringelse og ophold i en anstalt, hvor de leve i fællesskab, eller måske slutte sig til og forenes med den sidste måde at arbejde på?

Fællesmødets besvarelse:

Kongressen udtaler ønsket om at se virksomheden for moralsk forsømte børn og forholdsreglerne til beskyttelse og opdragelse af ulykkeligt stillede børn i de forskellige former, der anvendes, blive almindelig.

2. Af hensyn til de gjorte erfaringer må man forbinde

familiesystemet med anbringelse i anstalter; begge systemer, betragtede hver for sig, indeholde fordele og mangler.

3. Hvad anstalterne angår, må man bestræbe sig for at fjerne dem så meget som muligt fra den såkaldte »regiments«-opdragelse og organisere dem efter familieprincippet, det vil sige en deling i små grupper.

4. I følgende tilfælde kan anbringelse i familie bifaldes:

I. For meget små børn, fortrinsvis piger, som ere moralske og sunde.

II. For moralsk forsømte og fordærvede børn, efter en tilstrækkelig lang tids forløb, når de have været i en anstalt.

III. For børn, hvis korrektionelle opdragelse er endt, og som endnu ere under patronage.

5. Hvad opdragelse hos en familie angår, anbefales det, at private opdragelsesselskaber eller fængsels-selskaber eller kompetente komiteer, som ere oprettede af de offentlige myndigheder, foretage sig:

a. At gøre et forstandigt valg af familier, til hvilke børn kunne betroes;

b. at vejlede disse familier;

c. at føre tilsyn med deres opdragelse og

d. at regulere denne efter prøvede principer.

Det vil være nyttigt, at på den ene side direktionerne for opdragelsesanstalterne, på den anden side komiteerne for opdragelse i familier, i hvert distrikt etablere en inderlig forståelse indbyrdes for at kunne udveksle deres protegeer og således kombinere de to opdragelsesmåder efter disses individuelle behov.

Æmne 4. Bør patronage-institutionerne og selskaberne ikke for at opfylde deres mission i hele dens udstrækning, forinden fangerne løslades, skaffe sig oplysninger om deres familiers tilstand og trang, dels for at sikre bevarelsen af familiens hengivenhed, dels for at hjælpe selve familien og sikre den mod følgerne af domfældelsen af et medlem af den?

Hvorledes kan denne særlige virksomhed ligeoverfor familien udøves uden at blive stødende og således, at den bidrager til selve fangens forbedring og hans tilbagevenden til et hæderligt og arbejdsomt liv?

Fællesmødets besvarelse:

1. Det er ønskeligt, at fængselselskaberne kunne have lejlighed til at beskæftige sig førend løsladelsen med fangernes familieforhold:

a. For såvidt muligt at forvisse sig om familiebåndets inderlighed;

b. for undtagelsesvis at hjælpe fangens familie, dersom fangenskabets har været til alvorlig skade for de små børn, de gamle eller svage.

2. For at nå dertil må selskaberne udtrykkelig udtale det i deres statuter og sætte sig i forbindelse med alle de lokale myndigheder, administrative eller religiøse.

Æmne 5. Hvorledes kan patronage-institutioners og selskabers virksomhed bedst komme i samklang med den, som udøves af myndighederne for politiet og den offentlige sikkerhed, for at sikre de løsladte straffanger mod ethvert tilbagefald og samfundet mod ny skade og forstyrrelse af deres færd, uden dog at åbenbare og gøre opmærksom på forholdet for de individers vedkommende, som atter have genvundet friheden, uden at forurolige eller forstyrre dem i deres frihed?

Særligt omfatter æmnet dem, som ere betinget løsladte og endnu stå i afhængighed af øvrigheden indtil den endelige løsladelse; idet den offentlige sikkerheds alvorlige interesse og nødvendighed og de forsigtighedsregler eller hensyn, som den frigivnes stilling kræver, må tages i betragtning.

Fællesmødets besvarelse:

1. Kongressen udtaler det ønske, at ligeoverfor personer under betinget løsladelse eller endeligt løsladte, som give sig ind under et selskabs patronage, dette selskab handler fornemlig i forståelse med institutionerne for politivæsenet og den offentlige sikkerhed.

2. Den betragter den udbredelse, som altfor let gøres til private, af meddelelser, der findes i domssagerne eller i politiets varetægt, som en reel hindring for fængselsselskaberne, som en modstand mod enhver opnåelse af arbejde og som følge deraf som en skæbnesvanger årsag til tilbagefald for de løsladte.

3. Det er også af betydning, at politiet ikke henvender sig til ejerne eller bestyrerne af værksteder for at søge oplysninger om personers opførsel og arbejde, som ere anbragte der efter løsladelsen under selskabernes beskyttelse. De nævnte selskaber ere ansvarlige ligeoverfor den offentlige myndighed.

Dette ønske vedrører også patronage for faldne kvinder.

Æmne 6. Ad hvilken vej og på hvilken måde vil offentligheden nøjagtigst og virksomst kunne oplyses om den sande karakter og betydningen af alt det, som omfatter spørgsmål på strafferettens og straffevæsenets område, af reformer og fremskridt i teori og praxis, af deres værdi for samfundets sikkerhed og beskyttelsen af privates interesser, for fangens forbedring og den almindelige forebyggelse af det onde?

Fællesmødets besvarelse:

For at give publikum interesse for penitentiære og præventive spørgsmål er det ønskeligt:

1. At lederne af de forskellige trosbekendelser arbejde sammen i denne hensigt ved at fastsætte en søndag til at tale med deres sognebørn om fangerne;
2. at pressen støtter disse spørgsmål;
3. at kompetente folk organisere møder og holde foredrag om de ovennævnte spørgsmål, som have øjeblikkelig interesse;
4. at medlemmer i alle klasser af samfundet indtræde i fængselsselskaberne.

(Fortsættes.)

Fr. Stuckenberg.

Fængselskongres i Cincinnati.

The national prison association of the United States har afholdt sit møde for 1890 i Cincinnati 25 september til 1 oktober.

Programmet for mødet var: Beretning om reformen af den kriminelle lovgivning, beretning om positivæsenet, beretning om fængselsvæsenet, beretning om løsladte forbrydere, beretning om den præventive og reformatoriske virksomhed. Disse beretninger ere meddelte af de for hver afdeling bestående komiteer.

Desuden holdtes i aftenmøder foredrag, således om fængselsreformens fremskridt i de sidste tyve år, af FRED. H. WINES, om forbrydelsens og straffens filosofi, af HARRIS, og om forbryderanthropologi af Dr. WEY.

International kongres

vedrørende patronagegerningen og beskyttelsen
af moralsk forsømte børn

Ovenstående kongres afholdtes 9 oktbr. d. å. i Antwerpen med følgende æmner til genstand for forhandlingerne:

Sektion I. Beskyttelsen af børn:

1. Ved hvilket system kan man bedst sikre sig de børns fysiske, moralske og intellektuelle udvikling, som under forskellige betegnelser bør sættes under den offentlige myndigheds forsorg, særlig:

børn, der have begået en handling, der af loven betegnes som *crime* eller *delit*;

børn, der flakke om;

børn, der ere moralsk forsømte.

2. Byder anbringelse af børn i familier fordele for børnene?

Hvorledes bør systemet organiseres?

3. I hvilke tilfælde bør forældremyndigheden fortabes?

I så tilfælde, hvorledes skal da tilsynet med barnet ordnes?

4. Hvilke regler bør der opstilles for børns fængsling som korrektiv af forældremyndigheden?

Sektion II. Patronage af fanger og løsladte:

1. Hvilket system er det bedste for patronage af fanger og løsladte?

2. Kunne provisoriske asyler anbefales?

Hvorledes skulle disse asyler ordnes?

3. Kan politiets særlige tilsyn forenes med patronagegerningen?

Er det muligt at erstatte polititilsynet, og hvorledes?

Hvis det skal opretholdes, hvorledes skal det da ordnes?

Sektion III. Tiggeri og omflakken:

1. Hvilke præventive forholdsregler kan der tages mod tiggeri og omflakken?

2. Hvilket samarbejde må der i så henseende lægges vind på imellem fattigvæsenet og patronageselskaberne?

The Reformatory and Refuge Union i England.

Dette selskab er stiftet 1856 *»To Seek and to Save that which was Lost«*. Dets opgave er:

1. At oprette et centralt selskab for »Reformatories, Refuges, Industrial Schools« og andre frivillige institutioner af lignende natur.

2. a. Ved hjælp af børnenes hjælpefond at stå bived redningen af forladte og forsømte børn og at yde bidrag til deres underhold i hjem, der have sluttet sig til selskabet.
b. Ved hjælp af det kvindelige missionsfond på lignende måde at støtte kvinder og piger, som ere faldne eller stå i fare for at falde i fordærvelse.

3. At støtte institutioner, der have sluttet sig til selskabet, med penge, som bevilges af selskabsrådet, og at stifte fonds til virksomheden på selskabets forskellige områder.

4. At befordre indflydelsen af den opdragelse og oplæring, som gives i slige institutioner, og særligt med hensyn til undervisning i religion.

5. At samle og udbrede oplysning såvel om alle sådanne institutioners virksomhed og deres resultater som ved møder af bestyrelserne og på anden vis at sørge for forbindelse mellem dem og foranledige, at de handle i forening i spørgsmål, der berøre deres velfærd.

Med denne opgave som formål har selskabet efter sin 33 årsberetning samlet 666 forebyggende og forbedrende institutioner om sig. Dets indtægter ere stegne fra £ 1922 i 1859 til 9420 i 1889. Den nævnte beretning fremhæver, at en af selskabets opgaver var reformanstalterne og de industrielle skoler og særlig at fremkalde en fælles optræden af bestyrelsen for disse institutioner ligeoverfor regeringen, lovgivningen og publikum. Siden vedtagelsen i 1866 af hovedlovene for de nævnte institutioner*) ere mange børn

*) Tidsskr. Årg. 1879, s. 144.

reddede fra forbryderbanen. Imidlertid er der i Overhuset stillet et privat forslag med hensyn til disse anstalter, som er anbefalet af den for et par år siden nedsatte kongelige kommission. Forslaget var indbragt for sent til at behandles på sessionen, men ventes forelagt på ny. Skønt det indrømmes, at det indeholder meget godt, således at bestyreren af anstalten med barnets samtykke, men uden forældrenes, vil kunne anbringe barnet i lære eller på anden måde, frygter man dog for, at flere andre bestemmelser ville få en højst skadelig indflydelse på de nævnte anstalters virken. Nu er gangen den, at barnet, som har forbrudt sig, først sendes i fængsel i højst 10 dage og derfra i reformanstalten. Forslaget vil bemyndige øvrigheden til strax at sende barnet i anstalten uden foregående fængselsophold. På dette punkt står der en gammel strid i England. Hvad tiggende børn angår, er det nu nok, at barnet findes tiggende, til at sende det i den industrielle skole. Forslaget vil, at det skal bevises, at barnet tiggede. I så tilfælde, siger beretningen, vil man ikke længer kunne redde tiggende børn. Til fordel for den nuværende tilstand anføres, at 119,649 børn have passeret de nævnte anstalter fra 1861 til 1887, og årlig er der sendt c. 5000 børn til dem for at opdrages. Resultatet har bevislig været en betydelig nedgang i fængselsbefolkningens procentforhold.

Den fjerde internationale penitentiære kongres.

(Fortsættelse.)

Kongressen afholdt ialt 7 fællesmøder. Ved siden af de rent forretningsmæssige sager, overgivelse af bøger og skrifter, undskyldningsbreve fra forskellige, deriblandt Walter Crofton, for udeblivelse fra kongressen, optoges tiden på disse møder med forhandling og vedtagelse af besvarelserne af de i sektionerne behandlede æmner. Under behandlingen af resolutionerne for æmne 6 i 2 sektion, hæleri, udtalte GUILLAUME, at der gaves farligere folk end »forbrydelsens kapitalister«, hælerne, som man også måtte straffe, og stillede følgende spørgsmål til behandling på den næste kongres:

På hvilken måde vilde der kunne opnås en overenskomst mellem de forskellige stater med det formål at beskytte unge piger, som drage til fremmede lande for på ærlig vis at tjene deres føde der, men som hyppigt udbyttes af spekulanter til usædelighed? Hvorledes vil man kunne træde i vejen for sådanne forledere og straffe dem?

Forslaget blev vedtaget.

De siden sidste kongres døde medlemmer, ALMQUIST og HOLZENDORF, omtaltes, ligesom også WALTER VENNING (Tidssk. 1888, s. 255), der spillede en rolle i fængselsreformens historie i Rusland.

I aftenmøder holdtes desuden offentlige foredrag om

John Howard af Professor SPASSOWITCH, om fængselsreformen af CANONICO og om de præventive forholdsreglers historie og nuværende standpunkt af JAGEMANN. De to første foredrag holdtes på fransk, det sidste på tysk. Det var den internationale penitentiære kommission, som havde foranlediget disse foredrag for på populær måde at oplyse den offentlige mening om spørgsmål af almen interesse, der angå forebyggelse af forbrydelser og forbrydernes behandling, og foredragene vandt øjensynlig anklang.

Kongressens forhandlinger sluttedes den 24 juni ved et fællesmøde, hvor Paris fastsattes som mødested for den næste fængselskongres i 1895.

Efter kongressens slutning foretog medlemmerne ifølge indbydelse udflugter til Moskwa og Finland. Havde gæstfriheden og indbydelserne til fester under de fremmedes ophold i St. Petersborg været overordenlig stor, fandt den side af arrangementet for kongressen en storartet afslutning ved de nævnte udflugter. Det var nemlig ikke blot gæstfriheden og festligheden, der her i så rigt mål skete fyldest, men det interessante og, for mange, ny i natur og folkeliv gav det hele et forhøjet præg ved siden af de besøg i de stedlige fængsler, som udflugterne gav anledning til, deriblandt den store anstalt i Moskwa for transportanter til Siberien, hvilket skal blive nærmere omtalt senere.

En udstilling af fængselsarbejder og fængselsindretninger var, som bekendt, forenet med kongressen. Denne udstilling åbnedes samtidig med kongressen, men holdtes åben adskilligt længere end denne for at give det store publikum lejlighed til at gøre sig bekendt med de sager og forhold, den omsluttede og gav et billede af. Udstillingen var anbragt i den store Michael-Manege, hvor en grundflade

af 5768 □ meter var fordelt imellem de 22 stater, som havde sendt genstande dertil. Rummet var ved tre gange gennem længden delt i fire afdelinger. De to ved midtergangen indeholdt genstande fra fællesanstalter, sidegangen tilhøjre genstande fra cellofængsler, den til venstre fra anstalter for unge forbrydere. Ved tværgange vare de enkelte stater, såvidt muligt, skilte fra hverandre, og staterne fulgte efter hinanden i alfabelisk orden efter deres begyndelsesbogstav. Foruden at den enkelte stats navn iøjnefaldende var anbragt på statens plads i rummet, vare de enkelte genstande markerede med oplysninger om produktionsstedet og dettes salgspris m. m. Kortsagt det hele arrangement var yderst heldigt og overskueligt sat i scene og meget smagfuldt.

Ruslands udstilling var anbragt bagerst i rummet og indtog en gulvflade af 2066 □ meter. Baggrunden af hele det lange rum indtoges af et siberisk bjerglandskab, bevoxet med grantræer, en strøm flød i bugtninger ned ad bjergets sider. Det hele var malerisk gjort og gjorde en udmærket virkning, når man trådte ind i udstillingen. Men dette landskab havde endnu en interessant side. Gennem en låge trådte man ind i en mørk bjergværksgang, hvor man på sin vej så figurer i legemsstørrelse arbejde ved lampelys forskellige steder for at udvinde ertsen. Det var en gengivelse af en blymine i Nertchinsk.

Den hele udstilling omfattede over 10000 numre. Heraf følger, at det vil være umuligt at give en klar forestilling af alt, hvad der vilde kunne have interesse. Udstillingen omfattede jo ikke blot fangearbejder, men også fotografier og afbildninger af fængselsindretninger, hvad der ikke var det mindst interessante. For Englands, Ungarns, Sveits's, Sveriges og Portugals vedkommende vare udstillingerne lidet omfangsrige, Spaniens bestod kun af fotografier. Også Japans var kun lille, men genstandene yderst fine, perlemorsarbejder, fint træskærerarbejde, fine måtter og tæpper, stråarbejder. Om disse genstande vare virkelig fængsels-

industri, eller kun enkeltmands arbejde, var det umuligt at afgøre. Danmark og Norge vare godt repræsenterede, og det samme galdt Italien, Østerrige og Belgien, men først gennem de tyske udstillinger fik man indtrykket af, at de stammede fra stater med en stor fabriksindustri, ligesom disse sidste også vare mere mangeartede.

Prisen tilkom vistnok Frankrig, ikke så meget ved de udstillede arbejder som ved de instruktive afbildninger og billeder, dets udstilling i så stor mængde indeholdt. Den kriminelle justits historie var fremstillet i billeder, ligeledes fandtes forbrydertyper, anthropometriske signalementer, forbrydersproget m. m. gengivet. Modeller og planer af anstalter for unge forbrydere og agerbrugskolonier fandtes tilligemed billedlige fremstillinger af det indre liv i sådanne anstalter. Kortsagt man kunde ikke andet end med den højeste interesse dvæle ved det udmærket smukke og så omsigtsfuldt ordnede billede af nutidens reformbestrebelser.

Ved siden heraf stod Rusland, der dominerede ved sit store fladerum og havde en særlig interesse ved fremstillingen af deportationen til Siberien. De udstillede genstande fra det europæiske Ruslands fængsler vare mangeartede og viste, at man i disse fulgte godt med. Forskellige væve med alle tilhørende redskaber fandtes opstillede. Der fandtes snedkerarbejde, possement, tovværk, net, smukt kurv- og stråarbejde, bødkerarbejde, smedearbejde, simpelt træskærerarbejde, spånarbejde, drejerarbejde, skotøj, skræderarbejde, blik- og zinkarbejde, kapsler til flasker, cigarer, papirmærker, skakspil, kortsagt en mangfoldighed såvel af simple som finere sager.

Som alt sagt knyttede dog hovedinteressen for Ruslands vedkommende sig til deportationen i Siberien og Sakhaline, og der var gjort alt for at give et så klart billede deraf, som det vel lod sig gøre. Kort fremstillede vejene for transportationen såvel tillands som tilvands. Fortræffelige afbildninger fandtes af de særlige jernbanevogne til den brug, ligesom af de i samme øjemed konstruerede trans-

portskibe. I billeder anskueliggjordes også transporten til fods med alle dens besværligheder. I en mængde enkelt-heder fremstilledes det vigtigste deportationssted Nertchinsk i det sydøstlige Sibirien og Øen Sakhaline, hvor den nu-værende deportations hovedformål er at kolonisere. Den foran-omtalte afbildning af en blymine er et led i fremstillingen. Fotografier gengav tvangsarbejdernes og de betinget løs-ladte kolonisters liv, deres boliger, beklædning, arbejdsred-skaber m. m. Heller ikke de disciplinære forholdsregler manglede, som lænker og trædemøllen. Dertil fandtes fra Sibirien træarbejder, endogså møbler med indlagt arbejde, simple originale arbejder af ler og seletøj. Også landets frembringelser sås der, således laurbærblade, salt, rug, ris og havre fra Vladivostok. Fra Sakhaline var der en interessant samling af træsorter, planter, fugle, stenarter, forsteninger, dyreskind og tobak, ligesom også af buster og kranier af indfødte og deres beklædningsgenstande og brugs-genstande.

Finland dannede en særlig afdeling af den russiske udstilling og havde mange fortræffelige genstande at frem-vise, således fiskenet og væverarbejder, ligesom en smuk samling legetøj, ypperlige måtter og godt bødkerarbejde.

Det rige besøg, som blev udstillingen til del, såvel af kongressens medlemmer som af publikum, viste, hvormegen interesse den var istand til at afvinde.

I sammenhæng med det foranstående er der al anled-ning til at omtale Ruslands fængselsvæsen. Tids-skriftet har allerede i årgang 1889, side 222, gengivet et uddrag af den af sekretæren ved det russiske fængselråd A. SALOMON til kongressen i Rom afgivne meddelelse om udviklingen af fængselsreformen i Rusland. Til denne slutter sig en redøgørelse fra den i 1879 indførte general-

administration for de første 10 år af dens virksomhed 1879 til 1889. Denne redegørelse er aflattet med stor åbenhed. Den lægger ikke skjul på den forud herskende uorden. Ophævelsen af livegenskabet, som erstattede de vilkårlige pryglestraffe med idømte frihedsstraffe, medførte en overfyldning af fængslerne, der havde i høj grad uheldige forhold til følge, og som atter lod forvaltningen synke hen i en afmægtig laden stå til. Således gik det også med deportationen og tvangsarbejdet, man fik næppe nok de behørlige regnskabsoversigter. I de centrale tvangsanstalter spærrede man folk inde i massevis, systemet var simpelt, det galdt kun om at holde dem bag lås og lukke, for det meste uden arbejde. I straffekolonierne herskede der en vagabonderen og forbryderiskhed over al måde. Trods alle de besværligheder, som denne tilstand medførte, har administrationen i de ovennævnte 10 år dog været istand til at indføre meget væsentlige forbedringer i bygningsvæsen, fængslernes indretning og forvaltning, fangernes beskæftigelse og sanitære tilstand ligesom også i transport- og deportationsforholdene. Således er der i de 10 år til nybygninger og forandringer udgivet over 11 mill. rubler. Derved er der for en del rådet bod på overfyldningen af fængslerne. I forvaltningen og tilsynet med fængslerne er der foretaget betydelige udvidelser og forandringer. Alle bestemmelser angående fangers forsvarlige behandling, beskæftigelse og lægetilsynet hvile på videnskabens og erfaringens nuværende fordringer. Særlig opmærksomhed har man vist tvangsarbejdet og deportationen, hvor forholdene efter det foranførte havde en truende karakter. Chefen for generaladministrationen GALKINE WRASKOI opholdt sig et år i Siberien og kom til det resultat, at forholdene der vare så ugunstige, at det ikke var tilrådeligt at fortsætte med deportationen derhen i samme udstrækning som hidtil. Derimod tilbød Sakhaline i alle henseender gunstige forhold for kolonisation. Derefter besluttede man fortrinsvis at indskrænke deportationen til Siberien til tvangsarbejde i

guld- og sølvminerne i Nertchinsk og Kara, medens man ledede hovedstrømmen til Sakhaline. Derved undgik man tillige den forfærdelige landtransport gennem hele Siberien og kunde benytte søvejen over Odessa med de dertil indrettede transportskibe, af hvilke modeller, som foran nævnt, fandtes på udstillingen. Nu sendes til Sakhaline alle til tvangsarbejde dømte mænd, hvis familier følge med, og alle til samme straf dømte kvinder, i den hensigt, at gøre dem efter udstået straf til kolonister, hvorfor også ægteskab imellem dem begunstiges. På Sakhaline befandt der sig i 1889 6360 mænd og 712 kvinder ved tvangsarbejde, desuden vare 3000 mænd og 500 kvinder gåede over til at blive kolonister, over 600 kvinder vare fulgte med deres mænd eller deres fædre, og de dømtes børn udgjorde 800 drenge og 700 piger. Der findes allerede 22 kolonier, som beskæftige sig med agerbrug, fiskefangst, tørlægning og håndværk. I 1879 udgjorde det beboede lands flademål 51 deciatiner, i 1889 var det steget til 2770 deciatiner. Uagtet disse tilsyneladende heldige resultater er man dog bestemt på kun at anvende deportation med tvangsarbejde på uforbederlige, vagabonder og lignende.

For at undgå overfyldning i de centrale transportfængler ligesom også i etapestationerne langs landevejen, har man bestemt, at transportanterne skulle blive i deres hjemstedskommune eller på det sted, hvor de ere dømte, indtil transporten afgår, ligeledes benytter man vogne og jernbaner til transporten, hvorved man er bleven sat i stand til at nedlægge 250 etapestationer.

Tilstandene i de hidtil benyttede siberiske deportationsdistrikter frembyde så store vanskeligheder for en forbedring, at de næsten synes uovervindelige, og i hvert tilfælde ville de medføre enorme omkostninger.

Således er altså i korthed gengivet den officielle beretning, som forelagdes kongressen, om fængselsvæsenets tilstand i Rusland. Ligesom man må respektere den åbenhed, hvormed tilstandene ere skildrede, således fortjener

de store resultater, hvortil man i 10 år er kommen, den største agtelse. Men, vil man måske spørge, hvorledes svarede så det, man fik at se deraf, til skildringen? At danne sig en afgørende mening om fængselsvæsenet i Rusland af det, der gaves lejlighed til at tage i øjesyn, er selvfølgelig en umulighed. Dels var der jo kun tale om fængslerne i Petersborg og Moskwa, og dels var det, som der gaves adgang til at bese, ikke alt. Således gaves der ikke tilladelse til at se fængslerne i Peter Paulsfæstningen, hvor væsentlig politiske fanger opbevares. Derimod stod adgangen åben til Litovsky-Zamok, en anstalt for fanger med korte straffe, der oprindeligt har været en kaserne. Som følge deraf kunde man ikke vente der at finde en mønsteranstalt.

En sådan er det ny fængsel i St. Petersborg. Det har kostet $1\frac{1}{2}$ mill. rubler og har i sin indretning alt, hvad fængselsvidenskaben fordrer i nutiden. Det består af to adskilte bygninger med 936 celler og rum til 110 fællesfanger. Til anstalten hører et hospital til 145 syge i én bygning, og 3 barakker ere bestemte for alvorligere syge fra de øvrige fængsler i St. Petersborg. Fængslet er bestemt for korte straffe. Det hele bygningskomplex gør et stortartet indtryk, og alt er skinnende pudset og blankt. I centralhallen findes en skinnende messingkasse med 2 rum. Deri nedlægges numere fra fanger, der ville tale med opsynet eller direktøren. Fangerne have nemlig flere tegn med deres nummer på, og af disse lægge de et i deres madrum, når det tages ud af cellen, for at tilkendegive deres ønske om at tale med en funktionær. Denne indretning erstatter åbenbart cellebesøg, i hvert tilfælde for en del. Direktøren gør således kun cellebesøg hos de politiske fanger.

Et lignende mønsterfængsel er stadsfængslet i St. Petersborg. Det har plads til 100 fanger og til 600 vare-tægtsfanger, med celler til 275 mænd og 32 kvinder.

Transportfængslet i Moskwa samler dem, der

skulle sendes til Siberien, dels svære forbrydere, dømt til deportation, og dels folk, der af administrative myndigheder eller sogne og kommuner bestemmes til deportation, fordi de ere vagabonder, drivere, recidivister og tiggere, ligesom også dem af forbrydernes familier, der frivillig følge med. Besøget i dette fængsel gjorde et mildest talt uhyggeligt indtryk. Det er bestemt for 2000 personer, men der fandtes den gang 3000 og nogle hundrede mænd og kvinder. Mændene havde lænker mellem benene, den halve side af hovedet var glatraget, den anden halvdel havde almindeligt langt hår, kønnene vare adskilte. Fangerne vare samlede i store lokaler i et antal af 100 til 200 i hvert. Sengene vare c. 1 al. brede træbænke med en ganske lille hovedpude. Hver fange havde en fodsid kappe på, om dagen tjente den til at skjule den øvrige mangelfulde beklædning, om natten var den madras og tæppe, kun ganske få fanger vare beskæftigede med madlavning eller rengøring. Alle de andre vare uden noget som helst arbejde, og det uagtet de kunne være i fængslet i måneder, helt op til 7—8, fra september til maj. På fængslets sygeafdeling lå c. 400 mennesker, enkelte halvdøde, men alligevel med lænkerne på. Et løfte om at få lov til at overvære afgang en af en transport blev ikke holdt. Ved ankomsten på den fastsatte dag og tid blev det meddelt, at transporten var gået dagen iforvejen.

Egenlig kunde jeg slutte her; men der er dog grund til endnu engang at fremhæve de utvivlsomt ærlige bestræbelser for at skabe et godt og humanitært fængselsvæsen, som findes hos generaladministrationen i Rusland. Dertil må man altid føje de ganske overordenlige vanskeligheder, som de tidligere slette forhold have medført, og så de uhyre summer, der ville medgå for at kunne skabe noget nogenlunde godt. Endelig vilde, selv om alt dette kunde overvindes i forholdsvis kort tid, dog ikke dermed de vantrevne russiske forhold, der nu en gang have udviklet sig i administrationen, være forbedrede. De ere åbenbart så ind-

groede, at en ytring som: Når nu direktionen spørger om, hvad De synes om fængslet, må De sige »godt« — i al sin dristighed forbyrser ved den naivitet, hvormed den fremføres.

Fr. Stuckenberg.

Betingede straffedomme.

Forhandlingsæmne ved syvende nordiske juristmøde.

Ved det syvende nordiske juristmøde, som i dette år afholdtes i København, havde Professor HAGERUP opstillet æmnet: Om betingede straffedomme. Savel af den indledende betænkning over æmnet som af forhandlingerne om samme skal der i det følgende gives en kortfattet fremstilling. —

Den betingede straffedom og dermed beskægtede ordninger er af ny oprindelse. Efter at være praktiseret ligeoverfor unge forbrydere, fremtrådte systemet første gang som en legislativ forholdsregel i en lov af 1878 i Boston, denne udvidedes i 1880 til at gælde for staten Massachusetts. Ifølge disse love kan retten, når den i en straffesag finder grund til at antage, at forbryderen uden straf vil skikke sig vel i fremtiden, undlade at afsige straffedom og i stedet stille vedkommende i en vis tid under politiopsigt (ved en særegen Probation Officer). Opfører han sig godt, bortfalder straffen endeligt. Forgår han sig derimod i prøvetiden påny, dømmes han også for den første forseelse. De heldige virkninger af systemet medførte dets anvendelse i England ved den såkaldte Probation of first Offenders Act, der omfatter såvel voksne som børn. Denne lov indskrænker anvendelsen til første

gangs forbrydelse, og personen sættes ikke under polititilsyn.

I Frankrig havde alt i 1884 senatoren BERENGER stillet forslag om, at dommen vel afsagdes, men fuldbyrdelsen udsattes, indtil det viste sig, om den domfældte en vis tid undlod at forse sig, i så tilfælde bortfaldt straffen, i modsat fald afsonedes den med den ny idømte. Forslaget, der ej er blevet til lov, findes optaget i den franske straffelovskommissions udkast.

I Belgien er den betingede straffelov indført ved lov af 31 maj 1888 (Tidssk. 1889, s. 52). Den er optaget i udkast til en østerrigsk lovbog. Sveriges generaldirektør for fængselsvæsenet har udtalt sig for indførelsen i en forestilling til regeringen (Tidssk. 1890, s. 198). Professor Goos har kaldt den betingede straffedom »en i udviklingens ånd liggende forholdsregel« (Tidssk. 1890, s. 94). I Tyskland foreligge forslag om systemets indførelse af Wirth, Aschrott og Liszt. Fængselskongressen i St. Petersborg udsatte spørgsmålet til forhandling på den følgende kongres, og af 13 indkomne betænkninger fra praktiske preussiske jurister have de 12 udtalt sig derimod.

Uvillien mod de kortvarige frihedsstraffe har begrundet systemets hurtige udbredelse, siger Professor Hagerup. Frihedsstraffen er det herskende straffesystems hovedfaktor. Den vil, om ikke forbedre, så dog ikke gøre forbryderen slettere, men den lægger ham på den anden side hindringer i vejen for genoptagelsen i samfundet. Dette rammer også den korte frihedsstraf, derved kan der opstå et misforhold mellem brøde og straf, hvorefter følgen kan blive, at personen føres videre på forbryderbanen, skønt det første fald måske var følgen af en kæde af uheldige forhold og lejlighed. Det er hensynet til den kortvarige

strafs mangelfuldhed, der har ladet den betingede straffedom blive en erstatning for hin. Således i Belgien, hvor betingelsen er, at fængselsstraffen lyder på under 6 uger, medens det er ligegyldigt, om den er principal eller subsidær. Det franske udkast, den amerikanske og engelske lov udsætter dommen uden noget hensyn til straffemåde. Dette anser H. for det rette. Fra et absolut retfærdighedsstandpunkt kan der ikke tales om systemet. For den teleologiske betragtning, som ser i straffen et middel til opnåelse af et bestemt formål, har det derimod sin interesse. Forhandlingen kan imidlertid kun komme til at dreje sig om et rent praktisk legislativt spørgsmål mellem mænd, der anerkende strafferettens relativitet. Tanken, hvorpå systemet hviler, er i fuld overensstemmelse med retningen i den nyere straffelovgivning.

Princippet at undlade enhver forfølgning af forbrydelsen er længe kendt, således hvor påtalen er afhængig af den fornærmedes ønske. Overhovedet vil næppe nogen påtalemyndighed strængt og ubønhørligt kunne gennemføre legalitetsprincippet.

Den betingede straffedom synes at være et nødvendigt korrelat til påtalemyndighedens adgang til at undlade påtale, og omvendt synes hin at blive modvægt fra rettens side mod denne myndigheds mulige fejlgreb ved at sætte under tiltale.

En tilknytning til tanken findes i advarsel i retten, som i flere straffelove er anvendt ikke blot ligeoverfor børn men også ligeoverfor voksne. Det samme hensyn ligger åbenbart til grund for begge, at lovens regelmæssige straf i det konkrete tilfælde er uhensigtsmæssig.

En endnu mere nærliggende analogi har den betingede løsladelse. Straffen kan her delvis eftergives af hensyn til det konkrete tilfælde og god opførsel. Herfra er der kun et skridt til helt at eftergive straffen.

De uheldige virkninger af straffen kunne aldrig i og for sig anføres som en almindelig begrundelse af straffrihed.

men denne kan begrundes derved, at straffen for samfundet vil medføre større ulemper end straffrihed. Eftergivelsen er ikke skånsel for forbryderens skyld, men eftergivelsen sker for samfundets egen skyld, fordi der i den kan ligge en bedre beskyttelse end i straffen. Hvorvidt den almindelige retsbevidsthed og agtelsen for loven lider ved den betingede straffedoms anvendelse, afhænger af den udstrækning, institutet gives. En sådan fare vilde imidlertid først fremkomme, dersom straffrihed blev noget almindeligt overfor visse arter af forbrydelser. Forholdsreglen må altid have sin grund i særlige omstændigheder ved det enkelte tilfælde, og anvendelsen må afhænge af dommerens diskretion.

Også den reaktion mod forbrydelsen, der ligger i straffedommen, har stor betydning. Netop for sådanne, for hvis vedkommende den betingede straffedom vil være indiceret, er allerede straffedommen et sådant onde, at straffen selv mange gange i forhold dertil taber i betydning. I mange tilfælde vil også hensynet til den truende straffedom være ligeså virksom som hensynet til den truende straf.

Man har også foreslået at gøre anvendelsen afhængig af den fornærmedes samtykke, fordi han skulde have et krav på at få forbryderen straffet. Andre, som forkaste dette krav, mene, at der skyldes fornærmedes følelser et hensyn. At der tages hensyn til disse er vistnok fuldt berettiget, men dette medfører kun en omdannelse af erstatningsloven. Derimod vilde det være uberettiget at anvende en straf, som samfundet for sin egen del fandt upåkrævet.

Hr. Hagerup opstiller følgende spørgsmål, som enkeltheder, der gøre fordring på at behandles:

I. Skal selve straffedommen eller fuldbyrdelsen udsættes? H. mener, at der bør lægges vægt på, at der er afsagt en dom. Aschroff gør i så henseende opmærksom på de praktiske ulemper, der navnlig under et mundtligt processystem ville være forbundne med, at straffen

først skal bestemmes bagefter på grundlag af akter og måske af en anden dommer.

2. Ved hvilke straffedomme skal institutet gives anvendelse? Herunder er der delte meninger om en række enkelte spørgsmål:

a. Hvilken klasse af forbrydere? Nogle indskrænke anvendelsen til unge personer eller sådanne og kvinder. De fleste gøre dog ingen forskel ligeoverfor kønnet og alderen. H. anser det sidste for korrektest. Grundene til fordel for institutet tale vel stærkest for unge, men straffens ødelæggende indflydelse kan på det sociale og økonomiske område særligt få vægt ligeoverfor voksne. På den anden side tale de kriminalpolitiske grunde mindre stærkt mod anvendelsen på unge.

b. Hvilke straffe? Anvendelsen bør ikke blot finde sted ved frihedsstraf, men også ved bøde- og risstraf; overhovedet ved enhver anden straf end embeds-, konfiskations- og æresstraf. Ved grænsen opad må strafarbejde undtages, navnlig når denne straf er forbunden med vanærende følger.

c. Hvilke forbrydelser? I så henseende gør det foran bemærkede alt en begrænsning. Men der er også tvistet, om det er den ved lovstedet eller ved dommen fastsatte straf, der skal være afgørende. H. antager det sidste. I spørgsmålet, om visse forbrydelser skulle udelukkes, mener H. nej. Det vil være nok at fastslå, at ingen offentlig interesse i det enkelte tilfælde må kræve forbrydelsens afstraffelse. Motivet til forholdsregelens anvendelse er hentet ikke fra forbrydelsens karakter, men fra straffens virkninger.

d. Hvilket hensyn skal der tages til forbryderens tidligere liv og øvrige forhold? Når undtages den amerikanske lov, udelukker alle foreliggende love og lovudkast, at tidligere straf har været idømt. Fra dette sidste undtager den belgiske og østerrigske lov *contraventions*.

Laszt lægger vægten, ikke på domfældelsen, men på, at straffen, ligegyldig hvilken, er afsønet: »Det gælder jo om såvidt muligt at spare den, som endnu ikke har siddet i en straffeanstalt, for indespærringen«. Men virkningen af straffen kan ikke blot få betydning i moralsk henseende, men også i social og økonomisk. I hvert fald måtte der tages hensyn til efterfølgende æresoprejsning eller forløbet af en længere tid. Overhovedet vil forholdsregelen være vel begrundet, hvor straffens virkninger kunne antages at være særligt uheldige.

Som almindelig besvarelse af de under 2 opstillede spørgsmål udtaler H.: »Når særlige grunde gøre det ønskeligt, og hensynet til offentlige interesser ikke taler derimod, bør retten ved ubetydelige forbrydelser kunne beslutte, at en straffedom, der lyder på fængsel, ris eller bøder, ikke strax skal fuldbyrdes«.

3. Om betingelserne for, at straffrihed skal indtræde er der i principet ingen meningsforskel. I enkelthederne er der derimod rejst tvivl.

a. Skal der tages hensyn til den dømtes senere liv i det hele eller kun til senere forbryderiske handlinger? Det første antage de amerikansk-engelske, det sidste de kontinental-europæiske love. Det første alternativ er vistnok det mest konsekvente, det sidste mest praktisk. I så fald spørges: Skal enhver forbrydelse spærre adgangen til straffrihed? Er det afgørende, at han begår en forbrydelse inden fristens udløb, eller skal han i den omhandlede tid være sat under tiltale? For det første spørgsmåls vedkommende mener ASCHEWITT, at det må overlades til dommerens diskretion, om den senere forgælses beskaffenhed er en sådan, at straffrihedens grund derved bortfalder. Til denne mening slutter H. sig. I det andet spørgsmål slutter H. sig til det første alternativ, at forbrydelsen er begået inden fristens udløb.

b. Hvorledes skal fristen bestemmes? Fristen må selvfølgelig være kortere end den almindelige straffepreskriptionsfrist.

c. Efter den engelske lov kan dommeren pålægge den dømte at stille sikkerhed for betingelsernes overholdelse. Tanken heri har vundet tilslutning hos flere af de nyere kriminalister. Derved kan imidlertid den betingede straffedom let blive en begunstigelse væsenlig for den besiddende klasse.

4. Hvilke ere nærmere bestemt virkningerne af betingelsens opfyldelse og af dens ikke opfyldelse?

a. Begås en ny forbrydelse, vil ved påtalen af denne spørgsmålet om den tidligere straffedomms fuldbyrdelse rejses.

b. Opfylder den dømte betingelsen, indtræder straf-frihed. Den belgiske lov siger, at i så tilfælde betragtes straffedommen som ikke afsagt. I modsætning hertil opstille de fleste udkast: »Straffen bliver at betragte som udstået« eller »straffen eftergives«.

5. Endelig er der et processuelt spørgsmål: Skal der være adgang til særskilt appel af de afgørelser, hvorved straffens fuldbyrdelse, eventuelt fuld straffrihed, dekretes? Dette har kun betydning i lande med mundtlig proces. Indrømmes appel, vil overinstansen overlæses med appeller. At give påtalemyndigheden alene retten til appel bliver en uret for parten. Desuden ville vanskeligt andre end retten kunne have begrundet mening om sagen. At disse sager ganske skulde være undtagne overordnet prøvelse, vilde på den anden side være lidet heldigt og kunde blive skæbnesvangert for institutet igennem en ujævn praxis. Dette sidste afhjælpes ikke ved en årlig indberetning til kamrene om forholdsreglens anvendelse, som den belgiske lov foreskriver. Når man har troet at hjælpe sig ud over vanskeligheden ved at give justitsministeriet afgørelsen om straffens udsættelse, taler herimod, at institutet derved for-

andrer sin karakter og fordelen tabes, som netop ligger i at udruste dommeren med en sådan myndighed.

På juristmødets 2 mødedag, 29 august, foretoges forhandlingen af æmnet, som indlededes af forslagsstilleren.

Professor HAGERUP begrundede æmnets fremkomst ved dets aktuelle betydning iblandt kriminalisterne og næsten i alle lande. Der går en kriminalistisk strømning gennem dette århundredes slutning, som har noget tilsvarende i oplysningsperioden i slutningen af forrige århundrede. Det var den gang en reaktion mod de uretfærdige straffelove og deres slette straffesystem, med udbredt anvendelse af livs- og legemsstraffe, skændige fængsler og korrupte domstole. Bestræbelsen gik ud på at værne om de tiltaltes, forbrydernes rettigheder og ved siden heraf at erstatte de gængse barbariske straffe med et humant straffesystem. Det første blev det juristernes sag at klare. Det sidste moment tog filantroperne i deres hånd, kun ved at give frihedsstraffene en mere fremtrædende plads end tidligere kunde systemet forandres. Erkendelsen af, at de filantropiske bestræbelser ikke i alle henseender have holdt deres løfter, har nu skabt en reaktion mod denne kriminalpolitik. Medens man dengang gik ud fra at beskytte individet, er det nu straffens sociale side, man fremhæver. Straffen er jo ikke til for individets, men for samfundets skyld. Forbrydelsen er ikke blot en individuel handling, men også et socialt fænomen, samfundet må bekæmpe. Det gælder om at undersøge, hvorledes våbnet — straffen — skal indrettes, således at det ikke blot ikke sårer hensynsløst, men også således, at det virkelig bringer beskyttelse. Æmnet er ikke taget frem, for at gøre propaganda for det, men fordi den hele bevægelse, hvoraf det er et led, må juristerne tage i deres hånd, at den ikke som i forrige år-

hundrede kommer ind på et fejlt spor. Æmnet er taget frem for at vække opmærksomhed for sagen, for den internationale betydning, der ligger i et principielt ensartet straffesystem. Fængelskongresserne arbejde derhen til og ligeså den ny internationale kriminalistforening. Æmnet er et af de første, den har sat på dagsordenen. De enkelte spørgsmål, som gennemførelsen af tanken kunne give anledning til at drøfte, ere påviste i den forud for forhandlingen afgivne betænkning. Forhandlingen må hovedsagelig komme til at dreje sig om princippet, selve tanken i dens almindelighed. Det er fængelsmænd, praktiske jurister og politikere, som væsenligst have ført den frem. Det er ikke et stykke filantropi, det drejer sig om, men netop dette, at det, som samfundet tilsigter ved straffesystemet og straffene, er at beskytte sig selv. Derfor bliver grundlaget for overvejelsen det simple spørgsmål: hvorvidt opnår samfundet det, som det overhovedet vil opnå og tilsigter ved straffen, bedst ved i enkelte tilfælde at vise eftergivenhed, hvorvidt opnår det i enkelte tilfælde sin beskyttelse bedre ved at eftergive straffen eller udsætte den, end ved at idømme den med dens fulde vægt? Spørgsmålet er ikke et fagspørgsmål, men et socialt. De oplysninger, der foreligge fra de steder, hvor systemet er praktiseret, ere vel interessante men ikke meget udtømmende. Det kan næppe benegtes, at det behov, som har fremkaldt tanken andensteds, også er tilstede i de nordiske lande. Det kunde synes at formindske behovet, at i disse lande ikke det strænge legalitetsprincip findes, hvorefter, når en forbrydelse opdages, og beviset kan skaffes tilveje, forbryderen skal straffes. Men det kan dog ikke bevirke, at midler mod de kortvarige frihedsstraffes uheldige virkninger kunne undværes.

Selv om behovet er tilstede, kunde man mene, at institutet er betænkeligt, fordi forbryderen lettelig derved kunde komme til den forestilling, at en gang er ingen gang. Men rettergang og straffedom er også et onde. Hvad institutet tilsigter er ikke noget spring. Der er mang-

foldige tilfælde, hvor samfundet af opportunitetshensyn undlader at straffe. Benådning, prækription, hvor påtale kun sker efter den fornærmedes begæring, og foreløbig løsladelse frembyde en meget nær tilslutning til betinget straffedom. Betænelighederne ville næppe vise sig afgørende, navnlig ikke, når man giver systemet dets rette begrænsning.

Når i Belgien af 284000 domme kun 14000 vare betingede, viser dette, at anvisningen til ikke at anvende den korte frihedsstraf for første gangs forbrydelser i praxis ikke opfattes som generel. Selv om man vil indskrænke anvendelsen, som foreslået i betænkningen, til domme på fængsel, ris eller bøder, vil vistnok den betænelighed kunne rejses, og det måske som den væsentligste, at udførelsen af bestemmelsen kan blive meget uensartet. Og denne betænelighed bliver større, hvor der ingen adgang er til appel. Men afgørende kan den dog næppe blive. Absolut retfærdighed, absolut lige håndhævelse af straffeloven er ikke mulig. Blandt andre betæneligheder er der også fremhævet den, at man ikke kan undlade at tage hensyn til den fornærmede. Dette hensyn er allerede for en del sket fyldest derved, at forbryderen tiltales, den fornærmede kan også kræve erstatning og oprejsning, men han kan ikke kræve, at samfundet skal idømme en straf, det anser for unyttig og skadelig. —

Professor Goos kunde være enig i meget med indlederen. Som udviklingen er gået, er modstanden imidlertid nu bleven i hvert tilfælde ligeså stærk mod systemet, som tilslutningen til det er. På fængelskongressen i St. Petersborg var der en overordenlig meningsforskel i sektionen, hvor æmnet behandledes. Navnlig fra tysk side trådte modstanden stærkest frem, også Professor Brusa fra Turin var derimod, ligeså Professor Pols fra Holland. Spørgsmålet stilledes til afstemning således: bør man indføre den betingede domfældelse for *les délits* eller blot for *les contraventions*? Dertil knyttedes så et andet spørgsmål: bør man ikke ved at begrænse de forbrydelser, på hvilke man vil

anvende denne forholdsregel, tage hensyn til samfundets sikkerhed, den krænkede part og den offentlige bevidsthed? Sektionen godkendte i princippet den betingede domfældelse med 31 stemmer mod 22, den bibeholdt politiovertrædelser med 22 mod 20, men forkastede alt derudover med 28 mod 22. I fællesmødet godkendtes ingen af disse afstemninger, men sagen udsattes, fordi man ikke anså den for moden til afgørelse.

I forhandlingen bør spørgsmålet uden tvivl deles i to: skal en strafskyldig overhovedet kunne få eftergivelse af straf på prøve? og hvem skal udøve denne eftergivelse? Hvad det første angår, bør statsmyndighederne ganske i almindelighed have en beføjelse i nævnte retning, men dens anvendelse må være en undtagelse. Det har altid været erkendt, at den almindelige regel, at samfundet kræver straf for sin sikkerheds skyld, kan og må tåle undtagelser. Den undtagelse, man gør i benådningen fra den almindelige regel, må som det mere også i og for sig indbefatte det mindre. Der vil findes ikke få eksempler på, at systemet alt praktiseres under vore forhold, men udvidelsen vilde således kun komme til at gælde en mere systematisk anvendelse. I og for sig er der intet nyt i tanken; det sker af hensyn til forbryderens person, og der synes ingen grund at være til at ville fastholde den, særligt af hensyn til samfundet.

I realiteten synes det at måtte erkendes, at der efter omstændighederne kan være god grund til at anvende forholdsreglen, og formentlig vil der også kunne ventes enighed på dette punkt mellem dem, som diskutere sagen. Derimod gælder dette næppe det andet punkt, i hvis hænder skal denne myndighed lægges? Overalt er der en tilbøjelighed til at lægge den i domstolens hånd, man vil derved højne deres betydning for at bøde på den stemning i tiden, som er dem imod. Deri synes der at ligge et fejlsyn i alle henseender, og det er en urimelig fordring at stille til dem, at de skulle dømme ikke »handlingen« men »personen«, og

det er det, man vil. Den, der behandler den skyldige person, er ikke domstolen, men den exekutive magt, som for at blive i stand til at anvende samfundsbeskyttelse mod forbryderen, skal søge domstolens sanktion. Og praktisk set, hvilket middel har en domstol til at kunne bedømme personen ud over handlingen? Dertil kommer spørgsmålet om appel, som indlederen erkender ikke er løst og måske ikke kan løses. Det, man bebrejder domstolene, er netop, at de holde sig indenfor det rette område, man er kommet ind på noget at forskyde den naturlige grænse for opgaven og har på andre områder overladt dommerne mere, end de principielt og praktisk bør have. De myndigheder, i hvis hænder den omspurgte forholdsregel bør lægges, det er indbegrebet af de myndigheder, der have med straffefølgningen og straffefuldbyrdelsen og således med »personen« at gøre. Den tanke, der ligger til grund for den betingede domfældelse, må også finde anvendelse på den måde, at der foreløbig slet ikke fældes nogen dom, hvad der også efter omstændighederne kunde gøres. Men endnu mere: det må også kunne siges: vi vente med påtale, med forfølgning også på prøve. Men disse ting kunne fornuftigvis ikke henlægges til domstolene. Man må blive ved de myndigheder, som have med påtale og forfølgning at gøre, og iøvrigt oppebie, hvad den endnu stående diskussion og erfaringen vil medføre. —

Häradshövding UPPSTRÖM takkede Professor HAGERUP, fordi denne havde opstillet spørgsmålet. Blandt de teoretiske og praktiske autoriteter på det penitentiære område synes der kun at herske en mening, at de hidtil anvendte straffemidler vise sig aldeles utilstrækkelige i kampen mod kriminaliteten, ja i visse henseender befordre dens rekruttering og tilvæxt. Den samme straf går uden spor over den forhærdede, medens den kan kaste den svage i kriminalitetens arme. Det synes at være almindeligt erkendt som et savn, at den organiske forbindelse mellem strafferet og fængselsvæsen mangler. Det er, som de i øjeblikket

hvilede på højst forskellige forudsætninger. På den ene side øver gengældelsesteorien endnu en mægtig indflydelse, på den anden er det hovedsagelig forbedringsteorien, som gør sig gældende. Ad videnskabelig og empirisk vej har man søgt at råde bod på savnet. For sex år siden, på det femte nordiske juristmøde i Stockholm, forhandlede om erstatning for uskyldigt anholdte og dømte. På dette møde beskæftiger man sig med en anden form derfor. Tanken har fundet megen genklang i publikum, det er et moment, som ikke må overses.

Ligesom fængselsvæsenet og den executive myndighed vel er nærmest til at tage afgørelse om betinget løsladelse, således må domstolen være nærmest til at anvende betinget straffedom. Hvad de svenske retter angår, vil indførelsen af institutet gøre en reform af processen og domstolenes organisation nødvendig. Den almene interesse fordrer vistnok en snarlig indførelse af institutet, men dermed er hensynet til, at det sker in optima forma, heller ikke skudt tilside, og fra dette synspunkt er det godt ikke at forhaste sig. —

Overrettsprokurator LETH vilde foretrække fremgangsmåden, som bruges i Amerika og England, nemlig at ingen dom afsiges, i modsætning til den kontinentale form, at udsætte den idømte straf. Det, at en straffedom afsiges, er jo mange gange et større onde end udsoningen af den idømte straf. I de mange tilfælde, hvor mangel på arbejde er årsag til en forbrydelse, vil den afsagte straffedom gøre opnåelsen af beskæftigelse endnu vanskeligere. Også den danske næringslov indeholder nogle bestemmelser, hvis virkninger i retning af at vanskeliggøre opnåelsen af erhverv kun ville hæves, når dom ikke afsiges, idet de kun tale om, at der foreligger dom, medens de ikke tale om, at straffen er exekveret.

Når man ved, hvor indgående et kendskab en dansk forhørsdommer ved sine mange samtaler med inkvirenten får til dennes karakter og til alt, hvad der står i forbindelse

med hans person, synes der ikke at være nogen fare ved at lægge myndigheden i hans hånd. Han vil have bedre materiale til at udøve den omhandlede myndighed på tilfredsstillende måde end de administrative autoriteter. —

Professor J. HAGSTRÖMER henlede opmærksomheden på, at i Sverrig forekomme korte frihedsstraffe ikke i den udstrækning som andensteds, og de afsones igennem en lang årrække i celle. Ikke desto mindre er alt på det omhandlede område ikke således, som det kunde ønskes. Men den betingede straffedom er dog næppe kaldet til at spille den rolle, man vil tillægge den, det kan endog være tvivlsomt, om den bør optages i strafferetten. Formentlig må der skelnes mellem to kategorier: betydelige forbrydelser, der straffes med frihedsstraf og store bøder, og rene bagateller, som idømmes de laveste straffe.

Hvad den første kategori angår, kan den betingede straffedom umuligt erstatte den lovbestemte straf. Og dog skal hin tjene retssikkerheden lige så godt som denne og overgå denne i repressiv kraft. Er det så, må man undres over, at man først nu er kommen på den tanke. Hovedvægten lægges på det truende damoklessværd, der hænger over forbryderens hoved, hvis han kommer igen. Men efter almindelig ret kommer der jo også efter en ny forbrydelse en strengere straf. Spørgsmålet er således: skal man nøjes med at true istedenfor at straffe? Hidtil har man ment, det ikke lod gøre. Forbryderen har jo alt haft straffetrusselen, før han forbrød sig, men den har jo intet nyttet. Hensynet til retssikkerheden forbyder, at man gør det experiment med en blot fornyet trussel, og den fornærmede føler naturligvis stærkere end nogen anden det utilfredsstillende i eftergivelsen af straffen.

Den ulighed for retten, som systemet giver anledning til, må også vække betænkelighed, idet anvendelsen skal bero på særegne personlige forhold. Af to personer, som have begået samme forbrydelse, kan den ene indsættes få år i en strafanstalt, den anden få henstand med straffen

og tilsidst fritages for den. Uligheden skyldes måske en forskellig opdragelse eller andre tilfældige forhold.

Ved større forbrydelser vil således den betingede straffedom formentlig ikke tilfredsstille retssikkerhedens krav og desuden komme i kollision med den almene retsbevidsthed.

Hvad den anden kategori angår, mindre forseelser, som betinge en ubetydelig bødestraf, da trænges der ganske vist i Sverrig til en reform. For den store mængde er bødestraffen nemlig ensbetydende med fængsel, og dette har ganske sikkert følger i moralsk, social og økonomisk henseende, der ere for store i forhold til forseelsen. I disse tilfælde møde de førstnævnte betænkeligheder ikke frem, i hvert tilfælde ikke med betydelig styrke. Men det bliver dog et spørgsmål, om det, man vil vinde ved den betingede straffedom, ikke kan opnås ad en lettere vej, nemlig ved advarsel. Denne vil jo i virkeligheden sige det samme, når den i sit følge har en dobbelt straffedom, hvis personen atter forser sig. Man undgår derved at antage et helt nyt system med strafferetlige og processuelle bestemmelser. --

Häradsbörding G. FAHLCRANTZ bemærker til Prof. Goos, at adskillelsen mellem handlingen og personen, som vedkommende den ene dommeren og den anden exekutivmagten, gælder i civilretten. Vil man overføre dette på strafferetten, svarer evnen til at udrede til forbryderens krop, person, og denne kan dommeren rettelig ikke undlade at tage hensyn til i alle dens forhold. Adskillelsen mellem dommer og exekutivmyndighed synes i praxis ikke nødvendig, hvilket taleren søgte at belyse ved eksempler hentede fra England, hvor det synes, at en advarsel kan få samme betydning som en afsagt dom, hvis forseelsen gentages. Den betingede straffedom er en forstærket advarsel. --

Sorenskriver HAUSMANN sluttede sig som praktisk jurist til de i betænkningen nævnte 12 tyske praktiske jurister, som havde været imod systemet, fordi han frygtede, at bevidstheden om lighed for loven derved skulde rokkes.

netop hos den store del af befolkningen, som vanskelig evnede at abstrahere. Gik man ud fra ved systemet at forhindre fordærvelse i fængslerne, kunde konsekvensen blive en fordring på at afskaffe disse.

Teoretisk set er tanken meget tiltalende for en dommer, praktisk set, gør den betænkelig. Den ene dommer er mere tilgængelig for følelser end den anden. Der kan hos disse mange sideordnede myndigheder fremkomme en ulighed i anvendelsen, der taler for at henlægge denne myndighed til statens overhoved ligesom benådningen. Således er talerens principielle standpunkt, men på den anden side kan han ikke forstå bemærkningen af Prof. Goos, at myndigheden ikke kan tillægges dommeren, fordi han ikke kender sagen. Men hvem kan da kende forbryderen bedre end dommeren? Utvivlsomt ingen. Hos ham samles alle oplysninger i alle retninger om personens forhold, så den opfattelse er ikke holdbar, at domstolene ikke skulle kunne magte opgaven. —

Justitierådet ANNERSTEDT bemærkede, at spørgsmålets vigtighed og omfang i forbindelse med, at en stor del af forsamlingen ikke havde set Prof. Hagerups betænkning for ankomsten til København, gav ham anledning til at foreslå, at mødet beslutter at opsætte behandlingen af æmnet til et følgende juristmøde. —

Professor HAGERUP sluttede sig til forslaget om at opsætte behandlingen til et senere møde. De praktiske erfaringer ville også da foreligge i rigere omfang. Dersom Prof. Goos's bemærkning, at det formentlig var hensynet til personen, der var motiv til systemet, er rigtig, vil man komme i forlegenhed med besvarelsen af forskellige spørgsmål. Er det hensynet til individet, kan det vanskeligt forklares, hvordan man kan gå til sådanne forholdsregler. Man kan ikke negte, at ulighed kan være tilstede, men der kan være vigtigere onder at undgå, Napoleon har sagt: »Le parfait n'est pas du ressort de l'humanité«. Diskussionen vil uden tvivl vinde ved den af Prof. G. opstillede adskillelse

af spørgsmålet. Det vilde være en frugtbar tanke, om man vilde omforme benådningsmyndigheden således, at en betinget eftergivelse også her kom til anvendelse. Taleren vedkender sig til en vis grad sætningen, at man straffer ikke forbrydelsen men forbryderen, det er en sandhed, man ikke kan unddrage sig. Loven straffer det abstrakte, forbrydelsen, men dommeren har kun den individuelle forbryder, efter hvis karakter straffen skal udmåles. Det er ikke således at forstå, at man kan kaste den hele strafferet overbord, men man kan ikke se bort fra, at forbrydelsen er en handling af en bestemt person under bestemte givne omstændigheder. Den ny kritiske retning erkender, at domstolene ikke kunne kende forbryderen fuldstændig, derfor vil den unddrage dem straffens udmåling, idet man først lærer straffen at kende under straffuldbyrdelsen. En beslægtet tanke ligger i, at man stiller ham på prøve. Og på det punkt kan det ikke negtes, at domstolene kende ham dog bedre end noget andet statsorgan. Det vilde også blive et tungt apparat, om alle sagerne skulde behandles igennem en centralautoritet. Det har betydning, at dommen afsiges, fordi forbrydelsen derved betegnes som forbrydelse, hvad der skyldes samfundet. Taleren udtalte sluttelig en tak til de herrer, som havde bidraget til at belyse æmnet med deres bemærkninger.

Efter formandens forslag vedtoges følgende resolution:

Juristmødet beslutter, at nærværende forhandlingsæmne henvises til videre drøftelse på et senere juristmøde, såsnart som omstændighederne dertil findes egnede.

Om „betingede straffedomme“.^{*)})

Blandt de afhandlinger, som ere fremkomne i anledning af det nylig afholdte 7. nordiske juristmøde, og blandt de æmner, som der vare til forhandling, har utvivlsomt det af Professor FRANCIS HAGERUP indledede æmne: »Om betingede straffedomme« vakt mest interesse, såvel hos mødets deltagere som hos andre. Og dette er da også ret naturligt! Der gives næppe blandt de spørgsmål, hvormed kriminalisterne for tiden beskæftige sig, noget, som har mere aktuel interesse, som vækker mere deltagelse og opmærksomhed end dette: Skal enhver, som bryder landets straffelov, straffes, når blot han ikke er utilregnelig? Gives der ikke tilfælde, hvor alt det foreligger, som er nødvendigt for at konstituere en forbrydelse, hvor det altså er lovligt at straffe, men hvor der alligevel ikke bør straffes? — Det langt overvejende antal kriminalister vil hertil utvivlsomt svare ja, og dette er formentlig også fuldt berettiget.

Også Professor HAGERUP besvarer i sin afhandling spørgsmålet med ja og henviser både ved det citat, som han har sat over sin afhandling^{**)}, og i sin udvikling til, at det er

*) Efterstående afhandling var i sine grundtræk bestemt til at komme frem under forhandlingerne ved det 7. Nordiske Juristmøde, men af forskellige grunde, herunder også den korte tid, måtte dette opgives.

**) »Die Strafe in der Hand des Staates ist ein zweischneidiges Schwert; bei verkehrtem Gebrauch kehrt sie ihre Spitze gegen ihn selbst.«
v. Ihering.

den herskende utilfredshed med de kortvarige fængselsstraffe og deres virkning, som har rejst spørgsmålet om og vakt så meget liv i den såkaldte betingede domfældelse. Og heri har Prof. HAGERUP ret: men grunden til, at dette har kunnet ske, må søges langt dybere, nemlig i erkendelsen af, at det er stemmende med retfærdigheden, at nogle handlinger, som ere foretagne under visse nærmere omstændigheder, ikke belægges med straf, skønt de ere forbrydelser, og at det ligeledes er retfærdigt, at de personer, som have begået disse handlinger, ikke henvises til ad benådningsvejen at få dommens virkninger ophævede, men at der i selve loven åbnes dem en mulighed for at blive fri for straf. Heri ligger formentlig hovedprincippet, medens den omstændighed, at straffen i de omhandlede tilfælde vilde medføre større ulemper for samfundet end straffrihed, kun er noget sekundært, så sandt som det jo almindelig anerkendes, at det ikke i alle tilfælde er på forhånd givet, at den kortvarige fængselsstraf virker skadelig på forbryderen og derved måske gør ham til en samfundsfiende, medens strafs undladelse vilde have gjort ham til en nyttig og i fremtiden lovtro borger.

Det er derfor heller ikke rigtigt, når Prof. HAGERUP udtaler, at når samfundet eftergiver straffen, så er det først og fremmest for samfundets egen skyld.

En pålagt straf har formentlig en dobbelt hensigt, idet den både skal være samfundets reaktion imod forbrydelsen, dets hævdelse af den almindelige retsbevidsthed og agtelsen for lovene, og tillige skal virke opdragende på forbryderen. Men i en eftergivelse af straffen eller, hvad jeg, som det vil fremgå af det følgende, anser for heldigere, en motiveret undladelse af at anvende straffemyndigheden kan der også ligge både en hævdelse af samfundsmagten og et opdragelsesmiddel, og når dette under visse givne forhold anses for tilstrækkeligt, bør det som det mildere foretrækkes, idet staten aldrig bør anvende strengere eller hårdere midler end nødvendigt i ethvert enkelt tilfælde.

Skønt de forskellige måder, på hvilke de »betingede

straffedomme« ere førte ud i livet i de forskellige lande, vistnok ere læserne af dette tidsskrift bekendte, skal jeg dog i al korthed erindre om dem her.

1. I Amerika har man fulgt den vej, at dommeren i de tilfælde, som han dertil finder egnede, kan undlade at afsige straffedom og isteden for sætte vedkommende under opsigt af probation-officer, en i dette øjemed specielt ansat (politi) embedsmand. Har forbryderen opført sig vel i den af dommeren bestemte tid, bortfalder al straf; i modsat fald dømmes han ikke blot for den begåede ny forbrydelse, men også for den ældre.

2. I England kan dommeren også undlade at afsige dom i visse sager, hvor forbryderen tiltales for første gang begået forbrydelse, som ikke kan belægges med højere straf end 2 års fængsel. Forbryderen afgiver i så fald en erklæring til retten om, at han indenfor en af dommeren bestemt tid, om forlanges, er rede til at møde og modtage dom, og at han imidlertid »vil holde fred, og opføre sig vel. Retten kan, om den så synes, forlange, at forbryderen skal stille sikkerhed, men han stilles ikke under politiopsigt. Ligeledes kan retten pålægge ham sagsomkostningerne helt eller delvis.

3. I Belgien er man gæet en anden vej. Her er det bestemt, at når nogen dømmes til fængselsstraf, som ikke overstiger 6 måneder, kunne domstolene under visse nærmere angivne betingelser — hvorunder også den, at vedkommende forbryder ikke tidligere er dømt for nogen forbrydelse (crime ou délit, altså ikke politiforseelser — contravention) — efter at have afsagt den straffældende dom ved en motiveret kendelse bestemme, at straffens fuldbyrdelse skal udsættes en vis i kendelsen bestemt tid, der dog ikke må overstige 5 år. — Hvis vedkommende i det angivne tidsrum ikke dømmes for nogen ny forbrydelse, betragtes den tidligere dom som ikke fældet; i modsat fald kumuleres straffene for den ældre og den yngre forbrydelse.

Det er denne, af Belgien angivne, vej, som synes at

skulle følges i andre europæiske lande, idet de forslag til indførelse af den betingede straffedom, som have været eller ere fremme i Frankrig, Tyskland og Østrig, alle gå i den samme retning*). Også Professor HAGERUP tager i sin til juristmødet skrevne afhandling og i sin videre udvikling af denne ordet for at følge den samme vej, idet han specielt lægger vægt på, at der skal gå dom i sagen, og at det er dommeren, som efter dommens afsigelse dekretterer udsættelsen af straffens fuldbyrdelse, og da spørgsmålet, som foran bemærket, væsentlig har fået aktualitet ved den omstændighed, at man ønsker at komme bort fra de kortvarige fængselsstraffe, er det også ganske naturligt, at det kun er straffen eller straffuldbyrdelsen, som man har søgt at undgå, medens man iøvrigt ikke har villet røre ved retsforfølgningen. For mig står det imidlertid således, at der end ikke bør gå dom i sagen, og medens jeg iøvrigt i alt væsentlig er enig med Prof. HAGERUP, er jeg uenig med ham i dette punkt, som jo ganske vist også er et kardinalpunkt. Jeg beklager ikke at kende norsk og svensk ret så meget, at jeg tør udtale mig om dem, og jeg skal derfor indskrænke mig til at udvikle, hvorledes sagen efter min formening kunde ordnes heri Danmark.

Hvad angår politiforseelser, herunder indbefattet betleri og løsgængeri, men på den anden side ikke omfattende alle de forseelser, der påtales som offentlige politisager, og ikke heller synonymt med contraventions — da tiltræn-

*) Ifølge den ny italienske straffelov kan dommeren i tilfælde af første gang begået ringe forseelse afgøre sagen ved en advarsel, der ledsages af en sikkerhedsstillelse fra den skyldige, således at denne — eller hans kautionister — er pligtig til, om han inden en af dommeren fastsat tidsfrist atter forser sig, at betale en vis sum penge, foruden at han skal straffes for den ny forseelse. Kan han ikke selv stille eller få andre til at stille sikkerheden, må han udstå straffen.

Også i den ny portugisiske straffelov er det bestemt, at dommeren under visse omstændigheder kan afgøre sagen med en advarsel, således at den skyldige slipper for straf; men hvis han så atter forbryder sig, straffes han som recidivist.

ges der her i Danmark formentlig slet ikke nogen forandring, eller i ethvert fald kun en meget lille forandring. Ved lov af 11 febr. 1863 og tillæget til samme lov af 24 maj 1879 og ved lov af 4 febr. 1871 er der givet politidommerne henholdsvis i København og udenfor denne by ret til at afgøre sagerne ved »en advarsel«, dog at denne afgørelsesmåde i de sager, som ere anlagte ifølge amtmændens, vedkommende kommunale myndigheds eller en privat klagers begæring, ikke kan finde sted uden dens samtykke, der har begæret sagen anlagt. Ikke heller kan denne afgørelsesmåde anvendes, når indklagede erklærer sig derimod og forlanger dom i sagen, hvilken dom i så fald ikke må gå ud på en advarsel.

Ganske vist er den her omhandlede »advarsel« og »en betinget straffedom« ikke kongruente betegnelser for samme afgørelsesmåde. Der er jo den væsentlige forskel, at med »advarslen« er sagen endelig afgjort, og advarslen træder således istedenfor straf; ved »den betingede straffedom« er sagen ikke endelig afgjort, den hviler, og den kan eventuelt optages påny til straffens fuldbyrdelse. Imidlertid ligger der formentlig til grund for begge afgørelser det samme moment, hvilket i de danske love er udtrykt ved, »at dommeren — navnlig i tilfælde af første gang begået ringe forseelse — finder, at de oplyste omstændigheder afgive tilstrækkelig grund til ikke at gå videre end til en advarsel« o: sådanne undskyldende omstændigheder i det enkelte konkrete tilfælde, at retfærdighed kræver, at den skyldige slipper fri for den ellers i loven foreskrevne straf. Det er her, i forbigående bemærket, retfærdigheds- eller dog billighedshensyn, som virke befriende, og slet ikke hensynet til de kortvarige fængselstraffes uhensigtsmæssighed.

De fleste sager angående politiforseelser i København så vel som udenfor denne by anlægges efter politiets foranledning og begæring, og dommeren har altså også i de allerfleste tilfælde den ovenfor beskrevne rådighed over sagen; men faktisk har han den samme rådighed i så at sige alle

tilfælde, idet amtmanden og de kommunale myndigheder, ja som oftest også den private klager, når dommeren gør forestilling derom, næsten altid bifalde, at sagen afgøres med en advarsel. Det kunde imidlertid være rigtigt, hvis »den betingede straffedom« måtte blive indført for de egenlige forbrydelsers vedkommende, da også at berøve de kommunale myndigheder og den private klager den dem reserverede ret — hvorfor jeg ikke vil berøve også amtmanden retten, vil fremgå af det følgende. Derimod kan jeg ikke skønne, at det skulde være nødvendigt eller endog blot rigtigt at ombytte »advarslen« med »den betingede straffedom« eller at optage den i lovgivningen ved siden af advarslen for politiforseelsers vedkommende. —

Af de egenlige forbrydelser (*délits*, *crimes*) behandles efter dansk ret en del — herunder også i København, men ikke andensteds, alle lovovertrædelser, begåede af børn under 15 år, forsåvidt straffen ikke skønnes at måtte blive hensættelse i en strafanstalt — som offentlige politisager, og om disse forbrydelser gælder, hvad der lige nu er udviklet om politiforseelser.

En anden del påtales af det offentlige enten *ex officio* eller efter den fornærmedes begæring, og endelig påtales en del privat og under sager, anlagte af den fornærmede.

Det behøver formentlig ingen nærmere påvisning, at alle de kriminelle sager, som påtales af det offentlige, i her omhandlede henseende må behandles på samme måde, hvad enten påtalen er sket *proprio motu* eller først efter begæring; i så henseende ere vistnok alle enige. Forsåvidt dernæst Prof. HAGERUP i sit ovenfor cit. skrift mener, at der ikke heller bør gøres forskel på, om forbrydelsen følges privat eller af det offentlige, kan jeg i så henseende ikke være enig med ham.

Enhver forbrydelse, som er offentlig påtale undergiven, bør ordenligvis af det offentlige undersøges hurtigst muligt, og undersøgelsen bør derefter føres igennem, indtil alt, hvad der angår forbrydelsen eller står i forbindelse med den,

er enten fuldt oplyst eller dog så oplyst, som det under de foreliggende omstændigheder er muligt. Ifølge den nu gældende ret sender forhørsdommeren så en udskrift af forhøret til den påtalende myndighed (i København politidirektøren, udenfor København amtmanden) tillige med en indstilling, om der bør dekretes aktion eller ikke.

Denne ordning kan forblive bestående, dog med den ændring eller tilføjelse, at forhørsdommerens indstilling også skal kunne gå ud på, at påtalen på grund af de særegne omstændigheder ved forbrydelsen i det konkrete tilfælde i forbindelse med, at ikke samfundshensyn nødvendiggøre påtalen strax, kan opsættes i en vis, af dommeren foreslået, tid indenfor den af loven satte grænse.

Hvis den påtalende myndighed er enig med dommeren i den af ham således fremsatte indstilling, tilkendegives det af dommeren den sigtede i et retsmøde og til retsprotokollen, at han, hvis han ikke selv ønsker dom strax — thi i så fald må sigtede have ret til at få sit forhold pådømt —, ikke vil blive sat under tiltale for den pågældende forbrydelse, når han ikke inden den af påtalemyndigheden fastsatte tid påny forser sig; men at han, hvis han forinden atter forbryder sig, må vente at blive tiltalt og dømt såvel for den af ham nu begåede, som for den af ham senere forøvede forbrydelse.

Hvis den påtalende myndighed derimod ikke er enig med forhørsdommeren om, at påtalen skal opsættes, vil den tilsidesætte hans indstilling i så henseende og enten beordre sigtede tiltalt strax eller også resolve, at der — i al fald foreløbig — ikke vil være videre at foretage. I første fald vil der så gå dom i sagen, og denne dom må, hvis den er fældende, ikke være »betinget«; dens virkninger må ordenligvis kun kunne hæves enten ved en appel eller ved en benådning efter de almindelige regler.

Der tillægges de ordinære påtalemyndigheder en almindelig beføjelse til, også uden dommerens indstilling derom, at resolve, at påtalen skal opsættes i en vis tid,

og det med forpligtelse for dommeren til at give den sigtede meddelelse om resolutionen på den ovenfor angivne højtidelige måde og med den der ommeldte virkning.

Er forbrydelsen privat påtale underkastet, og den fornærmede efter sagens slutning fastholder sin påstand om dom, vil der blive plads for en betinget domfældelse under de former og på den måde, som af Prof. HAGERUP fremhævet.

Det kunde se ud, som om der herved fremkom en anomali, idet t. ex. det tilfælde kunde indtræffe, at en mand, som har bedraget, men under sådanne særegne formildende omstændigheder, at forhørsdommeren indstiller og påtalemyndigheden bifalder, at påtalen skal opsættes, slet ikke bliver dømt for bedrageriet, medens han derimod dømmes, om end betinget, for at have injurieret den bedragne måske endog i mindre betydelig grad. Dette er imidlertid i virkeligheden ikke nogen anomali, idet loven ved at lade fornærmelsen være privat påtale underkastet har anerkendt, at, om der end i fornærmelsen foreligger også en strafbar krænkelse af retsordenen, så er dog i dette tilfælde krænkelsen af den private retssfære af overvejende interesse, og derfor har den fornærmede private her et krav på at se sagen pådømt; dette følger ligefrem af den rådighed over sagen, loven har givet den private ved at overlade påtalen til ham. Ved bedrageriet derimod er det samfundet, som er den hovedforurettede, og samfundet er da også den, som har at bestemme, hvor vidt dets interesse går. Samfundet må da også være berettiget til at lade påtalemyndigheden gennem forhørsdommerens mund udtale, at dets interesse anses varetaget ved den opsatte påtale, idet den trussel, som ligger i samme, formenes at være, i al fald indtil videre, en tilstrækkelig bævdselse af samfundets myndighed.

I så godt som alle de tilfælde, hvor det belgiske system — og Professor HAGERUP — vil anvende den betingede domfældelse, vil formentlig den opsatte påtale og den deri liggende advarsel og trussel virke ligeså kraftigt som en dom,

hvis fuldbyrdelse opsættes, og man vil ved at opsætte påtalen undgå det respektnedbrydende, som der formentlig er i at udtale en domfældelse og samtidig at tilføje, at dommen dog måske aldrig fuldbyrdes. Dommen har jo til alle tider netop haft sin betydning og styrke deri, at den er en endelig og exigibel afgørelse, det er derved at den rammer. En — endog blot under visse muligheder — ifølge sit eget indhold ikke exigibel dom er lig med sletningen dom, og modstanderne af det belgiske system have ikke uret, når de hævde, at folket ikke forstår de betingede straffedomme. De have også ret, når de heri søge et af deres ankepunkter — og måske et af de vægtigste — imod systemet. Derimod vil det formentlig, når »den opsatte påtale«, som jeg vilde kalde institutet, anvendes på en imod alle samfundsklasser lige og retfærdig måde, snart gå ind i folkets bevidsthed, at der gives handlinger, som ganske vist have alle en forbrydelses kendemærker, men som dog ere ledsagede af eller begåede under så mange undskyldende og formildende omstændigheder, at de, når ikke gerningsmanden selv senere giver anstød, ikke bør medføre nogen påtale og dom, og medborgerne ville da også snart glemme disse handlinger. Er der derimod gået dom over den sigtede, vil han, om fuldbyrdelsen af den ved dommen bestemte straf end opsættes in æternum, dog sikkert altid gå om som den dømte forbryder; thi ligesom der i lovgivningen til dommen er knyttet andre virkninger end selve straffen, således er det også i det almindelige ondømmne mand og mand imellem selve dommen, der er det ærekrænkende, det, som rives den vedkommende i næsen, medens der lægges mindre mærke til, om straffen er udstået eller ikke. Dette er i alt fald tilfældet ved alle de mindre forbrydelser, som udsøes med bøder eller fængselsstraffe — og dem er det jo også nærmest, talen her drejer sig om, medens det omvendte måske nok er tilfældet med arbejdsstraffene og tildels også med vand og

brødstraffen, der af almuen i almindelighed betragtes som vanærende.

Ved den her foreslåede ordning undgås også den formentlig højst uheldige flytning af benådningsretten, som det belgiske system i virkeligheden fører med sig. Det er jo nemlig så, at der ikke kan være tale om benådning, før der foreligger en dom; lader man undersøgelsen eller sagen falde, før dom er afsagt, bliver det en abolition. Men både abolitionsretten og benådningsretten er her i Danmark og i de monarkiske stater overhovedet lagt i kronens hånd og udøves administrativt. Ganske vist er det nu en følge af vor tidsalders nivellerende tendenser, at mange vistnok gerne ville være med til at fratage kronen denne forret og lægge den andensteds hen, men benådningsretten har i al fald hidtil ligget så fjærnt fra den dømmende myndigheds rettigheder, at det formentlig vilde være principstridigt og meget urigtigt at tilkæmpe dommeren enten denne rettighed eller en anden rettighed, som i den almindelige bevidsthed vilde blive sat i klasse med den. »En opsat påtale» vilde derimod aldrig blive opfattet som en benådning. —

Erkendes det, at staten ikke må bruge hårdere midler end nødvendigt i hvert enkelt tilfælde, og erkendes det fremdeles, at den opsatte påtale i reglen vil påvirke forbryderen i samme grad som den betingede straffedom, bør den førstnævnte foretrækkes også af den grund, at der derved spares forbryderen — og i tilfælde af hans uformuenhed det offentlige — en mængde omkostninger. Er påtalen opsat, og forser den sigtede sig derefter, vil han, som retfærdigt er, komme til at udrede disse omkostninger, for så vidt han da kan; men holder han sig ærlig og vel, vil det være stemmende i al fald med billighed, at de ikke påbyrdes ham.

Fremdeles taler hensynet til sagens hurtige afgørelse for den her fremsatte anskuelse. Ligesom der nemlig ikke er tvivl om, at samfundet ordenligvis har krav på, at for-

brydelsen opdages, påtales og straffes hurtigst muligt efter, at den er begået, og ligesom den straf i reglen virker bedst, som kommer hurtigst *), således har også forbryderen et krav på, at hans skæbne afgøres hurtigt, og der er ikke tvivl om, at den opsatte påtale, således som den her er foreslået, er den ordning, som hurtigst bringer en afgørelse.

Der vilde kunne indvendes, og der er også imod det amerikanske og det engelske system — med hvilken den her foreslåede ordning har mest lighed — blevet indvendt, at det kan volde store praktiske vanskeligheder, at en forbrydelse først skal pådømmes måske flere år efter, at den er begået og den dertil hørende undersøgelse foretaget og sluttet. Denne indvending vil måske også have nogen betydning i stater med mundtlig retspleje, skønt ulæmperne også her formentlig måtte kunne undgås; men i stater som Danmark, hvor den regel gælder, at alt, quod non est in actis, non est in mundo, og hvor derfor ethvert moment, som kan få betydning med hensyn til forbrydelsens pådømmelse, må antages at være nedskrevet, kan denne indvending ikke med rette fremsættes. Her vil det som regel ikke heller være uheldigt, at sagen muligvis bliver pådømt af en anden dommer end forhørsdommeren, så at der altså heller ikke fra denne omstændighed med rette vil kunne hentes nogen indvending imod institutet.

Til fordel for det belgiske system, hvorefter afgørelsen er lagt udelukkende i dommerens hånd, er med megen styrke anført, at forhørsdommeren er den, som har det nøjeste kendskab til forbryderen, og at det vilde højne dommerkaldet, at en sådan myndighed tillægges dommeren. — Det forstanførte er for så vidt rigtigt, som forhørsdommeren altid må antages at have et bedre kendskab til forbryderens

*) Mange forbrydere må jo i opdragelse og i åndelig henseende nærmest sættes i klasse med børn, og det er almindeligt anerkendt, at på børn virker selv en mindre straf strax langt bedre end en større straf, som kommer længe efter forseelsen, og når børnene måske allerede have glemt den.

karakter og tænke måde, hans bevæggrunde og samtlige andre forbrydelsen ledsagende omstændigheder end den administrative myndighed, som bestemmer om påtalen, og som aldeles ikke har været i personlig berøring med forbryderen: thi hvor minutiøse forhørene end kunne være optagne, og hvor samvittighedsfuldt end tilførslerne til protokollen kunne være gjorte, vil der dog altid blive noget tilbage, som ikke vil kunne ses af de skrevne akter, og som til tider kan og bør have sin store betydning for den rigtige besvarelse af spørgsmålet, om ikke påtale i det foreliggende konkrete tilfælde bør opsættes. Derfor bør forhørsdommeren have indstillingsretten, og derfor bør der tillægges hans indstilling den størst mulige vægt, og den vil i praxis utvivlsomt i så godt som alle tilfælde blive fulgt af påtalemyndigheden. Men på den anden side har det også sin meget store betydning, at der er ensartethed i afgørelserne, og jeg tvivler meget på, at der i noget land — altså heller ikke i vort — vilde blive det, når afgørelsen lægges alene i dommerens hånd. Der gives nemlig og vil altid gives dommere, der ere så »milde«, at de sikkert aldrig vilde dømme den, der første gang er overbevist om en mindre forbrydelse, når de da på nogen måde kunde undgå det, og for disse dommere vilde det derfor blive regel, at den, som tiltales for første gang, vilde få en betinget domfældelse. Omvendt vil der også altid være dommere, som aldrig eller dog kun yderst sjældent vilde afsige en betinget straffedom. Det vilde dog være meget uheldigt og virke særdeles nedbrydende på agtelsen for lovene og domstolene, om to dommere med så stik modsatte anskuelser skulde komme til at virke måske i to nabojurisdiktioner; og hvis det af Prof. HAGERUP forsvarede institut, efter hvilket den betingede domfældelse jo er fakultativ, hvilket den også nødvendigvis bør være, skulde blive indført her i Danmark, vilde endnu større uligheder i forbrydernes pådømmelse, end der allerede nu er, sikkert ikke kunne undgås. Prof. HAGERUP omtalte da også, om jeg husker ret, i sit mundtlige foredrag, at efter meddelelser

fra Belgien, hvor systemet blev indført ved lov af 31 maj 1888, havde det vist sig, at det blev anvendt meget forskelligt af de forskellige dommere.

Er dette imidlertid således, hvorledes vilde så institutet kunne virke højnende på dommerkaldet? Befolkningen vilde utvivlsomt ikke kunne forstå afgørelsernes forskelligartethed, og man vilde såre let udsætte sig for at komme til at gøre den erfaring, at institutet istedenfor at højne dommerkaldet vilde bevirke det modsatte. — Om en absolut ensartethed i afgørelserne kan der på grund af de menneskelige forholds ufuldkommenhed aldrig være tale. Den relativt største ensartethed vilde derimod ganske vist nås, når der indrettedes en, hele riget omfattende, særlig påtalemyndighed, til hvis afgørelse alle spørgsmål om opsat påtale henvistes. Men der vilde i så fald sikkert snart i praxis vise sig de samme ulemper, som hvis man vilde henlægge alle disse sager under justitsministeriets afgørelse*), og blandt disse ulemper skal der først og fremmest henpeges på, at sagernes afgørelse vilde blive for langsom, en ulempe, som efter min formening vilde være meget stor, idet hurtighed i forfølgelsen af kriminelle sager, som tidligere gentagne gange berørt, er en af de første betingelser for, at en retspleje kan siges at være fyldestgørende. — Imidlertid ser jeg ikke bedre, end at der også uden at foretage nogen forandring ved de nuværende påtalemyndigheder vilde kunne opnås så megen ensartethed i anvendelsen af »den opsatte påtale«, at institutet vilde kunne forstås af befolkningen og hurtigt indgå i dens retsbevidsthed.

Som foran bemærket, skulde det være en betingelse for institutets anvendelse i det enkelte tilfælde, at den sigtede ikke selv forlanger dom, og at, hvor påtale, eller dog opsat påtale,

*) Efter § 36 i den danske straffelov af 10 febr. 1866 er justitsministeriet iøvrigt bemyndiget til under visse nærmere omstændigheder at frafalde påtale imod børn i en alder af fra 10 til 15 år, når det er antageligt, at det pågældende barn ved andre foranstaltninger kan rettes og forbedres.

er dekretet, en dom, som ikke må være »betinget«, skal fældes, når den sigtede forlanger det. Forholdet er formentlig analogt eller parallelt med det, som omhandles i de foran citerede lovbestemmelser om politiforseers afgørelse ved advarsel, når den tiltalte deri samtykker. Herom skal jeg endnu tillade mig at bemærke, at skønt det ingenlunde bør opstilles som betingelse for institutets anvendelse i det enkelte tilfælde, at der fra den skyldiges side skal foreligge »egen tilståelse«, vil der dog i praxis i de allerfleste tilfælde foreligge en sådan, og forbryderen vil i bevidstheden om sin strafskyld vistnok som oftest være glad ved, at der dekretes opsat påtale, hvorfor det også må antages, at han gerne samtykker heri. I dette samtykke — og i den omstændighed, at det pålægges sigtede at betale de omkostninger, som forundersøgelsen måtte have foranlediget — vil der da tillige om end indirekte ligge en syndserkendelse og en afbigt, hvilket i mange tilfælde kan have sin store betydning. — Men det kan også tænkes, at forbryderen ønsker dom, skønt han ved, at han vil blive domfældt — det er jo, navnlig blandt almuen, en udbredt tro, at en forbryder først »finder fred«, når han har udstået sin straf —, og i så fald bør dom formentlig ikke negtes ham. Men hyppigere endnu vil det hænde, at en sigtet, som ikke har tilstået, og imod hvem man alligevel vilde bringe den opsatte påtale til anvendelse, vil forlange sagen pådømt og, om han kan det, negte at modtage den opsatte påtale, enten fordi han er trodsig, eller fordi han virkelig er eller dog føler sig uskyldig. I sådanne tilfælde er der formentlig heller ikke plads for den opsatte påtale, og der bør gives dom.

At forlange sigtedes samtykke vil formentlig heller ikke volde praktiske vanskeligheder eller, som man kunde mene, nødvendiggøre bestemmelser om særegne former eller frister eller deslige. Når der ved behandlingen af offentlige politisager rejses spørgsmål om meddelelse af advarsel, sker det uden særegne former, og den tiltalte erklærer sig i reglen

stante pede. Det samme er tilfældet, når en dom i en kriminel sag forkyndes for den domfældte; han erklærer som regel også strax for stævningsmændene, om han er tilfreds med dommen, eller om han forlanger appel. Og på ganske lignende måde vil spørgsmålet om opsat påtale utvivlsomt stille sig i praxis, idet den sigtede forud vil vide, at spørgsmålet om opsat påtale i al fald vil kunne rejses, hvorfor han også vil være forberedt på, hvad han så vil svare. Ved unge forbrydere kan der muligvis blive spørgsmål om at tilkalde deres værger eller nære slægtninge; men dette kan allerhøjest bevirke en kort opsættelse af spørgsmålets afgørelse og vil ikke kunne volde praktiske vanskeligheder.

Jeg skal nu tillade mig med nogle få ord nærmere at udvikle, hvorledes den opsatte påtale skulde komme til anvendelse, hvorved stedse må erindres, at den bør være undtagelse og aldrig kunne blive regel.

Ligesom Prof. HAGERUP ved sin anbefaling af de betingede straffedomme bemærker, at der først og fremmest bør lades dommeren fuld frihed til en vurdering af hvert enkelt tilfældes beskaffenhed, således bør ved den opsatte påtale dommeren ikke i sin indstilling og påtalemyndigheden ikke i sin afgørelse være bunden ved nogensomhelst forskrift, og lovgivningen bør vogte sig vel for at opstille bindende, ja, endog blot vejledende grundsætninger eller regler. Ikke heller bør instituttet indskrænkes til personer af en vis alder eller til kvindekønnet; de undskyldende omstændigheder kunne være tilstede i alle aldre og hos begge køn. Når enkelte (franske) forfattere have villet indskrænke den betingede straffedomms anvendelse til unge personer alene eller til unge personer af mandkønnet og til kvinder af hvilkensomhelst alder, så ere de blevne førte hertil, fordi de have udledet instituttet i det hele fra uhensigtsmæssigheden af de kortvarige fængselsstraffe, medens det, som tidligere anført, formentlig først og fremmest har sin rod i retfærdighedshensyn. Dette fører også til, at det bør være uden

betydning, hvilken straf loven foreskriver for den pågældende forbrydelse, medens afgørelsen i det enkelte tilfælde må lægges på forbrydelsens art og især på forbryderens karakter. Institutet vil selvfølgelig især finde anvendelse på unge mennesker af begge køn, som gøre sig skyldige i ejendomsindgreb af mindre ondartet karakter, navnlig når disse forbrydelser begås første gang. Dette ligger i sagens natur, og som bekræftelse på rigtigheden skal jeg tillade mig at anføre, at jeg nøje har gennemgået dommene imod de i min jurisdiktion — en jydsk landjurisdiktion — sidst dømte 100 personer, og jeg vilde sikkert, om den opsatte påtale havde været kendt i dansk ret, have indstillet den til anvendelse i 15 tilfælde, som fordele sig således:

under 15 år:	1 dreng,	ingen piger.
mellem 15 og 20	- 6 mænd,	1 kvinde,
— 20 og 30	- 5 —	2 —

Alle disse forbrydere vare under undersøgelse for første gang, og de af dem begåede forbrydelser vare:

tyveri	6 mænd, 3 kvinder.
bedrageri	3 — » —
crimen bestialitatis	1 — » —
uagtsom brandstiftelse ...	1 — » —
forfalskning af opholdsbog	1 — » —

Det er ganske interessant, at en bestemt modstander af de betingede straffedomme og formentlig også af den opsatte påtale, Dr. KIRCHENHEIM i Heidelberg, i sin afhandling om samme æmne opgiver, at han har opgjort, at i hans jurisdiktion vilde næppe $\frac{1}{5}$ af forbryderne — altså noget nær det samme antal, som jeg har beregnet — nyde godt af institutet.

Påtalen bør også efter omstændighederne kunne opsættes, uagtet sigtede tidligere har været under undersø-

gelse, ja, måske endog under straf. Omvendt kan det også ske, at offentlige interesser i enkelte tilfælde kunne kræve påtale strax og straf for forbrydelser, hvor påtalen ellers måske var bleven opsat. Dette kan f. ex. være tilfældet under en ildebrandsepidemi, hvor det til skræk og advarsel for andre kan blive nødvendigt strax at påtale og straffe ildsvåder, forårsagede ved en så ringe uagtsomhed og iøvrigt under så formildende og undskyldende omstændigheder, at man ellers ikke vilde have påtalt forbrydelsen. — Hermed er dog ikke sagt, at det skulde være regel, at forbrydelser begåede af uagtsomhed i ringe grad af dommerne ville blive indstillede til opsat påtale, medens det på den anden side må erkendes, at uagtsomhed, der er tilstede i en meget ringe grad og meget undskyldelig, ofte vilde bevirke opsættelse af påtale, hvor denne nu i henhold til lovens bydende må finde sted.

Om der samtidig med, at det tilkendegives sigtede, at tiltalen mod ham er opsat, skal gives ham noget polititilhold, eller han sættes under politiopsyn, må bero på omstændighederne i ethvert enkelt tilfælde og overlades til dommerens eller påtalemyndighedens, eventuelt også til politimyndighedens afgørelse; men da en af de forudsætninger, under hvilke der overhovedet kan vil være tale om at opsætte påtalen, er, at der skønnes, at sigtede ikke er vaneforbryder, vil der som regel ikke være tale om at give ham noget polititilhold eller lade ham stille sikkerhed i penge eller på anden måde. Hermed er imidlertid ikke udelukket, at politiet holder øje med vedkommende, uden at han selv ved af det; dette vil tvertimod i de fleste tilfælde være det sandsynligste. Ligeledes vil en sikkerhedsstillelse i penge i mange tilfælde kunne være hensigtsmæssig, og i så fald bør den anvendes; men hverken denne eller polititilsynet bør af loven foreskrives som obligatorisk.

Med hensyn til unge forbrydere af begge køn vil det i mange tilfælde være en opgave for forhørsdommeren, politimyndigheden eller private at søge dem anbragte i gode

tjenester eller i opdragelses- eller deslige anstalter, og vil man vente en alvorlig forbedring af de nuværende forhold, må man i langt højere grad end hidtil tage sig af de unge forbrydere*). At give dem en straf og så lade dem løbe for at vende tilbage til dårlige hjem, usle tjenester eller måske fattiggården, er absolut fordømmeligt; men at give dem pålæg om at opføre sig godt og true dem med tiltale, hvis de ikke gøre det, og så alligevel at lade dem gå for lud og koldt vand uden at tage sig af dem på den ene eller den anden måde, er ligeså galt.**)

Med hensyn til betingelserne for påtalens endelige bortfalden kan jeg i det hele slutte mig til, hvad Prof. HAGERUP i sit cit. skrift udtaler om de betingede straffedomme, dog måtte tidsfristen ved påtalens bortfalden bestemmes af påtalemyndigheden efter dommerens indstilling indenfor de af loven satte grænser. -- Som tidligere bemærket, bør den tilkendegivelse, med hvilken dommeren dimitterer den sigtede, lyde på, at han, hvis han atter forbryder sig, må vente at blive tiltalt også for den ældre forbrydelse. Samfundet

*) Der må, helst snart, oprettes endnu »et Flakkebjerg,« og drengenes anbringelse i denne anstalt såvelsom pigers og unge kvinders anbringelse i passende anstalter må være en statssag og ikke en kommunesag, så at den ikke er afhængig af det hos så mange kommuner rådende smålige sparsommelighedssystem, der hellere vil spare nogle hundrede kroner for kommunekassen end redde et menneske for samfundet, et system, hvorom vistnok de fleste dommere på landet ville kunne fortælle.

**) I forbindelse hermed kan jeg ikke undlade at udtale en skarp fordømmelsesdom over den her i Danmark desværre ikke ualmindelige skik, at fattigforstanderne, navnlig på landet, dimittere den, som af politiet hjemsendes eller hjemskrives til sin forsørgelseskommune, med et par kroner samt et pålæg om at sørge for sig selv. Naturligvis tager staklen imod pålægget og imod pengene; men følgen bliver da også den, at han som oftest drikker pengene op, hvorpå han en kort tid efter atter forsynder sig, i ethvert fald ved at blive vagabond. Der burde ad administrativ vej gores alt muligt for at få den nævnte uskik udryddet; for tiden stå politimestrene imidlertid magtesløse overfor en sådan adfærd fra fattigvæsenets side.

forbeholder sig altså fuld frihed til at påtale eller undlade at påtale, altså også til at afgøre, om den ny forbrydelse er af den natur, at påtale også af den ældre forbrydelse bør ske. Der bør formentlig ikke i så henseende gives påtalemyndigheden nogen forskrift ad lovgivningens vej, men spørgsmålet må afgøres efter hvert enkelt tilfældes konkrete beskaffenhed af påtalemyndigheden efter dommerens motiverede indstilling.

At den senere forbrydelse må være begået, inden tidsfristens udløb, må betragtes som givet. At den tillige bliver opdaget, undersøgt og påkendt inden dette tidspunkt, bør formentlig ikke fordres. Heraf følger, at den ældre forbrydelse vil kunne påtales endog længe efter tidsfristens udløb, når blot den yngre er begået forinden. Dette stemmer med, hvad der er tilkendegivet forbryderen, og denne viser ved påny at forse sig indenfor den ham givne frist, at de forudsætninger, bl. a. om fremtidig god vandel, under hvilke påtalen af den ældre forbrydelse udsattes, ikke vare rigtige, og intet vil da kunne eller burde hindre, at påtale efter omstændighederne institueres.

I slutningen af sin afhandling omtaler Prof. HAGERUP spørgsmålet om, hvorledes den betingede straffedom kan blive indbragt til prøvelse af en højere instans, men han giver intet svar på spørgsmålet, eller rettere: han besvarer det negativt og derhen, at det vil være meget vanskeligt at finde et korrektiv imod en sådan dom, og at denne omstændighed vejer tungt imod det hele af ham forsvarede institut. Dette er vistnok ganske rigtigt; men også denne omstændighed taler formentlig stærkt for at gå den af mig i denne lille afhandling forsvarede vej, hvor der slet ikke vil blive brug for noget andet korrektiv end statens højeste påtalemyndighed: justitsministeriet.

Odder d. 20 septbr. 1890.

Nanke.
Herredsfoged.

Sveriges fængselsvæsen i 1888.

Efter beretningen for 1888 var fangetallet i Sveriges fængsler og strafanstalter i dette år 24288 mod 24194 i 1887, og ved årets udgang 3968, 3386 mænd og 582 kvinder. Af det sidste samlede antal vare 277 tiltalte for forbrydelser, 2183 dømte til strafarbejde, 125 til fængsel, 1106 dømte for løsgængeri og betleri.

Straffangernes antal var i 1888 på livstid 289, over 2 år 1581, på 2 år og derunder 1935, ved årets udgang vare tallene henholdsvis 264, 1243 og 676. Den nedgang i antallet af livstidsfanger og straffanger på over 2 år, som er fortsat siden 1865, finder ligeledes sted i 1888 og gælder i dette år også for straffanger på 2 år og derunder. Den samlede tilgang af fanger i 1888 var 1508 mod 1619 i 1887.

Tilbagefaldne efter tidligere afsonet strafarbejde vare 492 af de i 1888 indsatte mod 473 i 1887 eller 32,6 pct. mod 29,2 i 1887, medens gennemsnitsforholdet for de sidste 10 år er 30,1 pct. Af de i 1888 indsatte 14 livstidsfanger vare 8 tidligere benådede, af de 298 på over 2 år indsatte vare 163 tilbagefaldne, og af de på 2 år og derunder indsatte 1196 vare 321 tilbagefaldne. Medens der fra 1885 havde fundet en nedgang sted i forholdet mellem indsatte og tilbagefaldne på over 2 år, i 1887 var forholdstallet 46,5, er dette for 1888 steget til 54,7. For fanger på 2 år og

derunder er stigningen fra de foregående år fortsat også i 1888, hvor forholdstallet af tilbagefaldne i denne kategori er 26,8. Af de for tyvsforbrydelser i 1887 indsatte mænd vare 40,8 pct. tilbagefaldne mod 37,7 i 1887. De tre før 1887 forudgående år havde alle over 40 pct. tilbagefald. For kvinderne i denne kategori var i 1887 forholdstallet 38,7, det højeste i de sidste 10 år, i 1888 er tallet 27,8, det laveste i de sidste 10 år. De i 1888 for 2 gang tyveri indsatte straffanger, 170 mænd og 14 kvinder, have på 3 mænd nær alle afsonet straffen for første gang tyveri i celle.

Straffetiden for de i 1888 indsatte 1494 fanger dømte på tid, var 2 til 8 måneder for 821, 8 mndr. til 1 år for 185, 1 til 2 år for 190, 2 til 6 år for 303, 6 til 10 år for 51 og over 10 år for 4 mænd.

Livstidsfangernes antal var indtil udgangen af 1888 i alt 264, nemlig 216 mænd og 48 kvinder, af dem havde 70 tidligere været idømt livstid. Fra 1879 til 1888 ere 298 livstidsfanger benådede.

For »syssløst kringstrykande og betlande« anholdtes 2564 i 1888 mod 2803 i 1887 og mod 4131 i 1885. Nedgangen tilskrives virkningerne af loven om landstrygeres behandling af 12 juni 1885, hvorom henvises til årgang 1887, side 131. De provisorisk indrettede tvangsarbejdsanstalter ved lænsfængslerne i Kristiansstad, Wexiø, Jönköping og Karlstad, samt for personer under 21 år i Nya Varfvet, skulle fremdeles benyttes, skønt de erkendes ikke at svare til hensigten. Derimod ere de i Landskrona fællesanstalt anbragte arbejdsdygtige eller mindre arbejdsføre fanger blevne fordelt blandt de øvrige straffanstalter, og i Landskrona anbringes herefter mindre arbejdsføre, tidligere med strafarbejde ansete tvangsarbejdsfanger. I stedet for arbejdsstationen ved Vaxholm, som opgives af militære hensyn, skal der ved Svartsjö opføres en tvangsarbejdsanstalt med 337 natceller for ikke tidligere straffede løsgængere.

Forholdstallet mellem ny indsatte straffanger og folkemængden var fra 1 på 3835 indvånere i 1885 gået op til 1 på 3277 i 1888. De ny indsatte tvangsarbejdere udgjorde 1 på 5333 i 1885, i 1888 1 på 3448.

Tab af »medborgerligt förtroende« var i 1888 idømt 447 straffanger for bestandigt og 1238 på tid.

For tyveri blev i 1888 indsat 1024 personer mod 1009 i 1887, i de foregående år har tallet for denne kategori været adskilligt højere, saaledes i 1882 1372.

Under 20 års alderen var der i 1888 indsat til strafarbejde 181 mod 230 i 1887, til tvangsarbejde 61. Af de til strafarbejde dømte vare 16 på over 2 år, resten under denne tid.

Disciplinen har i cellefængslerne medført 134 straffe, mod 152 i 1887, på 106 mænd og 11 kvinder eller 8,6 pct. af fangernes middeltal. Rømninger ere udførte af 2 personer i Jönköping og Göteborg. Selvmord have 5 mandsfanger begået. I strafanstalterne for mænd blev 135 personer straffede i 171 tilfælde, eller 11,2 procent af fangernes middeltal. I Mahnø har en fange med kniv overfaldet en værkmeister. I Långholmen har en fange hængt sig. I strafanstalterne for kvinder blev 24 straffede disciplinært i 32 tilfælde. Den stærkest benyttede straf var lys celle uden arbejde og ligeledes uden sengetøj. Et forsøg på selvmord blev gjort af en kvindefange.

Arbejdsvirksomheden viser i strafanstalterne for mænd 342314 dagværk, deraf 255643 med indtægt, fordelt på et dagligt middeltal af 1201 fanger, de hindrede dagværk udgjorde 97067; for kvinder vare tallene henholdsvis 90773, med indtægt 70607, middeltal 311, hindrede 23291.

Ved Undervisningen har fremdeles i 1888 nogle personer udenfor personalet virket om søndag eftermiddag på Norrmalm og i Norrköping.

Fængselsselskabernes antal var 21, som i 1888 understøttede 743 løsladte personer.

Beløbet af fangernes opsparede penge udgjorde

ved årets udgang 345836,33 kr. Af disse penge er der for 1888 ydet et bidrag til agerbrugskolonien Hall af 50 øre daglig for hvert barn indtil et samlet antal af 175. Antallet af forplejningsdage for disse børn i 1888 var 54740 eller et middeltal daglig af 150.

Sundhedstilstanden i alle fængslerne, anstalterne og arbejdsstationerne tilsammen giver for årene 1880 til 1888 en gennemsnitlig sygeprocent af 3,43, i de tre sidste år har den imidlertid været højere for hvert enkelt år, således for 1888 alene 3,64. Sygdomstilfældene udgjorde 3045. Dødeligheden var for alle anstalter tilsammen 1,03 procent af fangernes middeltal, hvilket er det laveste tal i de sidste 10 år.

Fængselsvæsenets samlede udgift i 1888 var 1,678973, 30 kr. mod 1,651805,07 i 1887. Indtægten af arbejdet udgjorde 139013,29 kr. eller 30 øre pr. arbejdsdag mod 29 øre i 1887. Forplejningen pr. dag beregnes til 25,58 øre mod 25,71 i 1887.

Centralföreningen till stödd för frigifne.

1879—1888.

Sveriges Centralförening till stöd för frigifne har i 1889 udsendt en interessant redegørelse for sin virksomhed i tiåret 1879—1888.

Denne beretning henviser til de i nærværende Tidsskrift, årgang 1882, side 2, optagne meddelelser om »De svenska patronageföreningarna till stöd för frigifne fångar» af daværende fængselspræst ved Malmöhus strafanstalt P. SJÖHOLM. Til de i disse meddelelser nævnte selskaber følger beretningen følgende, der ere stiftede senere:

Hallands läns fängvårdsförening	1884
Södermanlands skyddsförening	1885
Vernlands läns skyddsförening	1886
Blekinge läns förening till stöd för fri- gifne	1887
Norrbottnens läns skyddsförening	—
Vestmanlands läns fängvårdsförening	
Norrköpings skyddsförening	—
Kopparbergs läns fängvårdsförening .	1888
Kalmar läns fängvårdsförening	1889

I overbevisningen om fordelene og nødvendigheden af en sammenslutning af de forskellige foreninger med et fælles formål under et centralorgan besluttede Centralforeningen i 1886 at stille en opfordring til de bestående særskilte foreninger om at afgive et bestemt uddrag af deres beretninger til Centralforeningen, som da vilde lade dem trykke og uddele. Det følgende år sluttede 11 foreninger sig på dette grundlag til Centralforeningen, og nu er deres antal 20. Dette vil sige dem alle på en nær. Efter fængselsvæsenets beretning for 1888 findes der nemlig 21 fængselselskaber. Centralforeningen har dertil underrettet de særskilte foreninger om sin beredvillighed til at deltage i udgifter, som måtte blive for betydelige for det enkelte selskab. I hvilken udstrækning sådan bistand er ydet, ses ikke af beretningen. Hvad Centralforeningen angår har den i perioden 1879—1888 understøttet 441 mænd og 158 kvinder, og af disse 154 mænd og 17 kvinder med beløb af over 100 kr. Dog bemærkes, at så store beløb er i de sidste 3 år ydet til meget færre personer end forhen, ligesom overhovedet det understøttede personantal er adskilligt lavere end tidligere.

Af de understøttede personer er det langt overvejende antal, 317 mænd og 115 kvinder, mellem 20 og 40 år, hvad der ligger i forholdenes natur. Af de ialt understøttede 599 personer have 373 været straffede for tyveri og ran,

46 for 4 gangs tyveri og derover, 60 for 3 gangs, 92 for 2 gangs og 171 for 1 gangs tyveri, 4 for ran, 118 have været straffede for løsgængeri, 25 for mord og drab.

Centralforeningens indtægter have i perioden udgjort kr. 48147,79. Udgifterne til understøttelser vare kr. 46842,23. Administrationsomkostningerne have i de to sidste år været betydeligt større end i de foregaaende år, og dog i 1888 halv saa store, 314 kr., som i 1887.

Af de i perioden understøttede ere 83 mænd og 7 kvinder tilbagefaldne, det er for mænd 24,6 pct. og for kvinder 11,5 pct. af de understøttede.

For 1888 har Centralforeningens indtægter været kr. 4384,33, deraf fra fængslernes sparekasser kr. 4200. Udgifterne til understøttelser vare kr. 3843,55.

Af en tabellarisk oversigt over samtlige selskabers virksomhed i tiåret skal anføres, at disses samlede antal af understøttede udgjorde 1382 mænd og 373 kvinder, for 1888 alene 127 mænd og 21 kvinder, og desuden ere 167 mænd og 29 kvinder hjulpec med mindre beløb. Udgifterne til understøttelser i 1888 have for samtlige foreninger -- Centralforeningen undtagen -- udgjort kr. 5943,75. Fordeles dette beløb på de undertøttedes antal, deri også dem, som kun have modtaget ringe hjælp, bliver gennemsnitsbeløbet foruden enkelte understøttelser kr. 32,12, hvilket må betragtes som ikke ubetydeligt. Overhovedet synes foreningernes pekuniære status at være god.

Beretningen gør i sin begyndelse opmærksom på, at pastor Sjøholm i sine ovennævnte meddelelser ikke har anført »Hemmet för frigifna kvinnor«, sædvanligt kaldet »Drottningens skyddshem« i Stockholm. Dette er stiftet i 1860 af hertuginde af Östergötland. Opgaven er dels at støtte kvindefanger, som løslades, når disse for løsladelsen have udtalt ønsket derom, dels at optage 10—12 løsladte i hjemmet. Opholdet regnes til 1 år, hvorefter de søges anbragte. Fra dets stiftelse til udgangen af 1888 har der været optaget 305 kvinder i hjemmet.

Vedtægten for dette hjem er følgende:

§ 1. »Hemmet for frigifne kvinder« har till ändamål att lemna vård och skydd åt kvinnor, hvilka, ehuru straffade för brott, lemna hopp om förbättrad vandel, men sakna utväg till försörjning, samt innan de utgå från fängelset tillkännagifvit sig önska hemmets hjälp.

§ 2. Hemmets angelägenheter värdas af en styrelse, bestående af ordförande, vice ordförande och sex ledamöter, tre damer och tre herrar, hvilka utses af Hennes Maj:t Drottning Sofia, som grundat denna välgörenhetsanstalt och under hvars beskydd den fortfarande står.

§ 3. a) På ordförandens förslag utser styrelsen bland damerna en »rådgifvande ledamot« samt bland herrarne en »verkställande direktör« och en »kassaförvaltare«.

b) Rådgifvande ledamoten skall hafva närmaste öfverinscendet i fråga om hemmets inre angelägenheter; granska hushållsräkenskaper; afgöra huruvida de afgående kvinnorna få antaga erbjudna tjänsteplatser samt i allmänhet med råd och upplysningar söka befrämja hemmets ändamålsenliga verksamhet.

c) Verkställanda direktören skall öfvervaka Hemmets yttre angelägenheter; granska och godkänna de utbetalningar, som ske direkt genom kassaförvaltaren; sjelf eller genom sakkunnig person tillse att Hemmets fastighet behörigen underhålls; afgifva förslag till berättelse om Hemmets verksamhet, da styrelsen bestämmer att sådan skall offentliggöras, samt besluta i sådana angelägenheter, hvilka fordra skyndsamt afgörande.

d) Kassaförvaltaren skall emottaga och redovisa alla till Hemmet ingående medel, förvara dess värdepapper och säkerhetshandlingar, fullgöra alla af styrelsen beslutade utbetalningar samt föra räkenskaper, hvilka, inom slutet af Februari månad hvarje år, skola till endera af de tvänne för året utsedde revisorerne till granskning öfverlemnas.

§ 4. Styrelsen kallar till sitt biträde en sekreterare, en husmoder för Hemmet samt en religionslärare, äfvensom, der så pröfvas lämpligt, nödiga biträden åt husmodern.

§ 5. Husmodern, som antages af styrelsen på sex månaders ömsesidig uppsägning, åligger:

a) att såsom en sant kristlig husmoder värda sig om de intagna kvinnornas religiösa och sedliga utveckling, med allvar och tålmod förmana dem till en ängerfull, undergifven och ödmjuk sinnesstämning, med saktmod tillrättavisa deras fel, med vänlighet söka tillvinna sig deras förtroende, undervisa dem uti de göremål och sysselsättningar, som inom det tarfliga husliga lifvet förekomma, samt fästa noga afseende på värden af deras kroppsliga helsa;

b) att tillse att styrelsens beslut noggrant inom Hemmet utföras.

samt villigt rätta sig efter de föreskrifter, som af »rådgifvande ledamoten» eller »verkställande direktören» meddelas;

c) att vaka öfver att ordning och renlighet inom Hemmet noga iakttagas;

d) att söka anskaffa lämpliga tjänsteplatser för de afgående kvinnorna, samt vid aflyttningen gifva dem intyg öfver deras uppförande inom Hemmet äfvensom angående de färdigheter de besitta;

e) att emottaga och ombesörja beställningar af lämpliga arbeten för kvinnorna, draga försorg om dessa arbetens fullgörande samt för dem redovisa;

f) att hafva vård om Hemmets lösa egendom och för densamma enligt inventarieförteckning ansvara;

g) att för rådgifvande ledamoten anmäla till kassering förslitna och obrukbara persedlar samt gå i författning om anskaffande af nya i de kasserades ställe;

h) att föra räkenskaper öfver löpande utgifter och inkomster; aflemna inkomne räkningar till rådgifvande ledamotens granskning och godkännande, samt för hvarje kvartal till kassaförvaltaren afgifva redovisning, såsom ock uti särskild gåfvobok anteckna de skänker i penningar eller effekter, som möjligen kunna inflyta;

i) att till polismyndigheten och vederbörande roteman anmäla ankommande och afgående kvinnor;

j) att anskaffa behöfliga lifsförnödenheter för hushållet och materialier till de arbeten kvinnorna skola utföra;

k) att uti särskild matrikel anteckna dagen för kvinnas intagning i Hemmet och med ledning af de betyg, som från fängelset skola åtfölja, den frigivnas namn, ålder, från hvilket fängelse hon kommer, hennes brott och straff samt hvad i öfrigt kan vara anmärkningsvärdt;

l) att anteckna arten och beskaffenheten af i Hemmet intagen kvinnas medförda klädespersedlar, andra effekter och penningar, hvilka senare skola af husmodern förvaras; samt

m) att i journalen för hvarje intagen kvinna anteckna hennes uppförande under vistelsen inom Hemmet, sinnestillstånd uti religiöst och moraliskt afseende, arbetsförmåga, arbetsflit och skicklighet, dagen då hon afgår och den tjänsteplats hon erhållit, jemte det betyg som, der så lämpligen ske kan, henne af husmodern meddelas, äfvensom de klädespersedlar, effekter eller penningar hon vid afgången från Hemmet medför. Sedermera tillfogas de underrättelser, hvilka må om henne ingå

§ 6. a) Den af styrelsen antagne religionsläraren åligger att minst en gång i veckan på tid, som med husmodern öfverenskommes, lemna de i Hemmet intagna kvinnorna undervisning uti evangelii sanningar, med särskildt fästadt afseende å deras belägenhet och deras behof att sjelfva kunna bruka Guds ord.

b) Finner religionsläraren skäl till anmärkning emot någon af

qvinnorna, meddelar han sig derom med husmodern och i svårare fall med verkställande direktören.

§ 7. De till husmoderns hjälp antagne biträden skola i alla delar ställa sig dessa stadgar och styrelsens eller husmoderns tillsägelse till efterrättelse.

§ 8. *a)* I hemmet lemnas samtidigt vård åt 10 å 12 frigifna kvinnor.

b) I stöd af upplysningar från fängelsets föreståndare och själsörjare eller genom andra trovärdiga personer, bestämmer Hemmets verkställande direktör i samråd med husmodern, huruvida kvinna, som skall från fängelset frigifvas och förklarat sig önska att vid Hemmet vinna inträde, får der emottagas.

§ 9. Kvinna, som erhållit tillstånd att varda vid Hemmet intagen, skall, om hon befinnes vid något af hufvudstadens fängelser, derifrån afhentas genom husmoderns försorg eller ock vid Hemmet inställas genom fängelseförståndarens föranstaltande. Från annat fängelse frigifven bör genom pålitlig person vid Hemmet inställas.

§ 10. *a)* Frigifven kvinna intages till en början på prof under fyra veckor. Efter denna tids förlopp står det henne fritt att bestämma, huruvida hon vill lemna Hemmet eller der kvarstanna. Beslutar hon sig att lemna Hemmet, bör genom husmodern skriftlig anmälan derom ske till detektiva polisen.

b) Under prøfvotiden eger den intagna ej att ensam aflägsna sig från Hemmet.

§ 11. *a)* Kvinna, som efter prøfvotidens slut tillåtes att inom Hemmet kvarstanna, eger ej derifrån afflytta utan styrelsens tillåtelse. Den, som deremot bryter, förlorar förmånen att vid afflyttningen förses med beklädnad.

b) I Hemmet intagen kvinna må icke utan husmoderns särskilda tillåtelse aflägsna sig från Hemmet, och då hon erhåller sådan, ej besöka andra ställen än dem, för hvilka tillåtelse erhållits, samt noga iakttaga att på utsatt tid åter inställa sig.

§ 12. Hvarje dag hålles gemensam husandakt. Sön- och högtidsdagar bevista kvinnorna under tillsyn af husmodern eller hennes biträde den offentliga gudstjensten.

§ 13. Inkomsten af det arbete, som af kvinnorna vid Hemmet utföres, tillfaller Hemmet.

§ 14. Utan husmoderns särskilda tillåtelse får icke någon af kvinnorna emottaga besök och detta endast af föräldrar, syskon samt andra qvinliga släktingar eller bekanta.

§ 15. Vistelsen inom Hemmet beräknas till omkring ett år. Åt afflyttande kvinna bör så vidt sig göra låter anskaffas lämplig tjänst eller arbetstillfälle. Af husmodern tilldelas henne betyg öfver uppförande och arbetsduglighet, hvarjemte hon på Hemmets bekostnad erhåller nödiga klädespersedlar.

§ 16. Hvarje i Hemmet intagen kvinna har till pligt:

att visa husmodern eller den, hon i sitt ställe sätter, ovilkorlig lydnad:

att, utan motsägelse, fullgöra hvad henne anbefalles;
att beflita sig om ordning, arbetsamhet och renlighet;
att lefva i god enighet och frid med sina kamrater; samt

att i allo skicka sig sa, att af hennes handlingar, tal och åthäfvor framgår, att hon verkligen har en sann ånger öfver sina begångna felsteg och fast vilja att, med Guds hjälp, blifva och förblifva en återupprättad och förbättrad människa.

§ 17. Under vördnad, allvar och uppmärksamhet skola qvinnorna afhöra den i Hemmet meddelade religionsundervisningen och deltaga i de gemensamma bönestunderna, samt deremellan flitigt begagna sig af de tillfällen, som erbjudas till Guds ords läsande och begrundande.

§ 18. Den qvinna, som ej ställer sig till efterrättelse den föreskrifna ordningen inom hemmet och ej villigt fullgör alla husmoderns befallningar, eller ästadkommer förargelse och icke låter sig rättas, kan när som helst från Hemmet skiljas.

§ 19. Den qvinna, som under vistelsen inom Hemmet skickat sig väl och efter inträde i tjänst erhållar goda vitsord af sitt husbondefolk, får stödse vid förefallande behof hävända sig till Hemmets husmoder och kan alltid påräkna välvilja af Hemmets styrelse.

Det rhinsk-westfalske Fængselsselskab.

I Selskabets årsmøde i Düsseldorf oktbr. 1888 deltog 166 medlemmer. Hovedagenten, pastor M. GRAEBER, gav et referat om forsorgen for fanger i England, hvortil han føjede et forslag for Selskabets vedkommende om, at staten ydede tilskud til fængselsselskaberne, at den løsladtes arbejdspræmier overdroges Selskabet i det distrikt, hvor han tog ophold, at polititilsynet med løsladte, der anses for forbedrede, overgår til selskaberne, at der holdes kommissionærer, som skaffe løsladte arbejde, at der i et fængsels fangerum ophænges meddelelse om det for fængslet bestående selskab samt betingelserne for dets bistand. Forsamlingen sluttede sig til de tre første punkter og overdrog

forretningsudvalget at foretage nødvendige skridt indtil næste årsmøde. De to sidste punkter udsattes af hensyn til den knappe tid.

Strafanstaltsdirektør STROKER gav interessante meddelelser om de erfaringer, der vare indvundne om det ny spisereglement. Forsamlingen erkendte, at det ny spisereglement vel havde medført adskillige goder ved at formindske brød- og kartoffelrationer, men alle de goder, man havde ventet deraf, vare ikke opnåede.

I spørgsmålet om udførelsen af varetægtsarresten henstillede forsamlingen at overdrage forretningsudvalget til næste årsmøde at foranledige et referat forelagt om de erfaringer, der vare gjorte om anordningerne af 1881 og 1884 om udførelsen af varetægtsarrest.

I årsmødet i oktbr. 1889 deltog 135 medlemmer. Formanden meddelte, at der ifølge Selskabets anordning, foreløbig til forsøg, var givet tilladelse til, at kvinder måtte forud for løsladelsen gives adgang til kvindefanger i strafanstalterne for at forberede for sorgen for dem. I Düsseldorf er der stiftet en forening til at beskæftige og forpleje hjemløse vandringsmænd. Resultatet har i 1889 været heldigt. Som hovedemne for forhandlingerne stod: Oprettelsen af anstalter til helbredelse af drukkenbolte. En resolution, som anbefalede disse anstalter, sluttede forhandlingerne. Et andet emne var: Henvisning til landpolitiet; og i den gejstlige konference: Opbyggelsesbøger i vore fangers hænder. Ved dette sidste blev der også spørgsmål om, hvilke bøger der skal gives fangen. Udfaldet blev, at det anbefalede at give fangen ved siden af bibel og salmebog også en bønnebog. Et spørgsmål af stor betydning for virksomheden for løsladte i Düsseldorf var Oprettelsen af et arbejdsanvisningsbureau for løsladte fanger i Rhinlandene og Westfalen. Mødet anbefalede gennemførelsen, som den i detailerne var foreslået.

En sveitsisk straffestatistik.

Efter forslag af direktøren for Sveitserforbundets statistiske bureau Dr. GUILLAUME udtalte det sveitsiske statistiske Selskab 31 august 1889 på årsmødet i Bern sig for ønskeligheden af udarbejdelsen af en årlig straffestatistik og vedtog, at et forslag om formen for samme, udarbejdet af det statistiske bureau, skulde forelægges delegerede fra det sveitsiske statistiske Selskab, den sveitsiske Juristforening og den sveitsiske Fængselsforening.

På sit årsmøde 10 septbr. s. å. i Lucern sluttede den sveitsiske Juristforening sig til det fremsatte forslag og otte dage efter ligeledes den sveitsiske Fængselsforening.

De delegerede fra de nævnte foreninger trådte 22 novbr. s. å. sammen med delegerede fra det statistiske bureau i Zürich, og denne kommission for justitsstatistik fattede følgende beslutning:

1. En sveitsisk statistik for strafferetsplejen ønskes periodisk bearbejdet og offentliggjort ved Forbundets statistiske bureau.

2. Angivelsen af data bør ske på taloversigter, som udfyldes af retsskriverne mod godtgørelse.

3. Statistiken skal omfatte kriminelle og korrektionelle tilfælde tilligemed æresfortabelse, men ikke politiovertrædelser.

4. De retskraftige kendelser optages (frifindelse, løsladelse og domfældelse).

5. De personlige forhold konstateres alene for de domfældtes vedkommende.

6. Af de processuelle momenter (varighed af undersøgelsen m. m.) anføres kun de vigtigste og de almindelig forekommende.

Beslutningen opfattes som et vigtigt og afgørende skridt henimod tilvejebringelsen af en fælles lovbog for Forbundets kantoner, hvortil den kriminelle statistik skal danne et af forarbejderne. (Zeitsch. f. Schw. Straf. 1889. H. 6.)

Litteratur.

Blätter für Gefängnissskunde 24. B. 4. H. Indhold: Beretning om dødeligheden og vejningerne i tugthuset Ludwigsburg, af Siehart. Mittermaier og Wessenberg, af Kleinschmidt. En japansk fængselsordning fra forrige århundrede, af Kirchenheim. Æmner fra foreningsmødet, af Ekert og Möbins. Litteratur. Korrespondance. Fængselselskaber. Blandet. Obermaier-Nekrolog. Den internationale fængselskongres. Personalia. Foreningsanliggender.

Samme. 25. B. I. og 2. H. Indhold: Die Gefangenen und die Verbrecher unter dem Einfluss des Christenthums. Historisk overblik af F. A. Karl Krauss. Fængselspræst i Freiburg i B. Kort tilbageblik på de første 25 år i Foreningen for tyske fængselsmænd, af Ekert. Den fjerde fængselskongres i St. Petersburg, af Gutsche og Fuchs. Forhandlingerne på de tyske fængselsmænds møde i 1899 i Freiburg i B. og på mødet af tyske fængselselskaber og beslegtede Foreninger.

Bulletin de la Société gén. des prisons. 1889 Nr. 5. Indhold: Senatets forhandling om lovforslagene om reformen af fængslerne for korte straffe og om de præventive midler til at bekæmpe tilbagefaldet. Billige Boliger, af Picot. Tredie årsberetning fra kommissionen for recidivisternes klassificering af Distère. Revue for fængselselskaber. Penitentier revue.

Samme. 1889. Nr. 6. Indhold: Algiers penitentiere anstalter af Rivière. De penitentiere anstalter i Tunis, af Rivière. Fængselselskaberne af Fuchs. Penitentier revue.

Samme. 1889. Nr. 7. Indhold: Selskabets møde i juli. Straffene i Rusland, af Schmourlo. Fængslerne i St. Gilles og Lourain, af Rivière. Revue for fængselselskaber. Penitentier revue. Bibliografi. Adskilligt.

Samme. 1890. Nr. 1. Indhold: Charles Lucas død. Selskabets møde i decbr. 1889. Patronagegerningen ligeoverfor løsladte anholdte fra Seinedepartementet, af Lalein-Chomel. Om forslaget til en straffelov for Neuchâtel, af Leloir. Halvhundrede års besøg i St. Lazare, af Petit. Opdragelsen af understøttede børn og af moralsk fordærvede børn i Frankrig, af Bruceyre. Revue for fængselsselskaber. Penitentier revue. Adskilligt.

Samme. 1890. Nr. 2. Indhold Selskabets møde i januar. Brev fra Md. Dupuy til Selskabets præsident. Husholdningsskolen i Charmont, af Le Courbe. Straffe- og fængselsvæsenet i den nordam. union, af Dubois. Den moderne penitentiere reform — W. Tallach. Arbejdets organisation i Belgiens cellefængsler. Revue for fængselsselskaber. Penitentier revue.

Samme. 1890. Nr. 3. Indhold: Selskabets møde i februar. Besvarelser af æmner til Petersborgkongressen, af Petit, Roussel og Dubois. Beretning om den kriminelle justis i 1887. Den korrektionelle opdragelsesanstalt for agerbrug og håndværk i Rouen af Le Courbe. Retsfængslet Regina Coeli i Rom, af Le Courbe. Penitentier revue.

Samme. 1890. Nr. 4. Indhold: Selskabets møde i marts. Kommissionsberetning om lovforslaget om progressiv stigning af straffen i tilfælde af tilbagefald og formildelse deraf ved første overtrædelse, af Bérenger. To reformskoler for børn, af Le Courbe. Petersborgkongressen, forberedende arbejder. Penitentier revue. Adskilligt.

Samme. 1890. Nr. 5. Indhold: Selskabets møde i april. Loven af 24 juli 1889 om beskyttelsen af slet behandlede og moralsk forsopte børn. Forslag til en revision af fattiglovgivningen om børn, af Arboux. Beretning om anvendelsen og virkningen af cellesystemet i Mazas, af Dr. Beauvais. Internationale fængselsbibliotheker, af Paulian. Fængselsskolekongressen i St. Petersborg, af Lacointa. Revue for fængselsselskaber. Penitentier revue.

Samme. 1890. Nr. 6. Indhold: Selskabets møde i maj. Reformer foreslåede af den kriminelle antropologi, af Proal. Stevens forslag om cellefængslet, af Desclozières. Om spørgsmålet om fængselsstrafs erstatning med advarsel, af Dreyfus. Om spørgsmålet om straf for drukkenskab, af Dr. A. Motet. Søndagens anvendelse i de kvindelige strafanstalter, af Le Courbe. De penit. korrekt. institutioner for piger i Polen, af Moldenhawer. Revue for fængselsselskaber. Penitentier revue.

Tidsskrift for Retsvidenskab. Årg. 3. H. 1. 1890. Indhold: Om retshandler til fordel for tredjemand, af C. Torp. Om Zanardellis forslag till ny strafflag för konningariket Italien och om de deri upp-

tagna straff, af Dr. Olivecrona. Oversigt over de nordiske landes lovgivning i 1889. Nordisk litteratur.

Samme. H. 2. 1890. Indhold: Om indstævntes udeblivelse i første instans, af Brede Morgensljerne. Om løftesmans (kautionists) forfærende ansvar for en af hufvudgäldenärens en gång infriad förbindelse, af E. W. Nordling. Lösorets overdragelse, af Ussing. Litteratur. Mindre meddelelser.

Gerichtssaal. B. 42. H. 5 og 6. Indhold: Den ny italienske straffelov, af Suchland. Litteratur.

Samme. B. 43. H. 1—6. Indhold: Betinget domfældelse, af Kirchenheim. Forbrydelsernes geografi, Italien, af Fuld. Forslagene om betinget domfældelse i Tyskland, af v. Hippel. Mødet af tyske fængselsmænd og fængselselskaber i Freiburg 1889, af Jagemann. Den betingede domfældelse, af Dr. Gillischewski. De kortvarige frihedsstraffe og deres erstatning, af Dr. Fuld. Litteratur.

Samme. B. 5. H. 1—4. Indhold: Nogle af øjeblikkets kriminalistiske tids- og stridsspørgsmål, af Prof. Zucker. Den intern. fængselskongres i St. Petersburg, af Prof. Kirchenheim. Kriminalpolitiske studier, af Dr. Lammasch. Litteratur.

Zeitschrift f. Schv. Strafrecht. 1889. H. 1. Indhold: Den internationale krim. Forening, af Lilienthal. To kriminopsychologiske tilfælde, af Forel. Sædelighedsforsøelserne i de sveitsiske straffelove, af Picot. Om revisionen af straffeprocessen i Tessin, af Colombi. Afgørelser i straffesager. Litterære anmeldelser. Strafferet. Fængselsvæsen. Adskilligt.

Samme. 1889. H. 2 og 3. Indhold: F. Holtzendorff. Nekrolog, af Theichmann. Den med. Sagkundskab for retten, af Dr. Emmert. Straffelovforslaget for Kanton Neuchâtel, af Corevon. Den utilladte selvtægt, af Gallati. Straffafgørelser. Anmeldelser. Strafferet. Straffelovgivning.

Samme. 1889. H. 4 og 5. Indhold: Forbundslovens straffebestemmelser om konkurs, af Zürcher. Et forslag til en reform af juryen, af Picot. Opmuntring for fangerne, af Hürbin. Om revisionen af straffeprocessen i Tessin, af Colombi. Behandlingen af alvorlige legemsbeskadigelser i Luzerns straffelov, af Gretener. Lægeerklæringer i edsvømeretten af Schäfer. En bemærkning om pressefrihed, af Stooss. Straffedomme. Anmeldelser. Strafferetsmeddelelser.